

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

**МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

17 листопада 2016 року

МАРІУПОЛЬ – 2016

УДК 81'1(066)
ББК 80

Мови та літератури у полікультурному суспільстві : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (17 листопада 2016 р.) / за заг. ред. к.філол.н., доцента Назаренко Н.І. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 240 с.

Рекомендовано Вченою Радою факультету іноземних мов МДУ до поширення мережею Інтернет, протокол № 3 від 07.12. 2016 р.

Збірка містить тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Мови та літератури у полікультурному суспільстві» (17 листопада 2016 р.), присвяченої сучасним проблемам і перспективам досліджень у галузях мовознавства, перекладознавства, літературознавства, лінгводидактики та методики викладання іноземних мов. Доповіді у збірнику згруповані по секціях, відповідно до основних напрямків конференції: актуальні проблеми загального, типологічного і порівняльно-історичного мовознавства; актуальні проблеми сучасного перекладознавства; актуальні проблеми навчання ініомовної комунікації; теорія та історія української і світової літератури; лінгвокультурологічні та соціокультурні аспекти філології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам, магістрантам, які досліджують проблеми філології.

УДК 81'1(066)
ББК 80

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

© Маріупольський державний університет 2016
© Факультет іноземних мов 2016
© Автори статей 2016

ЗМІСТ

Актуальні проблеми загального,
типологічного і порівняльно-історичного мовознавства

<i>Авдеев О.</i> Аббревіація у німецькій термінології автобудування.....	7
<i>Алтуніна К.</i> Оцінні фразеологічні одиниці в сучасній англійській мові.....	8
<i>Арсені Е.</i> Етимологія морських термінів.....	10
<i>Брой І.</i> Функціонально-комунікативні особливості парцельованих речень у романі Джона Грішема «Сіра гора».....	11
<i>Бураковський А.</i> Різновиди оцінки як лінгвістичної категорії.....	13
<i>Гринько М.</i> Неологізми в «киберсфері» сучасного англійського мови.....	15
<i>Вознюк С.</i> Явище евфемізмів у німецькій мові.....	17
<i>Диланьян Е.</i> Поняття каузации в лінгвістическ.....	18
<i>Заєць Д.</i> Лексичні інновації сучасної англійської мови.....	20
<i>Зензеров О.</i> Використання полісемантичних слів.....	21
<i>Коваленко А.</i> Термин как языковой знак.....	22
<i>Корнєєва О.</i> До питання про вплив латинської мови на формування англійської.....	24
<i>Куца Я.</i> Поняття «семантичної моделі дієслів» в лінгвістиці.....	25
<i>Литовченко Т.</i> Категорія «оцінка» у лінгвістиці.....	26
<i>Мачуха Л.</i> Лексичні варіанти адвербіальних фразеологічних одиниць.....	28
<i>Мозгалов Д.</i> Поняття фрейма и его структура.....	30
<i>Патенко Д.</i> К вопросу об этимологии морских терминов.....	31
<i>Пікуш О.</i> Порівняльний аналіз порядку слів у реченні англійською, латинською та українською мовами.....	32
<i>Салюк Б.</i> Інтертестуальний аналіз передвибірчої промови Гілларі Клінтон.....	34
<i>Самойленко О.</i> Роль латинської мови в сучасній англійській.....	36
<i>Смирнова М.</i> До питання про сутність ідеальної мови у філософії г. фреге та л. вітгенштейна.....	37
<i>Сытник М.</i> Структурно-семантические особенности прилагательных межличностных отношений.....	39
<i>Федоренко Л.</i> Влияние английских и французских заимствований на современный немецкий язык.....	41
<i>Хачик Ю.</i> Сленг в англійській мові.....	43
<i>Хоровець В.</i> Проблеми дослідження применникових конструкцій.....	44

Теорія та історія української і світової літератур

<i>Аббасзаде К.</i> Героїні-пікареси в романах М. Спарк.....	47
<i>Аветисян Л.</i> Образ Італії в романі Е.М. Форстера «Кімната з видом».....	48
<i>Аврамова В.</i> Національні стереотипи образів героїв-детективів у англійській літературі кінця ХІХ - початку ХХ століть.....	50
<i>Арабаджи Г.</i> Втілення поняття «Драми абсурду» у творі С. Беккета «Чекаючи на Году».....	52
<i>Баглюк В.</i> Функція любовного сюжету в романі Джорджа Оруелла «1984».....	54
<i>Бородійчук Н.</i> Вербалізація та набуття символічності архетипів-першостихій в англійській та українській мовах.....	56
<i>Газібагандова В.</i> Тема сходу крізь призму англійського детективу кінця 19 століття.....	57
<i>Гарусова С.</i> Художня своєрідність жіночих образів у оповіданнях Д.Г. Лоуренса.....	59
<i>Глуховська О.</i> Міркування як форма авторської рефлексії у романі Е.М. Ремарк «Життя Вборг».....	61
<i>Гворенко В.</i> Экзистенциализм: особенности и история развития.....	63
<i>Голуб Ю.</i> Роль пейзажа и интерьера в романе Рэя Бредбери «Вино из одуванчиков».....	65
<i>Губрій В.</i> Тема фронтиру у збірці Р. Бредбері «Марсіанські хроніки».....	66
<i>Дацєр Е.</i> «Волхв» Дж. Фаулза как вариант «романа воспитания».....	68
<i>Дегерменджи А.</i> Поняття «сноупсізму» в американській літературі ХХ сторіччя.....	69

<i>Смець А.</i> Формування пізнього вікторіанського роману у творчості Томаса Гарді.....	71
<i>Єфимова М.</i> Громадянська війна в романі «Віднесені вітром» Маргарет Мітчелл.....	73
<i>Забірко К.</i> Жанрова особливість байки.....	75
<i>Льїна Є.</i> Художня деталь як засіб створення образу персонажа у детективних творах....	76
<i>Кеба Д.</i> Художня деталь у просторі тексту як засіб поетики невизначеності у романах Франца Кафки.....	78
<i>Коробенко Г.</i> Творчий шлях Братів Гримм.....	80
<i>Коробка О.</i> Сюжетні особливості роману Г.Філдінга «Історія Тома Джонса, знайди»....	81
<i>Кочержат К.</i> Образ Ребекки Шарп у романі Вільяма Теккерея «Ярмарок марнославства».....	83
<i>Криволап С.</i> Біблейские мотивы в романе Дж. Стейнбека «На Восток от Эдема».....	85
<i>Кузьменко А.</i> Проблема «Природа-людина-цивілізація» у творчості Джека Лондона.....	87
<i>Кухарчук Д.</i> Творча спадщина Й.В. Гете.....	89
<i>Лисенко А.</i> Традиції використання художньої деталі у створенні образу героя у англійській літературі.....	90
<i>Лисокобилка К.</i> Реалістичні тенденції в оповіданні Джеймса Джойса «Евелін».....	91
<i>Лобанова С.</i> Поетика образу Касандри у творі К. Вольф «Касандра».....	93
<i>Медведев О.</i> Своєрідність поетики Г. Гейне.....	94
<i>Меркулова С.</i> Цикл «Молот і хрест» у творчості Г. Гаррісона і Дж.Холма.....	95
<i>Моногарова О.</i> Розвиток інтелектуалізму в європейській художній практиці слова.....	97
<i>Нікітіна О.</i> Творча спадщина Й. Ейхендорфа.....	99
<i>Оліхова І.</i> Травелог: визначення та основні риси.....	99
<i>Пахомов В.</i> Традиції Конана Дойла у творчості американських письменників.....	101
<i>Процких В.</i> Візія ролі жінки в англійському суспільстві ХХ сторіччя у романистці англійських модерністів.....	102
<i>Прядко Ю.</i> Творчество С. Довлатова в американском научно-критическом дискурсе (вторая половина 1990-х гг.).....	104
<i>Самарська А.</i> Жанр роману виховання у прозі Дж.Ірвінга (на прикладі роману «Правила винаробів»).....	106
<i>Сапожник А.</i> Ольфакториальность в мировой художественной литературе.....	107
<i>Ткачук А.</i> Художнє зображення тоталітарної держави в романі Оруелла «1984».....	110
<i>Хрипченко І.</i> Особливості репрезентації діалогічного персонажного мовлення в художньому дискурсі (на матеріалі сучасної англійської прози).....	111
<i>Цололо О.</i> Неоромантизм у творчості Кіплінга. Загадки кіплінгівської манери.....	113
<i>Чижик К.</i> Тема голодомору в романі Наталки Доляк «Чорна дошка».....	115
<i>Шахова А.</i> Реалізація образу Індії у творчості Редьярда Кіплінга.....	117
<i>Шпак К.</i> Алегорія як провідний прийом комічного у творах Дж. Орвелла.....	118
<i>Шуба О.</i> Цветок хризантемы, как символ беды, в рассказе Д.Г. Лоуренса «Запах хризантем»....	121
<i>Шульга Е.</i> Трансформація образу романтичного героя в творчості Р.Л. Стівенсона (на прикладі романів «Викрадений» та «Катріона»).....	122
<i>Щербакова Ю.</i> Наративні стратегії в романі Т. Мррісон «Найблакитніші очі».....	123
<i>Щербина І.</i> Образ епохи в романі І. Во «Возвращение в Брайдсхед».....	125

Актуальні проблеми сучасного перекладознавства

<i>Колотило Д.</i> Специфіка відтворення реалій художнього твору.....	128
<i>Леміш Н.</i> Translation transformations types in up-to-date translation studies.....	129
<i>Матвіїшин О.</i> До питання методології перекладознавчого аналізу.....	131
<i>Портна А.</i> Специфіка перекладу термінів галузі 3d друку.....	134
<i>Чебурахіна В.</i> Неперекладні засоби передачі власних назв (на прикладі твору Дж. К. Ролінг «Гаррі Поттер і Орден Фенікса»).....	136
<i>Шундель Т.</i> Актуальные проблемы перевода специализированной медицинской литературы.....	137

Актуальні проблеми навчання іншомовної комунікації

<i>Алексєєнко М.</i> Використання карт пам'яті з метою формування німецькомовної компетентності.....	140
--	-----

в говорінні учнів середньої школи.....	
<i>Белова К.</i> Змішане навчання в процесі викладання іноземних мов: переваги та недоліки.....	141
<i>Витрикуш Б.</i> Ефективні способи мотивування говоріння на уроках англійської мови.....	143
<i>Вовк Н.</i> Дидактичні можливості інтернет-ресурсів для організації самостійної роботи учнів.....	146
<i>Вороніна В.</i> Особливості викладання іноземних мов із застосуванням Moodle-технологій.....	148
<i>Глазкова І.</i> Засади бар'єрної педагогіки у контексті інноваційних підходів у викладанні іноземних мов.....	150
<i>Демченко О.</i> Вдосконалення навичок читання та письма в учнів старшої школи на допомогу інтернет-ресурсу вікі.....	153
<i>Іващенко І.</i> Проектна методика в навчанні іноземної мови.....	155
<i>Капніна Г.</i> Evaluationsmethode „Ich Habe Es In Der Hand“.....	157
<i>Кондратьєва О.</i> Міжкультурна комунікація в контексті полікультурної освіти.....	159
<i>Костиць О.</i> Тестова перевірка рівня сформованості вмінь аудіювання учнів старшої школи.....	160
<i>Кузьменкова Н.</i> Використання відео з метою навчання аудіювання учнів основної школи.....	162
<i>Панчищенко Є.</i> Використання онлайн-вправ з метою формування німецькомовної лексичної компетентності учнів середньої школи.....	163
<i>Рядінська Є.</i> Використання web-ресурсів в процесі навчання німецької мови.....	165
<i>Слюсаренко О.</i> Formierung der Kommunikativen Fremdsprachenkompetenz der Studenten im Unterricht.....	166
<i>Стрікова Ю.</i> Реалізація принципів навчання німецької мови як другої іноземної в процесі формування граматичної компетентності учнів 5-6 класів середньої школи.....	169
<i>Стьопін М.</i> Дистанційна освіта. Історія інтегрування в навчальний процес.....	172
<i>Халабузарь О.</i> Актуальні питання формування іншомовної комунікативної компетенції.....	173
<i>Яшкова М.</i> Використання блогів з метою вдосконалення в учнів старшої школи компетентності в письмі.....	176

Лінгвокультурологічні та соціокультурні аспекти філології

<i>Абділлаєва Є.</i> Етимологія французьких прізвищ.....	178
<i>Авдєєв О.</i> Використання іншомовних слів у французькомовних рекламах.....	180
<i>Бабиш І.</i> Французькі запозичення в українській мові.....	182
<i>Вознюк С.</i> Відображення менталітету народу на прикладі французьких і російських прислів'їв та приказок.....	183
<i>Гасимова І.</i> Großschreibung und Kleinschreibung in deutscher Sprache.....	184
<i>Глушкова Д.</i> Гіперболізація у романі Джерома Клапки Джерома «Three man in a boat».....	186
<i>Голота А.</i> Влияние греческого языка на развитие медицинской терминологии.....	188
<i>Думін Я.</i> Лінгвокультурний типаж англійців та українців.....	189
<i>Жирик У.</i> Етнолінгвістичне дослідження англійських весільних повір'їв.....	191
<i>Зиков Б.</i> Поняття картини світу: наукова та наївна.....	193
<i>Іванісова Г.</i> Лексико-стилістичні особливості перекладів казок О.Уайльда.....	194
<i>Кокоріна Л.</i> Власні назви в англійській пареміології: структурний та семантичний аспекти.....	196
<i>Коновалова А.</i> Особливості суспільно-політичної лексики.....	198
<i>Кочержат К.</i> Die Nonverbale Kommunikation.....	199
<i>Ляхова Д.</i> До визначення поняття «літературна казка».....	200
<i>Ляшенко В.</i> Укладання електронного тезаурусу аксіологічно-маркованих слів англійської мови.....	202
<i>Матвієнко Т.</i> Етимологія назв кондитерських виробів в німецькій мові.....	203
<i>Матвієнко Т.</i> Засоби утворення французьких слів у сфері кулінарії.....	206
<i>Муравинець О.</i> Лінгвістична експертиза медіатекстів (на матеріалі “The Lawyer”, “Law Society Gazette”, “The Times”, “The Wall Street Journal”).....	208
<i>Отрішко Т.</i> Artistic and stylistic features of the novel “Pride and Prejudice” by Jane Austen.....	209
<i>Очкур А.</i> Стилистические особенности англоязычных рекламных слоганов.....	211
<i>Панчищенко Є.</i> Французькі запозичення у творах англійських письменників XIX – XX ст.....	213
<i>Попівця В.</i> Функціональний аспект комп'ютерного сленгу словникового складу сучасної англійської мови.....	214
<i>Рижкова Я.</i> Міждисциплінарність англійських термінів галузі промислової екології.....	216
<i>Сайдукова Я.</i> Мовні особливості роману «The Man Of Property» Дж. Голсуорсі.....	218

<i>Сапожнік А.</i> Das Zoonym „Schwein“ In Der Deutschen Phraseologie.....	221
<i>Сліпканьова Д.</i> Фразеологічні одиниці у німецькій і французькій мовах.....	222
<i>Сосєдка М.</i> Концептуалізація поняття «тероризм» у мовній свідомості.....	224
<i>Стеценко А.</i> Особливості передачі українських слів на позначення реалій в англomовній політичній пресі початку ХХІ століття	225
<i>Сухарева А.</i> Conditions of the successful public speaking (on the example of Steve jobs` presentations)	227
<i>Федіна М.</i> Особливості англomовної картини світу.....	229
<i>Федорова Ю.</i> Проблема абрєвіації в теорії словотворення.....	230
<i>Чайкін М.</i> Джерела формування молодіжного сленгу.....	231
<i>Чулкова В.</i> Мова і культура : проблеми взаємозв'язку.....	233
<i>Шурянська К.</i> Особливості гри слів в сучасній англійській мові.....	235

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОГО, ТИПОЛОГІЧНОГО І ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНОГО МОВОЗНАВСТВА

О.В. Авдєєв
м. Маріуполь

АБРЕВІАЦІЯ У НІМЕЦЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ АВТОБУДУВАННЯ

Актуальність роботи пояснюється тим, що на сучасному етапі розвитку німецької мови, зокрема термінології автобудування, аббревіація розглядається як один із способів словотворення.

Метою дослідження є аналіз лексико-семантичних особливостей складноскорочених слів в області німецького автобудування.

Абревіатурний спосіб словотворення, суть якого полягає в тому, щоб сконцентрувати в нових одиницях мовні засоби вираження і узагальнити сприйняття змістовної сторони вислову, входить в розряд способів скороченої, інтегрованої передачі інформації і сприяє зростанню інформативності всіх видів комунікації [1, с. 142].

Абревіація покликана служити підвищенню результативності комунікації, що є однією з основних причин розвитку суспільства і мови як засоби спілкування [2, с. 21].

Був проведений опис семантичних типів аббревіатур із встановленням їх продуктивності у сучасній німецькій мові. Матеріалом дослідження послужили 203 аббревіатури, отримані в результаті суцільної вибірки [3].

В результаті аналізу були виділені наступні лексико-семантичні групи.

1. Група «**Внутрішня частина автомобіля**» є найбільшою за чисельністю групою (35,5%). АСГ були розділені на 7 підгруп.

Найбільшою підгрупою є «Апаратура». Для більш детального аналізу її було вирішено розділити на невеликі підгрупи:

- Підпідгрупа «Радіо/Магнітола» (*die Cassettenablage - die Cass «касетна магнітола»*);
- Підпідгрупа «Клімат» (*die Heizung - die HZg. «нічка»*);
- Підпідгрупи «Акустика» (*das digitale Soundsystem - das Digi «акустична система»*);
- Підпідгрупою «Навігатор» (*das Navigationssystem - das Navi «навігаційна система»*).

Підгрупу «Сидіння та його компоненти» також було вирішено розділити на невеликі підгрупи. Ця підгрупа є другою за чисельністю.

- Підпідгрупа «Сидіння» (*der Sportsitz - der SpS «спортивне сидіння»*);
- Підпідгрупа «Підголовник» (*die Kopfstütze - die Kopfst. «підголовник»*);
- Підпідгрупа «Підлокітник» (*die Mittelarmlehne - die MAL «підлокітник»*).

Підгрупа «Кермо та його компоненти» (*das Lederlenkrad - das LLR «шкіряне кермо»*);

Підгрупа «Двері» доволі різноманітна, тому було вирішено розділити її на 3 невеликі підпідгрупи:

- Підпідгрупа «Дзеркала» (*der Außenspiegel - der Asp «дзеркало заднього виду»*);
- Підпідгрупа «Штора» (*das Sonnenrollo - das SO «жалюзі»*);
- Підпідгрупа «Склопідйомники» (*der elektrische Fensterheber - der eFH «електросклопідйомник»*).

Підгрупи «Багажник» (*die Netztrennwand - die Netz «перегородка багажника»*).

Підгрупа «Тримачі» (*der Zubehör - der Zubeh. «тримач телефону»*).

2. «Зовнішня частина автомобіля» є другою за чисельністю групою. Дослідженні лексеми було розділено на 7 підгруп. Проаналізувавши вибірку, можна зробити висновок, що ця семантична група складає 30,6% від усієї вибірки.

- Підгрупа «Дах» (*das Schiebedach - das SD* «люк»);
- Підгрупа «Гума» (*die Alufelge - die Alu* «алюмінієвий колісний диск»);
- Підгрупи «Пристосування для тримання» (*der Fahrradhalter - der FaHa* «велосипедний тримач»);
- Підгрупи «Фара» (*der Nebelscheinwerfer - der NS* «протитуманна фара»);
- Підгрупа «Пристрої на склі» (*der Heckwischer - der HeWi* «двірник на задньому склі»);
- Підгрупа «Антенa» (*die Scheibenantenne - die SA* «антенa на дах»).

3. Групу «Система» вирішено було поділити на 6 підгруп. На основі аналізу значної кількості аббревіатур, вибірка показує, що дана семантична група налічує 21,1% від усієї вибірки.

- Підгрупа «Система управління» (*das Antiblockiersystem - das ABS* «антиблокувальна система»);
- Підгрупа «Сигналізація» (*die Alarmanlage - die Alarm* «автосигналізація»);
- Підгрупа «Комп'ютер» (*die Parkdistanzkontrolle - die PDC* «парк контроль»);
- підгрупи «Під капотом» (*der Pollenfilter - der PF* «фільтр на радіатор»);
- Підгрупа «Прилади-показники» (*der Drehzahlmesser - der DZM* «тахометр»);
- Підгрупа «КПП» (*die Automatik - die Aut.* «КПП автомат»).

4. Група «Особливість автомобіля» найменш чисельна. Її було поділено на 5 підгруп. Перевіряючи доволі велику кількість аббревіатур, було зроблено висновок, що група налічує 12,8% від усієї вибірки.

- Підгрупа «Вік авто» (*das Baujahr - das Bj.* «рік випуску»);
- підгрупи «Стан» (*der Zustand - der Zust.* «стан»);
- Підгрупа «Огляд авто» (*der Kundendienst - der KD.* «СТО»);
- Підгрупа «Ціна» (*der Festpreis - der FP* «без торгу»);
- Підгрупа «Гарантія» (*die Garantie - die GAR* «гарантія»).

Отже, аббревіація не є випадковим явищем в німецькій мові. Це об'єктивний і закономірний процес, обумовлений змінами в потребах спілкування у зв'язку з розвитком суспільства і внутрішніми закономірностями розвитку мови. Аббревіація має всі шанси розвиватися і може залишити слід у багатьох науках.

Література

1. Антропова Н. А. Словообразование немецкой разговорной лексики (на материале имени существительного): Автореф. дисс. на соискание уч. степ. канд. филолог. наук. 10.02.04 / Антропова Н. А. – М., 2006. – 240 с.
2. Заботкина, В. И. Семантика и прагматика нового слова (на материале английского языка): автореф. дисс. ... докт. филол. наук. М., 1991. - 51 с.
3. KFZ-Abkürzungen in Kleinanzeigen [Электронный ресурс]. – <http://www.kfz.net/ratgeber/tipps/kfz-abkuerzungen/>

К.І. Алтуніна
м. Маріуполь

ОЦІННІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Відображаючи світ з різних боків мова репрезентує не тільки об'єктивну реальність, а й відносини людини та світу у різних аспектах, у тому числі й в оцінному аспекті. Засоби мови є основним способом фіксації і передачі оцінки. Оцінна система атрибутивно характеризує людську свідомість і визначає діяльність індивіда. Навмисно

чи ні, людина розглядає власні відносини зі світом у першу чергу саме з позиції оцінювання.

Оцінність є одним з основних компонентів в структурі фразеологічного значення, оскільки значна частина фразеологізмів спрямована на характеристику людини, її поведінки, інтелектуальних здібностей, моральних якостей. Відображаючи в мовній формі результати пізнавальної діяльності людини, оцінка ґрунтується на сукупності суспільного досвіду мовного колективу та визнаної в ньому норми. Однак природа оцінного компоненту в структурі значення мовної одиниці розуміється не однозначно. Оцінність може розглядатися або як конотативний компонент, що виражає певне ставлення до денотату [2, с. 57], або як денотативний компонент, оскільки ознаки які позначаються оцінними семами притаманні предмету який позначається [4, с. 45]. Існує точка зору, яка ґрунтується на розумінні оцінності як одного з видів модальності, у цьому разі оцінне значення може відноситися як до сфери денотації, так і до сфери конотації [3, с. 25].

На даному етапі розвитку лінгвістичної науки, коли особливо важливою є проблема співвідношення й взаємодії семантики та прагматики, дослідження оцінних значень є особливо актуальними. Окрім того, за останні десятиріччя в лінгвістиці виникли різноманітні напрямки у вивченні категорії оцінності, що передусім говорить про високу теоретичну та практичну важливість вивчення даного явища. Відтак, категорія оцінності займає все більш значуще місце в арсеналі понять, якими оперує лінгвістика та суміжні з нею науки, що й обумовлює **актуальність** нашої роботи.

А.Кунін визначає оцінку як об'єктивно-суб'єктивне або суб'єктивно-об'єктивне ставлення людини до об'єкту, виражене мовними засобами експліцитно або імпліцитно. Оцінка обумовлена тими властивостями, які притаманні об'єктам-реаліям позамовної дійсності, відображені у свідомості людини та представлені у фразеологічному значенні. З цієї точки зору оцінка має об'єктивний характер. З іншого боку, оцінка залежить від суб'єкта оцінки, від номінатора даної реалії, від його ставлення до неї, та цим пояснюється її суб'єктивний характер [1, с. 48].

Категорія оцінки – соціально закріплене явище, тобто оцінки визначаються загальноприйнятими у людському колективі стандартами у сфері соціальних, інтелектуальних та моральних явищ, суспільно сформованими нормами уявлення про хороше або погане. Оцінність – факт мови, сферою реалізації якої є сама мова. Раціональна оцінка ґрунтується на логічних оцінних судженнях про позамовні денотати та їхні ознаки. У одиницях з раціональною оцінкою оцінність виражається експліцитно. Емоційна оцінка, тобто суто конотативна, виражається імпліцитно, вона нашаровується на основне предметно-логічне значення фразеологізму [1, с. 46].

Переважна більшість фразеологічних одиниць має антропоцентричний характер, тобто відноситься до людини або до того, що з нею пов'язано. Ці фразеологічні одиниці зазвичай мають оцінний характер. Відрізняють негативний (пейоративний), позитивний (меліоративний) та нейтральні компоненти фразеологічного значення [1, с. 50].

Негативний оцінний компонент вирізняється з досліджуваних фразеологічних одиниць з закріпленим у фразеологічному значенні осудом як констатацією соціально-усталеної оцінки певних властивостей людської особистості [1, с. 51].

Приміром, негативну оцінність несе у собі вираз *thirty pieces of silver* (укр. тридцять срібників). Цей біблійний вислів є символом зради. Інші приклади негативної оцінки у фразеологічних одиницях: *dead dog* (укр. нікчемна людина), *a wolf in sheep's clothing* (укр. ворог у образі друга).

До фразеологічних одиниць з позитивними оцінними компонентами відносяться одиниці, у фразеологічному значенні яких закріплене схвалення як констатація соціально-усталеної оцінки певних властивостей людської особистості [1, с. 52].

Прикладом фразеологічної одиниці з позитивним оцінним компонентом може слугувати вираз *the angel of ligh* (укр. дорога, всіма кохана людина). Слово-символ

angel надає позитивну оцінність всьому фразеологізму, яка посилюється також словом *light*, яке має сему «світлий, яскравий» у своєму предметно-логічному значенні.

У фразеологічних одиниць з нейтральним оцінним компонентом відсутні яскраво виражене схвалення або засудження. Вони поділяються на амбівалентні одиниці – фразеологічні одиниці з двозначним оцінним зарядом, які у різних контекстах можуть реалізовувати позитивне або негативне значення (*Like a lamb to the slaughter* (укр. як вівця на заклання)) та фразеологічні одиниці, фразеологічне значення яких нейтрально й не залежить від контексту (*keep one's eyes open* (укр. бути уважним, все помічати)).

Таким чином, оцінку формує сукупність суспільного досвіду мовного колективу та визнані у ньому норми. Окрім того, оцінний компонент фразеологічного значення може відноситися як до сфери денотації, так і до сфери конотації. Виокремлюють такі компоненти фразеологічного значення: негативний, позитивний та нейтральний компоненти.

Література

1. Кунін О.В. Англо - російський фразеологічний словник / О. В. Кунін. – М. : Рус. яз., 1984 – 942с.
2. Попова З. Д. Лексична система мови / З. Д. Попова, І. А. Стернин. – Воронеж : Вид-во ВГУ, 1984. – 182 с.
3. Телія В. Н. Конотативний аспект семантики номінативних одиниць / В. Н. Телія. – М. : Наука, 1986. – 143 с.
4. Шаховський В. І. Емотивний компонент значення й методи його опису / В. І. Шаховський. – Волгоград : Вид-во ВГПІ, 1983. – 96 с.

*Е.О. Арсені
м.Маріуполь*

ЕТИМОЛОГІЯ МОРСЬКИХ ТЕРМІНІВ

Появі сучасної морської термінології було обумовлено створенням флоту, його специфічною діяльністю і поступовою модернізацією. Протягом багатьох століть основним мовним донором була англійська мова, оскільки для Великобританії розвиток флоту вважалось першочерговим завданням, як острівної держави. Тому англійські терміни виражені яскравіше, ніж інші.

Цікавим є походження і тлумачення слова Ship. Вперше термін ship з'явився в англ. тексті в 888 році і мав написання *scip*. Потім англійці писали *scup*, *schup*, *shippe*, і, нарешті, *ship*. Eng. ship - загальний термін, що позначає в суч. англ. мові. всі плавзасоби, надводні та підводні. Але, термін ship позначає великі судна, на відміну від малих суден, що позначаються терміном boat. В протягом століть значення цього терміна незначно змінювалося. У ст-англ. мові. термін ship позначав будь-яке мале судно. У 19 столітті з'явилися парусно-парові військові кораблі, ці кораблі стали позначатися іншим термінами, але термін ship продовжує залишатися загальним терміном для позначення всіх судів. Для позначення військових кораблів в англ. мові. застосовуються також загальні терміни: *man-of-war*, *warship*, *war-ship*.

Крім Ship існує Vessel - загальний термін, застосовується для позначення всіх плавзасобів. Спочатку термін позначав весловий човен, потім стали позначати всі судна, в тому числі і великі морські судна. *War-vessel* (військовий корабель), *trading-vessel* (торгове судно), *sailing-vessel* (вітрильне судно), *steam-vessel* (пароплав), *fishing vessel* (рибальське судно).

Термін boat - загальний термін для позначення всіх малих суден. На відміну від великих суден, які позначаються терміном ship. Зокрема, цей термін позначав:

1. Весловий або вітрильний човен.

2. Всі малі судна - рибальські, посильні. Іноді термін позначав і малі парові суду - портові буксири.

В сучасному ринку. англ. яз. застосовуються три загальних терміна для означення поняття «судно». Термін *ship* позначає, в основному, великі судна, а також всі військові кораблі; термін *vessel* позначає, як правило, середні судна, і, майже завжди, невійськові судна; термін *boat* позначає, як правило, дрібні судна, човни, шлюпки.

Коли з'явилися великі парусні кораблі, з'явився і англійський морський термін *helm*, який стався від слова, що означає спочатку поняття румпель, але тепер відбулося розширення поняття і англійські моряки стали застосовувати термін *helm* для позначення декількох споріднених понять: кермо, перо керма, стерно, рульовий привід і, навіть, весь рульовий пристрій.

У сучасній морській мові англійський термін *helm* (кермо) продовжує жити в складі складних морських термінів *гельмпорт* і *гельмпортвая труба* (отвір в корпусі судна, через яке проходить голова керма).

Англ. *bottom* (нижня частина чого-л.; ґрунт під водою; глибока западина; днище судна). Для моряків цікаво знати, що в російській морській мові днище судна - це нижня, майже горизонтальна частина днищевой обшивки, від вилиці і до кіля. А у англійців *bottom* - це вся обшивка корпусу судна, від ватервейс до кіля.

Таким чином, можна помітити що морська термінологія є невід'ємною частиною в морській практиці і її розвиток обумовлений стрімким розвитком флоту у всьому світі.

Література

1. Морський етимологічний словник/ Н.А. Ткаченко - Москва, 2011. – 199 с.
2. Словник морських термінів /К.М. Станюкович. - Москва, 1986. – 256 с.

*І.В. Брой
м.Бердянськ*

ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАРЦЕЛЬОВАНИХ РЕЧЕНЬ У РОМАНІ ДЖОНА ГРІШЕМА «СІРА ГОРА»

Сучасний стан розвитку синтаксичної науки характеризується пильною увагою до синтаксичних одиниць, які виходять за межі одного речення. Адже ще в середині ХХ століття лінгвісти відзначали активізацію синтаксичних процесів у мові, породжених проникненням розмовної мови в письмову і, відповідно, часте використання авторами в своїх творах складних синтаксичних одиниць, що не могло не привернути увагу науковців до їхнього дослідження. У процесі вивчення парцеляції вчені висловлювали різні погляди на її природу та функціонування, а з ряду питань дискусія триває й донині [1; 2; 4; 5].

Актуальність роботи полягає в необхідності продовження комплексного аналізу явища парцеляції в номінативно-комунікативній системі координат, оскільки, незважаючи на міцні, давно завойовані парцеляцією позиції в художній прозі, її особливості та стилістичні функції ще вивчені недостатньо добре, а творчість Джона Грішема з точки зору особливостей вживання ним парцельованих речень практично не розглядалась.

Метою роботи є дослідження прагматичних функцій, виконуваних парцелятами парцельованого речення (ПР) у діалогічних і монологічних текстових відрізках творів Д. Грішема, на прикладі роману «Сіра гора».

Відображення філософської та естетичної концепції автора залежить від багатьох чинників: жанру, теми, характеру зображуваного, а також від структури самого висловлювання і тих стилістичних функцій, які йому властиві. У прозі ХХ століття спостерігаються дві протилежні тенденції: зняття чітких розділів між синтаксичними одиницями та роздрібнення синтаксичних одиниць на пунктуаційно відокремлені

частини. Саме бажання уникнути перенасичення структури речення, прагнення зробити речення коротшим, бажання наблизити письмову літературну мову до живої розмовної спонукає авторів до все частішого використання ПР, складові частини яких об'єднані в єдине структурно-комунікативне ціле [3]. У багатьох письменників реалістичні тенденції проявляються в намаганні збагатити свою мову особливими синтаксичними формами, властивими живому розмовному мовленню. Завдяки своїм багатим структурним і стилістичним особливостям ПР є невід'ємною частиною сучасної американської прози.

З погляду виконуваних функцій, ПР – це стилістичний прийом. Як показують дослідження, ПР володіють практично необмеженими стилістичними можливостями і можуть висловлювати такі узуальні стилістичні функції: оцінно-характерологічну, описово-психологічну, коментувальну, деталізуючу, емоційно-посилувальну та резюмувальну [1; 5].

Бувши засобом художньо-образотворчої експресії, ПР може виконувати за задумом автора і ряд інших оказіональних стилістичних завдань. Перш за все, слід виділити функцію рельєфного виділення й акцентуації комунікативно важливих ланок ПР, внесення нового рематичного акценту. У той же час, це не порушує структурно-комунікативної цілісності ПР і забезпечує інформаційну вагомість парцеляту:

1. *I can get you a job, he said. A real one.*

У даному прикладі парцелят (*A real one*) графічно виділяється у тексті крапкою, а в живому звучанні – «вагомою» паузою між базовим висловленням і відокремленою частиною (парцелятом). Тим самим увага співрозмовника акцентується на відокремленій частині, підкреслюючи її важливість в комунікативному аспекті.

ПР часто є одним із засобів екстенсифікації думки при збереженні компактної форми її вираження:

2. *The first thing you need to understand is that he's not all there, got a couple of screws loose. Maybe more.*

Парцелят цього (*Maybe more*) й інших прикладів набагато компактніший, ніж ціле речення. Розукрупнення речення на дві формально незалежні, але семантично єдині частини сприяє його кращому розумінню.

Виконуючи за задумом автора різні стилістичні завдання, ПР можуть у значній мірі ритмізувати текст, створюючи ефект евфонії – відчуття легкості при його проголошенні або сприйнятті:

3. *And, well, there is no easy way to say this, but our entire division is on the block. Cut. Eliminated.*

Досить часто зустрічаються ПР наприкінці кінці абзацу, де вони підводять підсумок, завершуючи мікротему. У цьому випадку ПР виступає в резюмувальній функції:

4. *At 5:00 p.m., Samantha received a long e-mail that included the names of ten nonprofits someone had deemed suitable for nonpaying internships by the battered and bruised souls suddenly furloughed by the world's largest law firm. Marshkeepers in Lafayette, Louisiana. The Pittsburgh Women's Shelter. Immigrant Initiative in Tampa. Mountain Legal Aid Clinic in Brady, Virginia. The Euthanasia Society of Greater Tucson. A homeless organization in Louisville. Lake Erie Defense Fund. And so on.*

В даному ПР – сім парцелятів і приєднана частина приєднувальної конструкції. Автором використовується прийом синтаксичного паралелізму; ритм тут забезпечує цілісність тексту, а також сприяє створенню особливого емоційного напруження.

Звичайно, наведені тут приклади не охоплюють всього різноманіття функцій ПР у романі Д. Грішема, які широко представлені в монологах і діалогах персонажів, у їх внутрішній мові. Нерідко вони набувають у тексті додаткових стилістичних функцій, за допомогою яких автор експресивно виражає свої думки, посилюючи тим самим свій прагматичний вплив на читача.

Потенційні можливості ПР як експресивного засобу безумовно великі і вимагають подальшого дослідження своїх стилістичних потенцій, а також відкривають перспективи у вивченні семантичних і прагматичних особливостей даного стилістичного прийому.

Література

1. Астапова Г. Н. О парцелляции как одном из стилистических приёмов экспрессивного синтаксиса // Сб. научн. трудов Моск. ГПИИЯ им. М. Тореца, – 1972. – Вып. 67. – С. 28-32.
2. Богдан В. В. Синтактика, семантика, прагматика англомовних приєднувальних конструкцій і складних речень з підрядним зв'язком : монографія / В. В. Богдан. – Донецьк : «ЛАНДОН-XXI», 2011. – 263 с.
3. Ванников Ю. В. Существует ли присоединительная связь предложений? / Ю. В. Ванников // Тр. Ун-та дружбы народов : Литературоведение и языкознание. – 1965. – Т. 8. – Вып. 2. – С. 163-183.
4. Дмитренко В. А. Проблема присоединения в английском языке / В. А. Дмитренко, В. В. Богдан // Вісник Харківськ. держ. ун-ту. Сер. романо-германська філологія. – 1999. – № 424. – С. 22-26.
5. Пустовар О. В. Номінативний і комунікативний аспекти парцеляції в сучасній німецькій мові : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / О. В. Пустовар – Донецьк, 2006. – 226 с.

*А.С. Бураковський
м. Маріуполь*

РІЗНОВИДИ ОЦІНКИ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Як стверджував відомий фінський вчений Якоб фон Фрігт, оцінка – це універсальна категорія, що виражає позитивне чи негативне ставлення мовця до змісту мовлення й реалізується в частинах слова, вигуках, модальних частках, повнозначних лексемах, словосполученнях, фразах, у мовленнєвих актах й аксіологічних категоріях [5, с. 211].

Категорія оцінки привертає увагу багатьох українських та зарубіжних мовознавців, її розглядають у логіко-семантичному (О.М. Вольф, О.Ю. Трунова, В.С. Федосєєв), семантико-прагматичному (Т.А. Космеда, Т.В. Маркелова) та комунікативному (Н.А. Гуйванюк, Д. Перрі) аспектах.

Проте жодне дослідження не демонструє огляду всієї сукупності різноманітних класифікацій, відсутній також лінгвостилістичний аналіз художніх та публіцистичних текстів, який би проілюстрував усі типи оцінки. Універсальність цієї категорії зумовлює актуальність її вивчення, про що свідчать наукові дослідження.

Перша найповніша класифікація оцінки за типами об'єктів була запропонована фінським вченим Якобом фон Фрігтом у книзі «Різновиди добра». Якоб фон Фрігт виділив наступні різновиди оцінок:

1. Інструментальну (оцінка знарядь, інструментів);
2. Технічну (оцінка здібності, майстерності);
3. Оцінку сприятливості (спрямованість на досягнення позитивного ефекту);
4. Медичну (оцінка функцій органів тіла та здібностей розуму);
5. Утилітарну (оцінка корисності, придатності);
6. Гедоністичну (оцінка задоволення) [5, с. 82].

Відома дослідниця Т. І. Вендіна виділяє наступні різновиди оцінок:

- оцінки-афективи, що відображають безпосереднє чуттєве сприйняття зовнішнього світу;
- оцінки-сублімати: естетичні та етичні оцінки [3, с. 43].

Польська дослідниця Я. О. Пузиніна пропонує розрізняти такі різновиди оцінок: прагматичні та відносні (до останніх зараховуються естетичні, етичні, вітальні, пізнавальні) [4, с. 192].

Мовознавець О. Л. Бессонова наводить таку модель оцінного тезауруса (сукупності лексичних одиниць, що віддзеркалює той фрагмент усвідомлюваної позамовної дійсності, який пов'язаний із уявленням про цінності), яку складають чотири аксіологічні рівні:

1. Сенсорні;
2. Життєві;
3. Духовні;
4. Абсолютні.

Лінгвістичний аналіз оцінних значень за принципом синхронної мотивації слова дає можливість класифікувати досліджувані значення на ті, що мають мотивовану оцінність, та на значення, які характеризуються немотивованою оцінною конотацією. Мотивована оцінність виявляється в процесі семантичного, граматичного або стилістичного синхронного аналізу. Номінації з немотивованою оцінністю розкривають свою специфіку лише в плані діячності [2, с. 241].

А. І. Голованевський пропонує наступні критерії класифікації оцінних значень: емоційно-оцінні та ідеологічно-оцінні. Специфіка останніх полягає в змінності, перехідному характері; оцінність цієї лексики формується і функціонує лише в межах певних суспільних відносин та ідеологічної системи.

Розглядаючи категорію оцінки у функціонально-прагматичному аспекті, дослідники С. А. Проскуркіна, Н. В. Василькова репрезентують оцінні судження в двох різновидах:

1. Судження, у яких об'єкт є експліцитно вираженою оцінкою;
2. Судження, у яких об'єкт оцінки прямо не називається [6, с.55].

Т. А. Космеда наголошує на необхідності детальної розробки проблеми «граматики оцінки», оскільки в сучасному мовознавстві окреслилася нагальна потреба комплексного опису граматичних засобів вираження оцінних значень з урахуванням їхніх прагматичних характеристик. Появі такого аспекту дослідження категорії оцінки сприяло функційно-прагматичне спрямування сучасних лінгвістичних розробок, зокрема вивчення функційної специфіки граматичних одиниць. Також автор наголошує на закріпленні оцінної семантики, оцінних функцій за граматичними одиницями, завдяки чому оцінка посідає своє місце на шкалі драматичності [7, с. 17-18].

Опис «граматики оцінки», на думку дослідниці, сприятиме повній характеристиці граматичних засобів – репрезентантів категорії оцінки. «Для цього необхідно розкрити складний діячності-синхронічний процес породження оцінних значень на рівні грамматики та складну природу граматичної прагматики – мотивацію ролі граматичних засобів, що виражають оцінку у мовленні. Це забезпечить формулювання правил вживання граматичних одиниць в оцінних функціях та трактування закономірностей їх адекватного тлумачення» [7, с.17-18].

Комплексне дослідження існуючих у лінгвістиці класифікацій оцінки дає можливість зробити висновки про багатогранність оцінки як мовознавчої категорії. Оцінка не виступає постійним компонентом структури певної мовної одиниці, вона нерідко залежить від контекстуального оточення, проявляється на конкретному історичному етапі розвитку мови, обумовлена рівнем матеріальної та духовної культури суспільства та конкретного індивіда.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт. – М.: Наука, 1988. – 336 с.

2. Бессонова О. Л. Концептуальна організація оцінного тезауруса англійської мови // Лінгвістичні студії: Зб. наук. пр. – Вип 13. – Донецьк: ДонДУ, 2005. – С. 241–245.
3. Вендина Т. И. Семантика оценки и ее манифестация средствами словообразования // Славяноведение. – 1997. – № 4. – С. 41–48.
4. Пузиніна Я. О. Функциональная семантика оценки. – М.: Наука, 1985. – 232 с.
5. Якоб фон Фрігт. Оценочность и ее отражение в политическом и лексикографическом дискурсах // Филологические науки. – 2002. – № 3. – С. 78–87.
6. Проскуркіна С. А, Василькова Н. В. Репрезентация оцінки в мікротексті // Південний архів. Філологічні науки: Зб. наук. пр. – Вип.10. – Херсон: Айлант, 2001. – С. 55–58.
7. Космеда Т. А. «Грамматика оцінки» як актуальна проблема сучасного мовознавства / Т. А. Космеда, О. В. Халіман // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. – 2011. – Вип. 22. – С. 17–23.

*М.І. Гринько
м. Маріуполь*

НЕОЛОГИЗМЫ В «КИБЕРСФЕРЕ» СОВРЕМЕННОГО АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

На нынешнем этапе развития значительный интерес для лингвистической науки представляет изучение словарного состава английского языка. Особое внимание в данной сфере исследователи уделяют непосредственно вопросу лексического разнообразия. Этимологический и лексический состав изучаемого нами языка до сих пор трактуется весьма противоречиво, так как в нынешнее время наблюдается тенденция стремительного вытеснения одних понятий другими, а также появление абсолютно новых выражений, что еще не были в полной мере изучены лингвистами.

Современный английский язык – это продукт длительного исторического развития, в процессе которого происходило множество изменений. Причины данных изменений весьма многообразны, однако, условно мы можем разделить их на интралингвистические и экстралингвистические. Специфика первой группы факторов определяется в определенной мере звуковой субстанцией, в которой воплощен данный язык и сетью внутренних связей, что существует между его элементами, а также объединением определенных элементов и связей в единую систему. Причины внутренних изменений обусловлены стремлением довести до совершенства систему языка и улучшить ее в коммуникативную пригодность для продуктивного обмена информацией. Говоря об особенностях факторов второй группы, стоит отметить то, что все они взаимосвязаны с историческим развитием общества, в том числе с переселениями различных народов, которые в конечном итоге становились основополагающей причиной, как объединения, так и распада речевого коллектива. В ходе внешних изменений мира трансформировались не только формы и способы общения, ведь значительное преобразование перетерпел и способ передачи информации. Исходя из этих рассуждений, мы предполагаем, что современное обогащение словарного запаса английского языка обусловлено, прогрессом человечества в различных сферах жизнедеятельности, благодаря которым с каждым годом появляется огромное количество неологизмов.

Согласно трактовке словаря лингвистических терминов, неологизм – это слово или оборот речи, созданный для обозначения нового предмета или для выражения нового понятия. Происходит данный термин от соединения двух понятий в греческом языке: «neos» — «новый» + «logos» — «слово», «понятие». Стоит отметить, что после того, как выражение входит в широкое употребление, оно перестает быть неологизмом [2].

Целью нашего исследования является изучение этимологических и структурных особенностей неологизмов, связанных с «киберсферой» в современном английском языке.

Актуальной на данном этапе развития человечества является сфера кибернетики, т.к. большинство открытий связаны с новыми технологиями. Мир становится все более компьютеризированным, следовательно, большая часть лексики английского языка наполняется новыми понятиями. Исходя из полученных данных, мы можем выделить среди неологизмов следующие группы:

- 1) Собственно неологизмы, характерной особенностью которых является новизна форма в сочетании с явной новизной содержания: «audiotyping» (аудиопечать); «bio-computer» (компьютер, имитирующий нервную систему живых организмов); «thought-processor» (компьютер, который способен логически выстраивать и развивать идеи) [1, с. 126-128];
- 2) Трансноминации, которые сочетают новизну формы слова со значением, уже передававшимся ранее другой формой: «sudser» (мыльная опера); «big C» (мед. - рак); «Af», «houtie» (негр) [1, с. 126-128];
- 3) Семантические инновации или же переосмысления – в данном случае новое значение обозначается формой, что уже имела место быть в языке: «bread» (деньги); «drag» (невероятная скука); «acid» (ЛСД); [1, с. 126-128].

Мы присоединяемся к мнению исследователей, которые считают, что в английском языке последних десятилетий в основном преобладают единицы первой группы. Этот факт связан с возросшей потребностью общества давать название новым реалиям, что возникли в связи с научно – техническим прогрессом. Особую нишу в данной сфере занимает бурное развитие компьютерной техники.

В качестве примера могут быть использованы такие единицы, как «to telecommute (telework)» – «работать на дому, используя электронную связь через компьютер с руководящим учреждением и клиентами» (ср.: telecommuter научный консультант, исследователь, программист или любой другой специалист, связывающийся по персональному компьютеру с учреждением; ср. также: electronic cottage - дом такого работника) [1, с. 126-128].

Среди различных поколений жителей Великобритании в последнее время было замечено широкое употребление выражения «Wi-Fi», что было связано с активным использованием социальных сетей в современном мире. Однако, как показывают современные соцопросы, понятие термина «Wi-Fi» (сокращение от «wireless fidelity» – точная беспроводная передача данных) известно 34 процентам взрослых жителей Великобритании [3].

Также стоит отметить, что в сфере кибернетики речь идет о различных видах неологизмов, в том числе и о тех, которые принадлежат ко второй и третьей группе. Так, с развитием электротехники в слове «core» (horny capsule containing seeds of apple, pear, etc.) появляется новый компонент, называющий новый предмет, — «bar of soft iron forming center of electro-magnet or induction coil». Отражатель огня камина, «screen», получивший новую функцию с появлением волшебного фонаря, а затем кино- и телеэкрана, передает свое имя новому понятию, тем самым изменяя объем значения слова. Наиболее характерным в этом отношении является пласт терминологической лексики (см., например, antennae, pilot, cabin, to sail, etc) [2, 80 с.].

Изменение значения слова может быть связано и с изменением понятия о чем-то уже существующем. К примеру, изменение понятия об объекте исследования привело также и к изменению значения слова «probe», первоначально — «surgical instrument for exploring wound», позднее — «an instrument for exploring outer space (lunar probe)» [2, 80 с.].

На основании изложенного можно сделать вывод о том, что неологизмы в сфере «кибернетики» современного английского языка являются обширным полем для

дальнейших исследований. Человечество не стоит на месте, следовательно, с каждым годом появляется все больше открытий в данной области, что является первопричиной постоянного обновления лексического запаса изучаемого нами языка. Эти изменения происходят под влиянием как внешних, так и внутренних факторов, существующих в единой и взаимообусловленной системе. Процесс данных трансформаций является непрерывным, именно поэтому в ходе исследований было выявлено множество изменений в выражениях, которые ранее имели совершенно иной конотат и этимологию.

Литература

1. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка/ В. И. Заботкина. - : Учеб. пособие для студентов филол. фак. ун-тов. М.: Высшая школа, 1989. -126 - 128 с.
2. Елисеева В. В. Лексикология английского языка/ В. В. Елисеева. – М., 2005. - 80 с.
3. Словарь лингвистических терминов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.endic.ru/linguistics/Neologizm-1659.html>
4. Wi-Fi, как это понимают в Великобритании [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://n-t.ru/sp/intel/04/08141.htm>

С.В. Вознюк
м. Мариуполь

ЯВИЩЕ ЕВФЕМІЗМІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Актуальність обраної теми визначається насамперед збільшеним інтересом лінгвістів до явища евфемізації лексики.

Евфемізми як мовні одиниці займають в мові особливе місце. Загальна сфера вживання евфемізмів, їх поширеність, образність привертають увагу мовознавців в різних областях лінгвістики: лексикології, етимології, фразеології, фольклористики. Іноді евфемізм може складатися з одного слова, іноді з двох і більше; він може являти собою прислів'я або приказку, стійкий словесний комплекс і відкрите поєднання слів.

Термін «евфемізм» походить від грецького *euphemia* – утримання. Дослідження даного явища має власну довгу історію, було зроблено багато спроб дати конкретне та всеосяжне поняття терміну «евфемізм». Ми розуміємо під евфемізмом слово або вираз, що замінює інше, незручне для даної обстановки або грубе, непристойне [1].

У сучасному мовознавстві по відношенню до заборонених словами вживається термін «табу», по відношенню до відповідних їм дозволених словами-замін – термін «евфемізм» [2].

Причини вживання евфемізмів можуть бути різними:

- жах перед явищами природи в стародавні часи. Найвідоміші слова-табу в германських мовах носять релігійний і антирелігійний характер: це позначення бога, сатани, риса: *Gottseibeins, der Bose, der Schwanze, der Versucher*. У північній Європі боялися ведмедя і намагалися не називати його ім'я, щоб не викликати його. Табу-слово *bero* означає «бурий, коричневий».
- почуття такту в неприємних ситуаціях. Евфемізми переслідують в даному випадку мета прикрасити сутність: *verschneiden, einschlafen, die Augen schliessen* замість «померти», *Unwohl sein, Unpasslichkeit* замість «хвороба».
- манірність: *Freundin* замість «коханка», *in anderen Umstande sein* замість «бути вагітною», *ein Verhältnis haben* замість «мати любовні стосунки».

- ввічливість, дружелюбність, жарт, іронія: *stark* замість «товстий», *Zweitfrisur* замість «парик», *dritte Zähne* замість «штучна щелепа».

Евфемізми з'являються в кожній мові у відповідь на будь-які події, що відбуваються в суспільстві. Вони створюються носіями мови в усі часи, і часом їх поява можна точно датувати. Наприклад, німецький вираз *nach Kanossa gehen* ясно вказує на Каноссу - замок в Італії. Німецький король Генріх в одязі грішника, що кається, простояв три дні під воротами замку, домагаючись прийому римським папою. Це був обдуманий політичний хід, але з тих пір вислів «ходити в Каноссу» позначає крайню ступінь приниження.

Для процесу евфемізації є характерними наступні чинники:

- оцінка мовцем предмета мовлення, пряме позначення якого може бути визначено як грубість, різкість, непристойність і т.д.;
- підбір мовцем таких позначень, які не просто пом'якшують ті чи інші грубі слова та вирази, а маскують, вуалюють суть явища;
- залежність вживання евфемізму від контексту і від умов мовлення;
- соціальна обумовленість уявлення про те, що може бути евфемізмом [3].

Розуміння евфемізму тільки як пом'якшувального засобу або як способу уникнути грубості є більш-менш задовільним щодо особистих сфер евфемізації. Але коли ми маємо справу з соціальними сферами і різноманітними випадками евфемізації тієї мови, яка обслуговує ці сфери, стає очевидним недостатнє уявлення про евфемізм як про просту заміну грубого або непристойного слово більш прийнятним.

Таким чином, ми можемо констатувати, що евфемізм – це мовне явище, яке існує в різних сферах людського спілкування, виконуючи різні функції. Евфемізм як пласт лексики зараз активно досліджується і вимагає подальшого опрацювання.

Література

1. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. - М.: Российская Академия наук, 2006. - С. 906.
2. Александров А.В. О терминах «табу» и «эвфемизмы» // Иноземна філологія. Вып. 8. - Львов: Львовский ГУ, 1966. - С. 25-32.
3. Кацев А.М. Роль ассоциативности в эвфемии // Проблемы синхронного и диахронного описания германских языков. Межвузовский сборник. – Пятигорск, 1981. - С. 140-146.

Е.П. Диланьян
г. Мариуполь

ПОНЯТИЕ КАУЗАЦИИ В ЛИНГВИСТИКЕ

Каузация - причинно-следственная связь между двумя ситуациями (одна ситуация порождает другую). Этой проблемой занимаются такие известные учёные в сфере лингвистики, как Ю. Апресян, Л. Васильев, Л. Теньер, А. Холодович, Г. Сильницкий и другие [1, 3, 6, 7, 8].

В лингвистической литературе есть два термина, сопоставимые с причинно-следственной категорией – каузальность и каузативность. Оба термина происходят из латинского *causa* - «причина, основание», «побудительное начало», но четкое определение категориальной сущности каузативности и каузальности отсутствует.

Впервые к типологии причинно-следственных отношений обратился античный философ Аристотель, который классифицировал тип причинно-следственных отношений по определенному компоненту в бинарном соединении двух явлений, отталкиваясь от соответствия типа следствия и типа причины. Аристотель создал две классификации: типологию причин вещи и типологию причин человеческих поступков [2, с. 30].

Каузальная связь – как одна из важнейших форм взаимосвязи явлений действительности – существует там, где на временную последовательность событий накладывается необходимое порождение одного другим.

А. А. Потебня дает такое определение причинности: «Понятие действия, как и понятие субъекта и объекта, неотделимо от понятия причины. Причинность складывается из действия субъекта и одновременности или последовательности этого действия с состоянием объекта» [3, с. 7].

Каузальность в широком смысле объединяет в себя такие значения, как предпосылка, основание, обоснование, подтверждение, доказательство, аргумент, довод, предопределенность, посылка, повод, предлог, стимул, целевая мотивировка. Весь этот круг отношений предполагает такую связь ситуаций, при которой одна служит достаточным основанием для реализации другой [4, с. 562]. Каузальность выражает в большей степени причинную зависимость, выраженную синтаксическими средствами (союзами, союзными сочетаниями или их фразеологическими эквивалентами).

Каузативность, в отличие от каузальности, является лексико-грамматической категорией, отражающей причинно-следственные отношения между субъектом и объектом.

В зависимости от средств выражения семантики каузативности различают лексический и грамматический каузатив. Независимо от типа каузатива центральное место в нем занимает глагол. Поэтому каузативность – исключительно глагольная категория.

В качестве каузативных рассматриваются глаголы, служащие для отражения каузативных ситуаций, то есть макроситуаций, в которых одна простая ситуация является причиной, а другая – следствием. К разряду каузативных глаголов целесообразно относить все глаголы, имеющие семантический признак «каузировать», независимо от того, единственный ли это семантический признак или слово имеет дополнительные семантические признаки, характеризующие действие-причину и действие-следствие. Примеры каузативных глаголов в английском языке: *to make* (заставлять) – *compel (someone) to do something* (принуждать кого-либо сделать что-нибудь) [Oxford Dictionary], *to force* (принуждать) – *make someone do something against their will* (заставлять кого-либо сделать что-либо против его воли) [Oxford Dictionary], *to push* (убеждать) – *compel or urge (someone) to do something, especially to work hard* (принуждать или убеждать кого-либо сделать что-либо, особенно много работать) [Oxford Dictionary] и многие другие.

И каузальность, и каузативность показывают, как носители конкретного языка проводят разграничения между различными видами причинных отношений, как они интерпретируют каузальные связи между происходящими событиями и действиями людей [1, с. 265].

Таким образом, каузативность относится к универсальным понятийным категориям и находит выражение в различных языках.

Литература.

1. Апресян Ю. Д. Избранные труды. Т. 1. Лексическая семантика / Ю. Д. Апресян. – М., 1995. – 265 с.
2. Аристотель. Метафизика / Аристотель. – М.-Л.: Соцэкгиз, 1934. – 30 с.
3. Васильев Л. М. Семантика русского глагола: Учеб. пособие для слушателей фак. повышения квалификации / Л. М. Васильев. – М.: Высшая школа, 1981. – 267 с.
4. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике. Т.3 / А. А. Потебня. – М., 1968. – 7 с.
5. Русская грамматика. Т. 2. Синтаксис / Под ред. Н. Ю. Шведовой. – М.: Наука, 1980. – 562 с.

6. Сильницкий Г. Г. Семантические и валентностные классы английских глаголов / Г. Г. Сильницкий. – Л., 1974. - 42 с.
7. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса / Л. Теньер. – М. : Прогресс, 1988. - 656 с.

Д.І. Засць
м.Маріуполь

ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Словниковий склад англійської мови, як і інших мов, постійно розвивається. Поява нових умов існування людини, нові стосунки між мовцями, нові галузі знань та концепції вимагають відповідних змін у мові, які б відображали навколишню реальність та внутрішній світ мовця. Адже саме лексичний склад є тим компонентом мови, якому притаманні постійні зміни, що пояснюються новими когнітивними та комунікативними потребами мовців. Таким чином, величезний приплив нових слів та необхідність їх опису зумовили створення особливої галузі лексикології – неології – науки про неологізми [1, с.84]. Сам об'єкт неології – нове слово має декілька назв, які об'єднуються загальною семою «нове» в синонімічний ряд: новотвір, неотвір, новація, інновація, нова номінація, неонімація, нове найменування, нововведення, неологізм, неонім, неоверб, неонейм тощо. Одні з перелічених назв є відомими вже давно, інші з'явилися недавно. Визначення поняття «нова лексична одиниця» до сих пір викликає трудність, так як не існує єдиної думки про даний термін [2, с.4].

Найрозповсюдженішим з вище перелічених термінів є «неологізм». На думку А.А. Згонникової, *неологізми* – це слова, які є абсолютно новими лексичними одиницями для даного історичного періоду. Такі слова ще не встигли увійти в активний словниковий запас, тому можуть бути не знайомими певній частині населення. Слово знаходиться в стані неологізму дуже нетривалий час. Як тільки слово починає активно вживатися, воно втрачає ознаку новизни, тобто поступово входить у лексичну систему мови як загальноновживане [3].

В.І. Заботкіна вважає, що поява нового слова в мові диктується прагматичними потребами. Відправник повідомлення вибирає з наявного лексичного тезауруса те, що найкращим чином виражає його думки і почуття. Якщо в лексиконі відправника такого слова немає, то нерідко він видозмінює або створює нову лексичну одиницю. В свою чергу, нова лексична одиниця проходить кілька стадій соціалізації (прийняття її в суспільстві) і лексикалізації (закріплення її в мові). З'явившись, неологізм поширюється, як правило, викладачами університетів, шкільними вчителями, працівниками засобів масової інформації. Потім він фіксується в друці. Наступна стадія соціалізації – прийняття нової лексичної одиниці широкими масами носіїв мови. Після цього розпочинається процес лексикалізації: придбання навичок використання неологізмів у суспільстві, виявлення умов та протипоказань для його використання в різних контекстах. У результаті утворюється лексична одиниця окремого структурного типу (просте, похідне, складне, складнопохідне слово чи словосполучення), яка входить у різні словники неологізмів [2, с.5].

Лінгвісти по різному тлумачать поняття «неологізм». В широкому значенні, ми можемо сказати, що неологізм – це нове слово (стійке сполучення слів), нове або по формі, або за змістом. Поняття неологізму мінливе в часі і відносно: неологізмом слово залишається до тих пір, поки розмовляючі відчують в ньому новизну. Створення лексичних інновацій – свідчення життя мови, його прагнення висловити все багатство людських знань та прогрес цивілізації.

Література

1. Дубенец Э.М. Лексикология современного английского языка / Э.М. Дубенец. – М.: «Глосса-Пресс», 2002. – 192 с.
2. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка: уч.пособие / В.И. Заботкина.– М.: Высшая школа, 1989. – 124 с.
3. Згонникова А. А. К вопросу о способах образования неологизмов в английском языке / А.А. Згонникова. – С. 1-5

*О.О. Зензеров
м. Маріуполь*

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІСЕМАНТИЧНИХ СЛІВ

Актуальність дослідження полягає у необхідності вивчення динаміки лексичного складу мови, встановлення універсальних закономірностей у розвитку значень слів, що допоможе виявити спільні та відмінні риси семантичних процесів у мові, обумовлені як лінгвістичними, так і національно-культурними чинниками.

Мета і завдання дослідження Мета – дослідити явище полісемії у англійській, способи її реалізації. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- вивчення теоретичних питань стосовно явища полісемії;
- опис різноманіття виявлених лексико-семантичних варіантів в англійській мові, їх типологізація;
- визначення контекстуального компоненту переносного значення;

Предметом дослідження – випадки вживання полісемантичних слів.

Об'єктом дослідження дослідження є явище полісемії.

Отже, полісемія – це наявність різних лексичних значень у одного й того ж слова відповідно до різних контекстів.

Окрім лексичні значення слова називають лексико-семантичними варіантами. Лексико-семантичні варіанти багатозначного слова мають семантичну спільність (спільні елементарні смисли - семи). Деякі мовознавці, як, наприклад, Р. О. Якобсон, схильні вважати, що для кожного полісемічного слова можна вивести “загальне значення”, однак реально, незважаючи на семантичний зв'язок між значеннями полісемічного слова, всі його значення об'єднати в єдине не можна, бо кожне зі значень співвідноситься з різними явищами, предметами тощо [25, с. 194].

Слово завжди виникає з одним значенням, яке називається первинним. Первинне значення є прямим, оскільки прямо називає позначуваний предмет. Багатозначність слова розвивається на основі перенесення назви з одного предмета на інший. Нове значення є завжди переносним, похідним від первинного, мотивованим через пряме. За М. П. Кочерганом існує три типи перенесення: за подібністю, за функцією і за суміжністю [25, с. 195].

Перенесення за подібністю (transference of meaning according to similarity of shape) називається метафоричним (від грецького “переміщення”). Метафора за своєю суттю є прихованим порівнянням (скороченим порівнянням).

Перенесення за функцією (transference of meaning according to functional similarity) – перенесення, за якого речі можуть бути абсолютно різні, головне, щоб вони виконували однакові чи подібні функції

Функціональне перенесення є різновидом метафоричного, оскільки в його основі лежить також подібність, тільки не за формою, а за функцією.

Перенесення за суміжністю називається метонімічним (від грецького “перейменування”). Суміжність може бути просторовою (thankful auditorium), часовою (poetry evening), причинно-наслідковою (brilliant translation).

Особливим різновидом метонімії є перенесення назви з цілого на частину і навпаки таке перенесення називають синекдохю (від грецького “разом”+“переймання”).

Із перенесенням пов'язані такі явища, як розширення і звуження значення. Слово стріляти спершу мало значення “випускати стріли”, згодом, коли було випущено інші види зброї, розширило своє значення до сучасного “робити постріли”; в англійській мові це слово отримало ще й значення “робити фотографії”, а також “знімати фільм”: The movie was shot in New Zealand.

Від полісемії слід відрізнити явище омонімії, важливо пам'ятати, що полісемія об'єднує різні значення одного слова, у той час, як омоніми – це декілька зовсім різних слів.

Література

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка: Учебник для институтов и факультетов иностранного языка. – М.: Высшая школа, 1986. – 295 с.
2. Левицький В.В. Лексична полісемія та квантитативні методи її дослідження // Мовознавство. – 2003. – № 4 – С. 17- 25
3. Полюга Л. М. Омонімія і багатозначність слова // Мовознавство. – 1986. – № 6 – С. 40-45.

А.С. Коваленко
г. Мариуполь

ТЕРМИН КАК ЯЗЫКОВОЙ ЗНАК

Термин представляет собой специальное наименование предметов, явлений, их свойств и отношений, существующее в рамках определённой терминологии. Он обеспечивает точное и ясное понимание научной мысли. Имеется большое количество разнообразных трактовок данного понятия в работах известных учёных. А. В. Суперанская объясняет это тем, что у представителей разных дисциплин оно связывается со своими особыми представлениями, имеет неравный объём содержания и определяется по-своему [4, с. 35].

Согласно А. А. Реформатскому, термины – это слова специальные, ограниченные своим особым назначением; слова, стремящиеся быть однозначными как точное выражение понятий и называние вещей [3, с. 110]. Другое определение даёт В. М. Лейчик: термин – это языковой знак (слово или словосочетание), соотносённый со специальным (научным, профессиональным и др.) понятием [2, с. 34].

Термин является языковым знаком, как и любое слово, но имеет ряд особенностей. Так, термин, в силу того, что он выражает понятие какой-либо области знания, должен обязательно иметь дефиницию, на которую сознательно ориентируются использующие этот языковой знак. Например, если мы коснёмся терминосистемы интернет-пользователя и рассмотрим термин *destinataire* «получатель», то в интернет-словаре «IBM» мы находим его определение: *utilisateur qui reçoit des données sous forme de document informatisé en provenance d'un expéditeur* «пользователь, который принимает данные от отправителя в виде электронного документа» [5, с. 2]. Таким образом, мы можем считать важнейшим признаком термина его способность к обозначению определённого понятия. Для термина именуемое понятие одновременно и есть именуемый объект, т.е. доминирует связь «имя – понятие». За термином всегда стоит предмет мысли, но не мысли вообще, а специальной мысли, ограниченной определённым полем [4, с. 34].

Кроме соотношения термина с понятием, существует ряд других признаков, свойственных ему: однозначность, точность, лаконичность, соответствие нормам литературного языка (орфоэпическим, лексическим, словообразовательным, грамматическим, орфографическим), краткость, отсутствие эмоциональности и экспрессивности, мотивированность, системность и др. [1, с. 43]. Указанные признаки

не присущи абсолютно всем терминам. Например, признак однозначности нарушается, если понятие развивается вследствие движения научной мысли, что приводит к расширению значения термина, и одна терминологическая единица начинает передавать несколько значений. Так, в терминосистеме интернет-пользователя термин *activer* «активировать» имеет две дефиниции: *lancer l'exécution d'une instruction* «начать выполнение команды» и *choisir l'action associée à une option* «выбрать действие для опции» [5, с. 2]. Данный пример демонстрирует, что в ряде терминосистем полисемия может быть распространённым явлением, во многих случаях даже в пределах одного терминологического поля термин может иметь не одно, а несколько значений [1, с. 43].

В терминологии также не приветствуются иноязычные заимствования. Так, для французского языка термин *icône d'application* «ярлык, иконка» более желателен, чем английский термин *application icon*, что объясняется стремлением языка к использованию национальных языковых средств для образования новых терминологических единиц.

Лаконичность термина определяется количеством компонентов, содержащихся в нём. Моноксемные термины более предпочтительны, но учитывая то, что французский язык относится к аналитической группе языков, в нём преобладают термины, состоящие из двух и более терминоконпонентов. Например, термин *rappel* «повторный вызов» состоит из одной языковой единицы, но поскольку прогресс не стоит на месте, интернет-технологии постоянно эволюционируют, это влечёт появление видовых понятий относительно общего родового. Как следствие, у термина появляются определяющие терминоконпоненты, уточняющие данные понятия, например *rappel automatique* «автоматический повторный вызов» [5, с. 2].

Ещё один признак, присущий термину – деривативность, т. е. синхроническая структурная и семантическая выводимость деривата из отсылочной части (производящей базы) и формантной части (словообразовательных средств). Так, термин *authentifier* «аутентифицировать» образовал производные: *authenticité* «подлинность», *authentification* «распознавание», *authentique* «подлинный» и др.

Исходя из вышесказанного, мы можем сделать вывод, что термин является языковым знаком, выражающим понятие какой-либо области знания, имеющим дефиницию и обладающим определёнными признаками. Некоторые признаки термина, такие как соотнесённость с определённым понятием, точность, системность, однозначность и деривативность – обязательны, а другие, такие как лаконичность и своеязычность – факультативны, т.к. многие термины нередко оказываются полисемантическими и многокомпонентными.

Литература

1. Лантюхова Н. Н. Термин : определение понятия и его сущностные признаки / Н. Н. Лантюхова, О. В. Загоровская, Т. А. Литвинова // Вестн. Воронежского ин-та ГПС МЧС России. – 2013. – № 1. – С. 42–45.
2. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура / В. М. Лейчик. – изд. 3–е. – М.: Изд-во ЛКИ, 2007. – 256 с.
3. Реформатский А. А. Введение в языковедение : учеб. для филол. фак. пед. ин-тов / А. А. Реформатский; под ред. В. А. Виноградова – М. : Аспект–Пресс, 1998. – 536 с.
4. Суперанская А. В. Общая терминология : вопросы теории / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. – 2-е изд. – М. : Едиториал УРСС, 2005. – 288 с.
5. Dictionnaire de l'internaute [Электронный ресурс] / International Business Machines Corporation. – Режим доступа : http://www-03.ibm.com/ondemand/ca/fr/dictionnaire/dictionnaire_a.html

ДО ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ НА ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ

Етимологія – це розділ лінгвістики, який вивчає походження слів. Словниковий склад англійської мови формувався під впливом різних мов, зокрема латинської і грецької.

Одним із ефективних способів розуміння та запам'ятовування іноземних слів – є визначення походження морфем. Так, знання ряду латинських слів, може допомогти у вивченні англійської мови.

Наприклад, латинський корінь слова FIC – синонім англійського to make, і має значення «зробити». Він є одним з найбільш значущих коренів англійською мовою.

Так, «significant» позначає робити щось значущим («sign» - знак).

Якщо щось «purification», то його «зробили» чистим («peace»). Коли вчитель проходить «certification» - він «робить» себе спроможним навчати.

Тихий океан був так названий Фернандом Магелланом, тому що "робив" мир («peace»), тобто, там була спокійна погода протягом тривалого періоду часу.

Корінь FIC також прародич слів «magnificent» и «deficient». Тобто, якщо хтось зробить щось «magnificent», воно буде чудовим. Проте «deficient», недосконале, зроблене так, що в ньому чогось бракує.

Ось кілька слів, які "зроблені" в деякому роді. Щось «artificial», штучно "зроблено" майстерністю або мистецтвом людини. «sacrifice», (жертва) – ритуал, який використовується, щоб "зробити" щось святе, в угоду богам.

Існує два простих слова, які допоможуть учням пригадати, що латинський корінь FIC позначає "зробити": «difficult» та «efficient» («складний» та «ефективний»).

Ось як пояснюються слова з коренем FIC в англійському тлумачному словнику:

1. **purification**: process of 'making' pure
2. **certification**: act of 'making' sure
3. **pacification**: act of 'making' peace
4. **Pacific**: 'making' peace
5. **artificial**: 'made' with human skill
6. **magnificent**: 'made' great
7. **deficient**: 'made' lacking or off of what it should be
8. **sacrifice**: 'make' holy
9. **difficult**: not 'made' easily
10. **efficient**: 'makes' thoroughly

Інший розповсюджений латинський корінь ROG означає «запитати». Ми зустрічаємо його в таких словах, як «interrogative» (питання, запитальний), «rogue» (шахрай, який просить подання, видаючи себе за жebraка), «arrogant», e.g. an arrogant person (зарозуміла людина, яка вважає, що має вимагати усього, що забажає).

Коріння ROG має і слово «surrogate». Наприклад, «a surrogate parent» - людина, яку «попросили» бути біологічною матір'ю або батьком, для бездітної сім'ї.

Інші приклади з вищезазначеним латинським коренем:

1. **interrogation**: process of "asking" questions between two people
2. **derogatory**: of an "asking" that someone's good reputation be taken from her
3. **prerogative**: of a rightful "asking" before others
4. **surrogate**: of one person being "asked" to do something instead of another person who normally would
5. **abrogate**: to legally "ask" for a duty to be taken away

6. **supererogatory**: of performing a duty that is over and above that which was originally "asked"
7. **prorogue**: "ask" to be put into the future

Ще один продуктивний латинський корінь SPIR означає «дихати». Ми можемо знайти його в таких словах, як «**inspiration**» (надхнення), «**spiracle**» (віддушину, дихальний отвір, дихальце), «**respiration**» (вентиляція, видих, дихання), «**perspiration**» (піт, пітливість), «**aspire**» (прагнути, спрямовувати), та інші.

Отже, вивчення значення розповсюджених морфем, допомагає у вивченні іноземної мови, розвиваючи мовну здогадку. Свідомий розбір слова на частини дозволяє учню створити більше асоціативних зв'язків, і в подальшому, легше пригадати його значення. Також, малювання схем «родин» слів, сприяє підвищенню ефективності запам'ятовування нових слів.

Література

1. Adams V. An Introduction to Modern English Word-Formation / V. Adams. – Longman, 1973. – 230 p.
2. Jackson H. Words and their Meaning / H. Jackson. – London and New York : Longman, 1995. – 279 p.
3. Katamba F. English Words: Structure, History, Usage / F. Katamba. - Routledge : Language Teaching and Research Press, 2005. – 282 p.

*Я.О. Куца
м.Маріуполь*

ПОНЯТТЯ «СЕМАНТИЧНОЇ МОДЕЛІ ДІЄСЛІВ» В ЛІНГВІСТИЦІ

Вивчення дієслівної полісемії на базі синтезу семасіологічного і когнітивного напрямків відкриває перспективи розширення уявлень про структуру лексичного значення дієслова, про епідігматичні і парадигматичні зв'язки слів. Теоретичні проблеми когнітивної семантики і семасіології тісно пов'язані з сучасною теорією лексикографії, в якій порушуються питання надання лінгвістичної та енциклопедичної інформації про словникову дефініцію, презентацію прототипового значення, розмежування самостійних значень і відтінків значень багатозначного слова, уточнення способів переходу від одного значення до іншого і формалізації цих способів. Полісемію дієслів вивчали російські лінгвісти Г.Г. Сильницький, О.І. Кириленко, більш детально розглядали поняття семантичної моделі англійських дієслів А.К. Корсанов та Л.Я. Іванченко [1, с.17].

Актуальність дослідження визначається в першу чергу важливістю для сучасного мовознавства вивчення значень слів і мовних категорій.

Визначення поняття «семантична модель дієслів» і його положення в лексичній системі мови є методом дослідження. Звернення до багатозначних дієслів дозволяє охарактеризувати когнітивні процеси, що лежать в основі формування як окремого значення слова, так і сукупності значень.

Є.В. Рахіліна стверджувала, що сукупність дієслів – це той фонд, який мова надає тому, хто говорить для опису світу. Основний, базовий лексичний фонд формує класифікацію ситуацій, а саме - типи змін, типи подій, які можуть відбуватися з об'єктами, подібно до того як "грамматичний фонд" формує безліч ознак, які можуть характеризувати в даній мові об'єкти і ситуації. "Базове" дієслово в початковому значенні можна розглядати як деяку семантичну схему, семантичну модель зміни стану об'єкта (в результаті дії людини або під впливом інших факторів), в яку може бути "підставлений" будь-який об'єкт. Наприклад, існують типи змін to put (змінити місце або положення, зазвичай за допомогою рук), to break (розділити предмет на дві або

більше частин), to burn(знищити або пошкодити щось за допомогою вогня), і відповідне дієслово описує, що відбувається з об'єктом, коли його ставлять, розбивають, спалюють і т.д. Можна вважати, що в ситуації, яка відповідає базовому значенню дієслова, може "взяти участь" не будь-який об'єкт, а об'єкт, що задовольняє певним обмеженням. В мовознавстві одночасно відбуваються два противонаправлення семантичного процесу: з одного боку, коло актантів (мовна конструкція, що заповнює семантичну або синтаксичну валентність предиката) розширюється, і дієслово "вбирає" все більшу кількість нових об'єктів - і в цьому сенсі вихідне значення і прототипова ситуація дійсно виступають як джерело "абстрактної схеми", під яку "підводяться" різні об'єкти; але з іншого боку, відбувається "пристосування" дієслова до нових типів об'єктів, семантичне узгодження з їх ознаками, що призводить до більш-менш помітного зрушення значення і формування нових, похідних значень. [3, с.275].

Дієслово називає ситуацію і вводить її обов'язкових учасників за допомогою тих синтаксичних відносин, які закріплені в його моделі управління, приклад: to give (кому? що?). Всі семантичні властивості дієслова «прочитуються» по його поверхнево синтаксичному «зобов'язанню» [3, с.302].

Отже, як вихідні, так і похідні значення дієслова істотно пов'язані з семантичними характеристиками актантів. Тому при кожному дієслові повинні бути вказані семантичні обмеження на актанти, тобто задані класи об'єктів (і відповідних іменників), що заповнюють його валентність. Для дієслів результату йдеться насамперед про валентність суб'єкту та об'єкту, але в словниках при вихідних значеннях (на відміну від похідних) такі обмеження зазвичай не вказуються [2, с.6].

Література

4. Богуславский И. М. Исследования по синтаксической семантике / И.М. Богуславский. – М.: Наука, 1985. – 190 с.

5. Кустовая Г.И. Когнитивные модели в семантической деривации и система производных значений / Г.И. Кустова. – М.: Наука, 2000. – №4: Вопросы языкознания. — С. 3-27.

6. Рахилина Е.В. Когнитивная семантика: История. Персоналии. Идеи. Результаты / Е.В. Рахилина. – М.: Наука, 1998. – №36: Семиотика и информатика. – С.274-317.

*Т.В. Литовченко
м. Маріуполь*

КАТЕГОРІЯ «ОЦІНКА» У ЛІНГВІСТИЦІ

Досить актуальним у лінгвістиці є питання кваліфікації категорії «оцінка». Вагомий внесок у дослідження оцінки та її аспектів внесли такі вчені-лінгвісти як Н. Д. Арутюнова, С. Н. Туровська, О. М. Вольф, А. Вежбицька, Т. В. Маркелова, А. А. Івін, Н. А. Чернявська, Г. А. Золотова, П. А. Лекант та ін. Але вчені так і не зійшлися у поглядах стосовно багатьох питань.

Різні вчені кваліфікують дану категорію по-різному. Н. Д. Арутюнова вважає, що оцінка – це розумовий акт, в наслідок якого встановлюється відношення суб'єкта до об'єкту який оцінюють з метою визначення його значення для діяльності та життя суб'єкту, а також вона залежна від часу, коли оцінка дається, та є соціально обумовленою [1, с. 5]. В цьому випадку оцінка розглядається як ознака важливості окремого об'єкта стосовно суб'єкта.

Як мовне явище оцінка існує у системі мови не ізольовано, а має певні кореляції з співвідносними компонентами цієї системи, які виражають її комунікативні функції. У

цьому плані оцінка, перш за все, пов'язана з суб'єктивною модальністю, експресивністю, емоційністю, котрі за допомогою певних мовних засобів виражають суб'єктивне ставлення того хто говорить до предметів і явищ об'єктивної дійсності [2, с. 22].

Останнім часом поняття «оцінка», «емоційність» та «експресивність» ототожнюються та у багатьох випадках використовують як синоніми. Одні вчені вважають, що емоції є логічно залежними від оцінок, а інші – що емоції це оцінки [2, с. 227]. Але ми дотримуємося думки В. Н. Телії, що категорії «оцінка», «емоційність» та «експресивність» розрізняються за своєю функціональною спрямованістю та входять у поняття «конотація» (елемент який охоплює оцінки, почуття, емоції мовця, котрі є складовими емоційно-оцінного висловлювання) [5, с. 236].

Н. А. Лук'янова стверджує, що «оцінність, представлена як співвіднесеність слова з оцінкою, і емоційність, пов'язана з емоціями, почуттями, не складають двох різних компонентів значення, вони єдині, ... позитивна оцінка може бути виражена тільки позитивною емоцією ..., негативна – негативною» [4, с. 45].

Виступаючи результатом розумової та емоційно-оцінної діяльності суб'єкта по відношенню до об'єкта, оцінка, характеризується певною структурою, яка містить низку обов'язкових та низку факультативних елементів. Структуру оцінки можна уявити як модальну рамку, котра накладається на висловлювання і не співпадає ні з його логічно-семантичною побудовою, ні з синтаксисом [2, с. 12].

О. М. Вольф пропонує нам таку формулу структури оцінки: А г В, де А є суб'єкт оцінки, В її об'єкт, а г оцінне ставлення, яке має значення «добре / погано». Таким чином, головними елементами оцінної модальної рамки є її суб'єкт і об'єкт, пов'язані оцінним предикатом. У природній мові г може бути представлено дуже різноманітно, як словами (хороший, поганий, розумний, дурний, подобатися, схвалювати, поважати, зневажати і т. п.), так і семантикою висловлювання в цілому [2, с. 12].

Кажучи про суб'єкт та об'єкт оцінки, ми повинні зазначити, що «суб'єкт оцінки являє собою особу або соціум, котрі оцінюють. У ролі об'єкта оцінки виступають особа, предмет, подія, які оцінюються» [2, с. 13]. Відмінною рисою оцінної структури є те, що в ній міститься суб'єктивний аспект, який взаємопов'язаний з об'єктивним аспектом. «Оцінне висловлювання, навіть якщо в ньому прямо не виражений суб'єкт оцінки, має на увазі ціннісне ставлення між суб'єктом і об'єктом» [2, с. 23]. «Будь-яке оцінне судження передбачає суб'єкт судження, тобто та особа, від якої виходить оцінка, і його об'єкт, тобто той предмет або явище, до котрого оцінка ставиться. Вираз і надання цінності є встановленням певних відносини між суб'єктом або суб'єктами оцінки та її об'єктом» [3, с. 12-13].

Також дуже важливо пам'ятати, що в модальну рамку входять, зазвичай імпліцитно, шкала оцінок, стереотипи, підстава оцінки, які сформувалися у суспільстві та факультативні елементи: мотивування, класифікатори, різноманітні засоби інтенсифікації та деінтенсифікації, суб'єкт «користі». При порівняльній оцінці в модальну рамку включаються додаткові елементи – те з чим порівнюється, ознака, по котрій дається порівняння, мотивування порівняння та ін. [2, с. 16]. Тож, як ми бачимо, структура оцінного виразу складається з багатьох різноманітних компонентів, які залежать від виду та будови цього висловлювання.

Оцінка може даватися по самих різних ознаках, наприклад «істинність / не істинність», «важливість / не важливість» і т. п. Однак основна сфера значень, які зазвичай відносять до оцінних, пов'язана з ознакою «добре / погано». Структура оцінки, а саме різноманітність основних компонентів оцінки дає можливість класифікувати оцінні одиниці.

О. М. Вольф вказує на те, що, в залежності від формулювання оцінного висловлювання, оцінки можна розділити на абсолютні, якщо мова йде про один об'єкт оцінки, і порівняльні, якщо у висловлюванні є принаймні два об'єкти або два стани

одного і того ж об'єкта і проводиться їх порівняння [2, с. 15]. Така класифікація дозволяє говорити про конструктивно різні оцінні висловлювання, а також про відмінності в семантиці, оскільки в абсолютній оцінці присутнє імпліцитне порівняння.

Також О. М. Вольф, на основі аксіологічного критерію, виокремлює: меліоративні (позитивні) та пейоративні (негативні) оцінні значення [2, с. 15]. Але ця класифікація є найбільш узагальненою. За допомогою неї можна виявити лише як суб'єкт висловлювання відноситься до певного об'єкту.

Такі вчені як О. М. Вольф, Г. фон Врігт, Н. Д. Арутюнова та ін., в залежності від характеру оцінної ознаки, виокремлюють наступні два види оцінки:

- 1) Загальна оцінка («добре / погано»);
- 2) Приватна оцінка (з боку певної ознаки).

Беручи за основу умови поділу оцінки за характером її підстави, Н. Д. Арутюнова буде свою класифікацію приватно-оцінних значень:

- 1) Раціоналістичні оцінки:
 - а) утилітарні оцінки (*useful* 'корисний' – *unuseful* 'шкідливий');
 - б) нормативні оцінки (*correct* 'правильний' – *incorrect* 'неправильний');
 - в) телеологічні оцінки (*efficient* 'ефективний' – *inefficient* 'не ефективний').
- 2) Сенсорні оцінки:
 - а) сенсорно-смакові / гедоністичні оцінки (*pleasant* 'приємний' – *unpleasant* 'неприємний');
 - б) психологічні оцінки (інтелектуальні та емоційні).
- 3) Сублімовані оцінки:
 - а) естетичні оцінки (*beautiful* 'вродливий' – *ugly* 'потворний');
 - б) етичні оцінки (*moral* 'моральний' – *immoral* 'аморальний') [1, с. 64–77].

Отже «оцінка» як лінгвістична категорія кваліфікується різними вченими по-різному, але беззаперечно оцінка є результатом розумової діяльності суб'єкта по відношенню до певного об'єкта, з метою визначення його значимості для суб'єкта. Також структуру оцінного висловлювання можна уявити у вигляді модальної рамки, яка складається з суб'єкта та об'єкта, котрі пов'язані між собою оцінним предикатом. Крім того у модальну рамку входять, зазвичай імпліцитно, шкала оцінок та підстава оцінки, тобто ті стереотипи на які вона орієнтована.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт / Н. Д. Арутюнова. – М.: Наука, 1988. – 341 с.
2. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки / Е. М. Вольф. – М.: Наука, 1985. – 228с.
3. Ивин А. А. Основания логики оценок / А. А. Ивин. – М.: Изд-во Моск. ун-та., 1970. – 232 с.
4. Лукьянова Н. А. Экспрессивность как семантическая категория // Языковые категории в лексикологии и синтаксисе: Межвуз. сб. науч. тр. / Под ред. Н. А. Лукьяновой. – Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1991. – С.3-22
5. Телия В. Н. Коннотация / В. Н. Телия // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2006. – 784 с.

Л.О. Мачуха
м. Маріуполь

ЛЕКСИЧНІ ВАРІАНТИ АДВЕРБІАЛЬНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

На думку більшості дослідників до лексичних варіантів відносяться варіанти з різним лексичним складом. Даний вид варіантів є найпоширенішим серед

адвербіальних фразеологічних одиниць різних структурних типів як англійської, так і української мови.

Так у якості варіативних компонентів можуть виступати різні частини мови. Досить часто спостерігається варіювання іменника: «*between you and me and the bed-post / the door-post, the gate-post, the post*» розм. - "між нами (кажучи)»; кажучи по секрету»; «*at a glance / glimpse /*» - «з першого погляду, відразу»; «*at a snail's gallop / pace /*» - «черепашачим кроком»; «*at the point of the bayonet / sword /*» - 1. «силою зброї, насильно, вогнем і мечем, «на багнетах»; 2. «під дулом пістолета, під тиском, під натиском»; «*at gun's / <the> pistol's / point*» - «під дулом пістолета, під тиском, під натиском»; «*With a lash / whip / of scorpions*» книжн. - «дуже суворо, дуже жорстоко»; «*By a long shot / way /*» розм. - «набагато, набагато; зрозуміло, без сумніву, безперечно»; «в глибині душі / серця /» - «внутрішньо, в таїні; підсвідомо»; «до глибини душі / серця /» - «дуже сильно (хвилювати, вражати, вражати і т.п.); «в один момент / хвилину, секунду /» - «дуже швидко»).

Рідше лексичному варіюванню можуть піддаватися прикметники, займенники і числівники: «*in fine / high / fettle*» - «в дуже хорошому стані; в чудовому настрої»; «*In pretty / fine, sorry / pickle*» розм. - «В повному безладі, догори дном; в жалюгідному стані»; «*In the year dot /* переважно. амер. *in the year one*» розм. шутл. - «В незапам'ятні часи = За царя Гороха»; «За великим / крупним / рахунком» новий. розм. - 1. «виходячи з найвищих критеріїв, вимог, принципів (судити, вважати, оцінювати і т.п.)» [1].

На відміну від української мови, в якій ми знаходимо поодинокі випадки варіювання прийменників, англійські адвербіальні фразеологічні одиниці демонструють високу частотність прийменникового варіювання:

«*at / in, вуст. on / a pinch*» - «в разі крайньої потреби, в крайньому випадку; = На худий кінець»; «*Below / beneath, under / the mark*» - «не на висоті (положення)»; «*Beyond / within / the veil*» - «на тому світі»; «*By / with / the skin of one's teeth*» - «ледь, ледве-ледве, дивом»; «*By / in / the lump*» - «в цілому»; «*In / under / the shadow of smth*» - «поблизу чогось, поблизу від чого-небудь»; «*By / in / the sweat of one's brow*» - «в поті чола <свого>»; «*On / under / the pain of smth*» - «під загрозою чого-небудь»; «*З / від, з / всієї сили*» - 1. «дуже голосно»; 2. «з граничним напруженням, інтенсивністю».

Для англійської мови також характерно варіювання прийменників в різних варіантах - британському та американському: «*ву / амер. in / fits and starts*» - «уривками, нерегулярно, нерівномірно»; «*Into / амер. in / the bargain*» - «на додачу, ще й, до того ж». Тільки для англійської мови особливим є чергування невизначеного і визначеного артикля як його типологічної характеристики: «*all in a / the / day's work*» - «в порядку речей»; «*To a / the / queen's taste*» - «досконало» [2].

Аналіз наукової літератури довів, що адвербіальні фразеологічні одиниці в англійській і українській мовах ще не піддавалися глибокому аналізу в порівняльному аспекті. Саме проведення порівняльного аналізу дозволить нам виділити як загальні, ізоморфні риси в сфері їх варіювання, так і визначити окремі види варіювання, властиві досліджуваним нами фразеологізмам тільки в одній мові і не характерні для іншої.

Література

1. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь / А. В. Кунин. - М. : Рус. яз., 1984. - 1264 с.
2. Antilla R. An introduction to historical and comparative linguistics / R. Antilla. - New York, 1972. - 261 p.

*Д.М. Мозгалов
м.Маріуполь*

ПОНЯТИЕ ФРЕЙМА И ЕГО СТРУКТУРА

Центральной идеей, объединяющей многие современные когнитивные исследования языка и языковых значений, стало представление о том, что наши знания, отражаемые в языковой форме, организуются с помощью определенных структур – когнитивных моделей – и что категориальные структуры – это лишь следствие именно этой организации наших знаний. Актуальность тезисов заключается в том, что более глубокое рассмотрение фрейма может и различных когнитивных структур может подтолкнуть нас к более основательному пониманию познавательных процессов, процессов категоризации мира и языка, происходящих в сознании человека

Цель тезисов заключается в системном и многоаспектном анализе особенностей когнитивных моделей.

Фреймовая семантика (frame semantics, frame-and-scene analysis) – общее название для очень разных типов формализованного описания деятельности человека в контексте ситуации [2].

В качестве лингвистической концепции фреймовой семантики предложена Ч.Филлмором и явилась продолжением падежной грамматики. Во фреймовой семантике значения слов, словосочетаний, предложений, текста и т.д. соотнесены со сценами в рамках общей теории семантического знания. Фреймовая семантика используется в грамматическом описании, в искусственном интеллекте и в компьютерной лексикографии. Фреймовая семантика в начале 1980-х гг. представлялась как программа исследований в области эмпирической семантики, дающей способ охарактеризовать принципы создания новых слов и предложений, добавления новых значений слов, а также "сборки" значений элементов текста в целое значение. Фреймовая семантика подчеркивает непрерывность, а не разрывы, в переходе от языка к опыту [2].

Основные положения:

1. Разумность (intelligence) – проявление работы небольшого количества механизмов общего (логического) вывода с большими объемами весьма конкретных и специальных знаний.

2. Этот процесс сопровождается использованием "библиотеки фреймов", пакетов знаний, дающих описания типовых объектов и событий. Такие описания содержат и абстрактную схему – скелет для описания произвольного единичного случая, – и множество "действий по умолчанию" (defaults) для типовых членов класса. Действия по умолчанию позволяют информационной системе восполнять отсутствующие детали, порождать ожидания и замечать отклонения от рутинных состояний дел. Таким образом, свежие знания добавляются в базу данных при учете текущего состояния системы знаний в целом. Формальный аппарат фреймов включает метаязык системы, на котором по ходу логического рассуждения вырабатываются суждения о состоянии системы [2].

В настоящее время фреймовая семантика – это метод исследования семантического пространства языка и структура знания мыслительного пространства. Она позволяет моделировать принципы структурирования и отражение определенной части человеческого опыта, знаний о значениях языковых единиц, способы активации общих знаний обеспечивающих понимание в процессе языковой коммуникации

Следует помнить, что термин фрейм используется как родовой – общий термин для обозначения различных типов когнитивных структур, лежащих в основе значения данного слова, т.е. – по аналогии с термином «концепт», обозначающим образы и представления, понятия и фреймы. Однако в отличии от общего термина «концепт», который может выражать любую единицу знания, в том числе и не структурированного, общий термин фрейм используется только для

структурированных концептов: собственно фреймов, схем сценариев, когнитивных моделей [3]. Другими словами, фрейм – это всегда структурированная единица знания, в которой выделяются определенные компоненты и отношения между ними, это когнитивная модель, передающая знания и мнения об определенной часто повторяющейся ситуации.

Полное понимание того или иного слова становится возможным в результате привлечения сразу нескольких когнитивных контекстов. Например, слово «mother», которое одновременно характеризуется относительно нескольких когнитивных контекстов: генетический контекст – генетическая мать, контекст рождения – мать по рождению, контекст вскармливания и воспитания – кормилица или мать по воспитанию, генеалогический контекст – генеалогическая мать (ближайший предок по линии матери), брачный контекст – мать жена отца. В русскоязычной литературе сюда можно добавить возрастной контекст, когда при обращении любую пожилую женщину называют мать, и контекст общенационального единства: Родина-мать [1].

Таким образом, чтобы проанализировать значение того или иного слова в когнитивном аспекте с позиций фреймовой семантики необходимо установить когнитивный контекст, или область знаний которая лежит в основе значения данного слова, и определенным образом структурировать, показав какие участки этой области и каким образом переданы законом, то есть смоделировать определяющий данное значение фрейм.

Литература

1. Лакофф Дж. Мышление в зеркале классификаторов / Дж. Лакофф // Новое в зарубежной лингвистике. – 1988. – № 23. – С. 163–171.
2. Филмор Ч. Фреймы и семантика понимания / Ч. Филмор // Новое в зарубежной лингвистике. – 1988. – №23. – С. 52–92.
3. Ungerer F. An introduction to a cognitive linguistics / F. Ungerer, H.J. Schmid. – L. : Longman, 1995. – P. 48–51.

*Д.О. Патенко
м. Мариуполь*

К ВОПРОСУ ОБ ЭТИМОЛОГИИ МОРСКИХ ТЕРМИНОВ

Отрасль языкознания, этимология, которая изучает происхождение слов, их первоначальную структуру и семантические связи, привлекает внимание не только тех, кто исследует язык, а и тех, кто хочет расширить свои познания истории, как родного языка, так и иностранных. Общеизвестным является тот факт, что термин «этимология» был известен еще древним грекам более 2 тыс. лет назад, однако вопросами, почему то или иное слово звучат именно так, а не иначе, люди стали интересоваться намного раньше. Особенностью этимологического исследования является свойственна множественность возможных решений, что объясняет проблематичность и гипотетичность возможных ответов о происхождении слов. Именно этот факт объясняет актуальность нашего исследования, целью которого является анализ гипотез о происхождении слова «матрос».

Итак, происхождение этого слова до сих пор вызывает вопросы не только у специалистов по русской и украинской этимологии, а у исследователей других языков, так как оно является интернациональным. «Матрос» есть во всех германских языках, кроме английского.

В русский и украинский языки, по одной из версий, оно пришло из голландского еще в Петровскую эпоху в форме «матроз». Интересным является тот факт, что мнение об этимологии этого слова очень разнятся. Самое правдоподобное, по нашему мнению, можно сформулировать таким образом: голландское *matroos* от французского *matelote*.

Первоначальное значение французского слова до сих пор неясно. Однако, однокоренные ему слова есть у всех мореходных народов Европы. Оно встречается только в обиходе у моряков и обозначает нечто близкое, товарищеское.

Некоторые исследователи объясняют его через старое голландское *mate-notte* – , где *notte* – родственно немецкому *Genosse* – товарищ. А *mate* – слово с «темным» и «неясным» значением. Однако, английское *mate* слово слишком «молодое», чтобы привлекать его. Поэтому приходится обращаться к латыни *matta* – половик, поэтому некоторые исследователи трактуют его как «товарищ по койке». Если же принять вариант древнегерманского *mate* – еда, мясо (родственно русскому мясу и английскому *meat*) – тогда значение это слово приобретает значение «товарищ по столу, сотрапезник», и это значение отлично сопоставляется с древним обычаем питания на кораблях «по артелям».

Итак, можно только с полной уверенностью говорить о том, что слово «матрос» родилось среди германоязычных моряков, всё остальное – неясно, спорно, предположительно.

В заключении хочется отметить, что во всех европейских языках слова моряк и матрос образованы от слова «море», исключением составляют только два языка: английское *sailor* является однокоренным для слова «парус» (*a sail*) и греческое «*ναύτης*» - однокоренное со словом «судно».

Литература

1. Каланов Н.А. Иллюстрированный словарь морского языка / Н.А. Каланов.- М. : Моркнига, 2010.- 35 с.
2. Самойлов К.И. Морской словарь: в 2 томах / К.И. Самойлов. – М. : НКВМФ, 1939.- 655 с.

*О.І. Пікуш
м.Дрогобич*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОРЯДКУ СЛІВ У РЕЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЮ, ЛАТИНСЬКОЮ ТА УКРАЇНСЬКОЮ МОВАМИ

У даній роботі ми розглядаємо відмінності порядку слів в англійському, українському та латинському реченнях. Помічено, що при вступі у вищий навчальний заклад на спеціальність «іноземні мови» студенти відчувають труднощі при їх вивченні, особливо на перших курсах навчання у ВНЗ. Також на першому курсі студенти вивчають латинську мову, яка є дуже важливою для їх подальшого навчання та роботи. На освоєння даної дисципліни відводиться лише один рік. Відповідно, навчання даних дисциплін проходить на першому курсі паралельно і заняття можуть проходити одне за іншим. Згідно опитування, проведеного серед першокурсників, основна трудність полягає в граматичних особливостях мов, а саме побудові речень англійською та латинською мовами, так як вони не відповідають правилам побудови речень українською мовою. У даній статті розглядаються особливості побудови порядку слів у реченні англійською, латинською та українською мовами. Також наводяться визначення, правила та закономірності розміщення слів у реченні та приклади речень у даних мовах.

Проаналізуємо підходи до визначення порядку слів у реченні. В навчальному посібнику «Сучасна українська літературна мова» дається наступне визначення

порядку слів в українській мові: «послідовне розміщення членів речення, зумовлене його змістом і граматичною структурою» [4, с. 325].

У підручнику «Грамматика англійської мови» автор М. А. Беляєва пише, про те, що чіткий порядок слів має велике значення в сучасній англійській мові, так як відмінкових закінчень, що дозволяють визначити роль слова в реченні, в англійській мові немає [1, с.240-241]. Відповідно, члени речення часто виділяються лише по тому місцю, яке вони займають в реченні. Тобто порядок слів в англійському реченні може бути представлений у наступній послідовності: підмет, присудок, потім додаток і, нарешті, обставини.

Наприклад, *The teacher translated the sentences to the students.* Викладач переклав речення студентам.

Автор Оленич Р.М. у підручнику «Латинська мова» зазначає, що в латинській мові спостерігається вільний порядок слів у реченні і місце будь-якого члена речення не є строго регламентованим [2, с. 135].

Розглянемо детально особливості порядку слів у реченні в трьох мовах. В англійській мові, наприклад, фіксований порядок слів не завжди дотримується. Основним випадком відступу від звичайного порядку членів речення є перестановка місцями підмета і присудка: підмет ставиться після присудка. Такий порядок розташування головних членів речення називається зворотним порядком слів або інверсією.[4, с. 328] Інверсія має місце, коли речення починається зворотом *there is* і, крім того, інверсія вживається при емоційному виділенні членів речення.

There is a picture on the wall. На стіні(є, знаходиться, висить) картина [1, с. 242].

Також зворотний порядок слів вживається в наступних випадках:

1. У безсполучникових умовних реченнях, якщо присудок підрядного речення виражений дієсловами *was, were, had* або якщо до складу присудка входять ці дієслова або дієслова *could, should*.

Had I good health, I could cope with your enemies at once.

Якби у мене було добре здоров'я, я б справився з твоїми ворогами відразу.

2. У реченнях, що починаються прислівниками *here* (ось) або *there* (ось), якщо підмет виражений іменником.

Here is the book you are looking for. Ось книжка, яку ти шукаєш.

3. У головній частині складнопідрядних речень, які починаються з прислівників *hardly, scarcely* (ледве), *no sooner* (як тільки, ледве), а також у реченнях, що починаються словами *never* (ніколи), *nothing* (ніщо), *not only* (не тільки).

Scarcely we had discussed the article when the dean came in. Ледве ми обговорили статтю, як зайшов декан.

4. У реченнях, що починаються прислівниками *so, neither, nor* (ні, також, теж).

Yesterday my groupmates passed the exam. So did I. Вчора мої одногрупники склали іспит. І я також.

5. При виділенні другорядного члена речення з метою його підкреслення.

Член речення, на який хочемо звернути особливу увагу, наголосити, займає місце на початку речення, потім йде присудок і після присудка – підмет:

To this class of substances belong mica, porcelain, quartz, glass, wood, ebonite, etc.

До такого роду речовин належить слюда, фарфор, кварц, скло, дерево, ебоніт і т. д. [1, с. 247].

Щодо побудови речень латинською мовою, то в підручнику «Грамматика латинської мови» розглядаються два види порядку слів у реченні: граматичне та риторичне. При граматичному розташуванні порядок слів є наступним: на першому місці підмет і все, що до нього відноситься, на останньому -присудок; перед присудком всі додатки присудка; питальні речення починаються питальними словами; підрядні речення – сполучниками або відносними словами.

Cives boni pro patria moriuntur (Чесні громадяни вмирають за батьківщину). [2, с. 102].

Однак, при риторичному розташуванні слово, на яке автор хоче, щоб читач або слухач звернув особливу увагу, ставиться на перше або на останнє місце в реченні. Відповідно, на першому місці може стояти присудок або будь-який другорядний член речення, на останньому - підмет або теж другорядний член речення. Таку ж закономірність прослідковуємо і в українській мові.

Dicebat melius, quam scripsit Hortensius (Гортензій говорив краще, ніж писав) [2, с. 135].

В українській мові виділяють наступні особливості побудови речення. Розрізняють прямий і зворотний порядок слів. Під першим розуміється найбільш звичайне для даного типу речень (розповідних, питальних, спонукальних) розташування співвідносних членів речення. При зворотному порядку звичайний порядок членів речення порушується. Якщо при цьому переслідуються мета посилити виразність мови, то зворотний порядок отримує назву інверсії: Вільні всі, окрім Анни та Марії.

Також синтаксичне значення виражається в тому, що залежно від порядку, який займає член речення, може бути пов'язана його синтаксична функція, а саме в реченні типу: *Поет - справжній художник* на першому місці знаходиться підмет, на другому - присудок; при іншому порядку (*Справжній художник - поет*) попередній присудок стає підметом, а попередній підмет - присудком. Стилїстична функція порядку слів виражається в тому, що член речення, який опинився на незвичному для нього місці, отримує додаткове смислове і експресивне навантаження.

Таким чином, робимо висновки, що при вивченні іноземних мов першокурснику слід запам'ятати, що в англійській мові порядок фіксований, в латинській частково фіксований, а в українській - вільний. Знання та розуміння правил граматики, а також систематичне використання їх на практиці, в усній і письмовій мові дозволить студентам успішно подолати труднощі при вивченні іноземних мов на перших курсах.

Література

1. Беляева М.А. Грамматика английского языка: учеб. для неязыковых вузов / М.А. Беляева– 7-е изд., испр. – Москва: М.: ВЫСШАЯ ШКОЛА, 1984. – 319 с.
2. Оленич Р.М. Латинська мова. – Львів: Світ 1993. – 336 с.
3. Соболевский С.И. Грамматика латинского языка теоретическая часть морфология и синтаксис: учебник / С.И. Соболевский. – 3-е изд., испр. и доп. – Санкт-Петербург: Алетейя: ЛЕТНИЙ САД, 1999. – 432с. – (Библиотека русской педагогики).
4. Шевчук С.В., Кабиш О.О., Клименко І.В. Сучасна українська мова: Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2011. – 544с.

Б.А. Салюк
м.Бердянськ

ІНТЕРТЕСТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ ПРОМОВИ ГІЛЛАРІ КЛІНТОН

Сучасний інформаційний простір настільки с(пере)повнений інтертекстуальними відсиланнями та різними формами міжтекстової взаємодії, що виникає закономірне питання про відповідний рівень інтертекстуальної культури реципієнтів і наявності у них навичок аналізу і декодування смислів. Дослідження ж самого явища інтертекстуальності все більше зміщується із літературознавчого у бік лінгвістичного

підходу, що дозволяє розширити ареал для дослідження дискурсів, що користуються інтертекстами.

Початок лінгвістичних студій інтертекстуальності спричинений працями Р. Барта, М. Бахтіна, Ж. Дерріди, У. Еко, Ж. Женетта, Ю. Крістєвої, Ю. Лотмана, М. Ріффатера та ін. Це явище розглядають як текстову категорію (Р. Богранд, О. Веселовський, О. Потебня), аналізують засоби її втілення у різних текстах (О. Абрамова, Л. Бабенко, Л. Омельченко, Н. Фатєєва та ін.), передусім художніх і публіцистичних. Водночас малодослідженою є проблема функціонування інтертексту в політичних промовах, причому в дійсності посилання на інші тексти активно використовуються політиками задля досягнення головної мети – вплив на аудиторію, дійсний або майбутній електорат.

Жанр передвиборчого виступу визначається як частина передвиборчого дискурсу (О. Горіна, А. Халатян), що варто розглядати за такими критеріями: характерний склад учасників, локалізація подій, комунікативна функція. Поряд з іншими жанрами цього дискурсу (коментар поточних подій, телевізійні ролики-презентації, теледебати, мітинг, партійний форум, зустріч з виборцями, інтернет-щоденник тощо), передвиборча промова має відповідний інституціональний ритуалізований характер, фіксований склад учасників, типову мовну поведінку кандидатів на пост президента, що спрямовані на отримання електоральної переваги для перемоги у боротьбі за владу. При цьому тематика передвиборчих текстів є досить обмеженою: усі теми пов'язані з діяльністю кандидатів та їхніх партій [1].

У 2016 році найбільша увага прикута до передвиборчої кампанії у США, де на пост президента претендують Дональд Трамп і Гіллари Клінтон. Наразі незначна перевага за Клінтон, та й аналітики дають їй більше шансів на перемогу. Будучи високоосвіченою людиною зі значним досвідом політичної і громадської діяльності, демократка добре структурує й наповнює свої промови, зокрема використовує й інтертексти.

Мета роботи полягає в інтертекстуальному аналізі передвиборчої промови Гіллари Клінтон, а саме виступу «Campaign Launch Speech» 13 червня 2015 року в Нью-Йорку. Це перший великий виступ у президентській передвиборчій кампанії 2016 року, а тому є важливою політичною подією, водночас у ньому наявні інтертексти.

У своїй промові Клінтон насамперед вдається до цитування слів Ф. Рузвельта, в яких він закликав кожного американця робити свою справу на благо країни та говорить про основні людські свободи: «He [President Roosevelt] said there's no mystery about what it takes to build a strong and prosperous America: *«Equality of opportunity... Jobs for those who can work... Security for those who need it... The ending of special privilege for the few... The preservation of civil liberties for all... a wider and constantly rising standard of living.»* That still sounds good to me» [2]. Це використання інтертексту є не лише сильною аргументацією до авторитета на підтримку власної позиції, а й певний підтекст про політичну спадкоємність, оскільки кандидатка наголошує про важливість проголошених Рузвельтом свобод і для неї. Сама ж цитата є маркованою, оскільки вказано джерело – відома промова президента Рузвельта «Four Freedoms» (віголошена 6 січня 1941 року).

Іншу марковану цитату Гіллари Клінтон використовує задля акценту на невдалій політиці своїх опонентів – республіканців. Тож, вона цитує найвідомішу пісню сера Пола Маккартні «Yesterday», притім не дослівно, а перефразовуючи для висміювання діяльності нових представників Республіканців, які провадять стару політику партії: «Now, there may be some new voices in the presidential Republican choir, but they're all singing the same old song... A song called «Yesterday.» You know the one – *all our troubles look as though they're here to stay... and we need a place to hide away... They believe in yesterday. And you're lucky I didn't try singing that, too, I'll tell you!*» [2]. Важливо, що джерелом цитування став прецедентний текст – всесвітньовідома пісня, тому декодування смислів для реципієнтів-слухачів не становить проблеми.

Отже, проведений інтертекстуальний аналіз промови «Campaign Launch Speech» Гілларі Клінтон не є вичерпним щодо всієї риторичної діяльності демократки, водночас засвідчує її тяжіння до використання цитат з маркуванням джерела інтертекстів, якими є насамперед прецедентні тексти, як-от промова одного з фундаторів американської держави Ф. Рузвельта і однієї з найвідоміших пісень, світового хіта Маккартні «Yesterday». Такий підхід дозволив Клінтон досягнути мети – впливу на емоційно-ментальну сферу електорату, який зміг адекватно декодувати смисли цих інтертекстів.

Література

1. Білик О. До проблеми типології жанрів передвиборчого дискурсу [Електронний ресурс] // Матеріали II Міжнародної науково-практичної заочної конференції «Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації» (17 жовтня 2013 року, м. Острогор). – Режим доступу: <http://naub.ua.edu.ua/2013/do-problemy-typolohiji-zhanriv-predvyborchoho-dyskursu/>

2. Clinton Hillary. Campaign Launch Speech [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://time.com/3920332/transcript-full-text-hillary-clinton-campaign-launch/>

*О.В. Самоїленко
м. Лиман*

РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ

Латинська мова вважається мертвою, тому що не використовується для комунікації у повсякденному житті. Але її продуктивність є екстраординарною навіть у порівнянні з «живими» мовами.

Так, в англійській мові продовжують використовуватися продуктивні корені, та окремі слова і словосполучення. Деякі з термінів цієї мертвої мови є поширеним явищем як в усному так і письмовому мовленні; інші зустрічаються тільки у вузьких галузях, наприклад, в юриспруденції, медицині, науці та освіті. Саме тому, і досі латину вивчають мільйони студентів у всьому світі, зокрема майбутні лікарі, ветеринари, юристи, філологи, аграрії тощо.

Важливо, що при довгому функціонуванні, терміни і фрази латинського походження розвивалися та адаптувалися, але в більшості випадків, залишили своє первинне значення. Наводимо декілька латинських фраз, які вельми поширені в англійській мові:

- ad hoc
- alias
- bona fide
- e.g. (exempli gratia)
- etc. (et cetera)
- i.e. (id est)
- N.B. (nota bene), and
- P.S. (post script).

Латинській мові англійці зобов'язані і алфавітом (латиниця), який має давньолатинські корені.

Такий вплив латинської мови, зокрема на англійську, можна пояснити наступними факторами:

- Ця древня мова стала фундаментом для багатьох світових мов (особливо це стосується романської групи мов);

- Латинська майже протягом двох тисячоліть була основною мовою науки та освітян.

Якщо розглядати ці явища конкретніше, треба пригадати, що латина протягом багатьох століть використовується в законодавстві, що вплинуло на термінологію суміжних галузей: управління та керівництво, дипломатію, фінанси, торгівлю тощо.

Також, важливу роль у поширенні латини, зіграв той факт, що протягом багатьох століть вона була мовою християнської релігії, зокрема римського католицизму. Християнство стало свого роду імперією, яка протягом багатьох століть правила більшою частиною світу.

Більш того, як мова науки, латинська стала мовою біології, анатомії людини та багатьох інших галузей медицини.

Приклади розповсюджених в англійській мові латинських термінів і фраз:

Latin term	literal translation
Abdomen	belly/gluttony
ab ovo	from the egg (from the beginning)
A.D. (anno domini)	in the year of the Lord
a priori / a posteriori	from what comes before/ after
Britannia	Britain
Campus	university and its grounds
carpe diem	enjoy the opportunity
de facto	in reality/in practice
volens nolens	willy-nilly

Отже, латинська мова залишається «живою» у багатьох сферах науки. І знання давньої мови дозволяє нам краще розуміти сучасні.

Література

1. Scalize S. Generative Morphology / S. Scalize. - Dordrecht, 1984. – 249 p.
2. Stekauer P. English Word Formation (A History of Research (1960-1995)) / P. Stekauer. – Tubingen : Narr, 2000. – 301 p.

*М.С. Смирнова
м. Маріуполь*

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ІДЕАЛЬНОЇ МОВИ У ФІЛОСОФІЇ Г. ФРЕГЕ ТА Л. ВІТГЕНШТЕЙНА

Риторичне питання, чому людство досить не створило універсальну мову, зрозумілу усій планеті, отримало своє втілення у безлічі спроб створити таку штучну мову. Але під виразом «ідеальна мова» не завжди мається на увазі штучна універсальна мова, така як есперанто, ідо, волапюк, блиссимволіка та інші. Щоб розглянути це питання необхідно звернутись до напрацювань філософів мови.

Сама назва цієї філософської школи виникає з протиставлення цього підходу і більш ранніх спроб, які домінували в аналітичній філософії, а зараз іноді називаються «Філософією ідеальної мови». «Філософія буденної мови» – інший домінуючий підхід у період між 1930 і 1970 роками, розглядає традиційні філософські проблеми як засновані на помилковому розумінні філософами того, що ж насправді означають звичайні слова, а також спотворення змісту звичайних слів [1]

Ідеальна мова, це – наукова мова, про яку мріяв німецький логік математик і філософ Готлоб Фреге: «В ідеалі відповідність між знаками, смислами і денотатами має бути влаштована таким чином, щоб кожному знаку завжди відповідав певний сенс, а будь-якому змісту, в свою чергу, завжди відповідав один певний денотат; у той же час денотату (речі) може відповідати не один зміст, а кілька, і один і той же зміст може

виражатися різними знаками не тільки в різних мовах, але і в межах однієї і тієї ж мови». В дійсності вказана відповідність часто порушується. Г. Фреге вважав, що в ідеальній знаковій системі кожному висловленню повинен відповідати тільки один певний зміст, а природні мови далеко не завжди задовольняють цій вимозі: рідко буває так, щоб слово завжди мало один і той же зміст у різних контекстах» [4, с. 113]. Якраз в формалізованих мовах, на відміну від природних, існує вимога, щоб слово завжди мало один і той же зміст у різних контекстах, тому Готлоб Фреге по праву вважається засновником комп'ютерних мов. Усі ці ідеї пов'язані з логіко-семантичною програмою мови у роботах філософів-лінгвістів ХХ століття (Л. Вітгенштейн, Р. Карнап, Б. Рассел, Г. Фреге).

На відміну від Г. Фреге, Л. Вітгенштейн, один із засновників філософії мови, не був прихильником мовної революції і давно відмовився від думки замінити природну мову ідеальною. Він вважав, що з природною мовою усе гаразд. На визначення істини витрачено чимало зусиль, але всі її варіанти не можуть звільнитися від слідів класичної теорії відповідності. Висловлювання істинно, якщо його можна перевірити, тобто знайти «за» або «проти» і вибрати між ними. Навіть якщо ми скажемо, що істинним висловлюванням нічого не відповідає в зовнішньому світі, ми допускаємо їх відповідність ідеальним об'єктам. Нез'ясованим, таким чином, виявляється саме поняття «відповідності». Воно «допредикативно» і Вітгенштейн визначає його як відповідність правилам мовної гри, як свідчення правильності, вважається таким тільки в її рамках: «якщо істинно те, що обґрунтовано, то підстава не є ні істинною, ні хибною» [2]

Розмірковуючи про природу підстав, Вітгенштейн використовує поняття достовірності, яке здається йому більш привабливим у порівнянні з такими характеристиками висловлювань як «справжнє», «очевидне», «емпіричне», «логічне» тощо. Достовірні висловлювання, строго кажучи, не є знанням. Тому невірними, або, точніше, не універсальними є висловлювання за формулою: «Я знаю, що ...». Ця форма часто недоречна. Аналізуючи приклади Дж. Мура, Л. Вітгенштейн вказує, що «висловлювання «Я знаю, що це моя рука» доречно хіба що при розмові зі сліпим або з лікарем, якого ви хочете попередити, що він збирається різати не муляж, а саме вашу руку, і що від цього буде боляче. Висловлювання Дж. Мура настільки очевидні, що здаються недоречними. Однак за їх банальністю Л. Вітгенштейн розгледів дуже важливі їх функції. Перш за все, це безпека, що впливає від сумніви. Якщо я буду сумніватися в існуванні зовнішнього світу, свого Я або в правилах арифметики тощо, то буде зруйновано все інше. Ця достовірність твердження створює правила мовної гри, яка є самим життям. Ці висловлювання настільки фундаментальні, аксіоматичні, що ніяких сумнівів та їх верифікації не може бути. Вони не є предметом дослідження. Метафізика претендувала на вищі поняття і на управління світом. Однак «найважливіше» – непомітно; воно не в небі, а під ногами. Це достовірності повсякденного життєвого світу, і відповідають за них не філософи, а педагоги, юристи, психіатри. Л. Вітгенштейн хотів тим самим розкрити очі на той факт, що необхідно розробляти принципово нові, що не спираються на теорію істини, процедури аналізу мови [3, с.90].

Тут треба зупинитись та омовитись, чому пошуки ідеальної мови активізувалися саме у ХХ столітті. Багато гіпотез було сказано про істину, первинність ідеального/матеріального, сенс життя тощо, але чим більше було сформульовано теорій, тим більше з'являлося нових лакун. Тому філософи починають вбачати проблему не у неможливості пізнати Всесвіт та його Першопричину взагалі, а в тому чи можливо взагалі описати істину. Якщо можливо, то якими саме словами. Щоб описувати імперичне ми можемо використовувати матеріальний інструмент у вигляді вербальної мови, а якщо мова іде про трансцендентальне, тоді і інструмент повинен бути відповідний.

Ідея того, що філософія потрапляє в халепу, намагаючись зрозуміти слова поза контекстом їх вживання в повсякденній мові (контекстуалізм), бере свій початок в Англії. Наприклад, питання *«Що є реальність?»*. Філософи трактували слова «реальність» як іменник, що позначає щось, що має певні властивості. Тисячі років вони сперечалися про ці властивості. З іншого боку, філософія буденної мови досліджує те, як ми вживаємо слово «реальність». Іноді люди кажуть: *«Здається, що X має місце, але реально Y має місце»*. Це висловлювання не означає, що існує спеціальній вимір буття, де Y істинно, в той час як X істинно в нашому вимірі. Насправді, цей вислів означає: *«X здається вірним, але ця думка виявилася помилковою. Істина в тому, що Y»*. Тобто, вираз «реально» більш схожий на вираз «проте». А фраза «Реально, що ...» виконує схожу функцію – підготувати очікування слухача. Більш того, коли ми говоримо про «реальну зброю», ми не робимо будь-яких метафізичних тверджень про природу реальності; ми лише протиставляємо цю зброю іграшковій зброї тощо [5, с. 65].

Таким чином, у філософії мови сформувалися дві школи, одна з яких критикує т.з. «речову мову» і намагається обґрунтувати необхідність створення ідеальної мови. Інша школа не підтримує мовну революцію та не бачить проблеми у природній мові. Все ж таки питання можливості повномірно описати метафізичні відкриття засобами природної мови залишається відкритим і потребує нових студіювань у ХХІ столітті.

Література

1. Бегиашвили А.Ф. Современная английская лингвистическая философия / А.Ф. Бегиашвили. – Тб., 1965.
2. Витгенштейн Л. Философские работы / Л. Витгенштейн. – М., 1994.
3. Марков Б.В. Л. Витгенштейн: язык – это «форма жизни» / Б.В. Марков // Серия «Мыслители», История философии, культура и мировоззрение. Санкт-Петербург : Санкт-Петербургское философское общество, 2000. – С.85-102.
4. Фрёге Г. СENS і денотат / Г. Фрёге. – М. : ВІНТІ, 1977. – С.113.
5. Шепітько С.В., Смирнова М.С. Філософські проблеми філології: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Укладачі: С.В. Шепітько, М.С. Смирнова. – Маріуполь: вид-во МДУ, 2013. – С. 65.

*М.С. Сьтник
м.Маріуполь*

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ ОТНОШЕНИЙ

«Прилагательное – лексико-семантический класс предикатных слов, обозначающих непроцессуальный признак (свойство) предмета, события или другого признака, обозначенного именем. Прилагательное обозначает либо качественный признак предмета, вне его отношения к другим предметам, событиям или признакам, либо признак относительный, обозначающий свойство предмета через его отношение к другому предмету, признаку событию» [3].

Как отмечает Милетова Е.В. в своей статье «О морфологических, синтаксических и семантических характеристиках имен прилагательных»: «По семантике прилагательные крайне неоднородны, их классификации разнообразны и опираются как на значения самих прилагательных, так и на свойства денотатов, к которым относятся признаки, а также на возможности. Выделяют оценочные прилагательные («хороший» – «плохой»), параметрические («низкий» — «высокий»), прилагательные формы, цвета и т. д. Выделяют также прилагательные, обозначающие свойства вещей,

воспринимаемые чувствами, физические качества людей и животных и внутренние, психологические свойства [...], постоянные качества и временные состояния» [2].

«Универсальным является деление прилагательных на *качественные* и *относительные*. Качественные прилагательные считаются «классическими» предикатами, так как они не включают никаких других сем, кроме предикативных. Значение качественных прилагательных однородно (гомогенно), оно плохо делится на семы, характеризуется подвижностью в зависимости от содержания денотата, к которому относится признак, и имеет тенденцию к отрыву от денотата и сдвигу в соседние семантические зоны. Семантика относительного прилагательного представляет собой сложную признаковую структуру, соотносённую со структурой исходного слова. Относительное прилагательное не имеет центрального признака, который может градуироваться, поэтому оно не имеет степеней сравнения и не сочетается с интенсификаторами» [2]. В том же случае, когда прилагательное используется для обозначения качества, его значение перестраивается: качественный признак выступает на первый план, а другие уходят на второй план.

С точки зрения словообразовательной составляющей, словообразовательное поле (СП) прилагательных в английском языке является гетерогенным, оно включает прилагательные, образованные от производящих основ существительных, прилагательных, глаголов и глагольных словоформ, наречий, числительных, а также свободных словосочетаний и фразеологических единиц. Комплексное словообразовательное поле (КСП) прилагательных в английском языке состоит из двух частей: КСП собственно английских прилагательных и КСП заимствованных прилагательных.

Английских прилагательные КСП включает в себя три основных СП: СП прилагательных, образованных от основ существительных, СП прилагательных, образованных от основ прилагательных, СП прилагательных, образованных от основ глаголов и глагольных словоформ.

«К ядру СП собственно английских прилагательных, образованных от производящих основ существительных, относится микрополе суффиксации; на периферии находится микрополе конверсии. Основными суффиксами, участвующими в образовании прилагательных от производящих основ существительных, являются: -y, -ic, -ical, -al, -ous/iuous, -able, -ish, -ful, -an/ian, -ed, -ly, -en. Наибольшее количество прилагательных образовано при помощи суффикса -y» [1].

Ядро СП собственно английских прилагательных, образованных от основ прилагательных, составляет микрополе префиксации. Большинство прилагательных образовано при участии префикса un-, при этом суффиксация используется для образования небольшого количества прилагательных.

«СП прилагательных, образованных от основ глаголов и глагольных словоформ, состоит из двух микрополей: микрополя суффиксации и микрополя конверсии. В образовании прилагательных от глагольных основ участвуют суффиксы: -ive/-ative, -able, -less, -fill, -some, -ly, -y. Наибольшее количество прилагательных образовано при помощи суффикса -ive/-ative.

Немногочисленны собственно английские прилагательные, образованные от основ наречий и числительных, и основ свободных словосочетаний и ФЕ. Они образованы посредством суффиксации, конверсии и реверсии» [1].

Литература

1. Волкова Е.А. [Электронный ресурс]: Диссертация «Словообразовательное поле английских прилагательных: этимологический и структурно-семантический аспекты» – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/slovoobrazovatelnoe-pole-angliiskikh-prilagatelnykh-etimologicheskii-i-strukturno-semanticheski>
2. Милетова Е.В. [Электронный ресурс]: Статья «О морфологических, синтаксических и семантических характеристика имен прилагательных» – Режим

доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/o-morfologicheskikh-sintaksicheskikh-i-semanticheskikh-harakteristikah-imen-prilagatelnyh-i-slov-kategorii-sostoyaniya-v-angliyskom-i>

3. Ярцева В.Н. Лингвистический энциклопедический словарь / Виктория Николаевна Ярцева. – Москва: Изд-во «Советская энциклопедия», 2005. – 398с.

Л.В. Федоренко
м. Мариуполь

ВЛИЯНИЕ АНГЛИЙСКИХ И ФРАНЦУЗСКИХ ЗАИМСТВОВАНИЙ НА СОВРЕМЕННЫЙ НЕМЕЦКИЙ ЯЗЫК

О заимствованиях вообще написано очень много. Заимствованиям в немецком языке посвятили свои работы Марио Вандрушка, Петер Поленц, Дитер Циммер, Ютта Лимбах, Хорст Михаэль Ханика, Дреус Йорг, В.М. Жирмунский и др.

«Заимствованное слово» - это более или менее ассимилированное слово. Некоторые слова остаются долгое время «иностранными», в то время как другие быстро становятся «заимствованными» [1].

Актуальность работы обусловлена поворотом лингвистических исследований к говорящему субъекту и его социальному статусу.

Целью работы является системное описание английских и французских заимствований в современном разговорном языке немецкой молодёжи.

Действительно, в современном немецком языке можно наблюдать огромные пласты влившихся иностранных слов, свидетельствующие о прежних межъязыковых отношениях. Так, немецкий язык активно воспринимает англицизмы и галлицизмы. Они придают высказыванию новые семантические оттенки, тем самым, обогащая немецкий язык и повышая выразительность высказывания [1].

Процесс ассимиляции фонетического склада иноязычных слов проявляется:

а) в немецкой передаче некоторых графических знаков иноязычной графической системы;

б) в перенесении ударения на первый слог;

в) в приближении специфического звучания отдельных слов к более соответствующему немецкому языку звучанию;

г) в буквальном произношении отдельных графических знаков, которым в немецком языке соответствует специфическое произношение [3, с. 62].

Англицизмы – это английские слова или выражения, заимствованные другими языками. В Германии с недавних пор стало модой употреблять английские слова вместо немецких. Но их употребляют не все немцы, а только те, кто владеет английским языком. В больших немецких городах или на крупных вокзалах на каждом шагу можно встретить английские выражения: *Check in, Shopping* [4, с. 112].

Например, понятие *Manager* можно объяснить по-немецки только следующим образом: *mit der Verfügungsgewalt und Entscheidungsbefugnis leitende Personlichkeit eines Grossunternehmens* - *ведущая личность крупного предприятия, с правом распоряжаться и правом самостоятельного решения.*

Что касается англицизмов, нами было отобрано 300 слов, из которых:

- существительные (49%). Уже в немецком языке они пишутся с большой буквы, и получают чаще всего средний род. Но множественное число строят при помощи окончания –s. Например: *Kino – Kinos – кино; T-Shirt – T-Shirts – футболка; Team – Teams – команда; Ticket – Tickets – билет;*

- прилагательные (17%), которые попадая в немецкий язык начинают склоняться по роду, числу и падежу. Например: *cool* – класный; *great* – великолепный; *nice* – хороший; *Ich habe eine coole Idee!* – У меня есть класная идея!;

- глаголы (24%), которые в немецком языке приобретают инфинитивное окончание – n, -en. Например: *fixen* – фиксировать; *palavern* – много разговаривать; *pedalen* – крутить педали; *picknicken* – быть на пикнике; или к английским глаголам добавляются немецкие приставки. Например: *bezirken* – обромлять.

- междометия (10%), которые служат для выражения различных чувств и эмоций. Например: *Hey! Wow! Yeah! Yo!*

Галлицизмы – слова и выражения, заимствованные из французского языка или образованные по модели французских слов и выражений. В том числе и слова, которые происходят не только из французского, но и из других языков, для которых французский действует как язык-посредник. Особенной формой являются «мнимые» галлицизмы, которые только похожи на французские примеры.

«Мнимые» галлицизмы характеризуют использование слов в немецком языке, которые, казалось бы, проникли из французского языка и обычно произносятся по-французски. Но эти слова во французском языковом пространстве неизвестны [2, с. 131].

Произведя выборку 200 галлицизмов, нами было выявлено:

- существительных – 85%. Например: *das Kabel* – кабель, *das Buffet* – буфет, *das Paket* – пакет, *die Creme* – крем.

Широко распространены среди заимствований суффиксы, французского происхождения, например: французский суффикс –ie: *die Linie* – линия, *die Industrie* – индустрия, *die Strategie* – стратегия, *die Partie* – партия,

- прилагательных – 6%. Например: *brillant* – великолепный, *de luxe* – очень хороший, *drollig* – забавный.

- глаголов – 9%. Широко распространены среди заимствований суффиксы французского происхождения, например: фр. суффикс –ier. Например: *produzieren* – выпускать, *modernisieren* – модернизировать, *reparieren* – ремонтировать, *funktionieren* – функционировать, *konstatieren* – констатировать.

Действительно, в современном немецком языке можно наблюдать огромные пласты иностранных слов, которые влились, что свидетельствуют о прежних межъязыковых отношениях. Каждый контакт с другой культурой обогащал язык и оставлял в ней более или менее четко заметные следы. Заимствование отображают войны, исторические события, идеологии, модные направления, развитие науки и техники, и многое другое. Однако те изменения, которым подвергся немецкий язык, лишь обогатили его словарный состав наилучшими языковыми элементами из тех, что он мог впитать за всю свою историю

Литература

1. Англицизмы в немецком языке : сайт учителя англ. яз. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://english74.pz6.ru/index.php?id=36>

2. Васильева Л. В. Обогащение современного немецкого языка иноязычными заимствованиями : экспериментально-типологическое исследование на материале англицизмов : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Л. В. Васильева. – Ставрополь, 2006. – 225 с.

3. Лисогуб Л. И. Особенности ассимиляции англицизмов в современном немецком языке / Л. И. Лисогуб.- [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/11016/1/>.

4. Бах А. Н. История немецкого языка / А. Н. Бах ; пер. с нем. ; ред., предисл. и прим. М. М. Гухман. – 2-е изд., стереотип. – М. : Едиториал УСС, 2003. – 344 с.

СЛЕНГ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Поняття сленгу все більше починає завойовувати увагу сучасної лінгвістики. В даний час існує досить велика кількість визначень сленгу, які нерідко суперечать один одному. Суперечності ці стосуються перш за все обсягу поняття «сленг»: суперечка йде, зокрема, про те, чи включати до сленгу одні лише виразні, іронічні слова, які є синонімами літературних еквівалентів, або ж ще й всю нестандартну лексику, використання якої засуджується в колі освічених людей. Нерідко слово «сленг» використовується просто як синонім слову «жаргон» [3, с.16].

Сленг — (від англ. «Slang»; *s (sub)* - приставка, яка вказує на другорядність; *lang (language)* - мова). Цей термін, в перекладі з англійської мови означає: 1) мова соціально чи професійно відособленої групи в протилежність літературній мові; 2) варіант розмовної мови (в тому числі експресивно забарвлені елементи мови), що не співпадають з нормою літературної мови [4, 35]. Він складається зі слів та фразеологізмів, які виникли та спочатку вживалися лише в окремих соціальних групах та відображав життєву орієнтацію цих груп. Ставши загальноживаними, такі слова в цілому зберігають емоційно-оцінковий характер [1, с.137].

Загалом, проблемою вивчення сленгу займалися такі вчені як: Е. Партрідж, С. Б. Флекснер, В. Фріман, М. М. Маковський, А. Баррере, Менкен, Ч. Леланд, І. Р. Гальперін, В. Дж. Бурк (Burke), В. А. Хомяков, І. В. Арнольд, Т. А. Соловйова та багато інших.

У сучасній лінгвістиці, як свідчить аналіз наукової літератури, існують сумніви щодо походження слова «сленг». За однією з версій, англ. «slang» походить від «sling» («метати», «жбурляти»). Це дієслово використовується у виразі *to sling one's jaw*, що означає «говорити буйні й образливі промови». Згідно з іншою версією, «сленг» сходиться до «slanguage», причому початкова буква «s» нібито додана до «*language*» в результаті зникнення слова «*thieves*», тобто спочатку мова позначала злодійську мову (*thieves' language*).

Невідомо, коли слово «slang» вперше з'явилося в Англії в усному мовленні. У письмовому вигляді воно вперше зафіксовано в Англії в 18 столітті. Тоді воно означало «образу». Приблизно з 1850 року цей термін став використовуватися ширше як позначення «незаконної» просторічної лексики. У цей же час з'являються синоніми слова *slang* – *lingo* і *argot* [2, с.118].

В. Г. Вілюман займавшись проблемою сленгу, запропонував розрізнити:

1) загальний сленг, тобто, той, що знаходиться за межами літературної мови, загальнозрозумілі та широкоросповсюджені у розмовній мові образні слова та словосполучення емоційно-оцінкового відтінку.

2) спеціальний сленг, тобто слова та словосполучення того чи іншого професійного, чи класового жаргону [1, с.47].

Таким чином, можна зробити висновок, що сленг відіграє досить важливу роль в англійській мові. Він визначає розвиток всієї мови в цілому, його своєрідність і відмінність від інших мов світу. Але при всій своїй популярності в даний час, термінологічною точністю не володіє, тому існують різні точки зору щодо походження цього терміну. Сленг — це не літературна, а емоційно забарвлена лексика, що виникає і використовується в усному мовленні та дає можливість людям спілкуватися більш розкуто і розуміти один одного з півслова, не використовуючи класичних конструкцій речення і граматичних основ.

Література

1. Вилюман В.Г. О способах образования слов сленга в современном английском языке / В.Г. Вилюман // Вопросы языкознания, 1960. - №6. – с. 137 - 140.
2. Соловьева Т.А. К проблеме сленга / Т.А. Соловьева // Вопросы лексикологии английского, немецкого и французского языка, 1961. – с.117 - 126.
3. Хомяков В.А. Введение в изучение основного компонента английского просторечия / В.А. Хомяков. – Вологда, 1971. – 104 с.
4. Н. L. Mencken. The American Language. – New York, 1960. – 655 p.

*В. Хоровець
м.Маріуполь*

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЙМЕНИКОВИХ КОНСТРУКЦІЙ

Незважаючи на високу частотність вживання прийменників, існує досить багато протиріч щодо визначення статусу цієї категорії та її особливостей. Прийменники постають суперечливою та проблемною категорією з точки зору синтаксичних теорій. З одного боку, традиційні теорії розглядають прийменники як функціональну категорію, закритий клас слів, що не поповнюється новими одиницями. З іншого боку, когнітивні та генеративні теорії вважають прийменники одним з основних лексичних категорій поряд з іменниками, дієсловами та прикметниками [9; 10].

Найважливішим показником, що виявляє семантичні якості прийменника, є його синтагматика. В синтаксичних структурах з прийменниками варто розрізняти правий, маркований прийменником, і лівий компоненти. Важливим елементом аналізу прийменників є «виявлення специфіки правої і лівої сполучуваності прийменника та встановлення особливостей лексико-семантичного співвідношення правого та лівого компонентів» [3, 38]. Тобто йдеться про частиномовну приналежність зазначених компонентів, їх лексико-семантичні характеристики.

Прийменники, навіть дуже багатозначні, здатні сполучатися з певним колом слів відповідно до логіки семантичного узгодження, характеру екстралінгвістичних відношень в реальній дійсності та вимог мовленнєвого узусу [1, 75]. Отже, дослідження семантики та функціонування прийменників у мовленні необхідно проводити в рамках пропозиціональної структури висловлювання. Функціонування прийменника в межах висловлювання передбачає його зв'язок з іншими лексемами. Результатом такого зв'язку стає вираження граматичних і семантичних відношень різного типу, які, в свою чергу, відображають взаємовідношення предметів або явищ в об'єктивній дійсності [6, 44].

В мові прийменники завжди супроводжуються субстантивом, отже, граматична функція прийменників суворо регламентується категорією відмінка (у флективних мовах. – прим. наша В.Х.), тобто у сполученні з іменником прийменник створює прийменниково-відмінкову форму (конструкцію) [6, 16]. Сучасна лінгвістика пропонує достатньо широке коло термінів на позначення прийменниково-іменникового сполучення: прийменниково-іменникова та прийменниково-відмінкова форма, еквівалент слова [2; 10]. В рамках міжнародного проекту «Слов'янські прийменники в синхронії та діахронії: морфологія і синтаксис» зустрічаються терміни «прийменниково-відмінкова синтаксема» і «прийменниково-відмінкова конструкція». Ми вважаємо більш доречним використовувати в нашій розвідці термін «прийменникова конструкція», тому що він охоплює прийменниково-субстантивні сполучення як флективних, так і нефлективних мов.

Адвербіальні прийменникові конструкції – це єдиний комплекс, який складається з прийменника та іменника і тією чи іншою мірою наближається до прислівника [7, 83].

Стосовно структури, Г.І. Кустова пропонує розділити прийменникові конструкції з абстрактними іменниками на прийменниковий зворот (*в плену, с удовольствием, по соседству* і т.п.) та прийменниково-атрибутивний зворот (*в полной уверенности, по первому требованию, на всякий случай* і т.п.). Водночас прикметник може входити як до складу «звичайного» прийменникового звороту (з великим задоволенням), але при цьому він факультативний, так і до атрибутивних зворотів, в яких він є необхідним. В цьому випадку іменник неповнозначний, наприклад, параметричний, пор., *речовини з високим вмістом жирів – з вмістом жирів*; або прикметник (або займенник) виражає валентність, пор., *з вашого наказу прибув* (ця валентність може бути виражена інакше: *з наказу начальника*); або внаслідок повної фразеологізації: *з перших рук*; вторинний прийменник, пор., *за аналогією з чимось* [5, 435].

Деякі дослідники поділяють адвербіальні прийменникові конструкції на дві групи на ґрунті їх зв'язку з парадигмою іменника та близькістю до прислівника: 1) адвербіальні прийменникові конструкції, наближені до прислівників (з послабленим парадигматичним зв'язком); 2) адвербіальні прийменникові конструкції, наближені до іменників (парадигматично зв'язані з іменником). Складові першої групи характеризуються наближеністю до прислівників. Це виявляється в характері лексичного значення іменника: зв'язок елементів у конструкціях цієї групи дуже тісний, що знаходить вираження в характері лексичного значення всієї конструкції і значення іменника. Особливості значення іменної частини, а також всієї конструкції, в свою чергу, визначають кількість форм іменника. Лексичне значення іменника у складі конструкцій цієї групи зазвичай переносне: *повторити щось з наголосом*.

Адвербіальні прийменникові конструкції другого типу характеризуються близькістю до іменників і значнішим ступенем граматичної роздільності. Це знаходить вираження в характері лексичного значення іменника, що входить до складу конструкції: вони вживаються в прямому значенні, їх лексичне значення не змінюється, незалежно від того, вживаються вони у складі конструкції чи окремо: *згадувати з подякою* [7].

Дослідження проводиться в межах дисертаційної роботи, яка передбачає визначення семантичних особливостей причинних відношень, які репрезентують прийменникові конструкції, у системах англійської, української та новогрецької мов. Якщо дослідження українських причинних прийменникових конструкцій на сьогодні досягає значного рівня, то для англійської та новогрецької мов наукові пошуки такого типу не знайшли широкого прояву.

Література

1. Анисимова Е.А. Функционирование предлогов с именами лица / Е.А. Анисимова // Вопросы функциональной грамматики: Сб. научн. тр. Вып. 4 / Под. ред. М.И. Конюшкевич. – Гродно: ГрГУ, 2001. – С. 74-79.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М. : Сов. энциклопедия, 1966. – 607 с.
3. Гавриленко В.В. Семантико-синтаксические особенности производных предлогов «в форме» и «в виде» / В.В. Гавриленко // Филологические науки. Вопросы теории и практики. - Тамбов: Грамота, 2013. № 3 (21): в 2-х ч. – Ч. I. – С. 37-40.
4. Конюшкевич М.И. К вопросу о предлоге как единице языка / М.И. Конюшкевич // Вопросы функциональной грамматики: Сб. научн. тр. Вып. 4 / Под. ред. М.И. Конюшкевич. – Гродно: ГрГУ, 2001. – С. 25-32.
5. Кустова Г.И. Конструкции с абстрактными существительными и их отражение в электронном словаре / Г.И. Кустова // Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии. Вып. 10(17). По материалам международной конференции «Диалог 2011». – М., 2011. С. 433-445.

6. Песоцкая И.В. Значения предложно-падежных синтаксем с лексемой боль / И.В. Песоцкая // Вопросы функциональной грамматики: Сб. научн. тр. Вып. 4 / Под. ред. М.И. Конюшкевич. – Гродно: ГрГУ, 2001. – С. 44-49.

7. Сергеева Г.Н. Адвербиальные предложно-падежные формы в современном русском языке (к вопросу о переходных явлениях в области частей речи): дис. ... канд. филол. наук : 660. / Г. Н. Сергеева. — М., 1969. — 290 с.

8. Шибакова Л.Г. Конструкция «В + имя существительное в винительном падеже» в современном русском языке: семантика и функционирование: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Л.Г. Шибакова. – Челябинск, 2007. – 174 с.

9. Langacker 2000: Langacker, R. Grammar and Conceptualization [Text] / R. Langacker. – Berlin – New York : Walter de Gruyter, 2000. – 427 pp.

10. Tyler and Evans 2003: Tyler, A., Evans, V. The Semantics of English Prepositions : Spatial scenes, Embodied Meaning and Cognition [Text] / V. Evans, A. Tyler. – Cambridge : Cambridge University Press, 2003. – xii+254 pp.

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ І СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУР

*К.А. Аббасзаде
м. Маріуполь*

ГЕРОЇНІ-ПІКАРЕСИ В РОМАНАХ М. СПАРК

Іспанський шахрайський роман зробив сильний вплив на розвиток аналогічних творів у Англії, Франції та Німеччині XVI - XVIII ст. Однак у перших двох країнах вони не мають такого песимістичного характеру; навпаки, у зв'язку з особливостями історичного розвитку цих країн вони відображають настрій піднесення, що визначається буржуазним розвитком.

У XVIII столітті, коли традиційна пікареска припинила своє існування, її окремі риси переходять в роман-звичаїв, даючи початок «жіночому варіанту» пікарески, в якому героїня-шахрайка може виступати в невласивому їй жанровому контексті (філософському, побутовому, соціальному, сімейному романі). Це відбувається завдяки зростаючій увазі до жінки з боку письменників-просвітителів. Жінка стає героїнею, на долі якої відображається недосконалість сучасного автору соціального устрою, порочного за своєю природою, та який спотворює ество людини.

Дослідження пікарески з її властивостями «пам'яті» (М. Бахтін) та «жанрової інерції» (С. Аверінцев) відкриває доступ до поезики творів, допомагає проникнути у світовідчуття письменника і, таким чином, сприяє осмисленню специфіки художньої свідомості епохи. Трагікомічний пафос пікарески як характерна ознака літературної творчості також потребує детального аналізу [3, с. 12].

Якщо герой крутійського роману – шахрай, пікаро і авантюрист, то відповідно героїнею такого роману буде – шахрайка, пікареса і авантюристка. Але, при цьому не можна випускати з уваги соціальний стан такої героїні, вона завжди буде народжена на одному з нижчих щаблів суспільства, і за своїм народженням вже буде належати до соціальних низів. Тут, буде доречним так само сказати, що на характер героїні впливає соціальне середовище, спосіб життя і спроби поліпшити своє становище в суспільстві. Героїня подобається чоловікам і з легкістю закручує їм голови, що допомагає їй вертатися в сучасному суспільстві і влаштувати своє матеріальне і суспільне становище. Побудова пікареского роману є досить цікавою, він будується як хронологічний виклад окремих епізодів з життя героїні-пікареси, без виразного композиційного малюнка. Оповідь, як правило, веде сама героїня-пікареса, завдяки чому читач переноситься на місце шахрайки і мимоволі переймається до неї симпатією. Пікареса частенько виправдовує свої нечесні вчинки необхідністю виживати у жорстокому і байдужому світі. Жертвами її витівок стають добродішні обивателі, чиновники, злодії, а також такі ж шахрайки, як і вона сама [4].

Зазвичай історія розгортається на фоні реального повсякденного життя. В сюжеті шахрайського роману немає романтичної любовної інтриги. Розповідь у ньому ведеться від першої особи, оповідачем виступає сам герой. Ставлення авторів шахрайських романів до своїх героїв, як правило, змінюється в процесі розвитку роману та зміні умов і цілей життя його головних героїв.

Пікаро-оповідач претендує на право бути носієм останньої правди про світ, але авторська іронія і активність читача розмивають монологічний лад крутійської проповіді. Здатність міняти свій внутрішній вигляд – характерна риса пікареси: упродовж оповідання вона виступає в різних ролях (сама розповсюджена – «служниця багатьох панів»); її оцінки двояться, оскільки героїня-оповідачка нерідко сповідує іншу моральність, ніж героїня розповіді (нерідко героїня розповідає про своє минуле гріхове життя, переживши релігійне просвітлення) [1, с. 168].

Жанр крутійського роману активно взаємодіє з самими різними жанровими традиціями: з життійською літературою, із сповіддю (у витках пікарески – сповідь, що була спародіюваною), з проповіддю, новелою, сатирою, і т. д. У подальшому своєму

прояві, роман поступово позбавляється своїх основних рис, а згодом і самого пікаро. Проте все ж залишає певні риси, які згодом переходять у нові жанри роману. Уважне вивчення пікареского роману дає змогу сказати, що за своєю сутністю він є сатирико-критичним, тобто він є продуктом ідеологічної опозиції по відношенню до дійсності. Саме такими є твори Мюріел Спарк «Міс Джін Броді в розквіті» (1961) та «Абатиса Круська» (1974), які пов'язані з комічно-викривальною стихією. Письменниця створює цілу низьку примітних характерів, з яких урешті-решт і складається образ середнього класу. Саме у творах, присвячених відображенню міщанської свідомості, найповніше і найпослідовніше постають моральні проблеми. Так, Сенді, одна з героїнь роману «Міс Джін Броді в розквіті», особистість непересічна. Дії Сенді співвідносяться з вчинками будь-якого героя-пікаро. Виховуючись в монастирській школі, вона підказує директрисі привід для звільнення міс Броді з роботи, крім цього, щоб зруйнувати плани вчительки, стає коханкою Тедді Лойда, замість Роз Стенлі, призначеної для цієї мети. Шахрайство, обман – єдино прийнятні засоби утвердження пікаро в житті. В такий же спосіб утверджується й Сенді. Аналізуючи вчинки Сенді, їхні причини й мотиви, проникаючи у внутрішній світ героїні, письменниця створює психологічний портрет сучасного пікаро, зображує його мандри у світі, що втратив моральні орієнтири. [2, с. 297-288].

Вершиною пародійного мистецтва М. Спарк стала повість «Абатиса Круська». На прикладі цього твору М. Спарк наголошує, що в монастирських стінах живуть справжні крутійки, для яких мета виправдовує найнегідніші засоби. Це, насамперед, черниця Олександра. Образ Олександри ґрунтується на парадоксі: крутійкою в повісті виступає персонаж із чистокровним шляхетним родоводом. Проте шляхетне походження не заважає сестрі Олександрі вдаватися до найбрудніших засобів у боротьбі за владу. Спорідненість з традиціями шахрайського роману підтверджує наявний у повісті мотив мандрів. У повісті протиставлені також світ житейської суєти, марнославних, але марних сподівань, безчесних діянь і світ вічної й прекрасної поезії [2, с. 299-301].

Таким чином, образ авантюрної героїні дозволяє М. Спарк розкрити такі важливі проблеми, як проблема взаємин людини і суспільства, проблема впливу соціуму на становлення особистості і багато інших.

Література

1. Гиршман М. Литературное произведение. Теория и практика анализа. / М. Гиршман. – М. : Высш. школа, 1991. – 269 с.
2. Література Англії. XX століття: Навч. посібник / К. О. Шахова, Н. Ю. Жлуктенко, С. Д. Павличко та ін.; за ред. К. О. Шахової. – К. : Либідь, 1993. – 400 с.
3. Миленко В. Д. Пикареска в русской прозе 20-30-х годов XX века: генезис, проблематика, поэтика // Автореферат ... канд. филолог. наук. – Симферополь, 2007.
4. Формирование и развитие женского плутовского романа в зарубежной литературе 18 – 19 веков [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://5fan.ru/wievjob.php?id=63953>.

*Л.А. Аветисян
м. Маріуполь*

ОБРАЗ ІТАЛІЇ В РОМАНІ Е. М. ФОРСТЕРА «КІМНАТА З ВИДОМ

Едвард Морган Форстер (1 січня 1879, Лондон — 7 червня 1970) - англійський романіст та есеїст, якого займала нездатність людей різних соціальних (класових, етнічних) груп зрозуміти і прийняти один одного.

Був учнем школи-інтернату Танбрідж-скул. Завдяки спадщині, залишеній двоюрідною бабусею Маріан Торнтон (чию біографію він опублікував в 1956), отримав можливість не тільки навчатися в Кінгз-коледжі Кембріджського університету, а й відвідати Грецію та Італію в 1901-1902. Перебування в Італії відбилося в його романах Куди бояться ступити ангели (Where Angels Fear to Tread, 1905) і Кімната з видом (A Room with a View, 1908).

У романах «Куди бояться ступити ангели» і «Кімната з видом» природа - реальність, набута в світі явищ. На її тлі Форстер виділяє лицемірство і умовності.

Розглянемо уважніше роман «Кімната з видом».

Головна героїня цього твору – юна Люсі – подорожує Італією зі своєю літньою кузиною Шарлоттою (в якості компаньонки). У Флоренції їм доводиться поселитися в пансіоні, серед мешканців якого трапляються погано виховані, на погляд Шарлотти особистості. Наприклад, батько і син Емерсони, які явно вибиваються з оточення зі своїми не зовсім звичними для оточуючих манерами та думками. Емерсон старший завжди говорить те, що думає і це не завжди подобається іншим. А його син Джордж виглядає зовсім незрозумілою і загадковою фігурою – спочатку ніяк себе не проявляє.

Незважаючи на всі протести компаньонки-кузини Люсі відчуває до Емерсонів великий інтерес. Особливо привертає її увагу Джордж – цей загадковий син настільки відверто мислячого батька.

Цьому роману спочатку був гарантований читацький успіх. Вельми привабливі і час, і місце дії – Італія, початок 20 століття і досить незвичайна історія кохання. Можна сказати, що собори і площі Флоренції - стають в романі Фостера майстерно намальованими декораціями, на тлі яких розгортається дія. Словом, «вид з вікна» виходить досить барвистим.

Ще необхідно визначити лаконічну і ясну мову Фостера. Щоб осягати написане не потрібно напружуватися. Все написано дуже зрозуміло.

Герої Форстера виписані досить яскраво, і часом – вельми влучно і дошкульно. Досить згадати образ міс Лавіш – мандрівниці-письменниці яка за її словами «виходила Італію вздовж і впоперек». І обнюхала - бо «кожне місто по-своєму пахне» [1, с. 5] - (на її думку, в основному гноєм).

Ця дама демонстративно вітається з кожним зустрічним-поперечним, граючи в популізм:

«Буен джорно! Повірте - ввічливість по відношенню до тих, хто нижче вас, ніколи не завадить Ось це і є справжня демократія!» [1, с. 5].

У своєму творі Форстер намагається якомога детальніше описати внутрішній світ італійців. Він визначає цікаві особливості характеру цієї нації. Ось деякі уривки з роману, які про це свідчать:

«Містер Ігер взявся заперечувати - з цими італійцями варто тільки почати: посадиш одного, попросяться ще десять, і всі - шахраї.» [1, с. 17]

«Італійська мова в устах італійців - це глибокий потік з несподіваними водоспадами і порогами, що не дають йому вилитися монотонно.» [1, с. 18]

«Італійці народжуються з умінням показувати дорогу. Схоже, що вся земля лежить перед ними, але не як карта, а як шахівниця, по якій вони відстежують рух фігур від клітини до клітини. Будь-італієць може знайти потрібне місце, але знайти потрібну людину! Тут мало бути італійцем, тут треба мати божий дар» [1, с. 20].

«Якщо вже італійці що знають, то намертво. І якщо не знають - теж» [1, с. 20].

У Форстера саме люди є тим, для чого потрібно приїжджати в Італію. Один з героїв твору, священик Ігер, називає туристів дурними за те, що вони приїжджають в Італію, щоб відвідати знамениті пам'ятки, а треба дивитися на людей, вивчати особливості її характеру. «Вони не знають справжню Італію» [1, с. 20].

Для Люсі в Італії відкривається зовсім незнайомий для неї світ. Для неї Італія – це свобода. Саме такими є справжні італійці – вільними у своїх почуттях. І Люсі намагається відчути цю свободу.

Але іноді здається, що навпаки, історія кохання – це фон, який автор використовує, щоб протиставити північ і південь, холодну манірну Англію і Італію, «де будь-яке почуття виростає в пристрасть» [1, с. 5]. В баченні Форстера Італія дарує свободу, допомагає зрозуміти себе, наповнює життя змістом, а Англія обмежує людину, зводить навколо неї стіну з соціальних умовностей і забобонів. І в поданні Форстера англійці тільки і здатні, що думати про те, як би вписатися в загальноприйняті рамки і не виділятися на тлі інших.

За цим і слідкує головна героїня твору. Вона намагається зрозуміти поведінку оточуючих її людей. Її ще несформована свідомість, яку ще не «загнали» в певні рамки може по-іншому оцінювати все, що навколо відбувається.

Для неї Італія стає початком тих цікавих пригод, про які вона завжди думала. Тут вона вперше в житті відчуває те, що раніше не помічала, відчуває свободу та красу життя.

Отже, дослідивши роман «Кімната з видом», можемо виділити наступні риси, притаманні фостеровському образу Італії:

- величність
- загадковість
- повна протилежність тодішньої Англії
- краса природі та витворів мистецтва
- сильно виражена емоційність людей
- прагнення свободи

Саме ці риси роблять образ Італії у цьому творі таким привабливим та особливим.

Література:

1. Волчек Д. Старомодный европеец Э. М. Форстер [Електронний ресурс] / Д. Волчек. – Режим доступа: <http://www.svoboda.org/a/24824260.html>
2. Жантєєва Д.Г. Э.М.Форстер // Жантєєва Д.Г. Английский роман XX века. – М., 1965. – С. 235-242.
3. Форстер Э.М. Комната с видом на Арно / Э.М. Форстер. – М.: АСТ, 2014. – 288 с.
4. Челпанова П. Эдвард Форстер [Електронний ресурс] / П. Челпанова. – Режим доступа: http://www.peoples.ru/art/literature/prose/roman/edward_forster/

*В.І. Аврамова
м. Маріуполь*

НАЦІОНАЛЬНІ СТЕРЕОТИПИ ОБРАЗІВ ГЕРОЇВ-ДЕТЕКТИВІВ У АНГЛОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ

Детектив - це жанр прози, у якому сюжет побудований навколо кримінальної загадки, а головним персонажем є слідчий - представник поліції або приватний детектив. Жанр детективу поєднав у собі два досить протилежні принципи: математичну загадку та героїчну поему. У центрі твору - протистояння світу норми, яку захищала поліція чи приватний сищик, та злочинного світу.

Фактично, засновником детективного жанру був Едгар Алан По, американський поет, прозаїк, критик, редактор, один з перших професійних письменників США ХІХ століття, бо саме він дав низку класичних його зразків. «Золотий жук» за жанровими його властивостями звичайно приєднують до знаменитих детективних розповідей

Едгара По – «Вбивство на вулиці Морг», «Таємниця Марі Піці» і «Украдений лист», героєм яких є наскрізна фігура, детектив-аматор Ш. Огюст Дюпен, котрий допомагає розкриттю злочину.

Дюпен представлений як розумний детектив і сищик, який розкриває найважчі загадки і злочини. Дюпен з'являється в трьох оповіданнях: «Вбивство на вулиці Морг», «Таємниця Марі Роже», і «Викрадений лист». Вважаємо доцільним, характеризувати образ героя у даній роботі за наступними показниками: вік; освіта; сфера діяльності; основні риси характеру; метод роботи.

Аналізуючи образ Огюста Дюпена, треба зазначити, що читач може дійти висновку про вік та освіту Огюста Дюпена, виходячи з такої цитати: *“Residing in Paris during the spring and part of the summer of 18-- , I there became acquainted with a Monsieur C. Auguste Dupin. This young gentleman was of an excellent -- indeed of an illustrious family... (“Murders in the Rue Morgue”)*. Огюст Дюпен – молодий чоловік, чий батьки були деколи багаті. Виходячи з цього, робимо висновок, що герой має хорошу освіту [3, с.58].

Сфера діяльності Огюста Дюпена: він далеко не професійний детектив. На цьому наголошує сам автор: *«Books, indeed, were his sole luxuries, and in Paris these are easily obtained» (“Murders in the Rue Morgue”)*. Детектив і сищик - не професія Дюпена. Він просто читає різні газети, робить висновки і береться за справу [3, с.59].

Основні риси характеру Дюпена – його гострий розум, бо він дуже любить читати, саме тому володіє знаннями у різних наукових сферах. Крім цього Дюпен зацікавлений у своїй справі: *«Dupin seemed singularly interested in the progress of this affair --at least so I judged from his manner, for he made no comments» (“Murders in the Rue Morgue”)* [3, с. 90].

Метод роботи Огюста Дюпена - логічні міркування, що описуються на прикладі гравця в карти: *“The volume of information received is not only the reliability of conclusions but the accuracy of observation” (“Murders in the Rue Morgue”)*. Даний метод підкреслює важливість читання та письмового слова [3, с. 160].

Згідно з вченням Б.Р. Манделя «Етнопсихологія», типовий американець – прагматичний – романтик, що знається на психології людей. Таким перед читачами і постає Огюст Дюпен [2, с. 65].

Детективний жанр від часів Е.А. По пройшов довгий шлях розвитку. Ще одним визначним автором детективних розповідей – є Гілберт Кіт Честертон – англійський письменник та журналіст кінця ХІХ - початку ХХ століть. Його літературна спадщина складає близько 80 книг. Це і вірші, і романи, і статті, і всесвітньовідомі детективні оповідання про отця Брауна.

Отець Браун – один із найулюбленіших героїв детективів у світовій літературі. Він – простий трудівник, скромний священник. Його зовнішність не примітна. Він – один з дуже нечисленних літературних героїв, для яких життя – це мистецтво дотримання моральної закону, мистецтво, в якому кожен крок необхідно «перевіряти свідомістю і совістю».

Охарактеризуємо отця Брауна згідно з таблицею, запропонованою вище. Щодо віку та освіти отця Брауна, то автор не дає нам чіткої відповіді, скільки ж йому років та яка у нього освіта. Ми відносимо батька Брауна до чоловіків середнього віку, виходячи з того факту, що він-священик. У той період, коли жив Г.К. Честертон молода людина не могла стати священником, бо потрібно було витратити багато років на навчання.

Сфера діяльності: отця Брауна можна назвати зразковим представником його сану. Яскравим прикладом цього факту можуть послужити наступні слова сищика з оповідання «Чудо півмісяця» : *It is likely lie can serve as a religion, but I firmly believe that one can not serve God with lie”* [4, с.120].

Основні риси характеру: Отець Браун – високоморальна людина. Головна мета отця Брауна у розслідуваннях – це знайти винного й наставити його на шлях істини.

З діалогів, учасником яких нашому священикові доводилось бути, можна зробити висновки, що отець Браун спілкується з іншими людьми виключно по суті. Його речення короткі, а питання дуже чітко окреслені. З цього слідує висновок, що отець Браун дуже стримана людина, він не проявляє непотрібної емоційності у важливих ситуаціях. Треба зазначити, що він являє собою професіонала своєї справи. Як справжній професіональний сищик, отець Браун конкретно ставить запитання, він дуже лаконічний. Наприклад, як у оповіданні «The Secret of Father Brown»:

“Yes,” said the priest, frowning at the stove;

“I declined.” ...

“Being what?” asked Father Brown, rather sharply.

Father Brown, was still staring at the stove [4; с. 109].

Метод роботи отця Брауна: він нарочито нехтує доказами, зібраними іншими персонажами. Він спирається на знання психології людини та власну інтуїцію. Люди приходять на сповідь, каються та розповідають різні життєві ситуації і, звичайно, свою роль у них, свої гріховні, часом злочинні справи, а також і помисли [4, с.50].

Згідно з вченням Б.Р. Манделя «Етнопсихологія», типовий англієць – милий, добрий, злегка дивакуватий і в той же час дуже розумний і проникливий. Образ отця Брауна – це «обличчя» типового англійця кінця 19 - початку 20 століть. Він замкнутий, врівноважений, консервативний та холодний у прояві своїх почуттів [2, с. 65].

Таким чином, розглянувши американського та англійського представників жанру детективної новели, можна дійти висновку, що детектив-любитель Едгара По - це досить типовий житель Сполучених Штатів Америки: романтик, закоханий в ніч, він не тільки майстерно проникав у психологію злочинця, але і сам використовував всі доступні на той момент криміналістичні методи. Отець Браун – є типовою людиною для Великої Британії: милий, добрий, злегка дивакуватий і в той же час дуже розумний і проникливий. Його здатність все помічати і аналізувати допомагає йому викривати різних злочинців.

Література

1. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / Авт. - уклад. Юрій Ковалів. – К.: ВЦ “Академія”, 2007.
2. Мандель Б.Р. Етнопсихологія: ілюстрований учебник для студентів вузів / Б.Р. Мандель // М. - Берлін: Директ - Медиа, 2015 – 412 с.
3. По Э. А. Полное собрание рассказов. / Э.А. По // худ. література. - М., «Наука», 1970.
4. Честертон Г.К. Обрані твори на 4 т. / Г.К. Честертон. - СП.: Бук Чембер Інтернешнл. – т.1.,1994. - 392 с.

*Г. В. Арабаджи
м. Маріуполь*

ВТІЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДРАМИ АБСУРДУ» У ТВОРІ С. БЕККЕТА «ЧЕКАЮЧИ НА ГОДО»

"Samuel Beckett Is Dead at 83; His 'Godot' Changed Theater" [5] - саме з таким газетним заголовком вийшов номер «Нью-Йорк Таймс» за 27 грудня 1989 року, через 5 днів після того, як помер драматург-новатор Семюел Беккет.

Вищеозначена драма автора «Чекаючи на Годо» досі не має чіткого тлумачення у літературознавстві оскільки цей труд автора вважається джерелом загадкових посилок та розмитих ідей. Але, не дивлячись на це, безперечним є той факт, що поява цього твору змінила традиційну уяву про поняття «драми» взагалі та внесла у літературознавство таке поняття як «антидрама».

Заглиблюючись у біографію Беккета, значущім для формування світосприйняття автора, на нашу думку, можна перш за все вважати його походження. Семюел Беккет є ірландським англо- та франкомовним письменником ХХ століття, який здобув вищу освіту, закінчивши у 1927 році престижний Трінті-коледж у Дубліні. Ще однією, не менш значущою подією у житті автора, яка мала вирішальний вплив на формування авторського світовідчуття, вважається переїзд Беккета до Франції. Але, як відзначають дослідники його творчості, більш рушійним моментом стало повернення автора на Батьківщину після перебування у Франції, тому що саме тоді Беккет не лише захоплюється літературними надбаннями інших авторів, а й починає писати та створювати власний стиль [2].

На початку літературної кар'єри Беккета його творчість знаходиться під значним впливом ірландського письменника Джеймса Джойса, подальша дружба з яким допомогла Беккету зрозуміти, у якому напрямку повинна розвиватися його подальша літературна діяльність. Зокрема, під впливом цих тісних стосунків, у 1929 році до друку виходить критичне есе Беккета «Данте...Бруно. Віко...Джойс», у якому, коментуючи критику на творчість Дж. Джойса, письменник-початківець будує свою точку опору, яка стає базисом власного світогляду:

«Здесь форма есть содержание, содержание – форма. Вы сетуете, что эта штука написана не по-английски. Она вообще не написана. Её не надлежит читать – или, точнее, её надлежит не только читать. Её нужно видеть и слышать. Его сочинение не о чём-то; оно и есть это что-то» [1, с. 71].

Доцільним також буде пригадати, що ХХ століття – це час переосмислення людиною устрою суспільства. Світові війни, революції зумовлюють появу нових філософських течій, однією з яких є екзистенціальна філософія, яка є прямим відображенням духовної кризи тогочасного суспільства. Панівні песимістичні настрої наскрізь проникненні відчаєм та незадоволенням, відчуттям абсурдності навколишнього світу [4].

Вищезазначений філософський напрямок зосереджує увагу на суб'єктивному людському досвіді. Потрапивши у цей світ, людина не має ні заданої сутності, ні певної мети: бути людиною – значить самому створювати себе, адже відсутні характеристики, які могли наперед визначити наше буття. Втім людина знаходиться у такому вимірі, що є байдужим до її турбот, почуттів [4].

Саме під впливом філософії екзистенціалізму створюється новий вид драми – драма «абсурду», засновниками якої стали Е. Йонеско та С. Беккет. Відповідно до настроїв вищеприписаної філософії, ці письменники стверджували, що будь-які негаразди чи то суспільні проблеми – це прямий результат вчинків людини. З огляду на це, можна виділити основні положення, які були запозичені діячами театру «абсурду» з філософії:

1. Ізольованість людини від зовнішнього світу;
2. Індивідуалізм і замкнутість;
3. Неможливість спілкування одного з одним;
4. Беззмістовність активних дій;
5. Непереможність зла;
6. Недосяжність для людини поставленої перед собою мети [2, с. 268].

Звертаючись до Словника літературознавчих термінів, можна зробити висновок, що драма «абсурду» має суттєві відмінності від традиційного тлумачення драми як жанру літератури, у якій «в основу покладено хоч і гострий життєвий конфлікт, напружену боротьбу і складні переживання персонажів, але розв'язка не має трагічного характеру, так само як відсутня й свідома настанова на сатиричне висвітлення подій і персонажів» [3, с. 116].

Повертаючись до творчості С. Беккета, незаперечним прикладом драми «абсурду» є його твір «Чекаючи на Годо», який був написаний у 1949 році. Ця драма є бунтом

проти будь-яких правил, проти «здорового глузду». Наче скульптор, який позбавляється зайвих ліній при створенні якогось об'єкту мистецтва, Семюел Беккет позбавляється майже усього того, що ми вважали цінним для класичного театру.

Два персонажі (саме персонажі, бо назвати їх головними героями твору буде недоречно) – Володимир та Естрагон – нескінченно та даремно чекають когось на ім'я Годо. Ми не знаємо, чому вони ждуть цю людину, та й вони самі не знають, ким є цей Годо, і чи існує він насправді. Цей нескінченний процес очікування є відображенням пасивності головних дійових осіб. Володимир та Естрагон можуть бути втілені у кожному з нас; це люди, які незважаючи на всі біди та невезіння у житті, ще не втратили надію на світле майбутнє, якийсь порятунок, але фактично не роблять нічого, щоб наблизити оту зустріч з примарним Годо.

Якщо ж розглядати суто структурні компоненти, то С. Беккет, здається, при створенні «драми абсурду» «насмівся» з усіх непорушних театральних канонів, які скрізь століття характеризували класичний твір, а саме:

1. Наявність конфлікту та його розв'язка;
2. Боротьба чітко окреслених характерів та ідей;
3. Розподіл на «добро» і «зло» [2, с. 293].

Отже, із розглянутого можна зробити висновок, що у творі С. Беккета «Чекаючи на Годо» втілюється поняття «драми абсурду». Головні дійові особи ізольовані від зовнішнього світу: дерево, пагорб та небо – ось і все, що їх оточує. Здавалося б, що такі умови мають сприяти налагодженню міжособистісного контакту, але Володимир та Естрагон зовсім не розуміють один одного. Може вони й хочуть висловити свої думки, почуття, але не знають як.

Семюел Беккет також влучно схопив та відобразив настрої свого часу у драмі «Чекаючи на Годо». Мінливість та невизначеність ХХ століття, відчуття того, що людина втрачає мету існування, якусь ціль, досягнення якої вона має прагнути, але в той же час і бажання мати примарну надію на порятунок – чим або ким вона б не була – таким є життя.

Література

1. Беккет С. Осколки: ессе, рецензії, критическіе статьи / С. Беккет ; сост., пер. с англ. и фр. М. Дадяна. – М. : Текст, 2009. – 192 с.
2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник / Г. Й. Давиденко, Г. М. Стрельчук, Н. І. Гричаник. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 488 с.
3. Лесин В. М. Словник літературознавчих термінів / В. М. Лесин, О. С. Пулинець. – К. : Радян. шк., 1971. – 485 с.
4. Сілаєва Т. О. Філософія: курс лекцій / Т. О. Сілаєва. – Тернопіль: СМП «Астон», 2000. – 160 с.
5. Traffic of our stage: Why Waiting for Godot? [Електронний ресурс] // The Massachusetts Review. – Режим доступу: <http://www.samuel-beckett.net/BerlinTraffic.html>

*В.Р. Баглюк
м. Маріуполь*

ФУНКЦІЯ ЛЮБОВНОГО СЮЖЕТУ В РОМАНІ ДЖОРЖДА ОРУЕЛЛА «1984»

Художній світ видатного роману Джорджа Оруелла «1984» має справу з життям суспільства у державі зіспецифічним устроєм. Автор зображає долю людей у тоталітарній державі, де всі аспекти життя та діяльності громадян жорстко

контролюються, а також мають чіткі рамки дозволеного. Є очевидним, що Джон Оруелл зображує змінення та підкорення системі особистості на прикладі головних героїв - Уїнстона Сміта та Джулії.

Головний герой - Уїнстон Сміт - живе в Лондоні, працює в міністерстві правди і є членом зовнішньої партії. Він не поділяє партійні гасла і ідеологію та в глибині душі сильно сумнівається в партії, навколишньої дійсності і взагалі в усьому тому, в чому тільки можна сумніватися. Він побоюється, що дівчина Джулія, яка працює в тому ж міністерстві, шпигує за ним і хоче викрити його. Але незабаром Джулія в міністерстві передає йому записку, в якій вона зізнається йому в любові. У них зав'язується роман [1].

Передусім вважаємо важливим зазначити об'єм літературознавчого терміну «сюжет». Отже сюжет – це ланцюг подій, відтворений в літературному творі, тобто життя персонажів з його просторово-тимчасовими змінами, у перемінюючих один одного положеннях і обставинах. При всьому різноманітті сюжетів, різновиди сюжетів можна віднести до 2-х основних типів. Хронікальний - події слідуєть одна за іншою і концентричні, тобто події пов'язані не хронотопним зв'язком, а причинно-наслідковим асоціативним, всяка попередня подія є причиною подальшої [3].

У межах даної статті зосередимося саме на визначенні вагомості любовного сюжету у романі, зазначив, що суть поняття при цьому залишається незмінною. Проведене дослідження однак дає привід стверджувати, що любовний сюжет у романі Джона Оруелла «1984» відноситься до хронікального типу.

Отже, любовний сюжет даного роману складається саме зі стосунків між Смітом та Джулією. Цей сюжет бере початок з того моменту як вони побачили один одного *«Уїнстон приготувався зайняти своє місце в середніх рядах, і тут несподівано з'явилися ще двоє: особи знайомі, але розмовляти з ними йому не доводилося. Дівчину він часто зустрічав в коридорах. Як її звати, він не знав, знаючи тільки, що вона працює у відділі літератури. Судячи з того, що іноді він бачив її з гайковим ключем і масними руками, вона обслуговувала одну з машин для твору романів»* [2].

Треба зазначити, що у складі літературного твору сюжет виконує важливі функції. У романі Джорджа Оруелла «1984» сюжетний рух любовних відносини головних героїв визначає структуру, каркас, тобто надає цілісність твору.

Доведено що, сюжетний рух дає автору можливість повніше і яскравіше представити образ свого героя. Від постійних фізичних і психічних мук Уїнстон Сміт поступово відрікається від себе, від своїх поглядів, сподіваючись відректися від них розумом, але не душею. Він відрікається від усього, крім своєї любові до Джулії. Однак і цю любов ламає О'Брайен. Уїнстон відрікається, зраджує її, думаючи, що він зрадив її на словах та розумом від страху.

Саме за допомогою любовного сюжету автору, на нашу думку, вдалось жваво зобразити руйнівні сили правлячої партії, її безмежне знуцання над людиною, здатність керувати почуттями людей навіть найсильнішими з них, такими, як любов, від якої навіть Сміт зміг відмовитися під тиском нав'язаних державним режимом ідей.

Безумовно, що за допомогою любовного сюжету автор оголив важливі суперечності тоталітарного суспільства, зображеного у цьому творі, він також створив напруженість подій, змалювавши гостроту людських почуттів, віру в те, що вони вічні, будуть існувати в будь-які часи і в будь-яких умовах .

Література

1. Д. Оруелл «1984» (роман) [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/1984_\(роман\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/1984_(роман)).
2. Д. Оруелл «1984» [Електронний ресурс]. – 1949. – Режим доступу до ресурсу: <http://book-online.com.ua/read.php?book=6473&page=1>.

3. Сюжет и его функции, конфликт. [Электронный ресурс] / Неизвестен. – 2008. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.studbirga.info/syuzhet-i-ego-funkcii-syuzhet-i-konflikt/>.

*Н.В. Бородійчук
м.Київ*

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ТА НАБУТТЯ СИМВОЛЬНОСТІ АРХЕТИПІВ-ПЕРШОСТИХІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Людина споконвіку живе в середовищі природних стихій – Води, Вогню, Землі, Повітря, – зазнає їхнього впливу і відповідно на нього реагує. Стихія є подразником, що викликає емоційну реакцію, тобто має відображення у психічній сфері людини і, як наслідок, у мові та культурі.

За спостереженнями дослідників (В. Агеєва, Н. Чендей та інші), стихії закарбувалися у колективному несвідомому (КН) – спільному для всіх людей шарові психіки, котрий не накопичується особистим досвідом, а успадковується всіма представниками людства, незалежно від етнічної, культурної тощо приналежності [1, с. 19]. Як зауважує Н. Ковтун, КН ретранслюється у формі архетипів, котрі є позачасовими носіями соціокультурного буття людини, вертикальними інформаційно-енергетичними структурами, які пронизують історичний процес від найдавніших часів до сучасності [4], що зумовлює актуальність дослідження формування словесних образів архетипів у різних мовах, зокрема архетипів-першостихій та національну символіку, коріння якої сягає останніх.

Власне термін «архетип» був уведений до наукового простору психологічною школою у 20-х рр. ХХ ст., представником якої є К. Юнг, котрий говорить про архетип як про відтворення позасвідомого першообразу індивідуальною свідомістю та структурно-енергетичною основою, навколо якої формується духовний простір індивіда [6, с. 91]. Проте архетипи знаходять свій прояв у сферах людського життя, котрі досліджуються різними гуманітарними науками, що спричинює міждисциплінарний характер поняття архетипу. Лариса Белехова виокремлює п'ять основних напрямків в історії вивчення архетипу: 1) антропологічний, 2) психологічний, 3) літературознавчий, 4) культурологічний і власне 5) лінгвістичний. Саме у лінгвістиці предметом дослідження архетипів є виявлення способів їх словесного оформлення [2, с. 8-9].

Проте, наше дослідження відбувається в межах двох підходів – лінгвістичного та літературного, тому що матеріалом є поетичні твори художньої літератури, де наявні архетипні словесні образи, підґрунтям котрих є концептуальні імплікації психологічних архетипів-першостихій. Ми виявляємо ланцюг: природне явище – його психічна рефлексія – закарбування в шарі колективного несвідомого – ретрансляція у формі архетипу (архетип як поняття психологічне) – архетипний словесний образ (архетип як мовне поняття).

Разом із тим Н. Лисенко зазначає, що прадавні архетипні символи зазнають модифікацій, потрапляючи на національний ґрунт, що відображується в міфології, фольклорі тощо того чи іншого народу [5]. Таким чином виникає національна символіка з архетипними коренями, котру потрібно відрізнити від традиційної наодно-поетичної символіки, яка не несе в собі загальнолюдських смислів, а є актуальною лиш для певного етносу. Клас же архетипних символів, про який говорить Ф. Уїлрайт, включає в себе символи, які несуть однакові або вельми подібні значення для більшості, якщо не всього людства [6, с. 98]. Досліджуючи національну символіку архетипів-першостихій в англійській та українській мовах, ми передбачаємо, що той чи інших символ першостихії як в англійській, так і в українській мові буде зрозумілий і

англійцю, і українцю, хоч і може мати різні відтінки значення, спричинені особливостями історичного розвитку культур цих двох народів.

Архетип не є однозначним і автономним – він знаходить свій вияв у вигляді символів, котрі можуть мати різні і навіть протилежні значення, та взаємодіє з іншими архетипами. Так, наприклад, архетип Вода може набувати значень життя, смерті, переродження, очищення, адже вода як субстанція є основою життя на нашій планеті, та разом з тим вода як стихія може бути руйнівною і смертельною – і це закарбовано в КН, що відбивається у міфах, віруваннях і, як на слідок, мові.

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що архетипи першостихій вербалізуються у символах, які мають різноманітні значення, адже архетип є багатограним і невичерпним, що і розкриває широкі перспективи його вивчення.

Література

1. Агеєва В. О. Архетип та його витлумачення від К.Г. Юнга – психоаналітика до лінгвокогнітивної сучасності [Електронний ресурс] / В.О. Агеєва. – Режим доступу: <http://bit.ly/1SgXH48>
2. Белехова Л. І. Архетип, архетипний смисл, архетипний образ у лінгвокогнітивному висвітленні (на матеріалі віршованих текстів американської поезії) [Електронний ресурс] / Л. І. Белехова. – Режим доступу: <http://bit.ly/1TfsBfQ>
3. Ковтун Н. М. Архетип як історико-філософський феномен [Електронний ресурс] / Н. М. Ковтун. – Режим доступу: <http://bit.ly/1U32oTP>
4. Лисенко Н. О. Архетип світового дерева в ідіостилі Т.Осьмачки [Електронний ресурс] / Н. О. Лисенко. – Режим доступу: <http://bit.ly/26bdHyc>
5. Уилрайт Ф. Метафора и реальность / Ф. Уилрайт // Теория метафоры. – М.: Прогресс, 1990. – С. 82–110.
6. Юнг К. Бог и бессознательное. – М.: "Олимп"; ООО "Издательство АСТ-ЛТД", 1998. – 480 с.

*В.Ш. Газібагандова
м. Маріуполь*

ТЕМА СХОДУ КРИЗЬ ПРИЗМУ АНГЛІЙСЬКОГО ДЕТЕКТИВУ КІНЦЯ 19 СТОЛІТТЯ

Детектив — різновид пригодницької літератури, передусім прозові твори, в яких розкривається певна таємниця, пов'язана зі злочином. Серед представників цього жанру — Е. По, В. Коллінз, А. Конан-Дойль, Агата Крісті та інші. Детективний жанр з часу свого виникнення в середині XIX ст. користується великою популярністю у читачів, згодом значно збагачує свою змістовну та художню специфіку, надаючи новий матеріал для літературознавчого дослідження [2, с. 188].

Актуальність дослідження. Універсальний тип свідомості, за яким в епоху Просвітництва, як за зразком, порівнювалися всі типи культур, не витримав перевірки часом. Епоха Романтизму прийшла до розуміння своєрідності мислення жителів Сходу: таємничість східної мудрості, специфіка сприйняття світобудови. Європейський читач був підготовлений до такого розуміння, здійснювалися в цей час перекладами Корану, казок «Тисяча і одна ніч», китайських і перських казок і легенд.

Наприклад, у центрі творів Д.Г.Байрона – образ похмурого, розчарованого і самотнього героя, який біжить від цивілізованого суспільства на Схід, де можна ще знайти пристрасті і яскраві почуття (поєми «Гяур», «Корсар», «Абидоська наречена»).

Для романтиків східна тема стала можливістю поринути в інший, міфологізований світ, повний казковості, містики і живий релігійності (поєма П.Б.Шелли «Повстання ісламу», арабська казка У.Бекфорда «Ватек», збірка віршів В.Гюго «Східні мотиви», східні теми в живопису Е.Делакруа і Ж.О.Енгра) [1, с. 20].

Письменники-філософи, письменники-моралісти XVIII століття знайшли літературі Сходу своєрідну і глибоку мудрість, символізувала для них всю спільність людського розуму. Першим серед англійських авторів інтерес до самого Сходу проявив Р. Голдсміт. В «Громадянин світу» (1762) Голдсміт показав багатство орієнтального матеріалу, культуру Китаю.

Інтерес до теми сходу також зумовлений тим, що жага до «легких» грошей тягнула авантюристів у східні колонії. «Легкі гроші» нерідко поєднувалися зі злочином і це поєднання лягає в основу сюжету детективу.

Якщо говорити про вікторіанський детектив, можна відзначити дві обставини: по-перше, що детективна розповідь як особливий жанр є продукт дев'ятнадцятого століття, а по-друге, що лише мала частина детективної літератури, виробленої в цей період, прочитана і вивчена.

Для більшості людей вікторіанський детектив – це розповіді про Шерлока Холмса (незважаючи на те, що ряд цих оповідань був написаний в двадцятому столітті, і не тільки на його початку) і, можливо, три розповіді про Дюпена, написані Едгаром Аланом По в 1840-і. Деякі читачі, можливо, знають також про жанрового кузена детективної розповіді – сенсаційний роман – і, зокрема, про внесок Уїлки Коллінза в його розвиток [3].

Тут потрібно відзначити ще одну важливу властивість цієї епохи: мова науки і літератури була, по суті, не роз'єднана. Часто серйозні наукові або соціальні ідеї викладалися в популярній формі і широко обговорювалися читаючою публікою. Детектив не в останню чергу відгукнувся саме на цю тягу до «науковості» та «виробничості», до пояснення і раціоналізації.

Можна сказати, що в романі «Місячний камінь» Коллінз поєднує дві дивовижні речі, крадіжку майже чарівного місячного каменю і абсолютно реалістичне розслідування.

У «Місячному камені» реалізується тема ірраціонального, яке лежить буквально поверх логічних висновків. Тема алмазу, привезеного з загадкової Індії, що реагує на місячне світло, а тому залишається недосяжним для раціонального мислення. Краса алмазу і перегукується з жахом, який він навіює.

У ньому Коллінз майстерно поєднує історію алмаза з сучасним детективним сюжетом. Причому історія жовтого алмаза – «Місячного каменя», «речі, знаменитої у вітчизняних літописах Індії», – багато в чому нагадує справжні історії тих самих діамантів, про яких Коллінз дізнався з книги Д. Кінга [4, с. 340].

З огляду на детективну складову «Місячного каменя», то прихована таємниця починає зводити з розуму. Коллінз розбирає всі можливі варіанти події, задіявши в сюжеті не тільки допитливих героїв, а й східну екзотику, яка сама по собі слугувала додатковим інтересом для сучасників автора, готових повірити в будь-який казковий розклад такої далекої від них Індії.

Деякі критики вважають, що в цьому романі Уїлки Коллінза ми знаходимо контраст між духовним Сходом і корисливим Заходом.

Дія знаменитої повісті Артура Конан Дойла «Знак чотирьох» крутиться навколо якоїсь скриньки з скарбами правителя індійського князівства Агри, викраденого колись англійцем Джонатаном Смолл і трьома тубільцями під час бойових дій в Індії. Важко сказати, чи знав Артур Конан Дойл справжній привід цієї події або така була сила його фантазії, що здатна була породжувати сюжети, які часто опинялися «майже справжніми», але дуже схожа історія зі скарбами східного владика і англійськими солдатами трапилася насправді [5].

Роман «Знак чотирьох» має складний сюжет про службу в Східно-Індійській компанії, Індії, індійського повстання 1875 року, викраденого скарбу ш секретного договору між чотирма засудженими («четвірки» в назві) і двома корумпованими тюремними охоронцями.

Підводячи підсумки, можна відзначити, що аналізуючи твори «Місячний камінь» Уілкі Коллінза та «Знак чотирьох» Артура Конан Дойла, можна чітко прослідити тему сходу, яку ми можемо побачити у східній екзотиці, скарбах та бойових діях в Індії.

Таким чином, в творах майстрів англomовного детективу ми бачимо, що цей літературний жанр не є чимось раз і назавжди визначеним, однаковим і непорушним. Він еволюціонує, набуваючи нові змістовні і художні характеристики, даючи багатий матеріал для літературознавчого дослідження.

Література:

1. Гринцер П.А. Две эпохи литературных связей.// Типология и взаимосвязи литератур древнего мира. – М., 2002. – С.. 20.
2. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія. У 2 т. / Ю. І. Ковалів. – Видавничий центр «Академія». 2007. – 188 с.
3. Stephen Thomas Knight Form and Ideology in Detective Fiction [Electronic resource] / Knight. – Access mode: <http://detectivemethod.ru/preamble/victorian-detective-fiction-introduction/>
4. Краткая литературная энциклопедия / гл. ред. А. А. Сурков. – М. : Сов. энцикл., 1964. – Т. 2. – 340 с.
5. James McCearney. Arthur Conan Doyle. — Éditions La Table Ronde, 1988. [Electronic resource] / McCearney. – Access mode: <http://all-biography.ru/alpha/c/konan-dojl-artur-conan-doyle-arthur>

*С.І. Гарусова
м. Маріуполь*

ОСОБЛИВОСТІ НАРАТИВУ В РОМАНІ ДАФНИ ДЮ МОР'Є «РЕБЕКА»

З часу своєї появи роман Дафни Дю Мор'є «Ребека» («Rebecca», 1938) користується великою популярністю. При дослідженні творчості письменника часто аналізують й стиль автора як форму вираження його індивідуальних властивостей та творчої майстерності. Певний вибір наративних інстанцій для твору є засобом вираження естетичної реальності та художнього світосприйняття автора. Таким чином, вивчення наративу в сучасних романах, зокрема в романі Дафни Дю Мор'є, є перспективним для українського літературознавства. В цьому аспекті дослідження наративних інстанцій, особливості оповіді в романі Дафни Дю Мор'є «Ребека» є актуальним.

Наратологія – це теорія оповіді. Як особлива літературознавча дисципліна зі своїми специфічними завданнями і способами їх вирішення оформилася в кінці 60-х років в наслідок перегляду структуралістської доктрини з позицій комунікативних уявлень про природу мистецтва, про сам модус його існування. Тому наратологія займає проміжне місце між структуралізмом, з одного боку, і рецептивною естетикою і «критикою читацької реакції» – з іншого. Якщо для першого в основному характерно розуміння художнього твору як в значній мірі автономного об'єкта, незалежного ні від свого автора, ні від читача, то для других є типовою тенденція до «розчинення» твору в свідомості читача, який його сприймає. [6, с. 68]

Застосування форми нарації від першої особи в англійській літературі починається вже з романів доби Просвітництва, але з розвитком літературної творчості особливості її втілення в текстах зазнають ряд видозмін. Найважливішим фактором слід відзначити співвідношення функцій оповідача, який міг виступати персонажем в системі інших дійових осіб, бути носієм певного типу мовлення, а також втіленням певного авторського ставлення. Художні пошуки в цілому йшли в напрямку «більшого

розкриття “Я-оповідача” як власника характеру, індивідуальної свідомості та одночасно ускладнення, збагачення його функцій» [5, с. 57]. Таким чином, автор намагається створити ілюзію самостійного, незалежного життя героя, об’єктивізувати його. “У сучасному романі об’єктивація героя-оповідача як носія своєї особливої долі та індивідуального погляду на світ, передбачає перш за все внутрішньо текстовий прояв оповідного «я», активність індивідуальної свідомості, яка пізнає світ” [5, с. 57].

У літературі ХХ ст. загалом ускладнюється роль першої особи у романній оповіді: наратор не тільки може бути наділений вагомішою сюжетною роллю, а й набуває все більшої індивідуалізації як суб’єкт мовлення, як носій індивідуального погляду, який зовсім не обов’язково збігається з авторським. Оповідачі виступають не лише інформаторами, джерелом певних історій, а й постійно представлені у тексті як свідомість, крізь яку висвітлюються події (проза В. Вулф, Е. Гемінгвея, В. Фолкнера та ін.). [4, с. 68]

В першу чергу слід відзначити, що в творі Дафни Дю Мор’є «Ребека» оповідь ведеться від першої особи, при чому наратор є безпосереднім учасником, а саме протагоністом твору. Це відразу ж помітно з перших строк роману: «*Last night I dreamt I went to Manderley again.*». За словами Виноградова В.В.: «суб’єктивізованою епічною прозою зазвичай вважають твори з оповідачем, який оповідає у формі першої особи, та є одночасно протагоністом, тобто головним героєм дій, або принаймні, одним із головних персонажів» [2, с. 116]. Таким чином, це дає змогу прослідкувати активну роль оповідача в діях, його особисту точку зору, оскільки події подані через призму його свідомості.

Головні принципи типології наратива були закладені англійським літературознавцем П. Лаббоком («Мистецтво прози», 1921). Він одним із перших розділив оповідання від третьої особи і оповідання від першої особи, створивши опозицію двох «модусів» оповідання: «картинним» і «драматичним»: перший випадок – коли «автор говорить своїм власним голосом», другий – коли «він говорить устами одного з персонажів книги» [6, 64]. Дослідник продемонстрував недоліки «драматичного» модусу, нездатного на «достовірне» зображення «психічної життя» персонажів, їх внутрішнього світу, і протиставив «драматичного оповідача» «драматичному свідомості», де розповідь ведеться від третьої особи, але як би очима персонажів, що дозволяє, на думку дослідника, «зміщувати» точку зору від одного персонажа до іншого. Згідно з цим, оповідь аналізованого нами роману Дафни Дю Мор’є «Ребека» має драматичний модус. Але разом з цим оповідну форму роману можна визначити як «драматизовану свідомість», яка, за П. Лаббоком, «дозволяє безпосередньо зображати психологічне життя персонажа, поєднуючи в собі «картинний модус» зовнішнього світу з «драматичним модусом» показу світу внутрішніх переживань персонажа» [3, с. 152]. Таким чином, цей тип оповідання є наявним у творі Дафни Дю Мор’є «Ребека», адже автор дуже чітко відображає внутрішні переживання персонажа, його психологічний стан, наділяючи його почуттями тривоги, страху, відчаю.

Окремої уваги заслуговує співвідношення «автор – наратор – герой». В цьому випадку наратор є не більше ніж вербальним породженням автора, але яких не можна ототожнювати. Проте, в аналізованому нами творі можемо наголосити на ідентифікації автора з наратором з метою надання об’єктивності його оповіді. Дафна Дю Мор’є надає слово наратору, що сам є головним героєм твору, але імені якого не згадується на протязі усього твору.

Наступним слід відмітити, що роман Дафни Дю Мор’є має внутрішню фокалізацію (за термінологією Ж. Женетта), тому що основна увага в романі зосереджена на тому, що відчуває та думає головна героїня, і що залишилось би нам недоступним навіть за умови нашої безпосередньої присутності. Весь текст роману представлено як спогади головної героїні та її розмірковування над різноманітними ситуаціями та проблемами,

де вона і виступає наратором, тому кількість діалогів в романі невелика. Отже, її можна назвати «фокалізатором» (або «рефлектором») оповіді, бо читач бачить всі події з «позиції» героїні. [1, с. 276].

Оповідь в романі ведеться від імені головної героїні, яка має свою історію, певне суспільне положення, симпатії, страхи. Такого наратора можна назвати «відкритим» або «драматизованим» [1, с. 277]. Окрім цього наратора можливо вважати «гомодієгетичним» (за термінологією Ж. Женетта), бо він є героєм тієї історії, яку розповідає. Все це надає історії об'єктивності, тому що будь-яка історія, яка передається з вуст безпосереднього головного учасника подій, звучить правдоподібно та достовірно.

Отже, проаналізувавши роман роман Дафни Дю Мор'є «Ребека», можна дійти висновку, що особливості наративу обумовлюють індивідуальний стиль автора. Дафна Дю Мор'є обирає оповідь від першої особи, в якій наратор одночасно є протагоністом історії, яку він переповідає. Відповідно з цим роман має гомодієгетичний тип наратора. Оповіді характерна внутрішня фокалізація, оскільки увага зосереджена саме на тому, що головна героїня відчуває та думає. Оповідна форма наближається до «драматизованої свідомості», що акцентує психологічне життя персонажа.

Література

1. Баррі Пітер. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія / Пер. з англ. О. Погинайко; наук. ред. Р. Семків. – Київ : Смолоскип, 2008. – 360 с. (Серія «Пролегомени»).
2. Виноградов В. В. О теории художественной речи / В. В. Виноградов. – М. : ВШ, 1971. – 240 с.
3. Ильин Илья. Постмодернизм. Словарь терминов / Илья Ильин. – М. : INTRADA, 2001. – 384 с.
4. Мазін Дмитро Синкретичний наратив романів Салмана Рушді (функції Я-оповіді) [Електронний ресурс] / Дмитро Мазін. – Режим доступа: http://journal.mandrivets.com/images/file/Mazin_2011_4.pdf
5. Филюшкина С. Н. Современный английский роман. Формы раскрытия авторского сознания и проблемы повествовательной техники / С. Н. Филюшкина. — Воронеж, 1988. – 184 с.
6. Современное зарубежное литературоведение (страны Западной Европы и США): концепции, школы, термины. Энциклопедический справочник. Научные редакторы и составители д. ф. н. И.П. Ильин, к. ф. н. Е. А. Цурганова. – М.: Интрада – ИНИОН, 1996. – 319 с.

*О.В. Глуховська
м. Маріуполь*

МІРКУВАННЯ ЯК ФОРМА АВТОРСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ У РОМАНІ Е.М.РЕМАРК «ЖИТТЯ ВБОРГ»

Рефлексія – це спрямованість свідомості й чуттєвості на осягнення самої себе, свого літературного твору, взагалі світу. Авторська рефлексія містить у собі як літературні, так і не літературні мовні практики і починається або з предмета, героя, або з його оцінки, тобто може торкатися однієї зі сторін діяльності автора [1; 2].

Серед усіх форм авторської рефлексії у романі «Життя вборг» міркування є найяскравішою формою вираження автора. **Авторські міркування** спрямовані на створення авторської суб'єктивної картини світу в рамках простору художнього твору, відбивають національну картину світу і національний характер [1; 2].

На відміну від інших романів автора «Життя в борг» не має місця політиці: війна в Європі закінчилася, люди повернулися до свого звичайного існування і тільки її важкі відгуки у вигляді смертельних хвороб і втрачених для свого часу особистостей. Все це подорожує по засніжених горах, вулицях Парижу і казино Монте-Карло з тим, щоб набути щось більше, ніж мирне життя.

Майже зневірені герої Ремарка вірять, що все ж любов і дружба сильніше смерті, а надія існує завжди. Через весь бруд і потворність життя можна розглянути боязкі паростки віри в силу міцної дружби або справжнього кохання. Серед них були люди з різних верств, з різними долями, але всі вони виявилися яскравими представниками втраченого покоління [4].

Зворушлива історія 24-річної дівчини Ліліан, яка невиліковно хвора на туберкульоз і знаходиться в санаторії: *«По-видимому, все решения, которые я принимаю в жизни, проходят под знаком фейерверков. Неужели напоследок не произойдет еще одной вспышки, такой яркой, что не жаль будет отдать всю себя?»* [5], - закликає Ліліан. Життя за розкладом, однотонне і передбачуване, єдині радощі - це нічні вилазки в бар з колегами по нещастю. Одного разу, відвідати друга в санаторій приїжджає гонщик Клерфэ, і життя героїв змюнюється:

«- Ты не боишься? — спросила она.

- Чего?

- Того, что я больна.

- Я боюсь совсем другого: во время гонок при скорости двести километров у меня может лопнуть покрышка переднего колеса, - сказал он.

Лилиан вдруг поняла, чем они похожи друг на друга. Они оба были людьми без будущего. Будущее Клерфэ простиралось до следующих гонок, а ее - до следующего кровотечения» [5, с. 150].

Ремарк сполучає двох абсолютно різних людей: Ліліан, яка знає, що скоро помре і цінує кожен момент в житті, не думаючи про заборони і гроші; Клерфэ - здоровий 40-річний чоловік, який постійно грає із смертю, беручи участь у автомобільних перегонках [4].

«Это - любовь на грани обреченности. Это - роскошь на грани разорения. Это - веселье на грани горя и риск на грани гибели. Будущего – нет» [5, с.45]. У буденній метушні просто бракує часу на саме життя. *«Неужели, чтобы что-то понять, человеку надо пережить катастрофу, боль, нищету, близость смерти»* [5, с.20]? Смертельно хворі люди інакше відносяться до життя, вони їй насолоджуються, боячись упустити секунди дорогоцінного щастя. *«Разве здоровые люди знают, что такое смерть? Это знают только те,.... кто борется за каждый вздох, как за величайшую награду»* [5, с. 24].

Ліліан збігає з санаторію від нудного і в'ялого життя, щоб прожити час, що залишився, насолоджуючись повітрям свободи. *«Нужно уметь ценить каждый миг, не думая о завтра»* [5, с. 50]. Героїня витрачатиме останні гроші на французькі сукні, житиме в дорогих готелях, не звертаючи уваги на хустку, що стала яскраво-червоною після нового нападу [3; 4].

Життя - це вітрильний човен, на якому надто багато вітрил, так що у будь-який момент він може перекинутися. Більшості людей, щоб почати жити, а не існувати, треба виявитися на грані, як і головній героїні.

Як сказала Ліліан: *«Все на світі містить в собі свою протилежність; ніщо не може існувати без своєї протилежності, як світло без тіні, як правда без брехні, як ілюзія без реальності, - усі ці поняття не лише пов'язані один з одним, але і невід'ємні один від одного»* [5, с. 115].

«На світі безліч декорацій, гра ніколи не припиняється. Перевищити швидкість, дану людям, ще не означає стати Богом», але іноді дуже хочеться. Оскільки *«людина по-справжньому щаслива тільки тоді, коли він менше всього звертає увагу на якийсь*

час і коли його підганяє страх. І все-таки, навіть якщо тебе підганяє страх, можна сміятися. А що ще залишається робити» [3]?

Життя і смерть в романі тісно поєднуються один з одним навіть на рівні деталей. Хворі туберкульозом намагаються повернутися до життя в оточенні мальовничих гір і тут вони знаходять свій останній притулок, в розташованому неподалік крематорії. Квіти, що укладаються на труну покійних, співробітники продають в місцевій квітковій крамниці, що здається Ліліан огидливо, а Клерфэ - майже нормальним. У війну для рятування свого життя героєві доводилося носити ще теплу форму вбитого солдата. Клерфэ встиг подумати про багато чого, доки чекав порятунку - про те, що уся військова форма, що поставляється на фронт, - не нова, а значить належала мертвим, про те, що все, «чим ми володіємо, нам дали мертві... наша мова і наші знання, здатність почувати себе щасливим і здатність приходити у відчай» [5, с. 112]. На думку Клерфэ, людина розуміє, що таке щастя тільки тому, що пізнав «неминучість смерті».

Таким чином Ремарк закликає нас жити і виконувати свої мрії негайно, прямо зараз, не відкладаючи і не плануючи, підкоряючись поривам, тому що ми не знаємо, скільки днів ще буде в нашому житті не дано нікому. Та і не важливо, скільки їх буде, важливо, як ми їх проводимо. Чи витрачаємо ми їх на дурниці, на зразок сварок з друзями і близькими, невдоволення або взаємних претензій, або наповнюємо їх енергією, фарбами і виконуємо давні мрії тут і зараз [3].

Література

1. Бумбур Ю. М. Авторська рефлексія в літературному творі (на матеріалі прози Джона Фаулза). – Автореферат.
2. Бумбур Ю. Н. Авторская рефлексия как форма выражения авторского сознания / Бумбур Ю.М. // Наук. записки Луганськ. нац. пед. ун-ту. – Вип. 5. – Т 2. : Сер. «Філол. науки» : зб. наук. праць. – Луганськ: Альма-матер, 2004. – С. 273 – 282.
3. Вильгельм фон Штернбург “Как будто все в последний раз” (Отрывки из книги о жизни и творчестве Эриха Марии Ремарка)// «Иностранная литература» - №10 - 2000г
4. Е. М. Ремарк (сайт посвященный творчеству писателя) [Електронний ресурс]. – 2013. Режим доступа: http://emremarque.ru/stati_remark.html
5. Ремарк Э.М. Жизнь в займы: Роман: перевод с немецкого Л. Черной. М.: АСТ: АСТ МОСКВА, 2007. - 255 с.

*В.В. Говоренко
м. Маріуполь*

ГАСТРОНОМІЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЇ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОГО ПОЛЯ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ МЮРІЕЛ БАРБЕРІ «ЛАСОЩІ»)

«Ласощі» - дебютний роман сучасної французької письменниці Мюріел Барбері, яка відома не менш видатним твором – «Елегантність їжачка». У центрі роману історія відомого кулінарного критика, який, перебуваючи на смертному одрі, намагається пригадати той єдиний смак з дитинства, що так необхідний йому в даний момент.

Саме форма реалізації спогадів героя зумовлює актуальність дослідження, бо у сучасній літературі письменники все частіше звертаються до гастрономії, як фіксатору культурної спадщини. Яскравим прикладом може слугувати роман Лаури Есківель «Чампуррадо для дружини мого чоловіка».

У романі М.Барбері «Ласощі» можна виділити три основні просторово-часові поля: реальний світ, світ дитинства, світ кулінарії.

Ми можемо співвіднести ці простори так: базовий простір – це реальний світ, в якому перебуває наш герой. В якому зображується опис почуттів на даний момент. Два

інших простори – це світ дитинства і світ кулінарії. Вони виходять за межі реальності, тому що є спогадами минулого головного героя.

Реальний світ – це світ теперішнього часу, все відбувається тут і тепер. Світ, в якому герой перебуває наприкінці життя. Стан і час, в якому він перебуває, розповідаючи всі свої спогади про минуле. Стан і час, в якому він перебуває, коли намагається згадати той єдиний смак, який прагне скуштувати перед смертю [1].

Світ дитинства і світ кулінарії поєднані в один великий спогад. Головний герой згадує усі кулінарні шедеври й прості страви, які куштував у своєму житті. Він згадує дитинство, різні подорожі. Наприклад, канікули в Греції, де він куштував лукумади - це «крихітні і зовсім круглі солодкі пиріжки, які обсмажують в киплячому маслі - швидко, щоб вони вкрилися хрусткою скоринкою, а всередині залишилися ніжними як пух, - потім обмазують медом і подають дуже гарячими на маленькій тарілочці з вилоккою та склянкою холодної води» [1,2].

Подорож до Іспанії, де були «м'ясо на вертелі, мешуйя — гарячий салат з помідорів і перцю, чай з м'ятою і мигдальне печиво під назвою «ріжки газелі. Я був Алі-Бабою. Моя печера зі скарбами була тут, в цьому довершеному ритмі, в дивовижній гармонії страв, які в ритуальній послідовності воістину наближалися до божественного» [2].

Головний герой звертає увагу на всі деталі, починаючи від метушні господаря на кухні (усього шуму, гуркоту каструль, шкварчання олії та дзвону ножів) до сервіровки стола та споживання самої їжі [4].

Як бачимо, з кожним з цих місць у нього є певні специфічні спогади.

Не можна не погодитися, що саме цей світ, світ під назвою «Дитинство» є найголовнішим спогадом будь-якої людини. У нашого головного героя з цим часом пов'язані також дуже насичені та вишукані страви його бабусі. Він думає, що джерелом його кар'єри є саме ті апетитні запахи, що долітали до нього з кухні, і від яких він шаленів щу тоді.

Бачимо, що дитинство дуже сильно вплинуло на його кар'єру, ось тому він і став кулінарним критиком, гурманом.

Слід зазначити, що термін «ласощі» тлумачиться по-різному: 1. смачні кондитерські вироби; солодощі; 2. ласий шматочок; щось дуже смачне; 3. те, що надає насолоди, задоволення [3].

Усі ці визначення наповнюють зміст роману. Усі ласощі змальовуються в описах спогадів головного героя. Для нього їжа – ласощі. В усьому він бачить щось божественне, неймовірно смачне. Він – справжній гурман [4].

Отже, ми можемо зазначити, що гастрономія може виступати яскравим інструментом для реалізації просторово-часового поля твору. Світ кулінарії об'єднав усі простори: теперішній та дитинство. Роман без сумніву можна назвати кулінарним, адже всі перипетії життя персонажа подаються через опис страв. Він сприймає все так, як спрямовують його відчуття, які наповнені саме витворами кулінарного мистецтва. «Я здатен був ридати від щастя, коли ще з вулиці почув божественний запах» [2].

Література

1. «Ласощі» М. Барбері / Барбері Мюріел, пер. з франц. – Н. Хотинська. – М.: Іноземка, 2000. – 160 с.
2. Тлумачний словник / Єфремова Т.Ф. – М.: Рос. мова, 2000. – 1233 с.
3. Аналіз твору «Ласощі» М. Барбері – [електронний ресурс] – режим доступу: <http://liked.in.ua/304847-lasoshhi-myuriel-barberi.html>

Ю.Д. Голуб
м. Мариуполь

РОЛЬ ПЕЙЗАЖА И ИНТЕРЬЕРА В РОМАНЕ РЭЯ БРЭДБЕРИ «ВИНО ИЗ ОДУВАНЧИКОВ»

Рэй Брэдбери – один из самых известных американских романистов современности, присущая ему особая манера письма, сочетание множества литературных жанров – от научной фантастики до детективных рассказов – и направлений, а также широкое использование художественных деталей выделяют его из множества писателей нашего века, позволяя назвать произведения автора поистине уникальными.

Исследуя роль пейзажа и интерьера в творчестве автора, обратимся, прежде всего, к определениям ключевых понятий.

Художественная деталь – значимый, выделенный элемент художественного образа, выразительная подробность в произведении, несущая значительную смысловую и идейно-эмоциональную нагрузку. Деталь способна с помощью небольшого текстового объема передать максимальное количество информации, с помощью детали одним или несколькими словами можно получить самое яркое представление о персонаже (его внешности или психологии), интерьере, обстановке.

Пейзаж – это описание городского или сельского ландшафта, горного склона или девственного леса, словом, всего того, что окружает человека.

Интерьер – образ внутренних помещений здания. Используется в основном для социальной и психологической характеристики персонажей, демонстрирует условия их жизни.

В произведении «Вино из одуванчиков» пейзажи и природа в целом создают не просто детализированную атмосферу, а выступают, как отдельный персонаж, участвующий в событиях.

В каждом абзаце, где, так или иначе, меняется эмоциональная окраска, происходит развитие событий, ноты сменяются с минорных на мажорные – образ природы играет при этом значительную роль. Мы явно видим это в лирических отступлениях и еще более проникаемся окружающей атмосферой. Читатель полностью погружается в произведение и чувствует на себе и дуновение ветра, и касание травы по босым ногам, и лучи солнца, что задерживаются на волосах юного мальчишки.

«Часов в семь раздается легкий скрип — от столов отодвигают стулья, а если постоять под окном столовой, услышишь, как там бренчат на разбитом фортепьяно с пожелтевшими от старости клавишами. Чиркают спички, булькает вода — во всех кухнях моют посуду, со звоном ставят тарелки сушить на полку. А потом понемногу на сумеречных улицах под огромными дубами и вязами оживает дом за домом, на тенистые веранды выходят люди, точно фигурки на часах с барометром, предсказывающие погоду» [1, с.18].

Даже в этом абзаце мы сразу понимаем настроение автора. Образ провинциальной Америки позволяет нам услышать и увидеть даже самые мелкие детали, в нем нет места шумным дорогам и автомагистралям, бесконечным развлечениям и льющемуся смеху. Город просыпается вместе с его жителями, они сами творят свой день и свою жизнь в тихом укромном уголке, каждый занимается непосредственно тем, что принадлежит ему. Пример пожелтевших от старости клавиш, заставляет нас подумать о том, что изо дня в день все идет своим чередом, и иногда кто-то касается этих клавиш, но в них нет особой потребности, вернее нет потребности в чистоте звука. Ведь главное просто присутствие этого фортепиано, что впитывало в себя чьи-то переживания, радость, любовь и боль.

Акцентируя внимание на просторечной лексике (булькать, чиркать), мы понимаем, что здесь живет простой народ, который привык к сленговым словам, нет никакой

нужды казаться пафосней или демонстрировать свою эрудицию, все принимают друг друга такими, какими они есть. Также из данного отрывка, мы понимаем, что на кухне у каждого своя атмосфера, никто не выносит «сор из дома», и только по окончанию всех рутинных дел, приведению их до совершенного состояния, скинув гору с плеч и с чистой совестью, жители выходят на улицу и оказываются внутри маленького провинциального общества. Здесь все равны и зависят друг от друга. Нельзя не придать значение сравнению людей с фигурками на часах с барометром, предсказывающих погоду. Погода – не просто атмосферное давление и порывы ветра, а события, что будут происходить сегодня в этом обществе. Какое настроение и ритм зададут жители, так и будет. Контроль над жизнью и всем провинциальным миром – только в их руках, но здесь нет места переменам, всех все предельно устраивает.

В качестве примера можно привести эпизод, повествующий о покупке теннисных туфель для Дугласа. Само описание события и желания мальчика несет для нас лишь повествовательный характер, но едва прочитав строки, где детально описывается и ландшафт, и погода, и все детали и особенности этого времени года – мы понимаем насколько важно это для главного героя, и это уже не просто прихоть, а самая настоящая потребность.

Из всего вышеизложенного можно сделать вывод о том, что в данном произведении большую роль играют описания. Этот тип повествования иногда несет в себе больше чем диалоги персонажей и наррация, и имеет яркую эмоциональную окраску, иногда привлекает читателя даже сильнее, чем сам сюжет.

Пейзаж и интерьер в творчестве Брэдбери выполняют важную функцию. С помощью этих художественных деталей, автор воплощает свое видение мира. Описание природы – выразительный элемент художественного текста, который позволяет читателю окунуться в атмосферу повести, новеллы, романа или поэтического произведения.

Литература:

1. Брэдбери Р.Д. Вино из одуванчиков / Р.Д. Брэдбери. – М.: ЭКСМО, 2007. – 384 с.
2. Михайлов Н.Н. Теория художественного текста / Теория литературы. – М.: Академия, 2006. — 223 с.

*В.С. Губрій
м.Маріуполь*

ТЕМА ФРОНТИРУ У ЗБІРЦІ Р. БРЕДБЕРІ «МАРСІАНСЬКІ ХРОНІКИ»

У строгому сенсі фронтір - це зона освоєння; точніше, територія, соціальні та економічні умови якої визначаються йде на ній процесом освоєння. Американський історик Ф. Тернер, що ввів в науку саме поняття фронтира, називав його "точкою зустрічі дикості і цивілізації". У США подібну зону освоєння часто сприймають як лінію, оскільки освоєння території не дуже затримувалося. Слідом за першопрохідцями швидко приходила цивілізація. Фронтір визначали, наприклад, як кордон між проданої і "нічийної" землями, кордон резервацій, нарешті, кордон між самими західними штатами і самими східними "територіями" (territory - це назва адміністративної одиниці з особливим статусом; щоб отримати статус штату, та чи інша "територія" повинна була мати певну чисельність населення). Термін "фронтір" офіційно застосовувався також для позначення лінії, яка обмежує територію з щільністю населення менше двох осіб на одну квадратну милю [1].

У процесі становлення самобутньої американської культури значну роль, за одноставним визнанням дослідників, зіграв феномен «фронтира» – кордону, що

постійно пересувається, на внутрішній території північноамериканського континенту. Виявлення ключових компонентів, що складають поняття «фронтира», і створенню різних концепцій «рухомого кордону» присвячені численні роботи істориків, соціологів, культурологів і літературознавців XIX - XXI століть [1].

Сучасні вчені розширили початковий історико-географічний підхід до вивчення «кордону» як поступального освоєння нових земель в межах країни до комплексного аналізу впливу фронтира на багато сфер суспільного життя США: політичну, економічну, релігійну, культурологічну, літературну.

Уже багато американських письменників-романтиків розуміли унікальне значення фронтира для процесу становлення національної культури і не раз здійснювали подорожі «в часі», прямуючи на «кордон» в пошуках оригінального матеріалу для своїх творів. Досить назвати імена таких відомих авторів, як В. Ірвінг, Т. Флінт, У. К. Брайент, Дж. К. Полдінг, О. Б. Лонгстрит, У. Г. Сіммс, Р. Бредбері активно використовували свої враження про кордон в художній творчості і заклали початок американської літературної «епопеї» про фронтир [2].

Однак уже на першому етапі «освоєння» прикордонної тематики, який припав, в основному, на період романтизму в американській літературі, в руслі загальної «предметної» спрямованості почали формуватися принципово різні творчі підходи авторів до зображуваного явища, багато в чому обумовлені фактором регіональності в літературі США [1].

Письменники з найбільш віддалених від прикордонної смуги областей були схильні ідеалізувати, в тій чи іншій мірі, світ прикордоння, який представлявся їм краєм екзотики, і створювати художні «замальовки» фронтира, що мають дуже віддалену схожість з оригіналом. (Як «класичний» в сучасному літературознавстві приклад подібного підходу можна назвати знамениту пенталогію про Шкіряну Панчоку Дж. Ф. Купера) [2].

Тему фронтира прослідковуємо й у творах Бредбері, зокрема у збірці оповідань «Марсіанські хроніки». Бредбері наділив марсіан здатністю до зміни реальності, більш схожою на заклинання магів-ілюзійників. Людина не відразу зрозуміє суть подібних фокусів, не зрозуміє і після, коли уподібниться заразною сірої шура, що розповсюджує небезпечні для тубільців захворювання, проти власного бажання. Марс Бредбері практично не відрізняється від Землі. Нестача кисню в атмосфері легко компенсується зеленню, яку людина почне висаджувати в ґрунт планети, анітрохи не турбуючись, що земні рослини на Марсі прижитися не зможуть, адже на планеті майже немає води. Люди завоювали територію марсіан, використовували їхні ресурси та здобутки, а їх самих змусили покинути рідні домівки та відійти у гори та інші віддалені частини їхнього поселення – саме у цьому ми і вбачаємо таке явище як фронтир. Зменшення населення марсіан, їхні спроби сховатися від людей у горах та долинах, та навіть їх перші спроби боротьби з людьми дають нам змогу порівняти їх з індіанцями [3].

Художній «Космос» Бредбері свідчить про те, що наукова фантастика вийшла на якісно нову позицію в світовому літературному процесі. Цю позицію можна позначити, перш за все, як естетичну, стійку і перспективну. Саме художній світ Бредбері відкриває ситуацію земного самотності в Космосі і стверджує непорушність духовних цінностей людства, завдяки яким людина здатна створити власний космос як невід'ємну частину загального світового порядку і зберігати його як Будинок-землю. Бредбері наполегливо і послідовно входить в Космос не для того, щоб створити захоплюючі фантазмагорії міжпланетних контактів (подібні сюжети займають в його творчості периферійні ділянки), а для того щоб втілити людську спрагу пізнання безмежного світу і самопізнання. У цьому сенсі його Космос – метафора душі, спрямованої до активного перетворення Всесвіту [2].

Література

1. Маркина Н.В. Художественный мир Рэя Бредбери: традиции и новаторство: автореферат дис. ... к.ф.н.: 10.01.03 [Электронный ресурс] / Н.В. Маркина; Самарский гос. пед. ун-т, 2006. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/khudozhestvennyi-mir-reya-bredberi-traditsii-i-novatorstvo#ixzz4O6GzvafU>.

2. Р. Бредбери. Марсіанські хроніки: роман / Р. Бредбери. – К.: Дніпро, 1988. – 592 с.

3. Эрштейн М.О. Американский фронт как «диалог культур» в произведениях У. Г. Симмса [Электронный ресурс] / М.О. Эрштейн // Вестник ЧГПУ. – Вып. №6/2011. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/amerikanskiy-frontir-kak-dialog-kultur-v-proizvedeniyah-u-g-simmsa>.

*К.С. Дацер
г. Мариуполь*

«ВОЛХВ» ДЖ. ФАУЛЗА КАК ВАРИАНТ «РОМАНА ВОСПИТАНИЯ»

Современный роман, как жанр, по замечаниям многих исследователей (М. Бредбери [4], Н. Бернадская [1], А. Саруханян [3]) претерпел крупные изменения. Появились различные переходные литературные формы, где автор экспериментирует с сюжетом и стилем. Сюжет и характер повествования постоянно подвергаются автором сомнению. Очень интересно в этом отношении творчество английского писателя второй половины 20 века Джона Фаулза. Реалистическая традиция сочетается в его романах с элементами детектива, мистики и эротики. Блестящий стилист, мастер парадоксальной интриги, Дж. Фаулз обрекает читателя бесконечно разгадывать смысл своих повествований.

Необычность состоит, прежде всего, в своеобразном сочетании реалистических и модернистских тенденций. «Я должен использовать роман как средство выражения моих взглядов», – заявил однажды Фаулз [2, с. 321]. И это очень важно для понимания его романов со всей их сложной системой построения, аллюзий, параллелей, изящными литературными ходами, приемами игры и подражания, сложной игрой с читателем.

Предварительные наброски сюжета и текста романа «Волхв» [“The Magus”, 1966] относятся к 50-м годам, работа над первой версией продолжалась более десяти лет. Однако необычный и причудливый характер многих сюжетных линий, неудовлетворенность техническим воплощением сложных идей не позволили Фаулзу представить свою почти завершенную книгу на суд читателей и критиков, первая публикация появляется в 1966 году, второе издание в 1977, претерпевшее небольшие поправки и изменения, а также содержащее предисловие автора.

Действие романа происходит в Англии и в Греции в 1950-е годы. Роман наполнен вполне узнаваемыми реалиями времени. Главный герой произведения – Николас Эрфе (от его имени ведется повествование в традиционной форме английского романа воспитания), выпускник Оксфорда, типичный представитель послевоенной английской интеллигенции. Романтичный одиночка, ненавидящий нынешнее время и скептически относящийся к своей «английскости», Николас Эрфе бежит от обыденности настоящего и предсказуемости своего будущего на далекий греческий остров Фраксос в поисках «новой тайны», воображаемой жизни, острых ощущений.

«Волхв» представляет собой массивный, многогранный и увлекательный роман, который содержит многочисленные автобиографические элементы.

В романе «Волхв» Дж. Фаулз предложил детективную, на первый взгляд, интригу – выяснение истинных намерений и истинного лица загадочного обитателя острова Фраксос – Кончиса (Конхиса). Роль детектива доверено молодому, наделенному поэтическим талантом интеллектуалу Эрфе. Однако головокружительные повороты

событий разрушают привычную детективную схему: Кончис оказывается психиатром, Ерфе – его пациентом.

Фаулз – мастер воспроизведения множества событий в ограниченном пространстве, благодаря этому психологическая составляющая сюжета достигает высшего накала. Писатель словно изучает соотношение между интонацией сказанного и эмоцией, которую переживает герой в замкнутом пространстве отношений нескольких персонажей [2, 323].

Фаулз предлагает своему герою – молодому Ерфе – принять участие в психологическом эксперименте с целью самопознания. Игровой сценарий, главным действующим лицом которого является Николас, также алогичен. Он корректируется всеми участниками эксперимента – Кончисом, дипломированными психологами сестрами-близняшками Холмс, даже подружкой Ерфе – Елисс (она соглашается на участие в эксперименте, хотя не знает его цели, возможных последствий) и др. В определенной степени «Волхв» можно считать «романом о воспитании личности XX века».

Только лишь спустя тридцать лет после первого издания романа «Волхв» (1966), эта книга была переведена на греческий язык, являясь и в этой стране самым обсуждаемым англоязычным романом нашего времени. Этот роман переведен на 17 языков мира и до сих пор, несмотря на «сложное» содержание, сохраняет за собой звание бестселлера.

Литература

1. Бернадська Н.І. Роман: проблеми великої епічної форми: [Навч. посіб.]. – К.: Логос, 2007. – 116 с.
2. Жлуктенко Н.Ю. Інтелектуальна проза Джона Фаулза // Література Англії ХХ століття: [Навч. посібник] К.О. Шахова, Н.Ю. Жлуктенко, С.Д. Павличко та ін., за ред. К.О. Шахової. – К.: Либідь, 1993. – 400 с.
3. Саруханян А.П. Роман среды и характеров // Новые художественные тенденции в развитии реализма на Западе. – М.: Прогресс, 1983. – С. 101 – 134.
4. Bradbury M. Essays on the State of the Novel / M. Bradbury. – London, 1973. – 356 p.

*А. Д. Дегерменджи
м. Маріуполь*

ПОНЯТТЯ «СНОУПСІЗМУ» В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XX СТОРІЧЧЯ

У ХХ столітті американська література переживає стрімкий підйом, пов'язаний, у першу чергу, з розквітом реалістичного мистецтва 20-30-х років. У цей час друкують свої твори такі класики світового мистецтва, як Т. Драйзер, Е. Сінклер, Е. Хемінгуей, Ш. Андерсон та інші. Соціальні умови розвитку країни схиляють письменників виступити з критичною переоцінкою буржуазних цінностей. Водночас, письменники-реалісти чітко усвідомили, що криється за блискучим фасадом найбагатшої країни світу [2, с. 203].

Так, одним з яскравих представників цього періоду, є лауреат Нобелівської та Пулітцерівської премій з літератури, видатний американський письменник шотландського походження – Вільям Фолкнер. Автор романів, повістей і оповідань, творець не має аналогів в американській прозі, В. Фолкнер вніс серйозний вклад у формування сучасної англомовної літературної свідомості, а зроблені письменником художні відкриття в значному ступені визначили характер розвитку американської літератури 1950-90 х рр. [4].

Як стверджував А. Старцев, активно приймаючи участь у створенні нового літературного канону, в значній мірі формуючи літературне свідомість США 1940-60-х рр., впливаючи на багато поколінь письменників своєю творчістю, він створює одну з найважливіших сторінок історії американської літератури, без детального вивчення і правильного розуміння якої не може бути побудована об'єктивна картина розвитку літератури і культури США в ХХ столітті [4].

Зокрема, В. Фолкнер – письменник особливого типу, в творчості якого можна виявити перегук з культурними явищами самих різних епох – від античності до постмодернізму. Художня свідомість Фолкнера була онтологічною за своєю природою і орієнтована на осмислення морально-етичних та психологічних чинників життя людини. Його непідробний інтерес і співчуття до героя знаходить відгук у читача, орієнтованого не так на національно-специфічне світосприйняття, а такого, яким близькі проблеми загальнолюдського характеру [2].

Згідно з відомим літературознавцем та американістом М. Мендельсоном мало хто з американських романістів середини ХХ ст. може порівнятися з В. Фолкнером за силою відображення того антигуманного, морально-фальшивого, що приховується в надрах американського буржуазного суспільства, водночас вміло проникаючи в глибини свідомості людей [3, с. 200].

Тому не дивно, що твори В. Фолкнера увійшли в золотий фонд не тільки американської літератури, але й усього світу. Самі по собі явища яскраві і неповторні, вони представляють собою видатні творіння людської думки.

Досліджуючи творчість письменника, неможливо не зазначити, що В. Фолкнер є представником модернізму.

Перш за все, модерністи шукали нові форми, засоби художнього відображення дійсності. У цьому плані модернізм є справжньою революцією.

Втім, модернізм є і соціальним бунтарством у сфері художньої форми, бо спонукав до виступу проти жорсткостей соціальної дійсності та абсурдності світу проти гноблення людини, відстоюючи її право на волю особистості. Модерністи виявляють глибоку увагу до підсвідомого у людській психіці [2, с. 55]. Справжнім розквітом модернізму стали 20-30-ті роки, коли він поширився за межі Європи, насамперед у США.

Повертаючись до безпосереднього аналізу творчості В. Фолкнера, доцільним буде підкреслити, що на сторінках фолкнерівських творів постає особлива атмосфера американського Півдня і його трагедія, витоки якої, на думку самого письменника, у згубній владі грошей, у хибній ідеології расової повноцінності одних – білих і неповноцінності інших – негрів [4].

Зазначені вище теми детально розкриті у справі чи не всього життя письменника, його трилогії про Сноупсів: «Селище (1940), «Місто (1957), «Особняк» (1959). Трилогія В. Фолкнера присвячена соціальному піднесенню сімейства Сноупсів, американців-південців, історію яких письменник починає з 90-х років минулого століття (а якщо вважати епізодичні екскурси в минуле, то навіть з кінця громадянської війни Півночі і Півдня) і доводить до другої половини 1940-х років [4].

Саме у романах про Сноупсів письменник вперше застосовує й вводить поняття «сноупсізму» або «сноупсовщини» як комплексу агресивних руйнівних сил в американському житті. Сноупсізм у трактуванні письменника — явище біологічне. Цим пояснюється та увага, яку Фолкнер приділяє фізичній неповноцінності Флема, ідіотизмові Айка, маніакальній пристрасті до вбивства Мінка (саме так трактується злочин Мінка в першому романі трилогії). Але сноупсізм є також моральним явищем, адже саме в моральній сфері викриває В. Фолкнер шахрая Флема і його численну рідню.

Врешті-решт сноупсізм постає як символ сліпого накопичення капіталу, а також як система придушення особистості, що пов'язується в романі «Особняк» із фашистською ідеологією і практикою.

Трилогія закінчується покаранням Флема, так званого «головного» Сноупса. Так письменник втілює свою мрію про знищення огидного явища – сноупсізму. Чи означає такий фінал перемогу добра? На похороні «головного Сноупса» Гевін Стівенс побачив цілу групу Сноупсів. «Вони схожі на вовків, які прийшли подивитись на капкан, де загинув вовк сильніший, вовк-голова, вовк-ватажок, вовк-хазяїн».

Водночас, як вважають сам автор і більшість дослідників його творчості, Сноупси не можуть бути переможеними [1].

Підсумовуючи, можна зазначити, що трилогія Вільяма Фолкнера стала його ідейно-творчим заповітом, вона не тільки дає широку і змістовну картину американської дійсності ХХ ст., а також, висвітлює вади американського суспільства того часу, характерні недоліки його представників та системи в цілому, що й придбало власну назву «сноупсізм».

Література

1. Анастасьєв Н. А. Фолкнер. Очерк творчества / Н. А. Анастасьєв. – М.: Худож. лит., 1976. – 221 с.
2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник / Г. Й. Давиденко, Г. М. Стрельчук, Н. І. Гричаник. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 488 с.
3. Мендельсон М. О. Современный американский роман / М.О. Мендельсон. – М.: Наука, 1964. – 534 с.
4. Старцев А. Трилогия Уильяма Фолкнера / А. Старцев // Фолкнер У. Деревушка / У. Фолкнер. М., 1964. – С. 5-26.

*А.І. Ємець
м. Маріуполь*

ФОРМУВАННЯ ПІЗНЬОГО ВІКТОРІАНСЬКОГО РОМАНУ У ТВОРЧОСТІ ТОМАСА ГАРДІ

70-ті роки ХІХ століття ознаменовані домінуючим впливом вікторіанських цінностей і культури на англійську літературу. Загострення політичної, соціальної та інтелектуальної активності англійців становили типові проблеми літературного розвитку. «Англійськість» у цей період залишалась однією з найважливіших характеристик творчості майстрів слова, які займались пошуками єдиного духовного початку на переломному етапі розвитку цивілізації.

Вікторіанське суспільство зіткнулося з необхідністю відновлення та реформування нації, оскільки науковий та технічний прогрес привніс протиріччя та серію колоніальних війн. Саме у цей момент відбувається розшарування англійського роману на старий (вікторіанський) та новий, що передвіщав іншу епоху [1, с. 267].

Відповідно до такого поділу можна виділити авторів, які продовжували писати у старій вікторіанській традиції, хоча і з деякими поправками на сучасність. Картина літературного процесу цього періоду була дуже насиченою, бо в ній протидіяли реалізм, неоромантизм, декаданс, натуралізм і т.д., серед яких реалістичний метод у літературі все ж залишався основним. Це безсумнівно вплинуло і на систему жанрів, в якій чільне місце займав роман [4, с. 166]. Одним із видатних англійських письменників, котрий вважається послідовником роману у вікторіанській традиції, слід назвати Томаса Гарді (1840-1928) з його романами «характерів і середовища» та серією творів, початих ще у 70-х роках. Оскільки цей письменник є знаковою фігурою у

літературі XIX століття, для якого, з одного боку, вікторіанська традиція є органічною складовою його творчості, а з іншого – предметом переосмислення, тож нові тенденції, які він впровадив у літературу, визначають **актуальність** нашої роботи.

Томас Гарді вважає своїм головним заняттям поезію, але звернувся до жанру роману тільки тому, що це була сучасна і панівна літературна форма. Поміж інших письменників його вирізняє інтерпретація художньої прози, що базується на поетичному ліричному ритмі [1, с. 269]. Описуючи трагічну долю своїх героїв, Т.Гарді виступає проти усталених моральних норм вікторіанської епохи. Але звертаючись до протиріч дійсності, автор не бачить шляхів до їх вирішення. Дійсність пригнічує письменника, чим і визначається загальний трагічний тон його творів.

Так, у романі «Тесс з роду д'Ербервілей» (1891) показано своєрідність творчої манери Т.Гарді. У своєму творі письменник з великим співчуттям зображує народ. Тут висловлюється думка про талановитість людей з народного середовища: «Один був Мільтон, позбавленим дару мови, інший – Кромвелем в потенції» [3, с. 61]. Життя селянства набуває у романі великого значення: «Чуйний селянин живе життям більш повним, широким, драматичним, ніж товстошкірий король ... Життя так само величне у селі, як і в будь-якому іншому місці» [3, с. 79]. Селянство у романі представлено сім'єю дрібного фермера Дарбейфілд, збіднілого нащадка стародавнього аристократичного роду д'Ербервілей. Дочка Дарбейфілд Тесс стала жертвою Алека д'Ербервіля. Нещастя і біди переслідують Тесс, вмирає її незаконнонароджена дитина, а сама вона шукає роботу далеко від рідних місць. Здавалося, Тесс створена для щастя, але «Отже, тут, як і скрізь, боролися дві сили: вроджене прагнення до щастя і сила обставин, яка йому прешкоджає» [3, с. 147]. Від'їзд Енджел Клер до Бразилії є напруженим моментом у творі. Мотиви вчинків жінки іноді важко трактувати та пояснити: вона вбиває Алека і біжить з Клером, який її зрадив, за що її страчують. Протест Тесс проти свого принизливого становища проявляється бурхливо: «Вона соромилася відчаю, що охопив її цієї ночі: адже він був викликаний всього-на-всього почуттям приреченості перед лицем деспотичних законів суспільства, які не мають нічого спільного з законами природи» [3, с. 143]. Але автор показує не вину, а трагедію Тесс, викликаючи співчуття до неї. Так, у своїй творчості Т. Гарді використовує вікторіанські стандарти жіночої поведінки: показує особливості жіночих цінностей та жіночого погляду на світ, протидію жінки суспільним цінностям. На думку Гарді, Тесс є по-справжньому гарною жінкою, її зневажає суспільство після того, як вона втратила невинність до шлюбу, тож автор явно критикує вікторіанські поняття про жіночу чистоту.

«Подалі від божевільного натовпу» (1874) є третім з тринадцяти опублікованих романів Томаса Гарді. Специфіка цієї книги у тому, що одні сприймають її як шедевр любовного роману, а інші – як памфлет проти станової нерівності. Один з головних героїв Габріель Оук – молодий пастух, власник ферми з вівцями: «...у будні це була розсудлива молода людина, одягнена як треба, трималася спокійно і просто, словом, у всіх відношеннях цілком позитивна особистість» [2, с. 3]. У його житті відбувається низка подій, які дійсно заважають йому насолоджуватися своїм життям. Зустріч з Батшебою Еверден спочатку не увінчалась успіхом: дівчина відмовляє йому у подружжі. Але у той момент, коли Габріель був на грані розорення, доля їх знов звела. Але нічого доброго з цього не вийшло, оскільки Батшеба мала стосунки з серією інших чоловіків – Вільямом Болдвудом та сержантом Френсісом. Болдвуд – багатий фермер, який оголошує про своє одруження, але дівчина відмовляється: « Болдвуд вперше у житті виявив, що жінки володіють мистецтвом ухилятися від своїх обіцянок» [2, с. 119]. Трагедія роману полягає у тому, що серце іншого чоловіка Френсіса належало Фанні, колишній служниці Батшеби. Самий напружений момент роману – пропозиція Батшебі від Френсіса і Болдвуда. В кінці-кінців Болдвуд вбиває сержанта, а цього фермера визнають божевільним. Незважаючи на всі обставини та труднощі у житті, Габріель і Батшеба залишаються разом.

Таким чином, сила і новизна творів Томаса Гарді позначалася, зокрема, у його прагненні та вмінні всебічно простежити зв'язок окремої людини з її оточенням; показати, що відбувається з людиною, коли вона попадає у незнайоме та чуже для неї оточення і перед нею виникає необхідність самовизначення.

Література

1. Андреев Л.Г. От викторианства к XX веку / Л.Г. Андреев, А.В. Карельский // Зарубежная литература XX века. – М.: Высшая школа; изд. центр «Академия», 2000. – 559 с.
2. Гарди Томас Вдали от обезумевшей толпы / Томас Гарди; [пер. с англ. Н. Высоцкой] – М., 1874. – 234 с.
3. Гарди Томас Тэсс из рода д'Эрбервиллей / Томас Гарди; [пер. с англ. А. Кривцовой] – М.: Правда, 1983. – 204 с.
4. Кирилова Т.Д. История зарубежной литературы / Т.Д. Кирилова, Т.В. Ковалева. – М., 1997. – 336 с.

*М.В. Єфимова
м. Маріуполь*

ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА В РОМАНІ «ВІДНЕСЕНІ ВІТРОМ» МАРГАРЕТ МІТЧЕЛЛ

«Віднесені вітром» (1936) – роман американської письменниці Маргарет Мітчелл (1900-1949), гостросоціальний твір, захоплюючий за сюжетом, основною проблемою якого є доля людських цінностей у світі купівлі-продажу. «Віднесені вітром» належить до творів класичної літератури. Дія книги відбувається в один з найбільш складних періодів в історії США і охоплює роки Громадянської війни (1861-1865) та післявоєнного періоду. Як письменник-реаліст, вірний правді життя, який відчув напрям історичного процесу, Мітчелл правдиво, в яскравих переконливих художніх образах відтворила історію старого Півдня, періоду Громадянської війни і Реконструкції; як письменник «південної школи» вона не могла, показати об'єктивну перемогу нових економічних форм життя, щоб не винести їм моральний вирок, щоб не показати їхню моральну приреченість [1, с. 34].

Мітчелл описує війну жорстко, без романтичних прикрас, як це робили письменники «загубленого покоління»: війна – це бруд, кров, насильство, прояв далеко не кращих сторін людської натури. Громадянська війна принесла Півдню руйнування й повну поразку, але самі важкі часи настали пізніше, коли довелося пристосовуватися до мирного життя. Головна проблема полягала в тому, що жителі півдня повинні були навчитися жити у світі, що змінився, у якому вже не було рабів-негрів, великих маєтків і фамільних станів. Маргарет Мітчелл написала свій роман про соціальні зміни, які потрясли американський Південь в 1861-1871 роках, викликавши моментальне руйнування владних і гендерних ролей та структур. Вони привели до кризи національної та гендерної ідентичності небаченого масштабу. Старий Південь – це світ, де цінуються такі чесноти, як хоробрість, знатність, благородство. Всім керують чоловіки, а жінки залишаються в тіні своїх ролей. Однак, незважаючи на суто патріархальну основу організації суспільства, Старий Південь не здатен до змін, і протиставляється Новому Півдню як дихотомія «жінка – чоловік» по лінії дихотомії старе – нове, консервативне – динамічне. Цивілізація Старого Півдня нежиттєздатна: вона неспроможна історично і економічно, і буде «віднесена вітром» змін [2, с.106].

Майстерність М. Мітчелл проявилася у створенні незабутніх характерів, які були створені кожен яскравою неповторною індивідуальністю і разом з тим відображали історичний зміст епохи. Південь, як відомо, мав давні традиції гордості і стійкості своїх

жінок. Жінки, повні патріотизму, навіть не виходять заміж за тих шанувальників, хто не відзначився в бою. Крім цього, жінки стрімко кидаються організовувати благодійні акції: збори коштів, продуктів та інші добровольчі заходи. Вони хочуть бачити своїх чоловіків мучениками, що віддали своє життя, захищаючи Батьківщину, і якщо таке трапляється з шанувальником, дівчата визнають заручини і відповідним чином сумують про загиблого. На відміну від загальноприйнятої жіночої поведінки, головна героїня роману *Скарлетт О'Хара* не збирається розігравати страждальницю і знаходити принадність у війні, яка відбирає чоловіків, призначених для того, щоб її оточувати. Інші жінки зізнаються в подібних думках у своїх щоденниках і остаточно відмовляються від імпульсивно нав'язаних ролей, коли романтизм війни спадає [5, с. 208].

Спосіб життя Старого Півдня, описаний М. Мітчелл на прикладі родини головної героїні роману *«Віднесені вітром»* *Скарлетт*, являє собою жіночу змову, в якій беруть участь всі на плантації. У родині *Скарлетт* всі підкоряються її батькові *Джеральду*, але, по суті, всі рішення приймає *Еллен*, мати *Скарлетт*. Таким чином, привілеї належать чоловікам, а влада – жінкам. На протигагу чоловікові в культурі і суспільній свідомості з'являється жіноча героїня – активна, незалежна, жорстка, і компетентна. Жінка, здатна виконувати чоловічу роботу і підпорядкувати собі чоловіка, жінка, що вибирає чоловічі цінності – успіх і незалежність. *Скарлетт О'Хара* – зеленоока героїня роману М. Мітчелл *«Віднесені вітром»* ще не може бути без чоловіка відповідно до норм і правил суспільства, в якому живе, але вже сама вибирає чоловіків, форми свого суспільної поведінки, має розум і волю, що забезпечують їй успіх, в тому числі, в суспільно значущій діяльності – традиційної сфери чоловіків. Ця війна, що знищила рабство в південних штатах, знищила й культуру Півдня, орієнтовану на аристократизм, традиції, поклоніння дамі. Мітчелл була переконана, що справжня американська культура загинула під час війни, а жителі півночі носіями культури не є зовсім. Але для головної героїні *Скарлетт О'Хара* війна стала справжнім випробуванням, дала можливість реалізувати приховані, невідомі їй самій сили, виявити до кінця свій характер. І виявилось, що ніжна панянка, кокетлива і примхлива, має таку мужність, сталеву волю й життєву енергію, що їй можуть позаздрити багато бравих чоловіків [4, с. 276].

Чоловічий аспект роману виражається дуже чітко. Мітчелл показує сильну статю, як хоробрих, волелюбних, мужніх та водночас гідних джентльменів, які з повагою відносяться до жінок. Ми можемо побачити сильні характери представників роману на прикладі безпринципного та цинічного *Ретта Батлера*, що став символом Нового Півдня. Однак цей персонаж був би не таким привабливим, якби *Ретт* не виявив свій зв'язок зі Старим Півднем, а, отже, наявність фемінінних рис. Розуміючи, що Старий Південь приречений, він не вважає за потрібне захищати його, але пожежа в Атланті, страждання *Скарлетт* змушують його серце здригнутися, і він робить виключно нераціональний вчинок, він приєднується до армії конфедератів напередодні їх очевидної поразки. Протягом роману чоловік, нехтує порядками і думкою суспільства, він цинічний, хоробрий, рішучий і заповзятливий. Для досягнення успіху в справах не схильний вибирати методів, його репутація не найкраща, однак це надзвичайно розумна, мудра людина, яка розуміє і цінує душевну красу людей.

Також можна привести такий приклад чоловічого характеру, як перша любов *Скарлетт*, *Ешлі Уілкс*. Цей чоловік довгий час жив у своєму власному світі, хоча він був одним з найкращих стрільців, наїзників і картярів *Джорджії*, його набагато більше вабила література, поезія і філософія. Займатися всім цим дозволяв йому статус багатого плантатора і рабовласника. На війні він проявив себе як умілий і хоробрий офіцер, в післявоєнний період став одним з місцевих лідерів *Ку-Клукс-Клану*. В післявоєнний період він залишився ні з чим: раби отримали свободу, а плантація була знищена війною. Під час Реконструкції, коли стали важливі ділова хватка, підприємливість і, почасти, безпринципність, він розгубився, виявився абсолютно

неприспосованим до нового світу. Ешлі чудово усвідомлює це, у зв'язку з чим йому доводиться ще важче. Протягом усього роману він постійно протиставляється Ретту Батлеру, вони приблизно однакового віку, виховання та соціального статусу. Обидва умілі стрільці й наїзники, обидва не бояться небезпеки, однак протилежно дивляться на борг, честь та совість, на загальноприйняті норми і мораль. Ешлі не може змусити себе переступити через них, навіть усвідомлюючи їх помилковість, а Ретт відверто плює на все, що йде врозріз з його власною думкою. Коли починається війна, Ешлі йде воювати, хоча не розділяє цих цілей, він заявляє, що звільнив би своїх рабів після смерті батька, в той час як Ретт вирішує зайнятися контрабандою. Для заробляння грошей Ешлі соромиться використовувати працю каторжників або приймати грошову допомогу від жінки, в той час як Ретт спокійно заробляє професійної картковою грою, торгівлею, саквояжництвом [2, с. 70].

Мітчелл дуже тонко провела лінію про цінності людських характерів показавши поведінку, ставлення до життя жінок та чоловіків в мирний час, перед початком війни і в післявоєнний період, показавши як люди змінюють пріоритети і ставлення до життя в цілому.

Література

1. Архангельская И.Б. Роман М.Митчелл «Унесенные ветром»: история создания и специфика жанра / И.Б. Архангельская. – К.: научный журнал «Вестник Вятского государственного гуманитарного университета», №3(2), 2012. – 119 с.
2. Богословский В.Н. История зарубежной литературы XX века (1917-1945 гг.) / В.Н. Богословский. – М.: «Высшая школа», 1987. – 308 с.
3. Денисова Т. Легенди і реалії Американського Півдня / Т. Денисова. – К, 1992. – Кн. 2. – 215 с.
4. Митчелл М. Унесённые ветром / М. Митчелл. – А.: МГП «Берен», 1993. – в 2х. т. – 1216 с.
5. Старцев А. От Уитмена до Хэмингуэя / А. Старцев. – М, 1972. – 397 с.

*К. В. Забірко
м. Маріуполь*

ЖАНРОВА ОСОБЛИВІСТЬ БАЙОКИ

Байка має здавна сформовану структуру, традиційне коло образів, мотивів, сюжетів. Байка — це оповідання, дійовими особами якого, поряд з людьми, виступають тварини, рослини, неживі предмети, котрі уособлюють певні ідеї та людські характери. Розповідь супроводжується на початку або в кінці твору прямо сформульованим афористичним моралістичним висновком, що надає оповіданню алегоричного звучання. Комізм і сатира — невід'ємні особливості байки. Це один з найдавніших видів літературного жанру, так як самі знамениті байки були написані Езопом в 5-6 ст. до н.е. в Стародавній Греції. Відомими авторами байок є також Бабрій, Федр, Флавій Авіан, Жан Лафонтен, Г. Лессінг та ін..

Це алегоричний твір невеликого розміру, який носить повчальний характер, якому притаманне зображення всього лише однієї події з життя героя та їх нетривалий час дії, лише два-три персонажі і розповідний стиль викладу. За формою розрізняють віршовані та прозаїчні.

У байці є три складових це зображення, розмова та мораль. Обов'язково є повчальна частина, тому побудова цього художнього твору відрізняється від інших. Характерною рисою цього жанру є алегорія, яка умовно зображує абстрактні поняття. Це зображення відбувається через художній образ або діалог. Спочатку алегорія

використовувалася в народній творчості. Тому і вважається одним з основних засобів зображення в байці. Для алегорії характерно уявлення певних понять через образи рослин, тварин, міфологічних персонажів та інших неживих предметів.

У такому випадку, ці предмети мають переносне значення, в яке і вкладається основна задумка байки. Наприклад, такі поняття, як любов, війна, справедливість, мир, душа, честь, жадібність і великодушність зображуються у вигляді живих істот. Вони розкриваються через якості живих істот, через особливості їхньої поведінки та вчинки, інколи – через їх зовнішній вигляд.

Вираз “езопова мова” пішла від імені найвідомішого байкаря – Езопа. Так прийнято називати будь-якого виду іносказання. Такий твір навмисно маскує головну ідею автора, так як він використовує алегорії для того, щоб донести мораль байки до читачів. Крім алегорії езопової мови притаманні іронія, алюзія і перифраз. Моральні характеристики людей та їх якості в байці показані через алегорії. Але важливо зрозуміти, який головний задум автора, що він хотів сказати цим невеликим іносказанням, чому він хотів навчити? Недарма байки обов’язкові для вивчення в школі, і особливо – для маленьких дітей.

У байці завжди є мораль, яку автор визначає в кінці байки, коли стає зрозуміло, чим вирішилася піднята у байці проблема. Право навчання у байці – це її основа, в цьому і полягає її головне призначення.

Уособлення є типовою ознакою байки, яке реалізується за рахунок персоніфікації. Найчастіше уособлення відносять до зображення природи, яку спеціально наділяють людськими рисами. Гумор визначається, як здатність помічати в різних явищах їх комічні сторони, і часто це відбувається через суперечності навколишнього світу. Часто гумор використовують в сатирі для того, щоб розбавити відверту критику твору, і для того, щоб сатира не виглядала виключно як мораль і проповідь. А сатира являє собою принизливе викриття явищ за допомогою різних комічних засобів. Це може бути сарказм, гротеск, іронія, гіпербола, пародія, алегорія.

Література

1. Піхтовнікова Л. С. Еволюція стилю байки з точки зору синергетики / Л. С. Піхтовнікова // Вісник ХДУ. – 1999. - №435. – С.124-130.
2. Літературознавчий словник-довідник. – К : Академія, 2007. – 752 с.

*Є.Ю. Ільїна
Маріуполь*

СПЕЦИФІКА ФАБУЛЬНОЇ ТА СЮЖЕТНОЇ СКЛАДОВИХ РОМАНУ Д. МІТЧЕЛА «ХМАРНИЙ АТЛАС»

«Хмарний атлас» – роман англійського письменника Д. Мітчела, який складається з шести пов’язаних між собою новел, які описують події в різних куточках світу - від Нової Зеландії ХІХ ст. до пост-апокаліптичних Гаваїв [5].

Під час дослідження художнього світу роману, ми звертаємо увагу на специфіку нарративу, зокрема особливості фабульної та сюжетної складових твору.

Фабула – фактична сторона оповідання, ті події, випадки, дії в їх причинно-хронологічній послідовності [2].

Сюжет – ланцюг подій, зображених в літературному творі, життя персонажів в просторово-часовій зміні [1].

При цьому беремо до уваги важливу різницю між «фактичною» основою твору, події, про які в ньому розповідається, як продукт попереднього відбору художником явищ дійсності або вигадки, тобто фабулу, яка підлягає обробці в сюжеті та розробкою

оповідної теми, що пов'язано з рішенням будь-якої проблеми на матеріалі даних подій, тобто сюжет [2].

На найпростішому рівні «Хмарний атлас» – це набір з шести контрастних новел, кожна з яких здатна стояти поодиноці. Ми знаходимо тут журнал подорожей нотаріуса 19-го ст.; епістолярну новелу про збанкрутілого молодого композитора 1930-х рр.; новелу з викриттям злочинної діяльності адміністрації Джеральда Форда; комічну новелу про видавця, який опинився проти його волі в будинку для людей похилого віку; науково-фантастичну новелу про клонів, які працюють у ресторані швидкого харчування; новелу про війну племен в постапокаліптичному острівному суспільстві.

Але при більш детальному розгляді твору ми виявляємо зв'язок між новелами.

Не дивлячись на те, що новели відрізняються згідно з місцем та часом дії, персонажі кожної новели розвивають свою певну історію, новели також написані у різних стилях (містика, фантастика, антиутопія), але всі вони є невід'ємної складовою єдиної ідеї, яка проходить через увесь роман. Головною ідеєю роману є процес реінкарнації, переселення душ. Підтвердження цієї ідеї ми бачимо вже у назві роману. Назвою "Хмарний атлас" автор пояснює подорож людської душі з одного тіла до іншого. Хмара відноситься до постійно мінливих проявів атласу, який є незмінною людською природою, яка завжди залишається і завжди залишатиметься такою. Хмара подорожують по небу, мов душа з одного тіла до іншого. Фабула роману – це історія однієї душі та шести різних її реінкарнацій [3]. Також головний персонаж кожної з новел стикається з певною кривдою і стає борцем проти цієї несправедливості. Адам Юінг рятує раба від смерті; Роберт Фробішер стає жертвою відомого, але вже ні на що нездатного композитора, який краде геніальні твори талановитого юнака; Луїза Рей стає слідком шахрайства на атомній станції; Тімоті Кавендіш проти своєї волі був ув'язнений у будинку для людей похилого віку; Сонмі залучена до політичного конфлікту; Закрі став свідком міжплеменної війни. Кожен героїв новели, володар однієї душі, стає свого роду борцем за свободу, що дає поштовх для розвитку наступної історії.

Фабула та сюжет роману не співпадають. Структура роману у центрі має «дзеркало» [4]. Перші п'ять історій розбиті навпіл, причому після першої половини першої історії («Тихоокеанський журнал Адама Юінга») прямує перша половина другої історії («Письма з Зедельгема»), перша половина третьої («Періоди напіврозпаду. Перше розслідування Луїзи Рей») і так далі до шостої історії («Переправа біля Слуші та інше»), яка приведена повністю. Після неї йде друга половина п'ятої історії («Страшний Суд Тімоті Кавендіша»), друга половина четвертої («Оризон Сонмі-451») і так далі до другої половини першої історії. З точки зору хронології роман описує події послідовно спочатку від минулого до майбутнього, а потім знову повертається в минуле [3].

Кожна з п'яти новел служить в якості елементу сюжету в історії подальшої новели. Кожен з головних героїв має родиму пляму, як якщо б вони могли бути різні втілення однієї і тієї ж душі. Вони також пов'язані з іншими хитрощами – Фробішер знаходить обидві частини щоденника Адама Юінга; Луїза Рей набуває листи і рідкісну грамплатівку секстету Фробішера; Кавендіш є редактором рукопису Луїзи Рей «Періоди напіврозпаду. Перше розслідування Луїзи Рей»; Сонмі дивиться старий фільм «Жахливі випробування Тімоті Кавендіша». Сама Сонмі стала богинею Племен долини Закрі [6].

Таким чином, фабульна складова підтверджує головну ідею роману про переселення душ, коли сюжет твору стверджує ідею вічного повторення, що передбачає всесвіт, який не розвивається в хронологічному порядку, а просто повторюється [3].

Література

1. Введение в литературоведение: учеб. Издание. / под ред. Л.В. Чернец, В.Е. Хализеева, С.Н. Бройтмана и др. – М: Высшая школа, 1999. – 556 с.
2. Литературная энциклопедия / под ред. В. М. Фриче, А. В. Луначарского. — 3 том. – М.: издат. Художественная литература, 1930. – 634 с.
3. Облачный атлас (роман) : материалы из Википедии свободной энциклопедии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Облачный_атлас_\(роман\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Облачный_атлас_(роман))
4. Gioia T. Essay «Cloud Atlas by David Mitchell» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.conceptualfiction.com/cloud_atlas.html
5. Oakes K. Reiew: Cloud Atlas [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/3744012.stm>
6. Overlapping lives [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.theguardian.com/books/2004/mar/06/fiction.asbyatt>

Д.О. Кеба

м. Кам'янець-Подільський

ХУДОЖНЯ ДЕТАЛЬ У ПРОСТОРИ ТЕКСТУ ЯК ЗАСІБ ПОЕТИКИ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У РОМАНАХ ФРАНЦА КАФКИ

Дослідники творчості Франца Кафки неодноразово вказували на своєрідність організації художнього простору його творів та місце в ньому деталей предметно-художньої зображальності. Так, В.Д. Днепров акцентував, що "самобутньо дивний" світ Кафки "насичений беззаперечними прикметами, тональностями, деталями повсякденного життя й водночас наскрізно просякнутий ірреальним, міражним, кошмарним..." [1, с.433]. Однак попри таку увагу до цієї специфічної риси Кафкової поетики серед колосальної кількості кафкознавчих досліджень відсутні спеціальні студії, в яких розглядалася б роль елементів вторинної зображальності у візуально-предметному ряду його творів, тобто таких деталей, що стосуються артефактів людської діяльності й, зокрема, художньої культури і образотворчого мистецтва – книжок, листів, картин, фотографій, декоративно-ужиткових артефактів, споруд, що мають архітектурне значення, тощо.

Насамперед відзначимо численність подібного роду елементів у творах Кафки. Так, у романі "Процес" неодноразово згадується про наявність книжок, фотографій, предметів малих образотворчих форм у помешканнях персонажів, в офісах, у приміщеннях суду; в романі "Замок" згадується картина з портретом таємничого каштеляна, зазначається схожість одного з секретарів Кламма на статую грецького бога, детально описується фотографія посильного чиновника Кламма.

На перший погляд, ці деталі включено в тканину тексту без особливого змістового навантаження, і вони виконують суто описову функцію, маючи на меті надання розповіді більшої достовірності. Однак це беззмістовність лише позірна; включення таких деталей у домінуючу для романістики автора поетику невизначеності є глибоко закономірним – вони стають засобом впровадження полісемантичного й почасти взаємовиключного сенсу окремих образів і загального змісту творів. Так, у романі "Замок" згадане вище фото, доволі нечітке й розмите, пильно розглядають землемір К. і Гардена, колишня коханка Кламма. Для Гардени це єдине, що в неї залишилося на пам'ять про свій зв'язок із високим чиновником Замку. Абсурдність ситуації полягає в тому, що на фото зафіксований не Кламм, а його кур'єр, але й цього для Гардени достатньо, щоб представник Замку залишався у її свідомості символом неосяжної значущості вищого світу, що колись торкнувся і її долі.

Подібним чином у романі трактується і лист, який К. отримує, як він спочатку вважає, від самого Клама. Однак усі, кому К. показує цього листа, визнаючи його важливість, адже він засвідчує непроминальний зв'язок із Замок, водночас стверджують, що лист не має ніякого значення. Так само інтерпретуються й телефонні розмови з Заком; за словами старости Села, "Ці безперевні телефонні розмови ми чуємо у своїх телефонних апаратах, вони здаються нам схожими на шелест і наспівування, і тільки цьому шелесту та наспівуванню в наших телефонних апаратах можна довіряти, все решта – обман. Не існує безпосереднього телефонного зв'язку із Заком, жодного центрального пункту, звідки дзвінки скеровувались би в потрібному напрямку..." [2, с.75].

Багатопланова символізація характеризує і предметно-речовий світ роману "Процес". Так, картини художника Тітореллі, на яких зображуються різні моменти правосуддя і люди, що мають до нього відношення, зовсім не мають на меті дати справжнє уявлення про суд. Більше того, вони увесь час викликають двоїсте враження, як, скажімо, богиня правосуддя, що виглядає ще і як богиня перемоги, і навіть як богиня полювання. Репліка Йозефа К. про те, що "Правосуддя мусить зупинитись, бо інакше хитатимуться терези й не буде змоги визначити справедливий вирок", коментується художником таким чином: "я не бачив ні постаті, ні трону, це все з уяви, проте мені вказали, як я повинен малювати" [3, с. 148]. Ще однією красномовною деталлю сутності суду виступає забруднений учнівський зошит, у який слідчий записує показання свідків: "То був пошарпаний, схожий на шкільний зошит блокнот, чимало аркушів уже були мов обгризені" [3, с. 56]. Книжки ж, що лежать на його робочому столі, як несподівано для себе з'ясовує Йозеф К., містять непристойні фото з оголеними чоловіками і жінками.

Прикметно, що ці та подібні до них деталі зображальності не отримують у процесі розповіді ніякого продовження чи розвитку і їхня змістовність жодним чином не посилюється розповідачем. Скоріше, навпаки, наратор про такі деталі кожного разу ніби просто забуває, залишаючи за ними суто номінативне, ситуаційне значення. Вочевидь, це вписується у загальну домінуючу Кафкової поетики невизначеності.

Таким чином, предметні деталі, пов'язані з артефактами вторинної зображальності, у романах Кафки відіграють роль своєрідного мінус-прийому стосовно поетики класичного літературно-художнього тексту. Вони не вказують на типові прояви образу життя їхніх власників, не виступають характеристичними ознаками персонажів. Натомість імпліцитно ці деталі стають знаками відчуження людини й абсурдності світу.

Література

1. Днепров В.Д. Метафорический роман Франца Кафки / Владимир Днепров // Днепров В.Д. Идеи времени и формы времени. – Ленинград : Советский писатель, 1980. – С. 432-485.
2. Кафка Ф. Замок : Роман / Пер. з нім., передмова та примітки Н. В. Сняданко. — Харків : Фоліо, 2008. — 317 с.
3. Кафка Ф. Процес : Роман та оповідання / Франц Кафка. Пер. з нім. / Авт. передм. Д. Затонського. — К. : МП «Юніверс», 1998. — 288 с.
4. Кафка Ф. Романи, оповідання, щоденники, листи / Франц Кафка. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2012. — 592 с.
5. Kafka, Franz. Das erzählerische Werk. II. Der Verschollene (Amerika). Der Prozeß. Das Schloß / Franz Kafka. – Berlin : Rütten & Loening, 1988. – 896 s.

*Г. Я. Коробенко
м. Маріуполь*

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ БРАТІВ ГРИММ

Кожний у Німеччині знає про Якоба і Вільгельма Грімм, діти сприймають їх як своїх близьких і добрих знайомих. Те, що зробили митці для своєї країни, не дало засохнути живильному джерелу народної мудрості німецького народу й з'єднало його довкола збереження національних святинь.

Брати Якоб і Вільгельм Грімм народилися в невеличкому німецькому містечку Ганау й усе життя були нерозлучними. Вони часто згадували про своє дитинство, сповнене великої любові, радості й піклування про всіх членів їхньої великої родини. Проте в 1796 р. життя сім'ї різко змінилося: помер батько, а мати не змогла впоратися з усіма труднощами, що випали на її долю. Тому сестра матері – Дороті взяла на себе опікування подальшою долею братів Якоба й Вільгельма, які разом із нею переїхали до міста Касселя. Там вони навчалися в гімназії, туди повернулися й по закінченні університету в Марбурзі, де вивчали право.

У Касселі брати Грімм працювали бібліотекарями в Гессенській федеральній бібліотеці. Тиша, спокій, наукова праця — це була найкраща стихія для них. Рано втративши батька, Якоб і Вільгельм змалку мали почуття великої відповідальності за матір і молодших братів і сестер, яким завжди допомагали.

1806 р. вони почали збирати казки й легенди, які здавна жили в пам'яті німецького народу, поширюючись в усній формі. Казки братів Грімм та інша їхня творчість мали виняткове значення для збереження усної народної творчості й розвитку німецької мови. У період поневолення Німеччини брати Грімм рятували найдорожчий скарб нації — слово. Для них минуле було цінним передусім тому, що воно дає зразки моралі, єдності та ідеалу народу, важливі за всіх часів.

У 1812 р. вийшло друком перше видання зібраних Якобом і Вільгельмом Грімм «Казок для дітей і родини». 1815 р. був опублікований другий том казок, зібраних братами Грімм.

Усього вони зібрали понад 200 казкових творів, залишивши нащадкам не тільки цю збірку, а й інші здобутки, зокрема «Німецьку граматику», «Словник німецької мови».

Заслуга Якоба і Вільгельма Грімм полягає в тому, що вони збирали не тільки твори усної народної творчості, а й поставилися до цієї справи як справжні дослідники, напрочуд відповідальні у відтворенні народного слова. Величезна справа збирання й збереження фольклору, яку здійснювали брати Грімм, підтримала національний дух і культуру Німеччини, згуртувала німців довкола своїх надбань, показала приклад іншим народам, як дбайливо треба ставитися до власних витоків. Казки братів Грімм та їхня творчість не забута і збереглася по цей день.

Грімівська казка є розповіддю чи історією, яку вирізняється лаконізмом і емкістю вираження, насиченістю багатозначними іменами, зв'язаними лише дієсловами. У казках Грімм відсутні розгорнуті психологічні мотивування, описовість мінімальна, проголошується «буденність» дива, відсутні моралізуючі елементи. Казкам братів Грімм притаманна зрозумілість і простота викладу, доступність сприйняття. Цим здебільшого пояснюється і популярність «Дитячих і родинних казок». Водночас, даючи до видань своїх казок розлогі примітки, в яких були варіанти існуючих сюжетів, Якоб і Вільгельм Грімм заклали основи наукового підходу до публікацій пам'яток народної творчості, внесли важливий внесок у фольклористику. Вивчення натомість спадщини самих братів Грімм та їхніх послідовників оформилося в школу гримознавства, центр якої розташований на кафедрі германістики Вуппертальського університету.

Література

1. Скурла Г. Братья Гримм: Очерк жизни и творчества / Г. Скула. – М : Радуга, 1989. – 203 с.
2. Герстнер Г. Братья Гримм / Г. Герстнер. – М : Мол. гвардия, 1980. - 271 с.

*О.В. Коробка
м.Маріуполь*

СЮЖЕТНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ Г.ФІЛДІНГА «ІСТОРІЯ ТОМА ДЖОНСА, ЗНАЙДИ»

Характеризуючи творчість Генрі Філдінга, можна стверджувати, що він є представником зрілого періоду Просвітницького реалізму в Англії. Треба зазначити, що творчість письменника була різножанровою: публіцист і драматург, теоретик роману і блискучий романіст, він у всіх жанрах виступав гострим критиком сучасності, життєстверджуючим та світлим [2].

Генрі Філдінг у своєму найбільш відомому романі про Тома Джонса робить сміливий крок, включивши есе в оповідання роману, схрестивши авантюризм та інтелектуалізм, стрімкий розвиток дії та кабінетні роздуми і міркування. Зауважимо, що літературна спадщина Філдінга дійсно підтверджує тезу, що «вихідним творчості Філдінга-романіста (в якійсь мірі й всієї його творчості) був "Дон Кіхот" Сервантеса» [3].

У ході вивчення роману «Історія Тома Джонса, знайди» можна визначити сюжет роману – це пригоди незаконнонародженого хлопчика Тома Джонса, який був вихованцем багатого поміщика Олверти. Довгі блукання хлопчика закінчуються тоді, коли подолавши всі перешкоди, Том вступає в шлюб [4].

Треба зазначити, що роман "Історія Тома Джонса, знайди" увібрав до себе елементи всіх видів прозаїчного оповідання, таких як: пригодницький, шахрайський, сімейно-побутовий роман, соціально-побутовий роман, що охоплює всі сторони англійської дійсності XVIII століття. Що стосується динаміки розвитку сюжету роману, то його можна охарактеризувати як динамічний, оскільки він розвивається дуже швидко та бурхливо. Досліджуваному роману властива композиція з прямою послідовністю, або її ще називають фабульна послідовність. Події в романі розвиваються також спонтанно, здається нічого не натякає на розвиток подальших подій. Сюжет роману побудований навколо будинку есквайра Олверти і немовля, який був знайдений в цьому будинку. Підкинутого немовля називають Томом і виховують як рідного. В аналізі сюжету, компоненти якого є зав'язка, розвиток подій, кульмінація та розв'язка, встановлено, що зав'язкою є момент, коли підкидають немовля поміщику містеру Олверти, розвитком дії є виховання Тома та його пригоди. Кульмінація сюжету настає після звинувачення у вбивстві Тома, який поранив людину на дуелі. Розв'язкою сюжету є звільнення Тома, з'ясуванням правди про його дитинство і весіллям коханих Тома і Софії. Роману притаманне композиційне протиставлення низів суспільства і вищого лондонського світла і протиставлення образів Тома і Блайфила [4].

Зауважимо, що головним конфліктом роману є зіткнення доброго початку, переважаючого в душі Тома, зі злим початком, який ховається за поведінкою Блайфила. Письменник свідомо руйнує ілюзію реальності в романі, він коментує свою розповідь, підкреслює нереальність, залежність. Взагалі, композиція заснована на ретельному відборі епізодів, в яких виявляються основні риси героїв і часу. В авторських відступах Філдінг зображує принципи побудови характерів і розкриває свої естетичні погляди. У відступах ми можемо побачити опис характерів і зовнішності персонажів. Авторські відступи письменника досить великі і насиченні гумором [4].

Характеризуючи художні образи, як невід’ємні компоненти, на яких базується композиція, можна зробити висновок, що основний образ - Том мало ідеалізовано автором. Він є зразком нестриманості, якість властива природній людині. Філдінг надає йому риси благородства, які нагадують та близькі Дон Кіхоту. Головний герой жалкує щодо своїх помилок та кожен раз знов пускається в дорогу, протягаючи руку допомоги слабким і беззахисним. Том нескінченно добрий і простий, теж саме можна сказати про Софію. Вона – ідеальний персонаж.

Крім того було з’ясовано, що Філдінг використовує прийом сатиричного гротеску в зображенні негативних персонажів. Але характери головних персонажів розкриваються в суперечливих вчинках. Письменник створює безглузді та смішні ситуації для дійових осіб. В ході вивчення роману стало зрозумілим, що для досягнення максимального ефекту автор використовує прийом антитези в протиставленні Софії Моллі Сіґріт і леді Белластон. Софія була скромна, красива і проста, що Моллі було непритаманне. Філдінг пише у своєму романі про Моллі, що у неї *«характер був жіночним не більш, ніж зовнішність. Висока зростом і сильна, вона була смілива й рішуча»* [5; 124].

Інший образ, що протистоїть Софії, – леді Белластон, її родичка. Як пише автор, Леді Белластон була з тих людей, *«яких захоплює буря пристрасті і захоплює далеко за межі, вважаємої пристойністю»* [5; 585].

Щодо Блайфила, то він є протиставлення образу Софії та Тому. У Блайфила прихована безчесність і жадність. Слід зауважити що такою ж є і мати Блайфила, святоша та ханжа.

В романі також присутні гротескні портрети, які нерідко збагачуються численними відтінками. Так, наприклад, в образі Вестерна, неотесаного, грубоїлюдини, поєднуються ніжний батько і злий тиран, несправедливий суддя і дбайливий господар. Олверти – ідеал доброти, але не далекий йому гнів та здатність покарати. Філдінг, зображуючи своїх героїв, створює єдність їх фізичного та духовного вигляду [4].

Вивчення творчості Генрі Філдінга дає підстави зазначити щодо особливостей художнього методу письменника. Постає Філдінга здається новаторською у літературі епохи Просвітництва тому що автор робить зміну типу розповіді. Якщо попередники Філдінга видавали свої твори за документальну літературу та ховалися за маскою свідка або видавця, то Філдінг став не тільки оповідачем, а й важливим "складником" структури твору. Сила волі та розум людини прославлялися Філдінгом нарівні із щирим почуттям. Тільки у їх гармонійному сполученні письменник вбачав нормальне та щасливе існування [1].

«Історія Тома Джонса, найди» – кращий твір Філдінга, вершина просвітницького реалістичного роману в Англії. Просвітницький реалізм досягає високого ступеня соціальної проникливості, зберігаючи всю повноту свого оптимізму. У романі поряд з головним героєм та його оточенням, постає фігура автора як сучасника, одного з повноцінних героїв. Для Філдінга було принциповим у задумі змалювати не просто картину реального життя, а відбити атмосферу часу, показати рухливість і народження як подій, так і думок. Автор на першому плані оповідання, свідомо умовність, вигаданість того, про що йдеться, – це був крок надто сміливий навіть для письменників-сучасників: Дефо, Свіфта, Річардсона, які видавали свої романи за справжні життєві документи. Саме у Філдінга найбільш відчутний «жанровий критицизм», «самокритичність» [1].

Література

1. Бахтин М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. – Москва: Худ. лит., 1975. – 504 с. – (Московская типография №5)
2. Історія зарубіжної літератури XVII. Навчальні матеріали онлайн[Електрон. ресурс]. Режим доступу:

http://pidruchniki.com/12590605/kulturologiya/genri_filding_zhittya_diyalnist_hudozhniy_m_etod.

3. Кагарлицкий Ю. Великий роман и его создатель / Филдинг Г. История Тома Джонса, найденыша. – Москва: Худож. лит., 1973. – 5-22с.

4. Филдинг Г. История Тома Джонса, найденыша. – Москва: Худ.литература, 1973. – 879 с. – (БВЛ)

5. Г. Филдинг История Тома Джонса, найденыша. – Москва: 1955. – 827 с. – (3-я типография «Красный пролетарий»)

*К.С. Кочержат
м.Маріуполь*

ОБРАЗ РЕБЕККИ ШАРП У РОМАНИ ВІЛЬЯМА ТЕККЕРЕЯ «ЯРМАРОК МАРНОСЛАВСТВА»

Велика й суттєва участь у розвитку англійської й всесвітньої літератури ХІХ століття належить Вільяму Теккерей. У своїй діяльності письменник надавав значне й помітне значення морально-етичним проблемам оточуючого його суспільства. Найголовнішою задачею автора було найточніше зображення сучасної дійсності в своїх творах, уникаючи будь-якого прояву прикрашання, перебільшення й сентименталізму [1]. Найяскравішим та найправдоподібнішим відтворенням соціального становища й менталітету європейського суспільства першої половини ХІХ століття є роман «Ярмарок марнославства». Автор майстерно демонструє читачам нрави буржуазно-аристократичної верстви суспільства, де основним критерієм ставлення до тієї чи іншої людини вважався її матеріальний добробут. Велика сума грошей давала можливість жити в розкоші й вишуканості, також це беззаперечно наділяло людину шановним, показним й світським статусом у суспільстві, й правом дивитися на всіх зверхньо. Це був час, коли внутрішня сутність людини: її мислення, почуття й душа, на жаль, не мала такого впливового значення у соціумі, ніж наявність капіталу. Це було суспільство, яке було побудоване на владі грошей та на прагненні багатьох людей до багатого, домінуючого положення серед інших. Слід зазначити, що «Ярмарок марнославства» – це не тільки шедевр зображення класичного реалізму ХІХ століття, але також цей роман вважається відображенням сучасного суспільства ХХІ століття. Найбільш керуючим законом сьгоднішніх громадян є те, що гідність людини визначається величиною її капіталу; найзаповітніша мрія –бути й панувати «в верхівках» суспільства та володіти усім, чим забажається; найбільш результативна стратегія для цього – будь-яким засобом знайти собі місце під сонцем, бажано десь у великосвітському, представницькому колі, нехтуючи моральністю, людськими почуттями й усіма морально-етичними поняттями, замінюючи їх на найбільш дійові: фальш, лицемірство й користоловство; марнославство й снобізм; егоїзм й зрадництво. Це – жорстока сутність сьгоднішньої продажною дійсності, така ж сама реальність була й два століття тому в буржуазно-аристократичному суспільстві Англії. Саме тому, **актуальність** дослідження зумовлюється тим, що основні проблеми, розглянуті автором у ХІХ столітті, й досі залишаються дійсними.

Ребекка Шарп, одна з найпомітніших учасниць «Ярмарку марнославства» В.Теккерей – це англійський варіант образу представниці буржуазної епохи, яка прийшла у цей світ без аристократичних родинних зв'язків, без матеріальної підтримки, та найголовніше – без жодного крихітного шансу смакувати життям світської еліти та насолоджуватися панівним й розкішним положенням у суспільстві. Будучи вихідцем із соціальних низів, особисто відчувши життя незаможною, пригнобленою дівчини та мріючи про знатне, помітне положення у світі, Ребекка розуміє, що треба шукати новий шлях існування та обирає шлях шахрайства. Вона приймає облік авантюристики,

виправдовуючи свої безчесні, непорядні вчинки потребою виживати у жорстокому й байдужому оточенні. **Мета дослідження** – проаналізувати образ Ребекки Шарп, як характерний образ героя-пікаро у жіночому варіанті; виявити елементи плутовського роману в романі «Ярмарок марнославства».

Зобразивши Ребекку в образі авантюристки, письменник наголошує, що на арені сучасного суспільства (тобто Ярмарці марнославства) успіх мають лише ті особи, хто засвоїв закони безчесної гри краще, ніж статут добродетності й порядності. Кожного дня Ребекка веде неоголошену війну з суспільством, доводячи, що вона також має власні права на соціальне благополуччя й процвітання, яке досягається лише за наявності престижу. Стратегія Ребекки полягала у тому, що маючи привабливу зовнішність, інтелектуальні здібності, артистичні і харизматичні данні, жіночий шарм, рішучість, наполегливість, амбіційність, майже гіпнотичний вплив на оточуючих, та керуючись холодним розрахунком й прагненням до марної слави, Ребекка Шарп переступає через моральні людські норми задля досягнення своєї мети: вона лестить, бреше, лицемірить, присвоює чуже, махлює, зраджує дружбу й кохання, маніпулює, зневажає людськими почуттями. Вона – справжня авантюристка, адже залежно від ситуації героїня може бути «сіренькою мишкою» або чарівною серцеїдкою – такі перетворення для неї так само природні, як природна здатність при нагоді погано заговорити французькою, якою вона володіє досконало; створювати шлюб за розрахунком (з Родоном Кроулі), прекрасно усвідомлюючи, що за цим відбудеться неминучий крок піднесення до розкоші й слави світського життя. Вона бажає прилучитися до самісінької верхівки багатого суспільства, і в цьому їй немає ніяких перешкод. В.Теккерей підкреслює, що вона чинить так, як було прийнято в тому суспільстві, куди вона так жадала потрапити, тому письменник і не пробує якимось критикувати її вчинки, так й для чого критика, коли, виконуючи роль спостерігача, автор демонструє сурову, жорстоку гру в дійсність [2].

Вершиною життя Ребекки стає період, коли вона є фавориткою впливового лорда - маркіза Стайна. Це дає їй можливість обертатися у вищих верствах суспільства, але одночасно формує до неї недовірливе і презирливе ставлення оточуючих. Невдачі героїні обумовлені й суперечностями її характеру: вона бажає належати до вищого суспільства і одночасно зневажає нудне існування великосвітських дам. Ребекка Шарп заплатила за своє авантюрне ставлення до людей повним крахом марнославних сподівань. Вона не змогла закріпити надовго свої положення в світській еліті. Продовжуючи рухатися в вже обраному нею колісіньку та діяти звичними для неї засобами, Ребекка опускається все нижче і нижче. В кінці роману вона виїжджає з країни та займається благодійністю, старанно відвідуючи церкву. В результаті, Ребекка прийняла такий новий погляд на життя, але залишилась тією ж самою учасницею «ярмарку життєвої суєти».

Основним проявом поетики шахрайського роману в творі Вільяма Теккерея є те, що найбільш важлива причина, яка змушує героя шахраювати та бути авантюристом, - це соціальні обставини та суспільство, жорстокі закони якого не дають можливості чесній, порядній людині добитися бажаного успіху та соціального статусу. Також, як для героя-пікаро, так і для Ребеки характерно глузливе і зневажливе ставлення до інших людей, яке, можливо, допомагає герою/героїні впоратися з докорами власного сумління [3]. Характерною відмінністю роману «Ярмарок марнославства» від жанру плутовського роману є те, що оповідь ведеться не від першої особи, як прийнято в багатьох творах, а від третьої особи. Таким чином, новаторство Теккерея полягає в тому, що ніколи ніхто до нього так послідовно, логічно, критично та скептично не підходив до зображення суспільства і людини. На прикладі Ребекки автор зобразив сутність багатьох людей того часу, всіх учасників Ярмарок марнославства, де все покупається та продається.

Література

1. Ивашева В. В. Английский реалистический роман в его современном звучании / В. В. Ивашева – М.: Высш. Школа, 1974. – 458 с.
2. Кеттл А. Введение в историю английского романа / А.Кеттл. – М.: Прогресс, 1966. – 446 с.
3. Соловьева Н. А. История зарубежной литературы XIX в. / Н.А. Соловьева – М.: Высш. Школа, 1970. – 637 с.

*С.А. Криволап
м. Мариуполь*

"БИБЛЕЙСКИЕ МОТИВЫ В РОМАНЕ ДЖ. СТЕЙНБЕКА" НА ВОСТОК ОТ ЭДЕМА ""

Главное значение данного литературоведческого термина поддается определению с трудом. По словам Б.Н. Путилова мотив (от фр. - побудительная причина, повод к какому-либо действию; довод в пользу чего-либо) — устойчивый смысловой элемент художественного текста, повторяющийся в фольклорных (здесь мотив означает простейшую повествовательную единицу) и литературно-художественных произведениях. Мотив может рассматриваться в контексте всего творчества одного или нескольких писателей, какого-либо литературного направления или литературы целой эпохи, а также отдельного прозаического, лирического или драматического произведения, в котором воплощается в главных темах, символах, сюжетных ситуациях, образах. Более, чем другие элементы художественной формы, мотив соотносится с миром авторских мыслей и чувств, однако лишь в выявлении устойчивости и индивидуальности смыслового наполнения он обретает свое художественное значение и нравственно-эстетическую ценность. Нередко мотив содержит в себе отчетливые элементы символизации (дорога у Н.В. Гоголя, сад у А.П. Чехова, метель у А.С. Пушкина и русских символистов, карточная игра в отечественной литературе XIX века). В литературе разных эпох встречается и функционирует множество мифологических мотивов. Постоянно обновляясь в рамках историко- литературного контекста, они сохраняют свою сущность (мотив сознательной гибели героя из-за женщины, по-видимому его можно рассматривать как трансформацию выделенного Веселовским боя за невесту (Ленский у Пушкина, Ромашов у Куприна) Общеизвестным показателем мотива является его повторяемость.

Ведущий мотив в одном или во многих произведениях писателя может быть определен как лейтмотив. Он может рассматриваться на уровне темы и образной структуры произведения. [1]

По Томашевскому мотивы делятся на

Динамические и статические мотивы:

1. изменяющие ситуацию. Переход от счастья к несчастью и наоборот.

Перипетия (Аристотель: «превращение действия в его противоположность») - один из существенных элементов усложнения фабулы, обозначающий всякий неожиданный поворот в развитии сюжета.

2. не меняющие ситуацию (описания интерьера, природы, портрет, действия и поступки, не приводящие к важным переменам)

Свободные и связанные мотивы:

3. те, которые можно пропустить (детали, подробности они играют важную роль в сюжете: не делают произведение схематичным.)

4. те, которые нельзя опустить при пересказе, т.к нарушается причинно-следственная связь составляют основу фабулы. [2,с. 182-184].

Вопрос влияния библейских текстов на творчество отдельных писателей стал рассматриваться в последние десятилетия двадцатого века. Появились статьи о роли Библии в жизни и творчестве А.С.Пушкина, Ф.М.Достоевского, М.Е.Салтыкова-Щедрина. Библия - это Книга Книг, которая вобрала в себя веками накопленный опыт человечества во всех областях жизни. С древних времен люди искусства обращаются к ней в поисках новых сюжетов; многие страницы её вечно будут пленять людей силой вдохновения, яркостью образов, глубиной мыслей. Формулировка "Библейские мотивы" включает в себя, на правах обобщающей, такие мотивы, как христианские, евангельские, т.к. эти названия берут свое начало из книг Нового Завета. Библейские мотивы относятся к философско-символическим мотивам. Библейские мотивы входят в поэзию разными путями, получают разную художественную разработку. Но они всегда дают творчеству духовно восходящее направление, ориентируют его на абсолютно ценное. Роман Д.Стейнбека "На восток от Эдема" - пронизан интертекстуальными связями, ведущее место среди которых занимают библейские мотивы. [3, с. 490-504].

В последние десятилетия сложилось направление лингвистических исследований, объединенных под названием "интертекстуальность", считающее, что смысл художественного произведения формируется посредством ссылок на иной текст - текст того же автора, текст смежного искусства, текст предшествующей литературы.

Не случайно и название романа, и имена главных героев книги. Ведь книга содержит аллюзии (лат. *allusio* «намёк, шутка» — стилистическая фигура, содержащая указание, аналогию или намёк на некий литературный, исторический, мифологический или политический факт, закреплённый в текстовой культуре или в разговорной речи.) на Библию, а более всего - на четвертую главу "Бытия", то есть историю Авеля и Каина.

Первая отсылка - история братьев-погодок Карла и Адама. Карл растёт бойким, задиристым, и главное - в нём живёт злость и зависть, Адам же напротив, мягкий, покладистый, устремленный внутрь себя. И вот однажды в порыве зависти к брату за то, что отец предпочёл подарок Адама его собственному, зло настолько восстаёт в Карле, что он едва не убивает родного брата. Проходят годы, у Адама рождаются сыновья-близнецы, которых нарекают библейскими именами, но они также созвучны - Аарон (Арон) и Кейлеб (Кейл). И снова братья-близнецы оказываются абсолютно разными как внешне, так и по характеру. Темноволосый, упорный, волевой Кейл, к тому же тянется к ферме, к земледелию, и светловолосый голубоглазый Арон, спокойный, наивный. Обе истории братьев на первый взгляд очень схожи, да не совсем. Кейл, в отличие от своего дяди Карла, осознаёт, что в нём живет также и тёмное, злое начало, и более того - глубоко переживает свои нехорошие поступки, пытается бороться с собой. Ведь братья очень привязаны друг к другу нежной братской любовью и общей любовью к своему отцу. Стейнбек показывает нам, что несмотря на то, что все мы из одного теста сделаны, у нас есть главное - выбор, возможность измениться, наша жизнь только в наших руках. Эта главная мысль проносится через всю книгу и венчает её одним коротким, но таким важным словом... Главная аллюзия книги - в толковании всего одной фразы четвертой главы Бытия. [4]

Роман "К востоку от Эдема" представляет собой смысловую иерархическую систему, в которой можно выделить три уровня: семейная хроника, история долины Салинас и ее обитателей, философская притча о сути человеческой природы. Библейский миф является смысловой матрицей этого третьего уровня романа, создавая базу для философского осмысления событий. [5]

Литература

1. Книгин И. А. Словарь литературоведческих терминов /И. А. Книгин. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://litterms.ru/m/165>
2. Томашевский Б. В. Теория литературы. Поэтика. / Б. В. Томашевский – М.; 1931. - С. 182-184

3. Аверинцев 1980 - Аверинцев С.С. Иисус Христос / Мифы народов мира. Т. I. - М.; 1980. С. 490-504.

4. Стейнбек Дж. "На восток от Эдема". Цитаты. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moi-stroki.livejournal.com/10820.html>

5. Кремнева А. В. Функционирование библейского мифа как прецедентного текста [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dogend.ru/docs/index-425848.html>

*А.А.Кузьменко
м. Маріуполь*

ПРОБЛЕМА «ПРИРОДА-ЛЮДИНА-ЦИВІЛІЗАЦІЯ» У ТВОРЧОСТІ ДЖЕКА ЛОНДОНА

У творчості Дж. Лондона питання про форми і шляхи розвитку цивілізації та місце людини в цьому процесі є одним із центральних. Письменник зумів підійти до розуміння цивілізації в тому визначенні, яке було характерним для наукової думки кінця ХХ ст. У той час цивілізацію розуміли як складно влаштоване, розвинене суспільство, в якому важливе значення мають як економічні чинники, так і соціальна система, як моральні принципи регуляції взаємовідносин, так і політичний устрій, як практичні знання, так і естетичні ідеали. У великій кількості своїх творів – публіцистиці, романах, оповіданнях, Дж. Лондон дає оцінку сучасним процесам економічного і науково-технічного розвитку у світі, визначає сучасну цивілізацію як промислову. Дж. Лондон упевнений, що бурхливий розквіт промисловості, заснований на нових наукових відкриттях, – це процес закономірний, що повинен знаменувати собою рух вперед [2].

Органічно ввібравши знання минулого в області історії та філософії, проявляючи величезний інтерес до новітніх відкриттів в галузі науки та мистецтва, Дж. Лондон на їх основі сформував власне уявлення про шляхи розвитку суспільства та місця людини і природи в цьому процесі, більшою мірою, ніж багато його сучасників, тяжіючи до універсального розуміння законів життя, художньо втілюючи їх у своїх творах. Сплав ліричного і драматичного, відсутність відвертого дидактизму роблять його твори неповторними і оригінальними у своєму художньому звучанні і тій мірі, з якою вони діють на читачів [3].

Центральною проблемою, що визначила специфіку художнього світу творів Дж. Лондона в усій його складності та багатоаспектності, нам представляється проблема взаємовідносин людини, природи і цивілізації. Термін «цивілізація» увійшов до широкого наукового вживання в середині ХІХ століття, серйозні ж дослідження в цій області починаються тільки в середині ХХ століття. Важливо підкреслити, що, осмислюючи проблеми розвитку цивілізації, філософи і письменники, починаючи з кінця ХVІІІ століття, пов'язують розуміння терміну «цивілізація» з уявленням про процес еволюції людства. Актуальною стає спроба представити розвиток особистості в умовах формування суспільства та цивілізації в цілому в найбільш переломні, складні епохи, до яких належить рубіж ХІХ-ХХ століть. Проблема розвитку цивілізації і ролі людини в цьому процесі стає в цей час для США особливо актуальною, оскільки, вступивши в новий історичний етап розвитку, країна гостро відчула необхідність самоідентифікації у світі. З цією метою на рубежі ХІХ-ХХ століть американські письменники, серед яких є Дж. Лондон, дуже часто зверталися до окремих епізодів з історії своєї країни, американської цивілізації, що стало важливою прикметою епохи, що осмислюється як епоха великих змін в історії людства [4].

Осмилення сучасної цивілізації як промислової, машинної, знайшло відображення у творах Дж. Лондона, пов'язаних з жанром подорожі. У своєму творі «Люди безодні» Дж. Лондон відобразив особисті враження від знайомства з

жебрацькими кварталами столиці Великобританії. Називаючи основним законом життя в «людських джунглях» закон виживання, він прагне усвідомити механізми його дії. У місто, що для більшості є втіленням промислового раю, спрямовується бродяче плем'я міських жебраків, саме це перетворює розвиток цивілізації на неконтрольований стихійний процес, а людей – в жертв бездушного механізму, що іменується «цивілізація». Помилка в розвитку, з точки зору Дж. Лондона, полягає у тому, що сучасна цивілізація є «утилітарною за своєю суттю» [1], і в суспільстві будь-яке порушення прав власності карається суворіше, ніж порушення прав особистості. Життя на природі представлено як альтернатива нездорового міського життя, оскільки втрата зв'язків людини з природою, в розумінні Дж. Лондона, – важливий чинник розвитку сучасної цивілізації зі знаком мінус. Письменник, услід за своїми сучасниками, висловлює думки про те, що, розвиваючись в технологічному напрямі, цивілізація не робить кроку вперед у моральній еволюції, але хід подій можна змінити – людина повинна зробити вибір у бік морального, духовного розвитку.

Аналогічний погляд на знеособлення людини в умовах промислової цивілізації представлений у творі «Відступник». Монотонність праці біля станку вбиває в маленькому Джоні все живе – навіть уві сні він продовжує в'язати ткацькі вузли. Головний образ твору – образ людини-машини. Машини так укорінилися в дитині, з раннього дитинства працюючої на фабриці, що він вже сам став досконалою машиною, втративши здатність відчувати і думати. Сам час, здається, зупиняється, машина залишає тільки ілюзію руху. Стихійний протест Джоні проти монотонності життя – Джоні залишає рідний дім, єдина альтернатива в цій ситуації, з точки зору автора. Дерево перед будинком, яке бачить хлопчик, – особливий символ потреби в іншому житті, що залишилася в підсвідомості людини-машини. Знеособлення людини в умовах промислового міста і необхідність протистояти цьому процесу в цілях збереження моральної основи людського «я» – головна тема багатьох творів Д. Лондона [2].

Розглядаючи сьогодення в тісному зв'язку з минулим, розуміючи його як основу для майбутнього, Дж. Лондон, в руслі загальної тенденції американської літератури, схильний був відправитися в довгу подорож по історії людства. Дж. Лондон належав до тих небагатьох письменників, які, звертаючись до національного матеріалу і життя сучасного йому суспільства, готові були вийти за рамки суто національної проблематики, до тих, кого хвилювала доля світової цивілізації. Він не ставив перед собою мети вивести власну концепцію розвитку цивілізації, але, прагнучи до осмислення законів життя суспільства і ролі людини у ньому, він не випадково звертається у багатьох своїх творах до проблеми взаємовідносин людини, цивілізації і природи. Письменник зумів художньо втілити основні особливості розвитку цивілізації і тієї ролі, яку грає людина у цьому процесі, розкривши у своїх творах особливості їх взаємовідносин [3].

Література

1. Лунина И. Е. Художественный мир Джека Лондона / И. Е. Лунина / монография. – М.: МГОУ, 2009.
2. Образ промышленной цивилизации в творчестве Джека Лондона [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moyuniver.net/obraz-promyshlennoj-civilizacii-v-tvorchestve-d-londona/>
3. Художественный мир Джека Лондона [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.referun.com/n/hudozhestvennyy-mir-dzheka-londona>
4. Художественный мир Джека Лондона [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/khudozhestvennyi-mir-dzheka-londona>

*Д. А. Кухарчук
м. Маріуполь*

ТВОРЧА СПАДЩИНА Й.В. ГЕТЕ

Йоганн Вольфганг фон Гете — німецький поет, прозаїк, драматург, мислитель і натураліст. Він вважається засновником сучасної німецької літератури та лідером романтичного руху «Буря і натиск». У перших віршах й драмах Й. В. Гете відчувався деякий вплив наслідувальної салонної літератури. У 1770—1775 він захоплювався демократичною естетикою Й. Г. Гердера, був тісно зв'язаний з рухом «Буря й натиск», боровся за національну самобутність німецької літератури.

Лірика Й. В. Гете життєрадісна, близька до народної поезії, сповнена пантеїстичних настроїв («Побачення і розлука», «Дика троянда», «Травнева пісня», «Вечірня пісня художника» та ін.). В уривку «Прометей» виражений протест проти тиранії та релігійних догм. В основу новаторської історичної драми «Гьоц фон Берліхінген» покладено ідею об'єднання країни. У цьому творі вперше в німецькій драматургії 18 ст. поряд з героєм-бунтарем виступає народ.

Світову славу Й. В. Гете приніс роман «Страждання молодого Вертера», в якому відбилась глибока соціальна трагедія цілого покоління німецької молоді. Роман, багато в чому автобіографічний, користується величезним успіхом.

Розчарувавшись в індивідуалістичному бунтарстві «Бурі й натиску», Й. В. Гете мріяв про мирні суспільні реформи. У веймарський період особливо поглиблюються суперечності його світогляду.

Прояви консервативних поглядів Й. В. Гете найбільше помітні в творах, спрямованих проти французької революції («Громадянин-генерал», «Герман і Доротей» та ін.). Проте в найкращих своїх творах він лишався вірним прогресивним ідеалам. Народні мелодії, щирі й гуманні почуття й далі звучать в його поезії 80-х («Вільшаний король», «Міньйона» та ін.). Під час подорожі до Італії Й. В. Гете завершує «Іфігенію в Тавриді» і героїчну трагедію «Егмонт», пройняту пафосом боротьби народу проти національного гноблення. Тоді ж формується класицизм Й. В. Гете. Захоплення античністю зближує його в 90-х з Й. Ф. Шиллером. Проте, як видно з «Римських елегій», «Корінфської нареченої» та інших творів, на відміну від Й. Ф. Шиллера, Й. В. Гете приваблював, насамперед, життєствердний, чужий аскетизмові характер античної культури.

У 1795—1796 Й. В. Гете пише роман «Роки навчання Вільгельма Мейстера», другу частину якого «Роки мандрувань Вільгельма Мейстера» він завершує в 1821—1829. В останній період свого життя Й. В. Гете працював над автобіографічною книгою «З мого життя. Поезія і правда», створив ліричний цикл «Західно-східний диван», а також ряд розвідок з питань світової, зокрема слов'янської літератури й фольклору.

Творчість Й. В. Гете стала завершальним етапом не тільки німецького, а й європейського Просвітництва. Й. В. Гете зумів поєднати різні ідеї, концепції, напрями Просвітництва і при цьому створив власну художню систему, що вирізняється самобутністю та універсальністю. У його творчості можна знайти риси бароко і рококо, просвітницького класицизму і просвітницького реалізму, сентименталізму і преромантизму. Переймаючись проблемами тогочасної Німеччини, створюючи підґрунтя національної німецької літератури, художник разом з тим писав про людину і світ. Його хвилювали глобальні питання людства, він прагнув пізнати сутність загального буття, природи, мистецтва і відповідно до цього визначити місце й призначення особистості. За словами самого Й. В. Гете, «єдине, що нам слід робити, це заглиблюватися в самих себе» [3, с. 34]. «Заглибленню» у світ, природу і душу людини письменник присвятив усе своє життя.

Як і інші просвітелі, Й. В. Гете проголосив культ «природної» людини. Він утверджував безмежні можливості особистості, її велику роль в удосконаленні світу,

шукав шляхи встановлення суспільної, природної та духовної гармонії, важливої для всіх і кожного. Велику роль у вихованні людства Й. В. Гете відводив мистецтву. Ще під час навчання у Страсбурзькому університеті Й. В. Гете познайомився з Й. Г. Гердером, погляди якого справили на нього великий вплив. Й. Г. Гердер висунув ідею народності мистецтва. Він виступав за відображення життя і духу народу в літературі, за творче опанування традицій фольклору. Ці ідеї знайшли розвиток у творчості Й. В. Гете [1, с. 34].

Література

1. Аникст А. А. Творческий путь Гете / А. А. Аникст. - М., 1986. – 189 с.
2. Лагутина И. Н. Символическая реальность Гете. Поэтика художественной прозы / И. Н. Лагутина. - Москва : Наследие, 2000. - 245 с.
3. Свасьян К. А. Иоганн Вольфганг Гете / К. А. Свасьян. - М., 1989. – 156 с.

*А.С. Лисенко
м. Маріуполь*

ТРАДИЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ДЕТАЛІ У СТВОРЕННІ ОБРАЗУ ГЕРОЯ У АНГЛОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Вікторіанська епоха у літературі займає важливе місце та залишає значний відбиток у подальшому формуванні англомовної літератури у цілому. Для цієї епохи, як і для будь-якої іншої є характерними свої певні риси, які виділяють її з поміж інших літературних етапів. Починаючи з 30-х років історії Англії настав новий етап, англійське суспільство в 30-60-ті роки XIX століття, здійснюючи прискорене просування вперед, переживало складну зміну своєї соціальної структури. Вже до початку 30-х років в ході запеклої соціальних боротьби склалися нові взаємини суспільних класів – буржуазії, аристократії, пролетаріату. Боротьба між буржуазією та аристократією за гегемонію у політичній сфері завершилася перемогою буржуазії. З цього часу Англія стає класичною капіталістичною країною. Країна наповнена бунтами, технічними, робочими революціями, що має пряме відображення на створенні письменниками літературних творів [1, с.219].

Під тиском подій вікторіанського часу з'являється герой, типовий епосі революцій, бунтів та змін. Ідеологічною підставою вікторіанства став, по-перше, утилітаризм, який панд усе ставить принципи корисності, ототожнює щастя з матеріальним багатством та вигодою. Вищою істотою утилітаризму можна вважати статистику та факти, а мистецтво, з точки зору утилітаризму – «марне», тому виступає воно як предмет духовної розкоші [1, с.243].

Евангелизм слугував наступним ідеологічним стержнем для створення літературних творів та образів у них. Для евангелизму характерним є недовіра до чуттєвої сторони життя і природи людини, заклик до придушення всіх природних начал, страх до будь-яких насолод, мистецтва у тому числі [1, с.248]. Власне естетична функція мистецтва в очах вікторіанців не могла служити виправданням його існування; мистецтво и література могли бути прийнятими до розгляду лише с точки зору корисності для вдосконалення суспільства, тобто виховна, або вже – повчальна функція літератури, виходила на перший план.

Суспільство, засноване на односторонніх і прикрашених уявленнях про людську натуру, що закрило очі на реальну складність, неоднозначність особистості, обернулося суспільством лицемірним та фальшивим. В вікторіанську епоху процвітала подвійна мораль: релігійність, сентиментальність і добрі наміри, які прекрасно уживалися з проявами волаючої соціальної нерівністю і жорстокістю в особистих відносинах.

У літературі з'явився новий тип художнього героя, який, під впливом зовнішніх факторів, мав буди описаний згідного зі стандартами літературної епохи. При аналізі

твору актуальним є питання про межі допустимого членування тексту. Картина зображеного світу, образ героя твору літератури в неповторній індивідуальності складається з окремих художніх деталей. Художня деталь – це образотворча або виразна художня подробиця: елемент пейзажу, портрета, мови, психологізму, сюжету. Будучи елементом художнього цілого, деталь сама по собі є найдрібнішим образом, мікрообразом [2, с.61]. У той же час деталь практично завжди складає частину більш великого образу. Нерозкладні одиниці фіксуються, коли ми підіймаємось в метасловесний вимір твору – в його предметний світ.

Деталізація у літературі не просто цікава, бажана, - вона неминуха. Інакше кажучи, це не прикраса, а суть образу. Адже відтворити предмет у всіх його особливостях письменник не в змозі, і саме деталі замінюють у тексті ціле. Вибираючи ту чи іншу деталь, автор розраховує на уяву, досвід читача, які мислено додадуть читачеві відсутні елементи.

Функціонально-семантичні характеристики деталі залежать від типологічної належності тексту, в якому функціонує деталь. Щоб це підтвердити, звернемося до аналізу функціональної спрямованості деталей «замкнутого простору» та «зовнішнього простору» в аналітичному типі детективного роману.

Аналітичний тип детектива включає в себе опис розміреного способу життя головного героя, згідно з авторською інтенцією, проводить більшу частину свого часу у «замкнутому просторі» приміщення, обмірковуючи деталь злочину. Злочини в аналітичному детективі також здійснюються в «замкнутому просторі»: у кімнаті будинку, в купе поїзда, в літаку або готелі, для опису якого автор часто використовує велику кількість прислівників або прикметників, що передають значення спокою, затишку і тепла.

Так, в оповіданні К. Дойля “The Five Orange Pips” клієнт Шерлока Холмса звертає увагу на затишок його квартири: *snug chamber, protected from the weather or cold: worm and cozy* [3, с.214]. Описова картина зовнішнього по відношенню до персонажа простору і об’єктів, які його утворюють, має своє відображення в пейзажних замальовках. Деталі цієї замальовки можуть стати проникнення у внутрішній світ персонажа [1, с.76]. Пейзажні описи в аналітичному детективі зазвичай представлені у невеликих фрагментах тексту, але навіть ці деталі пейзажу несуть велике смислове навантаження: вони часто маркують початок нової справи, появи злочинця або зміну ходу розслідування. Тому для цього типу детектива характерним є опис пейзажу або зовнішніх явищ за вікном.

Література

1. Алексеева М.П. История английской литературы. М.: Академия Наук СССР, 1945. – 657 с.
2. Есин А.Б. Принципы и примеры анализа литературного произведения. М.: Флинта; Наука, 2003. – 248 с.
3. Doyle A.C. The Adventures and Memories of Sherlock Holmes. London: Wordsworth Classics, 1996. 503 p.

К.В. Лисокобилка
м. Маріуполь

РЕАЛІСТИЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОПОВІДАННІ ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА «ЕВЕЛІН»

Джеймс Джойс (1882–1941) – відомий ірландський письменник і поет, представник модернізму, який зробив істотний вплив на зарубіжну літературу ХХ

століття. *Модернізм* – загальна назва напрямів мистецтва та літератури початку ХХ ст., що відображували кризу буржуазної культури і характеризували розрив із традиціями реалізму та естетикою минулого. Модернізм виник у Франції наприкінці ХІХ ст. (Ш. Бодлер, П. Верлен, А. Рембо) і поширився в Європі, Росії, Україні. Модерністи вважали, що не треба шукати у творі мистецтва якоїсь логіки, раціональної думки. Тому мистецтво модернізму і носило переважно ірраціональний характер [3].

Протестуючи проти застарілих ідей та форм, модерністи шукали нових шляхів і засобів художнього відображення дійсності, знаходили нові художні форми, прагнули докорінного оновлення літератури. У цьому плані модернізм став справжньою художньою революцією і міг пишатися такими епохальними відкриттями в літературі, як внутрішній монолог та зображення людської психіки у формі «потіку свідомості», відкриттям далеких асоціацій, теорії багатоголосся, універсалізації конкретного художнього прийому і перетворення його на загальний естетичний принцип, збагачення художньої творчості через відкриття прихованого змісту життєвих явищ, відкриттям ірреального та непізнаного [3].

«*Потік свідомості*» – один із провідних прийомів літератури модернізму. Термін належить американському філософу В. Джемсу, який вважав, що свідомість – це потік, ріка, в котрій думки, переживання, спогади постійно перебивають одне одного, спонтанно перетинаються. «Потік свідомості» в художній літературі імітує безпосередню передачу хаотичного процесу мислення людини [3].

Модернізм – це соціальне бунтарство. Модернізм протестував проти грубого матеріалізму, проти духовного звиродніння та вбогості, тупої самовдоволеної ситості. Однак, протестуючи проти реалізму, модернізм не відкинув всіх його досягнень, а навіть використав їх, розвивав та збагачував у своїх пошуках нових шляхів у мистецтві [3].

Перше зріле видання Джеймса Джойса – збірка оповідань «Дублінці». У «Дублінцях» можна побачити сплетіння різноманітних художніх тенденцій – реалістичних, символічних, почасти натуралістичних, характерних для багатьох письменників рубежу століть. Вони засвідчили блискучу майстерність Джойса-стиліста, багатство відтінків його мови. У них Джойс відтворює обтяжливу і нудну атмосферу обивательського існування. «Моїм наміром було написати главу з духовної історії моєї країни, і я обрав місцем дії Дублін, оскільки, на мій погляд, саме це місто є центром духовного паралічу», – так Джойс охарактеризував її задум. Ірландія з її сірим одноманітним побутом постає в «Дублінцях» тлом, на якому розігрується «драма життя» [1].

Оповідання написані в реалістичній манері, пройняті скепсисом, гіркою та сумною іронією. «Дублінці» – це вершина ірландської реалістичної літератури початку ХХ століття [1].

Реалізмом прийнято називати напрям в мистецтві і літературі, представники якого прагнули до реалістичного і правдивому відтворення дійсності. Іншими словами, світ зображувався як типовий і простий з усіма його перевагами і недоліками [4].

Реалізм в літературі відрізняється рядом загальних ознак. По-перше, життя зображується в образах, які відповідають дійсності. По-друге, реальність для представників даної течії стала засобом пізнання себе і світу навколо. По-третє, образи на сторінках літературних творів відрізняються правдивістю деталей, конкретикою і типізацією [4].

Розглянемо тему даної роботи на прикладі оповідання «Евелін», яке входить до складу збірки «Дублінці».

В оповіданні автор описує вечір і кілька годин героїні, де перед її очима пролітає все її життя, всі труднощі і негаразди до цього моменту.

Героїня оповідання «Евелін» мріє почати нове життя разом із закоханим у неї Френком. Прийшовши на пристань, де він чекає її на палубі пароплава, щоб разом

вирушити назустріч майбутній долі, вона несподівано відмовляється від прийнятого рішення. Дж. Джойс надає читачам змогу самим відповісти на питання, чому Евелін так вирішила. Тлумачення ситуації можуть бути різними: нове життя, до якого кличе Френк, видається безоднею, в якій вона загине; Евелін прагне нового життя, мріє про нього, однак реалії, в яких вона живе, узвичаєні для неї [2].

Проблема, що постала перед героїнею, має величезне життєве значення, бо постає перед багатьма. Радикально змінити життя складно, навіть страшно: важко відмовитись від звичок, обов'язків; не виконати обіцянок, що дала свого часу матері; полишити будинок, молодших брата і сестру на жорстокого батька – усе це стримує Евелін. У сцені на пристані відчувається напруженість, що наростає поступово і сягає граничної межі. Дівчина відмовляється від рішення «бігти», «почати нове життя». Момент «освянення» («епіфанії») проявлено через зовнішні дії: «Її руки судомно вхопились за поручні. Й у вир, що захопив її, вона кинула крик відчаю... Вона повернула до нього бліде обличчя, безвільно, як безпорадна тварина. Її очі дивились на нього не люблячи, не прощаючи, не впізнаючи». Фінальною сценою автор стверджує безперспективність, безвихідь тих, хто перебуває у стані «паралічу». Трагедія не тільки Евелін, але цілого покоління ірландців в тому, що їм не вистачає сил на дію [2].

Історія Евелін, «однієї з дублінців», пригнобленої усім своїм оточенням, полонянки сірого, безплідного життя, своєї жалюгідної оселі, тяжкої праці, деспотичного батька – це характерний для класичного реалізму образ «маленької людини» та її долі [2].

Значення «Дублінців» виходить за рамки лише творчості Джойса. Це перший реалістичний твір ірландської літератури ХХ століття. І, нарешті, «Дублінці» – новий етап у розвитку європейської новелістики.

Література

1. Гениева Е.Ю. Перечитывая Джойса. Джойс Д. Дублинцы / Пер. С англ. – М.: Известия, 1982. – 256 с.
2. Гончаренко Е.А. «Дублінці» – «глава моральної історії моєї країни...» / Український журнал іноземної літератури «Всесвіт» №11-12 2010 г. с.240-251
3. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ ст. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.zarlit.com/info/history_XIX_XX/18.html
4. Реалізм [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Реалізм>

*С. Б. Лобанова
м. Маріуполь*

ПОЕТИКА ОБРАЗУ КАСАНДРИ У ТВОРІ К. ВОЛЬФ «КАСАНДРА»

Характерною рисою літератури ХХ-ХХІ ст. є використання міфології. Міфологізація стає одним з провідних принципів сприйняття дійсності. Слід зауважити, що акцентується увага саме не на особливості втілення «міфологічної свідомості», а на відтворення письменниками образів, сюжетів художніх прийомів міфологічного генезу. Письменники намагаються переосмислити міфи як міфопоетичний компонент поетики художнього твору.

Під міфопоетичним компонентом слід розуміти художні феномени сучасності, що орієнтовані на міфологічний тип свідомості, на міфологічні структурні особливості або цілком визначені міфологічні образи, які не позбуваються особистої естетичної специфіки, вільного індивідуально-авторського відношення до зображуваного [3, с. 6]. Міфопоетику слід вважати складовою поетики твору, яка вивчає міфологічні образи, мотиви, алюзії та ремінісценції, модельовані нові міфологеми. На думку О. Ю. Осьмухіна, саме художня трансформація похідного міфологічного матеріалу в

міфопоетичні елементи авторського тексту є найбільш значущими, оскільки саме в цьому аспекті міфопоетика демонструє здатність до глобального узагальнення на змістовному та структурному рівнях твору [2, с. 228-230].

Трагічний образ троянської цариці Касандри віщуні, пророцтвам якої ніхто не вірить є одним з хвилюючих та актуальних. Цей образ втілений Гомером у «Іліаді», Есхілом «Агамемнон», Еврипідом в «Троянках», де відбита найдревніша версія міфу про доньку Пріама та Гекуби, сестри Паріса. Міф «Касандра» є вічною міфологемою, яка була трансформована багатьма письменниками і не тільки сучасними.

Одним з яскравих прикладом трансформації міфу є твір К. Вольф «Касандра». Слід звернути увагу на той факт, що у творі К. Вольф відбувається саме феміністична трансформація цього міфу. У цьому творі проявляється новаторство К. Вольф, яке полягає у вільному переказі міфу та його кардинального усвідомлення пацифістських ідей письменниці. Образ Касандри у творі К. Вольф є гуманістичним.

Повість побудована як спогади та роздуми головної героїні царської доньки та жриці, пророцтва якої мали б сприймати як волю богів, але лишились не почутими. Переказ від першої особи дозволив К. Вольф скорегувати історію Троянської війни, традиційно закріплене у міфі уявлення, про яке критикується з позиції нового гуманістичного жіночого світосприйняття.

З одного боку, К. Вольф відштовхується від змісту самого міфу та сучасного дійсного міфу з його актуальними проблемами та, з іншого боку, проривається до глибинного міфозмісту, який має епохальне та вічне значення.

Література

1. Вольф К. Кассандра. Медея / Вольф К. – М. : ОЛИМП, 2014. – 354 с.
2. Осьмухина О. Ю. Мифопоэтическое пространство отечественного романа рубежа XX–XXI вв. / Осьмухина О. Ю. // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2013. - №4 (2). - С. 228-230.
3. Чернышева Е. Г. Мифопоэтические мотивы в русской фантастической прозе 20-40-х гг. XIX в. : автореф. дисс. на соискание учёного звания д-ра филол. наук / Е. Г. Чернышева. - М, 2001. – 34 с.

*О. О. Медведєв
м. Маріуполь*

СВОЄРІДНІСТЬ ПОЕТИКИ Г. ГЕЙНЕ

Г. Гейне був поетом, який займав особливе місце не тільки у німецькій літературі, а й у світовій. Він зробив великий внесок у розвиток та вдосконалення літератури. «Гейне відкрив нові можливості в поезії та прозі, поєднав лірику з публіцистикою, а публіцистику з лірикою» [2, с. 81]. Багато його ліричних віршів покладено на музику та перекладено на інші мови, де «простота та задушевність німецьких народних пісень поєдналися з людиною XIX ст., з її ідейними пошуками та рефлексією» [2, с. 81].

Н. Лейтес підкреслює, що як і у поезії, так і у публіцистиці у Гейне присутня особистість, його особисте відношення до речей, які він висвітлює у своїх роботах. У його творах простежується відношення до громадської боротьби його часу, його гострий розум, зацікавленість до соціально-політичних подій. Всі громадські події були відбиті у його творах, разом з його грою асоціацій поєднаною з фантазією. «Гейне постійно, приховано або видимо, полемізував з романтиками, пародіював романтичні мотиви та образи, але вони жили у його творах, зливаючись з реалістичними початками», так пише про нього Н. Лейтес. Він помічав у його віршах «незвичайно яскраву, нестримну» фантазію, яка породжувала несподівані образні сполучення, незвичайні метафори та порівняння, яка перепліталась з «аналізом сучасної дійсності».

У багатьох його роботах ми можемо спостерігати наявність фантастики – вона живе майже повсюди, але фантастичне у Г. Гейне з часом змінюється на тверезий аналіз дійсності.

Якщо характеризувати його твори окремо – прийоми та засоби, використані Гейне – будуть різнитись. Поема «Німеччина. Зимова казка» – казка нових часів. Сам поет, характеризуючи свій твір, говорить, що використовував романтичний стиль, тим самим підкреслюючи фантастичність образів, прийоми гротеску та сатири. О. Дейч, характеризуючи розділ «Пісні», «Бідний Пітер» підкреслює простоту автора та його природність типову для фольклору. На його думку, Гейне відмінно оволодів стилістикою, формою та лексикою народної пісні, і твори, створенні у народному стилі, мали успіх у молодого поета [1, с. 156]. Г. Гейне зумів уловити склад та співочу інтонацію фольклору, його пісні відрізняється простотою та силою емоцій, особливою зосередженістю [3, с. 111]. На думку Дейч Г. Гейне не копіював народну поезію, його головною метою було передати народний дух, проявити своє відношення до народних традицій: «Поет, не вдаючись до імітації народної пісні, разом з тим цілком у її дусі говорить про почуття, радість та страждання закоханого» [1, с. 156].

За О. Дейчем антитеза – один з найбільш сильних стильових засобів. Збірник «Ліричний інтермецо» майже повністю побудований на цьому засобі. Він використовує не тільки смислові та образні антитези, а ще й словесні. За допомогою антитези поет вводить іронію, яка приглушає романтичний настрій поезії, який такий типовий для його часу [1, с. 171]. Іронія, яка часто присутня у творах Гейне, не тільки у поезії, але ще й у прозі. За словами О. Дейч він користується французькими словами, перетворює за правилами на німецькі слова і створює таким чином «макаронічний вірш» [1, с. 176].

У своїх віршах Гейне дуже часто описує природу, і як вона пов'язана з людиною, як впливає на неї. За допомогою фольклорного паралелізму природа стає невід'ємною частиною страждань ліричного героя [3, с. 149]. О. Дейч у своєму посібнику «Долі поетів» також згадує про гейнівську природу та її тісний зв'язок з героєм. Він показує, як природа переплітається з людськими почуттями, взаємодіє. Наприклад, весною природа розквітає, і почуття закоханих перетворюються на казку; восени, коли опадає листя з дерев і природа постійно плаче – почуття закоханих угасають [1, с. 170]. Гейне в своїх віршах нерідко грає на контрастах пейзажів, ситуацій, образів. Таким засобом він підкреслює головну думку своєї поезії, яка чітко видима читачеві у порівнянні.

Як ми бачимо, поезія Гейне особлива, наповнена стилем народної пісні, проникненням у внутрішній світ людини. Кожен вірш – по-своєму досконалий та довершений, не схожий на попередній, не зважаючи на те, що автор використовує однакові стильові засоби.

Література

1. Дейч А. И. Судьбы поэтов / А. И. Дейч. – М., 1987. – 268 с.
2. Лейтес Н. С. От “Фауста” до наших дней / Н. С. Лейтес. – М., 1987. – С. 80-81.
3. Шиллер Ф. Генрих Гейне / Ф. Шиллер. – М., 1962. – 208 с.

*С. І. Меркулова
м. Маріуполь*

ЦИКЛ «МОЛОТ І ХРЕСТ» У ТВОРЧОСТІ Г. ГАРРІСОНА І ДЖ.ХОЛМА

Гаррі Гаррісон (1925-2012) – відомий американський письменник-фантаст, редактор галузевих періодичних видань та антологій, художник-ілюстратор і активний учасник різноманітних національних та світових заходів, покликаних популяризувати фантастичну літературу. Його твори відзначаються гуманістичною, антирасистською

та антимилітаристською спрямованістю, сюжетною винахідливістю із відчутною гумористичною та сатиричною складовими [3].

Цікавим є той факт, що серія «Молот и хрест» написана Гаррі Гаррісоном у жанрі «альтернативної історії» в співавторстві з Джоном Холмом – англійським літературознавцем, філологом і письменником. Важливо також відзначити, що Холм активно займається дослідженням середньовічної літератури, наукової фантастики і творчості Дж. Р. Р. Толкіна [4].

Серія складається з трьох книг, але російською та українською мовами деякими видавництвами випущена як тетралогія, останній том поділений на дві книги: «Молот і хрест» (1993); «Хрест і Король» (1994); «Король і Імператор» (1996); «Імператор і молот» (1996) [3].

Повертаючись до «альтернативної історії», слід зазначити, що це жанр фантастичної літератури, присвячений зображенню реальності, яка могла б бути, якби історія в один зі своїх переломних моментів (точок біфуркації, або точок розвилки) пішла іншим шляхом. Однак не слід плутати даний літературний жанр з альтернативними історичними теоріями, які пропонують вважати картину минулого, зображує історичною наукою, частково або повністю помилковою.

У творах цього жанру неодмінним елементом сюжету є зміна історії в минулому (щодо моменту створення твору). За ідеєю автора, в деякий момент минулого з якої-небудь причини або випадково, або в результаті втручання зовнішніх сил, наприклад, прибульців із майбутнього, відбувається щось відмінне від того, що відбувалося в реальній історії [1].

Події можуть бути пов'язані з широко відомими історичними епізодами чи особами, а може видаватися, на перший погляд, малозначним. У результаті цієї зміни відбувається «розгалуження» історії – події починають розвиватися за іншим сценарієм. У світі зі зміненою історією і відбувається дія книги.

Наприклад, в трилогії Г. Гаррісона та Дж. Холма «Молот і Хрест» розповідається про цілу технічну революцію, що відбулася в Англії дев'ятого століття, в основному через те, що християнство не змогло закріпитися в цій країні [5, с. 76].

Розвилка подій в трилогії пов'язана з реальним вторгненням вікінгів на чолі з братами Рагнарсон в Англію, коли з'являється вигаданий авторами молодий англо-норвежець Шеф Сігвардссон. Завдяки нестандартному мисленню і «віщим» снам, він стає вождем групи вікінгів, потім королем Англії і володарем значної частини Європи.

Автори не тільки наділяють свого героя даром передбачення, вони нав'язують йому роль великого винахідника і раціоналізатора. Серед відкриттів Шефа – і предмети (катапульта, баліста, алебарда, арбалет), і тактичні військові прийоми, і громадські ідеї на кшталт віротерпимості і скасування рабства [2].

Таким чином можна стверджувати, що однією з головних тем твору є зіткнення і розбіжності трьох релігій: ісламу, християнства і норвезької міфології. Автори ретельно вивчили ту далеку епоху, це надає романам достовірність. У персонажів абсолютно різні переконання, через це виникає певні протиріччя й плутанина.

Величезна робота, проведена авторами по вивченню тієї епохи, створює у читача впевненість в тому, що відбувається, в правдоподібності подій. Цікаво, що жодна з релігій не схвалена авторами. Виникає плутанина, викликана абсолютно різними переконаннями персонажів. Гаррісон і Холм винайшли світ багатий на хвилювання, інтриги і пригоди. Персонажі здаються реальними, їх почуття також важливі, як і їхні справи [4].

Автори приписали своєму герою багато реальних досягнень Уессекського короля Альфреда та англо-данського володаря Кнута Великого. Однак, незважаючи на цілком можливі і навіть здійснені події, поява в епоху раннього середньовіччя людини, наділеної раціоналістичним мисленням нашого часу, виглядає абсолютним свавіллям авторів.

Отже, жанр альтернативної історії зображує реальність, яка могла б бути, якби історія, в один зі своїх переломних моментів пішла іншим шляхом. Яскравими представниками цього жанру є Г. Гаррісон і Дж. Холм, які створили цикл «Молот і хрест».

Важливим буде зазначити, що світ, створений уявою Гаррі Гаррісона і Джона Холма, багатий пригодами, інтригами і хвилюваннями. Герої книг здаються абсолютно реальними, так само як і розгортання подій.

Головний герой трилогії – юний король Англії Шеф Сігвардссон, позашлюбний син датського ярла Сігварда і англійської леді Тріт, нащадок язичницьких богів і вождів, стає ватажком і натхненником сил, здатних протистояти лютим і безжальним вікінгам-завойовникам. Боги всіляко допомагають і підтримують молодого полководця, наділяючи його небаченими знаннями і талантами. Автори, детально вивчаючи характерні риси тієї епохи, передають її особливості, створюють враження присутності читача в епіцентрі подій.

Література

1. Альтернативная история : материалы из Википедии свободной энциклопедии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://ru.wikipedia.org/wiki/Альтернативная_история
2. Альтернативно-историческая фантастика [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://old.mirf.ru/Articles/art61.htm>
3. Биография Г. Гаррисона [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://fantlab.ru/autor13>
4. Гарри Гаррисон и Джон Холм [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.livelib.ru/author/147015-garri-garrison-dzhon-holm>
5. Соколов С. В. Альтернативная история : пособие для хронохичхайкеров / С. В. Соколов. – Липецк : Крот, 2006. – 232 с.

*О.І. Моногарова
м. Маріуполь*

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛІЗМУ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ХУДОЖНІЙ ПРАКТИЦІ СЛОВА

Зарубіжна література другої половини минулого століття представлена розмаїттям талантів, які яскраво втілені у мистецтві слова. Значною мірою вона розвивалася під знаком постмодернізму, яким узагальнено називають новітні тенденції у мистецтві, що виникли після модернізму та авангардизму. В обіг це поняття увійшло наприкінці 30-х років ХХ ст. у зв'язку з висловлюваннями про занепад духу експериментаторства в модернізмі, однак по-справжньому прижилося в теорії архітектури в 70-ті роки, а згодом перейшло й у сферу літератури, малярства, музики, театру, філософії.

XVIII століття прийнято вважати початком розвитку інтелектуалізму в літературі, оскільки саме тоді відбувається оформлення тих рис, які ми розглядаємо як домінуючі інтелектуалізму. Так, у XVIII столітті він був однією з визначних рис філософських жанрів. У ХХ ж столітті в межах філософських жанрів (роман, повість, драма) формуються самостійні жанрові різновиди – інтелектуальний роман та інтелектуальна драма. Постійними домінуваннями інтелектуалізму в літературі виділяються такі ознаки: основу твору становить авторська філософська концепція; традиційні етичні норми піддаються переосмисленню, проголошується авторський моральний імператив, серйозність проблематики поєднується з легкістю, іронічністю форми твору, інколи – карнавальністю; світ сприймається як текст.

Ці риси виявляються вже у філософських повістях Вольтера, діалогах Д. Дідро, романі Л. Стерна «Життя і думки Трістама Шенді». На різних етапах розвитку літератури до зазначених ознак інтелектуалізму додаються певні риси. Так, у період романтизму формується тип художнього мислення, для якого характерне сприйняття літературного процесу як невід'ємного аспекту осмислення буття, література синтезується з філософією, іншими видами мистецтв. Нова західноєвропейська драма на межі XIX – XX століть концентрує сценічну дію навколо дискусій, проблематика яких скерована на зіткнення нових і старих ідеалів, розкриття авторської соціальної позиції та філософської концепції.

У епоху романтизму інтелектуалізм набуває нових рис. Головною підставою для цього було те, що теорія романтизму представляла собою нерозривне поєднання філософії та естетики, що знаходить своє вираження в поезиці художнього твору. У першу чергу слід зазначити, що в основу світогляду романтиків лягли ідеї німецької класичної філософії (І. Кант, І. Г. Фіхте). Романтики переосмислюють саму роль і положення філософії в творчому процесі. Романтичне прагнення до синтезу позначалося в знятті меж у цілому «між творчими спеціалізаціями – філософською думкою і письменництвом, «хором» і «оркестром», живописом і літературою, словом і мелодією, науковою та літературною діяльністю» [1, с. 107].

Внесок літератури модернізму в еволюцію інтелектуалізму полягає в цілеспрямованій настанові на створення нового, нетрадиційного типу художнього тексту, ускладненого як формально, так і семантично. Інтелектуалізм стає визначною ознакою літератури новітнього часу. Якісно новий інтелектуалізм з'являється в період постмодернізму. Література постмодернізму є іманентно інтелектуальною, що позначається на творах письменників. Найяскравішим представником англійської постмодерністської інтелектуальної драми є Т. Стоппард [2].

У своїх п'єсах Т. Стоппард не пропонує жодних чітко сформульованих програм, демонструючи характерне для періоду постмодернізму прагнення не дотримуватися будь-яких догм. Його моральна позиція і система цінностей стають зрозумілими тільки за допомогою глибокого проникнення в інтертекстуальні і підтекстові пласти творів. Говорячи про нову інтелектуальну драму рубежу XIX – XX століть, традиції якої в тій чи іншій мірі відбилися у творчості Т. Стоппарда, необхідно виділити наступні її ознаки: зовнішня, сценічна дія поступається місцем дискусії; у ході дискусії ідеї взаємозаперечать одна одній і це зіткнення розкриває авторську соціальну позицію та філософську концепцію; непримиренність протилежних позицій призводить до комунікативної трансформації діалогу; провідну роль у діалозі знаходить підтекст; концептуально значущими стають паузи; особливого значення серед художніх засобів нової драми набувають символіка та парадокс.

Література

1. Лейтес Н. С. Интеллектуальный роман Бертольда Брехта // Проблемы метода и поэтики в зарубежных литературах XIX–XX веков (историческая динамика и национальная специфика) / Н. С. Лейтес – Пермь : Пермск. гос. ун-т, 1989. – 245
2. Чубарова В. Н. Интеллектуализм // Современный словарь-справочник по литературе / В. Н. Чубарова – М. : Олимп : ООО «Изд-во АСТ», 2000. – 432 с.
3. Stoppard T. Rosencrantz And Guildenstern Are Dead / T. Stoppard – L. : Faber and Faber, 1999. – 119 p.

*О.С. Нікітіна
м. Маріуполь*

ТВОРЧА СПАДЩИНА Й. ЕЙХЕНДОРФА

Літературна спадщина Й. Ейхендорфа надзвичайно різноманітно: поезія, новелістика, романи, сатиричні твори, драми, переклади, що свідчить про багатогранність його таланту. Найбільш цікавий для нас Й. Ейхендорф як поет і письменник, який протягом майже півстоліття спостерігав літературний процес у Німеччині 19 століття, зробивши в нього свій значний внесок. Різноманіття, а також широкі хронологічні рамки творчості Й. Ейхендорфа - від періоду розквіту гейдельберзької романтичної школи до затвердження в літературі та світогляді реалістичних тенденцій стало причиною появи безлічі суперечливих суджень про нього. Складним є питання про місце письменника в літературному процесі 19 століття, оскільки дослідники по-різному вирішують питання про те, представником якого літературного напрямку є Й. Ейхендорф. Так, наприклад Г. А. Корф називає поета «першим ліриком бидермайера» [1, с. 53], а Х. Бургер - «раннім реалістом» [1, с. 96], орієнтуючись у своїх судженнях на тимчасовий фактор, тобто, співвідносячи його роки життя і творчості з літературним процесом. При цьому вчені проводять чітку межу між романтизмом і реалізмом. Безперечно, у творах Ейхендорфа має місце спроба відбити реалії навколишньої дійсності, але вона настільки суб'єктивна, що говорити про переважання реалістичних тенденцій в його творчості навряд чи можливо.

У творчості Й. Ейхендорфа своєрідно поєдналися ідеї, світогляд всіх трьох етапів німецького романтизму. Й. Ейхендорф - явище в історії німецького романтизму виключне: його творча еволюція як би повторює основні етапи розвитку романтизму в Німеччині. Досліджуючи поезію Й. Ейхендорфа, можна виділити умовно три основних етапи творчого розвитку: ранній, що характеризується орієнтацією Й. Ейхендорфа на ієнських романтиків; гейдельберзька - де панують ідеї гейдельберзьких романтиків і пильну увагу до німецького фольклору; пізній, коли Й. Ейхендорф у своїй творчості намагається наблизитися до сучасного літературного процесу, освоюючи реальний життєвий матеріал. Етапи творчості Й. Ейхендорфа повторюють основні етапи розвитку німецького романтизму.

У ранніх творах Й. Ейхендорфа містяться в «згорнутому» вигляді програмні ідеї німецького романтизму. Він ніби підводить підсумок романтичному сприйняттю дійсності, що не розширюючи площині, в якій відображали життя його попередники. Світ Й. Ейхендорфа відрізняється від художніх систем, створених його попередниками, принципово інший постановкою основних питань. Нелегкий шлях вибирає письменник - шлях створення художнього світу через перевірку естетичних і філософських ідеалів романтиків. Як поет-лірик Й. Ейхендорф безумовно стоїть в одному ряду з найбільшими з романтиків. Його вірші відзначені свіжістю і оптимізмом, що забезпечує йому абсолютно особливе місце серед поетів-романтиків.

Література

1. Бент М. І. Ліричний герой у прозі Ейхендорфа / М. І. Бент. – М : ВШ, 1989. – 154 с.

*І. О. Оліхова
М. Маріуполь*

ТРАВЕЛОГ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОСНОВНІ РИСИ

Постійна увага до категорії жанру, його природи й специфіки пояснюється тим, що він характеризує найбільш загальне, усталене в художній системі літературних творів і

на цій підставі дає можливість аналізувати їх не лише в широкій взаємодії, а й у процесі історичного розвитку. Звертаючись до питань генезису й побутування різних жанрових утворень, літературознавча наука, однак, і дотепер ще не виробила ні однозначних критеріїв їх диференціації, ані загальноприйнятих оцінок їх інтегрованих різновидів. Сказане в цілому стосується сфери оповідної прози й, зокрема, жанру подорожі. Хоча одну з перших наукових дефініцій названого жанру було запропоновано ще двісті років тому, і зараз залишається відкритою низка принципово важливих теоретичних проблем. *Актуальність* проблеми визначення жанру травелога зумовлена тим, що незважаючи на довгу історію розвитку цього жанру і багатьох дослідників, які розглядали це питання, визначення жанру травелог і до сьогодні не має чіткого формулювання та є суперечливим.

Будучи самостійним видом літератури мандрів, особливим «словом про подорож» (відмінним, насамперед, від подорожнього нарису), травелог існував у різних жанрових формах: подорожнього щоденника, мандрівних нотаток, листів “з дороги” тощо. Водночас він стимулював розвиток інших жанрових структур: мемуарів, есе, того ж нарису; але міг почасти виступати своєрідною синтетичною жанровою модифікацією, відзначеною ознаками декількох жанроутворень і однією-двома специфічними властивостями. Однак, незалежно від того, чи був травелог особливим типом творів, що має чіткі жанрові межі, прототекстом інших видів художніх творів, чи жанром-“акумулятором”, він серйозно збагачував літературу мандрів, багато в чому визначає шляхи її розвитку [1, с. 4].

В процесі дослідження було проаналізовано роботи багатьох літературознавців, на основі чого можна запропонувати наступні визначення та риси жанру травелога:

- травелог уявляє собою літературно-науковий термін, в якому представлені особисті враження та дорожні пригоди, в яких поєднується мистецтво і документальність. Травелог складається з опису пейзажів, людей, відображення емоційного стану письменника, історії, мистецтва, етнології та географічних фактів відвідуваних місць;

- травелог - це легка, позитивна літературна робота, яка поєднує можливість і бажання пасажира ознайомитись з іншим часом і простором людей, і відкрити для себе гармонію людського духу, а також різноманітність суспільства і способу життя;

- описи у травелозі повинні бути правдивими, точними та об'єктивними, написаними цікавим і емоційним стилем, який викликає інтерес у читача і вводить його в абсолютно новий світ, який читач ніколи не знав раніше;

- травелог може також бути дидактичним і гумористичним [3, с. 21].

У філологічній науці дотепер не вироблено ані загальних критеріїв потрактування даного явища, ані єдиної термінологічної бази щодо всіх його структурно-значенневих одиниць. При визначенні терміну травелога пропонується відрізнити роботи, головною темою яких є подорожування (вигадані форми прози), від травелога, що являє собою описи реальних поїздок, здійснених із суто пізнавальними цілями (невигадані форми прози) [3, с. 22]. На думку деяких он-лайн джерел травелог – це різновид монологу, тобто прозаїчна форма, яка супроводжується картинками. Проте, ніхто до сьогоднішнього дня не дав тверде, ясне і суворе визначення ні жанру, ні терміну «травелог», хоча майже кожен читач може відчути елементи подорожі в літературних творах або насолоджуватися читанням тих, в яких сліди подорожей можуть відчуватися [2, с. 256].

Таким чином, можна зробити висновок, що травелог є самостійним типом художнього твору всередині жанру подорожі (травелог у “вузькому” значенні терміна). Травелог вже сам є творчо оформленим текстом, який не просто спрямований на публікацію, а потребує певної читацької реакції. Остання обставина примушує авторів конкретних травелогів звертатися до ретельної фільтрації життєвого матеріалу, внутрішньої діалогізації монологічного мовлення, типізації явищ і характеристик на базі

широкої документальності й міфологізму. Водночас травелог – це окремий вид жанру подорожі (травелог в “широкому” смислі слова), що співіснує з іншим його видом – нарисом. Властивими травелогу рисами є: більша ємність зображення, певна децентралізація художнього змісту, що закономірно спричиняє своєрідну поліструктурність, сюжетно-композиційну «розкутість».

Література

1. Деремедведь О. М. Жанрові особливості англійської жіночої літератури мандрів кінця XVIII – першої половини XIX століття (на матеріалі творів про Крим) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.04 / О. М. Деремедведь ; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімф., 2008. – 24 с.
2. Майга А. А. Литературный травелог: специфика жанра / А. А. Майга // Филология и культура. – 2014. – № 3 (37). – 363 с.
3. Denkova J. The travelogue as a literary genre in children's prose works "Pisma od Africa" by video podogrec / J. Denkova // Teacher : Journal of the Faculty of Education / ed. V. Acad, G. Gojkov. – Bitola : Faculty of Education, 2014. – № 1. – P. 21–29.

*В.М. Пахомов
м.Маріуполь*

ТРАДИЦІ КОНАНА ДОЙЛА У ТВОРЧОСТІ АМЕРИКАНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Детектив – різновид творів масової культури (прозаїчні твори, кінофільми, комікси), в яких розкривається певна таємниця, пов'язана зі злочином. Основна ознака детектива як жанру — наявність у творі якоїсь загадкової події, обставини якої невідомі і мають бути виявлені. Найчастіше описується подія — це злочин, хоча є детективи, в яких розслідують події, що не є злочинними (так, в «Записках про Шерлока Холмса», які звичайно відносять до жанру детектива, в п'яти розповідях з вісімнадцяти злочину немає) [1]. Актуальність нашого дослідження зумовлене незмінною зацікавленістю детективним жанром.

Джон Діксон Карр - американський письменник, який публікувався псевдонімами «Картер Діксон», «Карр Діксон» і «Роджер Фейрберн». Він є одним з кращих представників «золотого століття детектива». На його творчу манеру вплинуло його захоплення Конан Дойлом, Гастоном Леру і Честертоном.

Один з його найзнаменитіших персонажів це професор лексикографії доктор Гідеон Фелл, який з вперше з'явився на сторінках роману «Лігво Відьми»(1933). Загалом Гідеон з'явився у 23 детективах Дж. Д. Карра («Загадка божевільного капелюшника»(1933), «Полювання на циркульника»(1934), «Вісімка мечів»(1934) , «Годинники смерті»(1935) , «Людина-привид» [Назва роману в США: Три труни](1935), «Вбивство арабських ночей»(1936), «Розбудити смерть»(1938) та інші.) Дж. Д. Карр використовував його у своїх детективних творах близько 25 років. Прототипом для нього став Гілберт Кіт Честертон.

Дж. Д. Карр описує його в романі "Лігво Відьми": «Доктор Гідеон Фелл, огрядне тіло якого ледве уміщалося в глибокому шкіряному кріслі, набивав свою трубку та злегка задихався, стомлений навіть таким нікчемним зусиллям, як набивання трубки. Він був огрядний і ходив спираючись, як правило, на дві тростини. У променях світла, що падало з передніх вікон, його довге густе темне волосся, в якому, немов пишні білі плюмажі, виблискували сиві пасма, розвівалися, як бойовий прапор» [2].

Він також отримав утішний відгук від Агати Крісті: «Не дуже багато детективних романів збивають мене з пантелику останнім часом, але панові Карру це вдається.»

Дж. Д. Карр плідно працював в детективному жанрі. Прикладом цього може бути написана ним біографія Конана Дойла, а також серія нових пригод Шерлока Холмса які він написав разом зі своїм сином, а також історичні детективи з персонажами які реально існували[3].

Джон Діксон Карр останній твір «Голодний Гоблін» створив в 1972 році. Також він різноманітні і придумав багато нових оригінальних трюків в детективному жанрі. Він зумів створював у своїх творах одночасно атмосферу і хорошого гумору, і дикого страху[5].

В останній період свого життя Джон Діксон Карр випустив двадцять дев'ять романів. У 1954 році вийшов останній роман з Генрі Мерривелом, який має назву «Чаша Кавалера». А у 1967 році, вийшов останній роман з доктором Гідеоном Феллом, який має назву «Темна сторона Луни».

Джон Діксон Карр помер залишивши велику кількість якісних творів в детективному жанрі.

Література

1. Тынянов Ю. Н. Поэтика. История литературы. Кино / Ю. Н. Тынянов. – М. : Наука, 1977.
2. Карр Дж.-Д. Расследования доктора Гидеонна Фелла. Первая улика / Джон Диксон Карр. Ведьмино Логово : роман ; Загадка Безумного Шляпника : повесть ; пер. с англ. В. Архонтовой ; худож. А. Семякин – Харьков: Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2016. – 512 с.
3. Джон Диксон Карр : Детектив - на грани возможного [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://impossible-crimes.ru>
4. Карр Дж. Д. Биография / Бесноватые. Загадка безумного шляпника. Защиту ведёт Патрик Батлер. — СПб.: Лениздат, 1992. - 608 с.
5. Джон Диксон Карр : материалы из Википедии свободной энциклопедии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ru.wikipedia.org/wiki/Карр,_Джон_Диксон

*В.С. Процих
м. Маріуполь*

ВІЗІЯ РОЛІ ЖІНКИ В АНГЛІЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ХХ СТОРІЧЧЯ У РОМАНИСТЕЦІ АНГЛІЙСЬКИХ МОДЕРНІСТІВ

Через те, що феміністична літературна критика виникла лише тридцять років тому і поширилася у США та Західній Європі, вивчення жіночого досвіду у літературі є наразі актуальним. Незважаючи на те, що феміністська літературна критика філософсько-теоретично може бути орієнтована по-різному, загальним залишається визнання особливого жіночого буття, існуючого і майбутнього історичного досвіду. Таким чином, одним з головних напрямів критики є теза про необхідність створення соціальної історії жінок у літературі [1, с. 353].

Жіночий рух за рівні права та проти дискримінації жінок відображався не тільки у демонстраціях та зібраннях, але й залишив свій відгук у літературі початку ХХ сторіччя. Зокрема це можна побачити у роботах таких письменниць та письменників як Вірджинія Вулф, Редкліф Холл, Девід Герберт Лоуренс та інші.

Для Вірджинії Вулф фемінізм став фундаментальним базисом, як для початку творчої діяльності, так і для її контентного наповнення. Разом з іншими модерністами, зокрема Д.Г. Лоуренсом, письменниця намагалася розірвати зв'язок з минулими традиціями, від яких, на їх погляд, страждало суспільство Англії [4, с. 3, с. 15].

Обравши шлях письменниці, Вулф намагалася відновити та зцілити забуті жіночі голоси, які залишилися не почутими в історії та могли бути проігноровані у майбутньому. Водночас літературна традиція залишалася для письменниці нагадуванням про низьку оцінку жіночих розумових здібностей [4, с. 3].

В одному з своїх есе, де письменниця висловлює власні феміністичні погляди, «Жіночі професії», Вулф пише, що для того, щоб працювати та відчувати себе собою, вона була повинна вбити частину себе – ту частину, яку вона назвала «Хранителька Домашнього Вогнища». Саме так у часи королеви Вікторії бачили жінку: «Вона дивовижно душевна. Неймовірно чарівна й самовіддана. Досконало володіє важким мистецтвом сімейного життя. Кожен божий день приносить себе в жертву». Але головною рисою цієї ідеальної англійки було те, що вона не мала власного бачення, власного голосу: «...влаштована вона так, що взагалі не має власних думок і бажань, а тільки співчуває бажанням і думкам інших. Але головне, як ви самі розумієте, це те, що вона чиста. Чистота – її краща краса, сором'язливий рум'янець замінив їй хороші манери» [5].

Так головна героїня роману «Міссіс Делуovej» Кларисса Делуovej є тією ідеальною «Хранителькою Домашнього Вогнища». Вона – тиха й самовіддана дружина політика, яка займається тим, що влаштовує вечірки для лондонської еліти. Світські вечірки – це єдина сфера публічних відносин, до якої традиційне консервативне суспільство Англії впускає жінку [4, с. 102].

Для Кларисси ж вечірка – це її дар цьому світу та життю, яки хоча б на деякій час знищить межі між суспільним та приватним, між різними класами лондонців. Але на справді роль Кларисси не помітна – для неї її власна вечірка чуже середовище, бо вона не може на рівних засадах спілкуватися з гостями, її роль – підтримувати настрій та проявляти гостинність: «її більш хвилювали рози ніж Американці» [4, с. 103].

В той самий час, незважаючи на те, що у іншому романі письменниці, «Орlando», головною є тема андрогінності розуму, Вулф не може не наголосити на зневажливому ставленні чоловіка до жінки: «Жінка чудово знає, що, хоча великий розум її [чоловік] задаровує своїми віршами, хвалить її судження, допитується її критики і п'є її чай, це жодним чином не означає, що він поважає її думку, цінує її смак або відмовить собі в задоволенні, якщо вже заборонена рапіра, проткнути її наскрізь своїм пером» [4, с. 107].

У романі єдиними жінками, які відчували свободу власних думок та тіла, є повіями, жінками, яких до яких в усі часи було зневажливе ставлення. Зустріч Орlando з Нелл та її подругами, розмови на теми, які зазвичай підіймали чоловіки у власник закритих клубів – це нагадування про табу, встановлені у суспільстві, а також невелике передбачення – яким може бути суспільство, де жінка прийнята як повноцінна учасниця дискурсу [4, с. 107].

Але не тільки Вірджинія Вулф наголошувала на примиренні жінки з власним тілом та прийняття цього суспільством. Д.Г. Лоуренс у своєму останньому романі «Коханець Леді Чаттерлей» також підіймає це питання. Д.Г. Лоуренс – англійський письменник, який разом з спілкою «Блумсбері» рішучо відкидав лицемірство, вдавну сором'язливість, характерні для вікторіанської Англії [3, с. 336].

У власній творчості письменник протистояв «машинізації» життя й людини. Він запропонував теорію відродження природних основ життя. Лоуренс бачив відродження справжньої людини у єднанні розуму й тіла, розуму й кохання, стверджуючи фундаментальне право людини на вибір [3, с. 345].

Так, у романі «Коханець Леді Чаттерлей», який увібрав в себе многолітній досвід письменника, головна героїня, Констанція Чаттерлей має обрати власну роль у житті та ставлення до неї. Шукаючи гармонію в собі, Леді Чаттерлей переходить лукаву межу встановлену суспільством Англії і програє у боротьбі за власну свободу. На прикладі конфлікту роману можна побачити становища жінки на той час. Вважалось, що для

жінки важливі лише платонічні почуття до чоловіка, що жінка не має власного лібідо. Тим самим заперечувалося право жінки на власне тіло, на задоволення й щастя [3, с. 354].

Про рівне не тільки з чоловіками, а і з жінками, право на рівноцінне щасливе життя боролася інша англійська письменниця – Редкліф Холл. Зацікавившись новітньої на той час теорією інтерсексуальності, вона пише роман «Колодязь самотності», який викликав великий резонанс. Головна героїня – Стівен Гордон – гомосексуальна жінка, зовнішність й інтереси якої наближають її до чоловіка. Для такої жінки життя стає ще більшим випробуванням, подвійною боротьбою за власне «я», бо більшість не сприймала їх, вважала аморальними, чи навіть, психічно нездоровими. Героїня роману розуміє власне становище у суспільстві: «...у цьому світі існує терпимість тільки к так званім «нормальним», тому Стівен і її подруги стають вигнанцями і спілкуються лише у своєму маленькому закритому колі [2, с. 272].

«Колодязь самотності» – це художня ілюстрація життя «інвертованої» дівчини, яке мало своєю ціллю показати їх «нормальність» та жагу до життя у рівності з іншими [2, с. 273].

Таким чином можна зробити висновок, що візія жінки в суспільстві Англії на початку ХХ сторіччя мала в собі дискримінаційний характер. Так, жінка бачилася тихим самовідданим додатком до чоловіка без права на власне тіло, думку й почуття. Але слід зазначити, що серед прогресивного прошарку Англійської інтелігенції з'являлися ідеї за відходження від традиційних поглядів, що принижували жінок.

Література

1. Введение в гендерные исследования. Ч. I: Учебное пособие/ Под ред. И. А. Жеребкиной — М.: Харьков: ХЦГИ, 2001, — 708 с.
2. Кон И.С. Лики и маски однополю любви. Лунный свет на заре / И. С. Кон. — 2-е издание, перераб и доп. — М.: «Олимп», 2008. — 574 с.
3. Михальская Н.П. История английской литературы : учеб. для студ. филол. и лингв. фак. высш. пед. учеб. заведений / Н. П. Михальская. — 2-е изд., стер. — М.: «Академия», 2007. — 480 с.
4. Fernald, Anne E. Virginia Woolf : feminism and the reader / Anne E. Fernald – М.: PALGRAVE MACMILLAN, 2006. —236 с.
5. Вульф В. Женские Профессии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://prochtu.ru/text.php?avtor=491&kniga=14&f=html&p=view>

*Ю.П. Прядко
м.Бердянск*

ТВОРЧЕСТВО С. ДОВЛАТОВА В АМЕРИКАНСКОМ НАУЧНО-КРИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА 1990-Х ГГ.)

Актуальность исследования определена отсутствием в современном литературоведении комплексного анализа научной и критической рецепции творчества С. Довлатова американским литературоведением. Несмотря на тот факт, что литературное наследие писателя стало предметом многих аналитических работ не только российских, украинских, но и американских, британских, итальянских, канадских учёных, многие аспекты прозы С. Довлатова, например, исследование специфики его рецепции американскими литературоведами, остались нераскрытыми.

Первой серьёзной научной работой о С. Довлатове и его творчестве стала книга “Contemporary Russian Satire” [3] заслуженного профессора кафедры славянских языков и литературы университета Вирджиния (США) К. Л. Риан-Хэйс, опубликованная в 1995 году. В контексте русской и европейской литературных традиций американская

учёная детально исследует сатирические тексты пяти писателей-эмигрантов “третьей волны”: В. Войновича, С. Довлатова, В. Ерофеева, Ф. Искандера и Э. Лимонова. Книга состоит из пяти глав, в одной из которых – “The family chronicle revisited: Dovlatov’s Ours” – учёная, раскрывая историю развития жанра семейной хроники в русской литературе XVIII – XX веков (С. Аксаков, Н. Лесков, И. Рукавишников, М. Салтыков-Щедрин, Л. Толстой, И. Бунин и др.), последовательно доказывает, что повесть С. Довлатова “Наши” является пародией на данный жанр.

Образ имплицитного автора в произведениях С. Довлатова стал предметом исследования А. Прохорова (статья “The Case for The Implied Author in the Works of Sergei Dovlatov”) [4]. Автор анализирует прозу писателя-эмигранта, используя основные постулаты постмодернизма. Рассматривая вопрос о довлатовском имплицитном авторе, А. Прохоров опирается на теорию российского литературоведа М Липовецкого, описывающего постмодернистское мировоззрение как хаос, “with which many contemporary Russian writers, among them Sergei Dovlatov, attempt in their texts to establish a dialogue” – “с которым многие современные русские писатели, среди которых и Сергей Довлатов, пытаются в своих текстах построить диалог” [4, с. 75].

Американский профессор Д. Гелловэй в диссертации “The Prison Camp Theme in Russian Literature as Reworked by L. Razgon and S. Dovlatov” (1999) [2], рассматривая эволюцию “лагерной” темы в русской литературе, выбирает в качестве объекта исследования произведения Л. Разгона и С. Довлатова и утверждает, что довлатовская “Зона” представляет собой альтернативу уже существующей традиции “каторжной” литературы, так как состоит из рассказов, объединённых письмами писателя к издателю. Эта отличительная особенность позволила исследователю рассматривать повесть как метатекст: именно переписка делает “Зону” метатекстом, иллюстрирующим вовлеченность русского прозаика в дискурс “каторжной” прозы.

Проблеме трансформации “лагерной” темы в творчестве С. Довлатова посвящена диссертация американской исследовательницы М. Бурлацкой – “Soviet Prison-Camp Literature: The Structure of Confinement” [1]. Автор называет главной инновацией С. Довлатова изображение трагической стороны “лагерной” жизни, а не будней. Довлатовский литературный метод, по утверждению М. Бурлацкой, берёт своё начало в “лагерной” эстетике, при этом прозаик дистанцирует себя от реальности, о которой пишет, устраняет разницу между жертвами и палачами, лагерем и остальным миром, и первым среди писателей, разрабатывающих данную тему, привносит в “каторжную” литературу юмор как структуроорганизующий компонент произведения.

Во второй половине 90-х годов XX в. имя С. Довлатова появляется и в изданиях словарно-энциклопедического характера: “Cyclopedia of World Authors II” (Ed. by Frank N. Magill. – Vol.2. – Salem Press, 1997), “Reference Guide to Russian Literature” (Ed. by Neil Cornwell. – Fitzroy Dearborn, 1998), “Encyclopedia of World Literature in the 20th Century: A – D” (Ed. by Stevan R. Serafin. – St. James Press, 1999).

Таким образом, в рецепции личности и творчества С. Довлатова американским литературоведением во второй половине 90-х годов XX в. наблюдается определённая динамика: появляется ряд научных статей, диссертаций и монография, отличающиеся глубиной исследования прозы российского писателя и его творческой манеры. Несмотря на свою немногочисленность, данные работы могут существенно пополнить современное довлатоведение. Ценность данных исследований, на наш взгляд, заключается в определении новаторства писателя в жанре “каторжной” прозы (М. Бурлацкая); определении повести “Зона. Записки надзирателя” как метатекста (Д. Гелловэй), что позволяет ввести С. Довлатова в постмодернистский контекст; изучении довлатовского имплицитного автора (А. Прохоров, К. Л. Риан-Хэйс); рассмотрении довлатовского нарратива, особенностей сатиры и юмора писателя (Дж. Глэд, К. Л. Риан-Хэйс).

Література

1. Bourlatskaya M. Soviet Prison-Camp literature : The Structure of Confinement : Ph.D. Dissertation / Maria Bourlatskaya. – University of Pennsylvania, 1999. – 193 p.
2. Galloway David James The prison camp theme in Russian literature as reworked by Lev Razgon and Sergei Dovlatov : Ph.D. Dissertation / David James Galloway. – Cornell University, 1999. – 188 p.
3. Ryan-Hayes Karen L. Contemporary Russian Satire / Karen L. Ryan-Hayes. – Cambridge University Press, 1995. – 290 p.
4. Prokhorov A. The Case for the Implied Author in the Works of Sergei Dovlatov / Alexander Prokhorov // Graduate Essays on Slavic Languages and Literatures. – Vol. 10. – 1997. – P. 75–80.

*А.С. Самарська
м. Маріуполь*

ЖАНР РОМАНУ ВИХОВАННЯ У ПРОЗІ ДЖ. ІРВІНГА (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ «ПРАВИЛА ВИНОРОбІВ»)

Роман виховання або виховний роман (нім. Bildungsroman) – тип роману, який набув поширення у літературі німецького Просвітництва. За визначенням сучасного літературознавчого словника, в центрі роману виховання сюжетною основою роману виховання виступає процес становлення головного героя у критичних, переломних моментах, проходження так званої «школи» життя, поступове формування його як особистості та пошуки можливостей самореалізації у суспільстві. Навколишнє середовище грає важливу роль при формуванні особистості героя, та усі ті події, що відбуваються з ним – впливають на його розвиток. Роман виховання не ставить на перше місце вже сформованого героя, а розглядає його з самого початку розвитку. Саме тому обов'язково у таких видах роману є опис дитячих, юнацьких літ та період його дорослішання [1, с. 188].

Роман «Правила виноробів» – це один з творів, що в більшій мірі розвивають традиції європейського роману виховання.

У «Правилах виноробів» притягує увагу процес змінення основного дійового персонажу. Автор досліджує динаміку життєвого шляху головного героя, тому плавно описує етапи його становлення.

У центрі роману – вихованець сирітського притулку у тихому містечку Сент-Облако, штаті Мен, Гомер Бур.

Автор говорив, що «хотів написати роман про сироту, тому що тема сиріт є спільною для всіх та областю, котра не досліджена».

Якщо подивитися на особливості різних романів виховання, то можна побачити спільні риси. Це, як позначалося вище, декілька етапів розвитку героя. Перший етап розвитку, як правило пов'язаний з показом виховання героя вдалині від «світу» та його нравів. Наступна ступень – це формування особистості, яке починається зі знайомства героя різними галузями життя та суспільством. Та остання фаза, це показання «дозрівання» героя. Це основні етапи розвитку, які можна прослідити у романі «Правила виноробів» Дж. Ірвінга. Таким чином, тема виховання поділяється на 3 частини, в яких просторові категорії пов'язані з певними фазами розвитку героя [1, с.199].

У романі «Правила виноробів» Дж. Ірвінга ми бачимо такі етапи: перший – це дитинство Гомера в притулку, в якому він вчиться медицині у доктора Кедр; другий – момент коли Гомер залишає притулок у Сент-Облаці та їде в «Океанські далі» разом з Кенді та Уоллі; третій етап починається тоді, коли він повертається до притулку після смерті доктора Кедр.

Сент-Облако у самому початку роману виступає як символ «духовності», мрій про краще майбутнє. «Океанські далі» - порушення традиційних устроїв, зради собі та лицемірства; та Сент-Облако у кінці роману як набуття себе, набуття «дому».

Гомер зображений Ірвінгом у початку свого життєвого шляху, коли він не знає навколишнє середовище, коли не розрізняє де добро, а де зло. Всі спроби обзавестися сім'єю, на жаль, закінчуються невдачею, він весь час повертається назад до притулку. Коли ж настає момент, коли головному герою вдається покинути Сент-Облако разом з Уоллі та Кенді. Саме у цей час починається новий етап становлення: Гомер пізнає навколишнє середовище у відносинах з іншими людьми. Поступово рамки спостереження Гомера - розширюються. Адже раніше він був обмежений лише Сент-Облаком. Він живе у Уоррингтонов, пробує себе у новій професії. І все це відкриває йому багато нового: нових людей, нові та різні сторони життя.

Ще одна характерна риса для виховального роману це випробування коханням [1, с. 189]. Гомер закоханий у Кенді, та після відходу Уоллі на війну, їх роман стає взаємним. Але цей роман закінчується доволі швидко: вони мають розлучитися, коли повертається Уоллі паралізованим. Усі події, які відбуваються з Гомером вдаліні від рідного Сент-Облака, спонукають його повернутися назад до притулку і саме там приносити користь. Але повертається він не одразу, адже, багато років він шукав себе та своє місце у великому світі про який він так мріяв. Коли Гомер так і не знаходить своє місце, то вирішує взяти на себе роль вихователя, як колись доктор Уілбур Кедр, та повертається до притулку.

Суб'єктом формування героя можна назвати вплив на нього навколишнього середовища. Гомер знаходить в лиці доктора Кедра авторитетну особистість, опору. Доктор для нього вчитель та наставник, який веде його по життю та вирішує його долю. Він спостерігає за дорослішанням Гомера, і все знаходиться під його контролем.

Роман «Правила виноробів» присвячений пошукам головного героя, який намагався знайти своє місце і покликання у житті та буди корисним суспільству. У романі не обходиться без властивого письменнику вживання комічного. Наприклад, те, як дають імена у притулку, або правила, які висять для робочих, котрі не вміють читати і т.д.

Отже, доходячи висновку, можна сказати, що Ірвінг у своїх творах трансформує вже існуючу модель роману виховання. Він використовує прийоми модерністської і постмодерністської естетики. Це гротеск, сатири, «чорний гумор».

Слід зазначити близькість Ірвінга до диккенсовської традиції, яка проявляється в описі героя-сироти, що протистоїть жорстокості навколишнього світу, і використанні фіналу зі щасливим кінцем.

Література

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества [Электронный ресурс] / М.М. Бахтин. – М.: Искусство, 1986. – Режим доступа: http://www.i-u.ru/biblio/archive/bahtin_estetika/
2. Ирвинг Дж. Правила виноделов: роман / Дж. Ирвинг, пер. с англ. М. Литвиновой. - СПб: Амфора. 2005. — 766 с.

*А.А. Сапожник
г. Мариуполь*

ОЛЬФАКТОРИАЛЬНОСТЬ В МИРОВОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

В произведениях мировой литературы часто изображается мир зримый, мир осязаемый, слышимый, и крайне редко авторы используют описание мира запахов.

Далеко не каждый автор прибегал к созданию картины мира произведения, взяв за основу исключительно обонятельные ощущения героя для реализации поставленной цели - изобразить многогранность мира, красоту и полноту его проявлений.

На наш взгляд, данная тема является **актуальной**, поскольку в произведениях мировой художественной литературы данный подход к созданию художественного мира будь-то романа или лирического творения, встречается крайне редко. Однако, среди известных имен авторов мировой литературы, которые все-таки широко использовали ольфакториальную лексику, можно выделить М. Пруста, Ш. Бодлера, О.Уайльда, П. Зюскинда, И. А. Бунина и С.А.Есенина.

Целью данной работы является изучение реализации понятия «ольфакториальности» в произведениях мировой литературы.

Изучив значение термина «ольфакториальность», что в переводе с латинского означает «обонятельный», можно утверждать, что он вмещает в себя без исключения все компоненты, связанные с обонятельной функцией человека и содержит в себе понимание восприятия мира через обонятельные рецепторы.

Запах – это свойство предмета, вещества, действующее на чувство обоняния, воспринимаемое обонянием. Человеческое сознание устроено таким образом, что запахи играют важную роль в нашей жизни: новорожденный ребенок распознает мать по запаху, услышав знакомый аромат через много лет, мы вспомним, с кем или с чем он был связан. Как и цвет, и вкус, и звук, и осязание, запахи включаются в личностную, интимную модель мира, окружающего человека. Великий Сальвадор Дали говорил: «Запах – это то, что сильнее всего связывает нас с вечностью» [1].

Стоит отметить, что Марсель Пруст, Шарль Пьер Бодлер, Иван Бунин, Сергей Есенин – писатели разных эпох, разных стилей, их произведениям характерны непохожие сюжеты, они отличаются тематически. Однако, можно с уверенностью утверждать, что этих авторов сближает одно: каждый из них создал неповторимый художественный мир, в котором запахи играют роль, несущую дополнительное, чувственное содержание.

Шарль Пьер Бодлер, как представитель французской лирики, одним из первых обратился к запаху как средству выражения идеи в своих произведениях. Многосторонность и полнота изображаемого им мира преподносится Ш. Бодлером в действительности, наполненной деталями, выраженными посредством обоняния, осязания и вкуса. Тепловые, вкусовые, звуковые ощущения, а также запахообразы материализуют окружающее его героя пространство, уничтожают существующее между ними расстояние. В его сборнике «Цветы зла» запах, прежде неведомый поэтам классицизма и романтизма, обретает особое значение.

Широко известна «теория соответствий» Бодлера, согласно которой все запахи, цвета и звуки взаимопроникают, соотносятся друг с другом:

«Подобно голосам на дальнем расстоянии, / Когда их стройный хор един, как тень и свет, / Перекликаются звук, запах, форма, цвет, / Глубокий, тёмный смысл обретишие в слиянье [4].

Комплекс ощущений, описываемый в стихотворениях, помогает поэту воспроизвести целостную картину мира, обнажить смысловую значимость того или иного явления. Такой эффект достигается и при участии запаха, дополняющего и углубляющего единение сенсуальных факторов. Проявляется синестезия, впитывающая в себя все чувственные стороны. В строках «Соответствий» Бодлер показывает существующий реальный мир, в котором всё смешивается. Запах чистоты у поэта связывается с зеленью сада, плотью ребёнка, нежным зовом свирели. Другие – мускус, нарцисс, фиалка – обретают «царственную» окраску, но вместе с тем являют «роскошь и разврат». Это слияние внешних ощущений позволяет познать «восторг ума и чувств», происходящий внутри лирического героя [4].

Продолжил тенденцию Шарля Бодлера, выражения мысли посредством запаха, другой французский писатель – Марсель Пруст. Тут стоит вновь упомянуть, что запахи могут переносить нас к самым сильным, по эмоциональности, воспоминаниям из прошлого даже больше, чем звуки. Именно таким свойством запаха и воспользовался автор при написании своего романа «По направлению к Свану».

Самый, наверное, известный литературный эпизод, связанный с запахом, и ассоциирующимся с настроением его возбуждающим – это описание визита рассказчика к тетушке Леони, угостившей его бисквитным печеньем, в романе М.Пруста «По направлению к Свану»: *«Я наполнился каким-то драгоценным веществом»*. Вслед за этим странным чувством у героя пробуждаются воспоминания о детстве в Комбре: *«Весь Комбре и его окрестности – все, что имеет форму и обладает плотностью – город и сады, - выплыло из чашки чаю»* [3].

Впоследствии возникла теория, именуемая как "феномен Пруста", которая гласит, что именно запахи помогают человеку вспомнить самые далекие и эмоциональные моменты жизни [3].

К передаче ощущений и мыслей автора посредством запаха обращались не только французские писатели. Одновременно с Прустом влияние запаха на образное восприятие читателя изучал и всемирно известный русский писатель, и поэт XX столетия Иван Александрович Бунин.

Русский писатель А.Т.Твардовский говорил, что Бунин *«обоняет мир всегда и везде; он слышит и передает запахи - и дивные, и отвратительные, и утонченные, и непередаваемо сложные. Он умеет показать вещь через её запах, с такой яркостью и силой, что образ её как бы вонзается в душу. Бунин вдыхает мир; он нюхает его и дарит его запахи читателям»*.

Роль запаха в художественном произведении автор показал на примере рассказа «Антоновские яблоки» (1900), в котором автор очень живо и красочно изображает картины дворянской эпохи (ее процветания и упадка). Расцвет дворянства автор характеризует как благоухание. Запахи здесь автор передает через эпитеты, которые несут на себе оттенок чувств восторженности и нежности. Все запахи настолько разные! Пахнет еловым дымом от греющегося самовара, краской, только испеченным ржаным хлебом, свежескошенной травой. А когда все они смешиваются, получается единый неповторимый аромат, который чувствует читатель. Здесь имеет место быть также и запах меда, осенней свежести, запах дегтя и сочный запах антоновских яблок, который символизирует детство лирического героя. Для повествователя они (запахи) настолько знакомы и любимы, что он уделяет им немало места в произведении, ведь точно знает, что сумеет передать читателю всю палитру ароматов той эпохи [1].

Самым главным ароматом произведения остается запах антоновских яблок, который маленький лирический герой помнит очень отчетливо. Этот запах ассоциируется с детством. Исчезновение аромата антоновки является признаком исчезновения, упадка целой культуры, культуры дворянства [1].

Обращается к одоративным номинациям в своих произведениях и другой известный российский писатель – С. А. Есенин. Тема крестьянства – одна из ключевых тем творчества С. А. Есенина. Родная природа, поля, быт представлены в его стихотворениях со всей полнотой. Не составляют исключения и запахи Родины. В то время как запахи мёда и роз появляются в любовной лирике, трав и навоза — в стихах о родном крае, церковные мотивы и тема смерти неразрывно связываются с запахом ладана: *В роце чудились запахи ладана, / В ветре бластились стук костей. / И пришли к нам нежданно-негаданно / С дальней волости груды вестей* [2].

Таким образом, ольфакториальность, как способ выражения авторского замысла посредством описания запаха, нашла свое отражение в работах многих известных авторов мировой художественной литературы. Многогранные авторские подходы в изучении данной темы позволяют утверждать, что данное исследование не

ограничивается только ранее перечисленными именами, но и может быть расширено на исследовании других произведений авторов мировой литературы.

Литература

1. Метафизика аромата [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://nsportal.ru/ap/library/literaturnoe-tvorchestvo/2014/09/12/referat-po-literature>
2. Русенко Т.И. Специфика использования одоративных номинаций в поэзии С.А. Есенина / Т.И. Русенко
3. Феномен Пруста [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://бизнес-ароматизация.рф/синдром-пруста-как-запах-пробуждает-в/#.WAxRA2VkiUI>
4. Шувалова Е. С. Функции запахообраза в лирике Шарля Бодлера / Е.С. Шувалова // Молодой ученый. — 2015. — №22.1. — С. 41-50.

*А.С. Ткачук
м.Маріуполь*

ХУДОЖНЄ ЗОБРАЖЕННЯ ТОТАЛІТАРНОЇ ДЕРЖАВИ В РОМАНІ ОРУЕЛЛА «1984»

Джордж Оруелл, безумовно, вважається відомим, знаковим письменником-новатором у жанрі романної прози ХХ ст. Особливе значення у світовій прозі здобув роман автора «1984», який став джерелом зображення тоталітарного суспільства з усіма притаманними йому рисами. Сам автор став свідком громадянської війни в Іспанії, насильства та боротьби з фашизмом, становлення тоталітарних режимів у багатьох країнах світу, що саме і сформувало його світогляд і як наслідок визначило теми його літературних творів, що стало поштовхом до створення соціально-фантастичного роману-антиутопії «1984», який здобув світове визнання.

Вибір теми нашого дослідження зумовлений цікавістю до зображення політичного устрою вигаданої автором тоталітарної держави та можливих наслідків її впливу на громадянську свідомість. Тобто у роботі приділено особливу увагу вивченню владних структур держави, яку описав Оруелл у своєму творі, значною мірою зосередившись на взаємодії ворогуючих держав майбутнього та на способах формування і виконання політичних рішень в даній системі управління суспільством.

Мета нашого дослідження - довести, що антиутопія Оруелла є розгорнутою картиною тоталітарної держави, в якій відбуваються процеси гноблення людської волі, маніпулювання свідомістю громадян, приведення суспільства до так званого "абсолюту" існування людини, людини покірної, слухняної, яка не мислить, а підкорюється вірі, нав'язаної їй державою, відмовившись від історичної пам'яті, веденою ідеями розумової маніпуляції. Створення поліції думок, новояза - це шлях до спроби контролювати будь-які відхилення від заданого шаблонного мислення, яке повністю позбавляє людину особистої думки, права «голосу» і спокійного існування найбільш переконливо доведено автором роману [3, с.98].

Художній світ роману «1984» - це зображення трьох тоталітарних держав: Океанії, Євразії та Остазії, які знаходяться в стані постійної війни одна з одною. Головна мета, зображеного в романі Оруеллом, суспільного ладу - не допустити підвищення загального рівня життя людей. В результаті ідеологічного впливу весь простір людського життя виявляється зайнятим вже готовими рішеннями і смислами, а у героїв роману створюється лише ілюзія того, що вони мислять і вибирають самі.

На наш погляд, мета кожної війни – нав'язати суспільний лад, заснований на нерівності, де меншість править масовою свідомістю більшості, що дозволяє досягти розуміння задумки Оруелла, який у своєму романі майстерно зобразив бажання правлячої партії, яка буде вести цю війну вічно, охороняючи своє привілейоване становище. Судячи з характеристик, притаманних тоталітарній державі, можна

стверджувати, що безперечно у романі «1984» Оруелл зобразив тоталітарне суспільство. Тоталітаризм як ідеальний тип, тоталітаризм в чистому вигляді, у всій загальності, тотальності, жахливості своєї прояви різними способами: пропаганда і психічне програмування, стеження і заохочення доносів, насадження колективізму в побуті - лідери тоталітарних суспільств прагнуть добитися однієї мети: нав'язати всім членам суспільства абсолютно однаковий світогляд [2].

Як стверджує Є.А. Гольман, в таких умовах людина вступає в конфлікт з державою. Щоб зупинити опір людини, змусити її духовно деградувати, жити в постійному страху, в злиднях. Державний апарат настільки сильний, що будь-яка боротьба з ним безглузда [4, с.58].

Відомо, що Джон Оруелл писав роман «1984» як попередження. Але попередження не вийшло, тому що в основі роману лежить безвихідь. Письменник сприймав тоталітаризм як щось, що зупиняє історію. Події були надзвичайно «ірраціональні» і внаслідок цього Оруелл став сприймати їх теж ірраціонально. Антиутопія «1984» фактично стала не попередженням, а пронизливим криком, як стверджують дослідники творчості автора.

Існує думка, що Оруелл розгадав таємницю тоталітаризму. І літературний світ був приголомшений цим відкриттям. Тоталітаризм - це державний устрій брехні і насильства, згодом він несе загибель і руйнування [1, с.116].

У підсумку можна зазначити, що виявляється досягнення ідеального суспільства можливе лише ціною втрати людського в людині. Однак така ціна занадто висока. Отже можна зазначити, що в цьому і полягає попередження людства автором антиутопії, який побачив, що сучасна культура вже містить в собі передумови зображеного їм деградуючого суспільства у романі «1984».

Література

1. Гольман Е. А. Антиутопия как предчувствие. Попытка переосмыслить литературный жанр в контексте Франкфуртской социологической школы / Е. А. Гольман // Без темы. – 2008. – № 3-4. – С. 55–60.
2. Мамардашвили М. К. Сознание и цивилизация / М. К. Мамардашвили // Мамардашвили М. К. Как я понимаю философию?. – 2-е изд., доп. – М. : Прогресс-Культура, 1992. – С. 107–121.
3. Марсель Г. Онтологическое таинство и конкретное приближение к нему / Г. Марсель // Трагическая мудрость философии : избран. работы. – М. : Прогресс, 1995. – С. 97–105.
4. Тавризян Г. В тени завтрашнего дня / Г. Тавризян. – М. : Изд-во гуманитар. лит., 1995. – С. 72–106.

*І.К. Хрипченко
м. Бахмут*

ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ДІАЛОГІЧНОГО ПЕРСОНАЖНОГО МОВЛЕННЯ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ)

Значимо: персонажне мовлення – мовлення дійових осіб твору; головний конструктивний компонент образу персонажа. Форми мовленнєвого втілення дійових осіб є багатограничними, а їхній вибір зумовлений суб'єктивним (творчим задумом автора) та об'єктивним (характером персонажа) параметрами [1, с.173]. Наразі розмежовують зовнішнє і внутрішнє персонажне мовлення.

Зовнішнє мовлення – це сукупність самостійних реплік персонажа, що виконують функцію його мовленнєвої характеристики. На лексичному, синтаксичному та

інтонаційному рівнях зберігаються, як правило, риси усного розмовного мовлення. В залежності від концептуальної структури в тексті розрізняють наступні конструктивні різновиди зовнішнього мовлення: діалог, монолог, полілог, конструкції з прямим мовленням, конструкції з непрямим мовленням і невластиво-прямим [1, с. 174].

У цій розвідці основну увагу зосередимо на провідній в аналізованому романі Маркуса Зузака «Книжковий злодій» композиційно-мовленнєвій формі зовнішнього персонажного мовлення – діалозі. Варто зазначити, що під діалогом (від грец. dialogos – розмова, бесіда) будемо розуміти, услід за визначенням, наведеним в енциклопедії «Русский язык», «форму мовлення, що складається із регулярного обміну висловлюваннями-репліками, на мовний склад яких взаємно впливає безпосереднє сприйняття мовленнєвої діяльності мовців» (переклад наш – І. Х.) [2, с. 119].

На думку переважної більшості дослідників, до головних функцій діалогу належать наступні: створення поліфонічності твору, внесення багатьох світоглядних композиційних точок зору, вираження різних оцінних позицій, а також характерологічна функція створення мовленнєвого портрету персонажа [4].

Зауважимо, що при передачі діалогу в художній літературі завжди в тій або іншій мірі виникають окремі відмінності від розмовного діалогу, наприклад, слабо відбиваються особливості порядку слів розмовного мовлення. При цьому в художньому дискурсі діалог, як правило, є літературно обробленим. На відбір лексики, синтаксичних конструкцій, способів, взаємодії реплік накладають відбиток як відповідні жанрово-стильові норми, так й ідіостиль письменника. Як доводять наші спостереження, найбільш показовим для нашого дослідження є синтаксичний рівень.

Нижче наведемо за приклад діалог з досліджуваного прозового твору:

«Come on,» Rudy said, once they'd recovered their breath. «Just down here a little.»

He took her to Hubert Oval, the scene of the Jesse Owens incident, where they stood, hands in pockets. The track was stretched out in front of them. Only one thing could happen. Rudy started it. «Hundred meters,» he goaded her. «I bet you can't beat me.»

Liesel wasn't taking any of that. «I bet you I can.»

«What do you bet, you little Saumensch? Have you got any money?»

«Of course not. Do you?»

«No.» But Rudy had an idea. It was the lover boy coming out of him. «If I beat you, I get to kiss you.» He crouched down and began rolling up his trousers.

Liesel was alarmed, to put it mildly. «What do you want to kiss me for? I'm filthy.»

«So am I.» Rudy clearly saw no reason why a bit of filth should get in the way of things. It had been a while between baths for both of them [3, с. 36].

Автор уводить читача в наступну ситуацію: Руді та Лізель обговорюють Джессі Оуенса (темношкірого американського легкоатлета), і юнак пропонує дівчині забіг на сто метрів як парі для поцілунку. Зазначений фрагмент слугує яскравим прикладом діалогу, налаштованому на *позитивну, доброзичливу та успішну комунікацію*. Цей різновид зовнішнього діалогу засвідчує, як видно, взаєморозуміння між партнерами, гармонію стосунків, сприятливий для розмови клімат, адекватні реакції співрозмовників, плавний розвиток подій з метою обговорення адресатом та адресантом певної інформації, її доповнення та конкретизації.

Саме тому перша фраза діалогу виражена імперативом, що утворений з дієслова, а підмет *you* опущено, бо він є зрозумілим сам по собі, тобто еліптичним. Наступна ж репліка побудована дієсловом *down* у наказовому способі.

Цікавим з погляду синтаксису є речення «hundred meters». Зазначимо: це речення є односкладним (наявний тільки підмет), іменним, номінативним (кількісно-іменникова сполука).

Наявне в діалозі-уривку з'ясувальне підрядне речення з пропущеним сполучним словом *that*, тобто *певен (у чому?)*, *що ти не переможеш*.

«Do you?» – речення еліптичне. Пропущений компонент *know* через зрозумілість фрази у цілому.

Аналогічною є відповідь *No*, що є квазі-реченням (реченням-реплікою).

Елемента комічного автор досягає шляхом використання слова *filthy*, адже чи є взагалі якісь перешкоди задля того, щоб поцілувати людину, яка подобається? Немає значення, чи забруднена дівчина, чи ні. На підтримку коханою Руді відповідає скороченим ствердженням, що і він забруднився також: *So am I*.

Як бачимо, найбільш експресивно-стилістичним різнобарв'ям відзначається інтонаційний аспект синтаксичного рівня аналізованого діалогічного тексту, що передається насиченістю спонукальними й питальними синтаксичними конструкціями; окличними реченнями, що передають цілий спектр людських емоцій; риторичними запитаннями; повторами; односкладними й неповними реченнями; наявністю характерного для повсякденно-побутового спілкування порядку слів та розмовної інтонації, що передається відповідною системою пунктуаційних знаків, наприклад, тире, три крапки тощо.

Не зайвим, на нашу думку, буде звернення і до лексикології та стилістики німецької мови, адже слово *Saumensch* походить саме з неї. У перекладі це лайливе слово звучить як *свинтус*, але у той же час воно адресоване тій дівчинці, до якої персонаж-хлопець відчуває певне позитивне ставлення. Зазначимо: *Saumensch – A German insult to women, translating to a sow. Used in modern leet speak to show affection to a girl you want or love* [5].

Отже, словесна форма інформативно-комунікативного діалогічного мінімуму відповідає первинності та природності цього типу спілкування, що походить із усно-розмовної сфери. Як наслідок, діалогічному персонажному мовленню властива в основному простота синтаксису. Серед простих речень більша кількість неповних, еліптичних, односкладних. У діалозі представлені всі види речень за метою висловлювання, інтонацією, емоційним забарвленням.

Література

1. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста: учебник, практикум / Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. – М.: Флинта : Наука, 2005. – 496 с.
2. Русский язык. Энциклопедия [Текст] / [под ред. Ю. Н. Караулова]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2003. – 704 с.
3. Markus Zusak. *The Book Thief*. KNOFF, BORZOI BOOKS, and the colophon are registered trademarks of Random House, Inc. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data. Zusak, Markus. *The book thief* / by Markus Zusak. – 1st American ed. p. cm.
4. Матковська Г. О. Лінгвостилістичні особливості композиційно-мовленнєвих форм художнього тексту [Електронний ресурс]. – режим доступу до статті : <http://naub.oa.edu.ua/2013/linhvostylistichni-osoblyvosti-kompozytsijno-movlennevyh-form-hudozhnoho-tekstu/> (Дата звернення 14.10.2016).
5. Urban Dictionary [Електронний ресурс]. – режим доступу до словника: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Saumensch> (Дата звернення 14.10.2016).

О.В. Цололо
М. Маріуполь

НЕОРОМАНТИЗМ У ТВОРЧОСТІ КІПЛІНГА. ЗАГАДКИ КІПЛІНГІВСЬКОЇ МАНЕРИ

Актуальність дослідження зумовлена зацікавленістю творчості Редьярда Кіплінга, а саме стильової течії неоромантизм у його працях. Тут його уміння осягти описане зсередини, а також додання його текстам відчуття правдивості.

Мета дослідження передбачає розв'язання таких завдань:

- дослідити поняття неоромантизм;
- проаналізувати творчість Редьярда Кіплінга;
- визначити ознаки неоромантизму у працях Р. Кіплінга.

Кіплінга створила Індія. Він виріс і сформувався в роки, коли позитивізм із його провідною ідеєю матеріального прогресу, що визначає собою заодно і прогрес моральний, ще був широко популярний. Антипозитивістська реакція, яка усе більш посилювалася наприкінці століття, набула в сфері літератури різноманітних форм. Однією із найбільш впливових антипозитивістських літературних течій стає неоромантизм [1, с. 23].

Неоромантизм (від грецьк. νέος – молодий, новий і фр. romantisme) – умовна назва естетичних тенденцій, що виникли в світовій культурі, зокрема в літературі, живописі та музиці, на межі 19-20 століть. Течія раннього модернізму. Неоромантики оспівували мужність, подвиг, романтику пригод, часто обираючи тлом для своїх сюжетів екзотичні країни. Характерний неоромантичний герой – непересічна сильна особистість, нерідко наділена рисами «надлюдини», вигнанець, що протистоїть суспільній більшості, шукач романтики та пригод.

Кіплінг від народження був наділений рідким письменницьким даром – умінням осягти описане зсередини. Саме ця внутрішня причетність додає його текстам відчуття абсолютної правдивості.

Наприкінці 19-го століття література мала потребу у відновленні, і варто було Кіплінгу в 1890 р. опублікувати в Англії кілька десятків оповідань і балад, як стало ясно – серед літературних «розрахованих світил» з'явилася «беззаконна комета», готова підірвати зсередини сформовану систему жанрів і стилів. У неясному, розпливчастому контексті епохи Кіплінгу вдалося розглянути велику лакуну, вдалося розгадати потребу у сучасному романтичному герої, у новому моральному кодексі, у новому міфі, що був би співзвучний дарвінівській теорії еволюції з її твердою формулою: «Вживає найсильніший».

При цьому, на відміну від Стівенсона, який звернувся у пошуках такого героя до романтизації минулого, Кіплінг знайшов романтику подвигу і подвижництва в самій гушавині сучасності, ставши одним із засновників недовговічної школи кінця 19 ст. – неоромантизму [3, с. 61].

«Сумовитому детермінізму натуралістів і хитких містичних здіймань декадентів він протиставив творчість, активне щодо дійсності. Слідом за романтиками першої половини 19 ст. Кіплінг запропонував читачу безпосередню програму поведінки, ідеальну модель, на яку слід було орієнтуватися в повсякденній діяльності і яка знайшла собі безліч прихильників». Так, більшість британських офіцерів до першої світової війни, за свідченням англійського поета і романіста Р. Грейвз, старанно імітувала стиль життя і лад мови мужніх героїв «залізного Редьярда» [2, с. 17].

При цьому дана вихідна установка здійснюється в ранній творчості Кіплінга на матеріалі, який колись вважався непридатним для «високого» мистецтва. «Його оповіді і балади, присвячені Індії, широко розсунули границі канонічної літературності, і приголомшеному читачу відкрився в них незвичний світ, де екзотика і героїка проступали крізь густий, жорстко виписаний «низовий» побут. Замість умовно-театрального, ошатного Сходу в літературу ввійшов Схід брудний, курний, кривавий, страшний. Змістилася міра умовності, пересунувся кут зору, романтика впровадилася в будень і набула чарівності правдоподібності».

Незвичайними виявилися і герої Р. Кіплінга, позбавлені ореола зовнішньої винятковості. На сторінках його творів ожили люди незначні і неяскраві, дрібні чиновники, інженери, лікарі, поліцейські, телеграфісти, будівельники й агрономи, залізничники і клерки, в яких за всіх обставин, часто не вигідних, і всупереч ним, Кіплінг знаходить залишок людяності.

Демократичний низ, якому Кіплінг явно віддає перевагу, втілює безправний, багаторазово принижений і слухняний рядовий армії Її Величності Томмі Аткінс. Виникнувши спочатку в прозі, солдатська тема швидко перекочувала в поезію Кіплінга [3, с. 108].

«Художнє мислення Кіплінга, – пишуть Н. Дьяконова й О. Долінин, – у першу чергу орієнтовано на фольклорно-міфологічні мотиви, що немов просвічують крізь щільну речовинність його світу. Не тільки у своїх казках про тварин, але і в цілком «правдоподібних» оповідях і віршах він часто спирається на первинні, архаїчні сюжети й образи, що здавна зберігаються в колективній пам'яті людства. Створена ним картина світу, незважаючи на свою майже протокольну точність, виводить нас за межі індивідуального, одиничного, історично-конкретного; у ній мало відтінків і півтонів, вона універсальна, тому що побудована як деякий найпростіший міф, що оперує лише споконвічними категоріями і знайомими кожному символами. Життя – смерть, перемога – поразка, сила – слабкість, день – ніч, рай – пекло, порядок – хаос, Бог – диявол, – такі постійні для творчості Кіплінга протиставлення, що реалізовані на багатьох рівнях і безвідмовно впливають на почуття читача» [4, с. 39].

Містичність і міфологічність мислення Кіплінга відзначали багато дослідників, даючи, щоправда, при цьому різне трактування Кіплінгівським ключовим морфемам. Зокрема, Андре Моруа писав, що в кращих своїх віршах і оповіданнях Кіплінгу удається встановити зв'язок «із самими древніми і глибокими шарами людської свідомості».

Література

1. Андреев Л. Г. История английской литературы: УЗ-х т. под ред. Головченко Ф. М. / Л. Г. Андреев. – М.: Художня література, 1948. Т. 3. Твори та рецензії, – 922 с.
2. Андрущенко М. К. Редьярд Кіплінг та його твори / М. К. Андрущенко. – М.: Художня література, 1973. – 607 с.
3. Дайчес Р. Н. Редьярд Кіплінг та його світ. Досліджування матеріалів / Р. Н. Дайчес. – К.: Наукова думка, 1992. – 312с.
4. Лавренко Р.Н. Традиції та новаторство у англійській літературі / Р. Н. Лавренко. – Л.: Генеза, 1991. – 115с.

*К.В. Чижик
м. Маріуполь*

ТЕМА ГОЛОДОМОРУ В РОМАНІ НАТАЛКИ ДОЛЯК «ЧОРНА ДОШКА»

Великий голод в Україні 1932-1933 років – одна з найтрагічніших сторінок минулого України. Нинішнє покоління має глибоко усвідомити масштаби пережитого лихоліття, зробити все для збереження пам'яті про загиблих. Ще зовсім недавно навіть згадувати про ці події було небезпечно. Одні письменники часом вдавалися до «езопівської мови», інші знаходили в собі сили і мужність писати відверто. Літературознавці вважають, що першим із прозаїків звернувся до теми Голодомору Улас Самчук в романі «Марія» та Василь Барка в роман «Жовтий князь». Ці романи фахівці вважають чи не найкращими і найбагатограннішими з відомих творів про трагедію Голодомору. В. Барка не тільки наповнив роман промовистими фактами, він зобразив і той невидимий, але присутній повсюдно страх, який опанував морених голодом людей, змінював їхні душі, кидав у пекельний вогонь прірви душевної, як у прірву справдешню кидали нелюди конаючих і сконалих від голодних мук. Велика кількість документально-художніх коротких оповідань про голодні часи розсипана в книгах багатьох авторів, які не визначали собі тему Голодомору головною,

але оминати її не змогли. Примітною рисою нового часу є з`ява численних документальних публікацій про Голодомор, які ще не встигли стати канвою нових художніх творів. Осмислення найбільшої української трагедії минулого століття триває. Сучасні письменники намагаються не тільки відобразити даленіючий у часі, але незмінно жахливих фактах тих літ, а й відшукати ключі до нових питань. Ці питання – нові теми вже теперішніх творів про Голодомор. Про страх і совість, любов і ненависть, відчай і сподівання, пам`ять і безпам`ятство – про все, що вмщує людська душа. Зразком такого новітнього осмислення є творчість Наталки Доляк, а саме роман «Чорна дошка», який на сучасному етапі є недослідженим, що зумовлює **актуальність** нашої статті.

Метою статті є дослідити тему голодомору в романі Наталки Доляк «чорна дошка», визначити художні особливості, образну структуру твору.

«Минуло вже понад 80 років, але чи можна забути те, що стало частиною генетичної пам`яті? Всесвіт не терпить порожнечі, він потребує рівноваги в усьому: у світлі й темряві, у радощах і смутках, у ситості та в голоді» [2; с. 4] . Дії роману розгортаються у двох вимірах: минулому та сучасному часі. Україна, 1932 рік. Головний герой Лесь Терновий щиро вірив у те, що писав у газеті про колективізацію та досягнення радянської влади – доки не побачив все на власні очі. Приїхавши у відрядження в рідне село, юнак побачив жахливу картину: чекісти на чолі зі Степаном Калюжним забрали в людей останнє зерно, нещадно вбивають всіх, хто відмовляється віддавати харчі, через голод люди їдять слабких та немовлят. Зрозумівши, що влада навмисно знущається над людьми та не бажаючи її підтримувати, Лесь намагається допомогти односілчанам та своїм батькам. Ті, хто ще вчора були його друзями та колегами, виявились справжніми катами, які чхати хотіли на людське життя, а прагнуть лише наживи та власного добробуту «Одне слово, стражі. Вони самим своїм виглядом нищили зляканих селян. Декотрі, боячись фізичної розправи, самі виносили й здавали припасене на зиму, лишаючи собі такий мізер, що й не знали, яким боком до нього потім підступитись, як ділити.» [2; с. 67]. Тепер він із шановного журналіста перетворюється на звичайного селянина та відчуває на власній шкурі страшні картини тогочасного життя «На початок тридцять третього Веселівка перетворилась на абсолютно занедбане, непристойно німе село. Селяни не мали сил перейти власну хату, то де вже тут ходити один до одного на гостину? Навіть активісти місцеві зажурилися, план їм надходив чи не більший, ніж на початку їхньої роботи, а виносити з обідраних осель вже було нічого» [2; с. 74].

Україна 2013 рік. Головний герой Сашко Левківський (правнук Леся Тернового) постійно бачить жахливі та не зрозумілі йому сни, в яких люди, немов звірі, їдять один одного та кудись тікають городами. Хлопець ніколи не цікавився темою голодомору аж поки мати не дала йому блокнот прадіда, який нотував в нього все про ті страшні події. Після цього Сашко перечитав багато джерел та вивчив блокнот свого діда. Стає зрозумілим, чому він бачить страшні сни та звідки в нього ці страшні спогади. Хлопець розуміє, що така страшна подія, як голод не може бути незнаною та забутою, бо в кожному з нас живе генетична пам`ять про ті страшні події. Переймаючись тим, що його сучасники мало що знають про голодомор Сашко пише сценарій до нового фільму, який має назву «Минулому не помстишся».

Отже, можемо сказати, що роман Наталки Доляк «Чорна дошка» - болісний і тяжкий. Письменниця вклала в нього історію власної родини та особисті переживання, тим самим показавши читачеві реальну картину подій. На нашу думку, тема голодомору займає чи не найважливіше місце в художньому доробку письменниці, ця тема для неї дуже близька та водночас болюча. Гортаючи сторінки роману розумієш, що нелюдська воля безжально прирєкла на моторошну смерть мільйони людей, не зглянувшись на жінок і дітей.

Ясна річ, що в статті неможливо дослідити повністю тему голодомору в романі Наталки Доляк «Чорна дошка». Ця публікація лише спроба окреслити цю тему на прикладі роману «Чорна дошка», який займає важливе місце в творчому доробку письменниці та отримав нагороду «Коронація слова 2014».

Література

1. Барка В. Жовтий князь : Роман / В. Барка – К. : Дніпро, 1991. – 266 с.
2. Доляк Н. Чорна дошка: Роман / Н. Доляк – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного дозвілля», 2013.- 288 с.
3. Самчук Улас. Марія. Український історичний роман / Улас Самчук. – К.,1997. – 340 с.

*А.В. Шахова
м. Маріуполь*

РЕАЛІЗАЦІЯ ОБРАЗУ ІНДІЇ У ТВОРЧОСТІ РЕДЬЯРДА КІПЛІНГА

Частина британських істориків ХІХ століття розглядала завоювання Індії та перетворення її на британську колонію як цілком закономірне явище, що мало важливі позитивні наслідки для долі світової цивілізації. Вони відзначали, що англійцям довелось взяти на себе нелегкі функції по «навчанню індійців», адже до британської колонізації Індія знаходилась на вкрай низькому ступені розвитку. При цьому англійців розглядали як носіїв ідей свободи та прав людини в деспотичній державі, внесок яких начебто виправдовує певні негативні сторони колонізації.

Демократизація змісту і форми талановитої поезії Р. Кіплінга, з одного боку, протистояла вишуканості і рафінованості декадентської літератури, але з іншого - ідеалізувала чиновницький і казармений побут. На протигагу безвольності і анемічності декадентської поезії письменник створює «літературу дії», оспівує людську активність, мужність, стійкість. Але в той же час він підпорядковує зображення сильної, енергійної, сміливої людини ідеї покірною служіння Британській імперії.

Враження від перебування в Індії лягли в основу багатьох творів автора. Р.Кіплінг писав про життя англійських колоніальних чиновників і солдатів, про їхні стосунки з індійцями. Правдивість зображення Індії поєднувалася в нього з Британської імперії і з Ідеєю вишості білої людини. Свою колонізаторську політику Англії Р. Кіплінг вважав благом для відсталих народів. Він із захопленням пише про колоніальних чиновників і солдатів, які, на його думку, мужньо виконують свій обов'язок, з терпінням і покірністю несуть «тягар білої людини», що полягає в тому, щоб відстоювати інтереси Британської імперії на Сході. Пропаганда цих ідей здійснюється Р. Кіплінгом у демократичній формі. Письменник наближає офіційну ідеологію до простих людей, вселяючи їм почуття обов'язку перед імперією.

Коли заходить мова про Р. Кіплінга, прийнято згадувати його поезію, особливо «Баладу про Схід і Захід». Яким би джингоїстом не був письменник, але його індійці - великий народ, що володіє великою душею, і з такою характеристикою він з'явився в літературі кінця ХІХ століття саме у Р. Кіплінга, зображений не в розквіті своєї державності і сили, але повержений в попіл, розтоптаний колонізаторами - і все ж сильний, непереможний, лише тимчасово несе своє рабство. Це почуття приреченості великих колоніальних держав розкривається у вірші «Тягар білих», написаному ще в 1890 році і присвяченому захоплення Філіппін Америкою. Звичайно, це трагічний гімн імперіалістичним силам, та у Р. Кіплінга господарювання завойовників і гвалтівників зображується як місія культуртрегерів.

Новаторство письменника найбільш повно розкривається в його оповіданнях про колоніальну війну в Індії. В оповіданні «Зниклий Легіон» Редьярд Кіплінг викладає характерну «прикордонну» історію, - можна говорити про цілий цикл прикордонних оповідань письменника, де Схід і Захід не тільки сходяться в постійних сутичках і змагаються в хоробрості, але і здійснюють взаємовідносини більш мирним способом, обмінюючись не тільки ударами, кінями, зброєю і здобиччю, але і поглядами: це історія про загиблого поліці бунтівних сипаїв, знищених афганцями в прикордонному районі, прийнята на віру не тільки горцями, але і англо-індійськими солдатами, і вона об'єднує обидві сторони в пориві своєрідних солдатських забобонів. Розповідь «Відкинутий» - психологічний етюд, цікавий не тільки як аналіз подій, що призвели хворого колоніальної ностальгією юнака до самогубства, але і розкриває погляди його товаришів.

Особливо багаті та різноманітні оповідання з циклу «Три солдати». Треба пам'ятати, що до того часу, коли Р. Кіплінг обрав своїми героями трьох простих англійських солдатів і спробував в аспекті їх сприйняття розповісти про життя в Індії, в англійській літературі та й взагалі у всій світовій літературі, крім російської, ніхто не наважувався писати про просту людину в солдатському мундирі. Р. Кіплінг зробив це, мало того - він показав, що його рядові Малвен, Ортерис і Лиройд, саме прості солдати, грубі, повні національних і релігійних забобонів, любителі випити, часом жорстокі; їх руки в крові, на їх совісті - не одне людське життя. Але за брудом, накладеної на ці душі казармою і злиднями, за всім страшним і кривавим, що внесла в них колоніальна війна, живе справжнє людське достоїнство. Солдати письменника - вірні друзі, які не залишать в біді товариша.

Досліджуючи тему Сходу і Заходу в творах англійського письменника Редьярда Кіплінга, можна побачити, що він зміг позбавитись свого імперіалістичного світогляду і створив образ Індії як вічної, неповторної, казкової країни в філософському романі «Кім» (оскільки Індія виховала його як людину і як письменника, і відчуття її багатого культурного минулого не залишало автора з дитинства), тут провів ідею діалогу між Сходом і Заходом в образах героїв індійського суспільства.

Таким чином, за допомогою мовних реалій, тропів, власних назв історичного та релігійного змісту, фольклорних, філософських та міфологічних знань, письменнику вдалося створити образ Індії з її безмірним до-британським минулим, що це минуле завжди залишалось і в теперішньому. Колоніальна оповідь переросла в щось, що перевершує його межі, і набула загальнолюдський зміст.

Література

1. Антонова К. А. Английское завоевание Индии в XVIII в. / К. А. Антонова – М. : Изд-во восточной лит-ры, 1958. – 320 с.
2. Бунин П. Не жизнь моя вам даст урок... (о жизни и творчестве Р. Киплинг) / П. Бунин // Кн. обозрение. - 1996. - 16 янв. - С.19.
3. Киплинг Р. Восток есть Восток, Рассказы. Путевые заметки. Стихи. / Р. Киплинг - М. : Художественная литература, 1991. - 462 с.
4. Самарин Р. Редьярд Киплинг [Электронный ресурс] / Р. Самарин – Режим доступа: <http://lib.guru.ua/KIPLING/redkipl.txt>

*К.А. Шпак
м. Бахмут*

АЛЕГОРИЯ ЯК ПРОВІДНИЙ ПРИЙОМ КОМІЧНОГО У ТВОРАХ ДЖ. ОРВЕЛЛА

Слід зазначити, що категорія комічного досить популяризована у сьогоденні. Щодо її вивчення багато науковців зверталися до цього феномена ще з давніх часів. Широкого розповсюдження категорія комічного отримала у першій половині ХХ ст.

«Комічне – це категорія естетики, що виражає в формі осміяння історично обумовлену (повну або часткову) невідповідність певного соціального явища, діяльності та поведінки людей, їх традицій і звичаїв об'єктивному ходу речей і естетичному ідеалу прогресивних громадських сил» [1]. Спираючись саме на це визначення, стає очевидним, що єдиним предметом комічного є людина. Завдяки цьому повна й яскрава реалізація категорії комічного доречна, як правило, в художній літературі, оскільки тільки в ній можливе повне розкриття її значущості. Для письменників досить важливим є використання різноманітних мовностилістичних засобів і прийомів для того, щоб звернути увагу читача на ту чи іншу злободенну чи нагальну подію або проблему і відтворити її з іншого боку. Застосування різноманітних засобів та прийомів реалізації комічного надає творчості письменника не абияку оригінальність та популярність.

Серед багатьох дослідників значної ваги й актуальності набувають проблеми дослідження власне категорії комічного, її видів, жанрів, прийомів створення, різноманітних образотворчих і виражальних засобів вербалізації мови в різних видах дискурсу, на матеріалі різних мов та при перекладі багатьма мовами (див. роботи Ю. Д. Апресяна, Н. Д. Арутюнової, Т. В. Булигіної, О. Д. Шмельова, О. А. Земської, О. В. Падучевої та інших учених).

На думку переважної більшості дослідників, природу комічного відносять до багатопланового і багатofакторного явища. Це обумовлене тим, що її вивчають не лише в рамках лінгвістики, але й у цілому ряді гуманітарних наук: етиці й естетиці, філософії, семіотиці, психолінгвістиці, соціології, медицині та інших.

Відомо, що більшість дослідників щодо питання комічного знаходили значну кількість спільних рис у межах лінгвістики. Значну кількість часу було звернено до визначення цього поняття, а також до його класифікації; виокремлення і розмежування різновидів комічного – гумору, іронії, сатири, сарказму; знаходження шляхів появи комічного в мовленні та засобів його створення. На початку ХХ ст. В. Я. Пропп зазначає, що конкретизувати види сміху неможливо, оскільки їх стільки, скільки і людських взаємовідносин. Ученому вдалося дібрати цілу низку прийомів, що створюють комічний ефект: осміювання фізичного вигляду людини, професій, пародіювання, комічне перебільшення, сором, алогізм, брехня [6].

Досліджуючи англomовний твір Джорджа Орвелла «Колгосп тварин», зауважимо, що світову славу він отримав завдяки політичній *алегорії*, в якій письменник зобразив тоталітарне суспільство. Слід наголосити на тому, що провідним прийомом створення комічного в аналізованій повісті є алегорія. Автор твору поклав в основу саме алегорію, бо її провідною метою є спосіб двопланового художнього зображення, що ґрунтується на приховуванні реальних осіб, явищ і предметів під конкретними художніми образами з відповідними асоціаціями, з характерними ознаками приховуваного. Алегоричні образи можуть бути зрозумілими лише за умови аналітичного підходу до їх вивчення [4].

Аналізуючи вказаний твір, зазначимо, що «Колгосп тварин» – це повість-антиутопія, що відбиває переродження революційних принципів і програм, тобто поступовий перехід з ідей загальної рівності до диктатури і тоталітаризму [6]. Під антиутопією розуміємо вигадане суспільство, для якого характерний гнітючий суспільний контроль, що здійснюється авторитарним або тоталітарним урядом [5].

Наведений нижче приклад демонструє розкриття головної ідеї твору завдяки алегорії як провідного засобу реалізації комічного в сучасній англomовній прозі. Як доводять наші спостереження, твір побудований на суцільній алегорії. Герої твору – це тварини ферми, де господарює людина: «*Man is the only creature that consumes without producing. He does not give milk, he does not lay eggs, he is too weak to pull the plough, he cannot run fast enough to catch rabbits. Yet he is lord of all the animals*» [3].

Як бачимо, тварини погоджуються з тим, що людина – це істота, яка нічим не може бути корисною для суспільства. Вона лише має на меті користуватися природними дарами і вважати себе господарем світу. Звісно, це обурює жителів ферми, які вдаються до стрімких змін. Старий Майер (кабан) нашоує усіх проти володарювання людини і тим самим закликає їх до революції: «*Beasts of England, beasts of Ireland, Beasts of every land and clime, Harken to my joyful tidings Of the golden future time*» [3].

Таким чином, Дж. Орвелл вказує на те, що неприйнятні для тварини дії змушують читача замислитись над припущенням, що тварини – це самі люди, які доведені до критичного стану в їхньому житті, і вони змушені вдаватись до крайнощів: до суспільного перевороту, революції. В якості доказу наведемо наступний факт: під час промови лідера автор виділяє таке звертання до тварин як «*Comrades*» [3]. Під цим звертанням розуміється, що під час революції в Російській державі до влади проривається на зміну старому новий «господар», прибічник соціалізму і комунізму, В. І. Ленін, котрий завжди використовував таке звернення до громади.

Далі, після Майера, до влади приходять Наполеон. Звертаючись до віх історії, нагадаємо, що Наполеон – це імператор Франції. Але за контекстом читачам стає зрозумілим, що прототипом Наполеона є І. В. Сталін, бо він був наступним правителем, хто обійняв владу: «*Napoleon was a large, rather fierce-looking Berkshire boar, the only Berkshire on the farm, not much of a talker, but with a reputation for getting his own way*» [3].

Отже, для того щоб повністю зрозуміти світ алегорії у творі, необхідно володіти достатніми знаннями з історії. Дж. Орвелл не дарма підібрав таких тварин, які в більшій мірі схожі зовні і внутрішньо на тих, про кого йде мова насправді. Головний задум автора досягається тим, що люди поводять себе як обділені розумом тварини. Письменник не дарма застосовує саме алегорію. На нашу думку, це індивідуальний підхід автора, що дає змогу через осміювання у вигляді тваринного світу зануритись до глобальних проблем суспільства, тоталітаризму.

У результаті проведеного дослідження, ми можемо зробити висновок, що категорія комічного була і залишається актуальним питанням лінгвістики. Письменники, щоб виокремитись серед інших представників культурних діячів, дедалі частіше стали звертатися саме до цієї категорії, тому що сучасного читача важко здивувати звичайним підбором стилістичних засобів для зображення і викриття того чи іншого явища.

Отже, одним із незвичайних прийомів осміювання у творах, що привертає численну увагу читачів, є алегорія. Головною метою цього комічного прийому є навмисна імпліцитність, яка у свою чергу має двоплановий характер побудови думки: з одного боку, це сприйняття твору в буквальному розумінні, а, з іншого, спираючись на приховані факти, розширення замислу завдяки зіставленню вигаданого й реального.

Література

1. Гегель. Естетика. т. 2, М., - 1969. - 845 с.
2. Пропп В. Я. Проблеми комізму і сміху. Ритуальний сміх у фольклорі / В. Я. Пропп. – М. : «Лабіринт», 1999. – 241 с.
3. Orwell George. Animal Farm [Електронний ресурс]. – режим доступу до книги : http://www.george-orwell.org/Animal_Farm
4. Алегорія. Електронна енциклопедія. Режим доступу – <https://uk.wikipedia.org/wiki/Алегорія>
5. Антиутопія. Електронна енциклопедія. Режим доступу – <https://uk.wikipedia.org/wiki/Антиутопія>
6. Джордж Орвелл. Електронна енциклопедія. Режим доступу – https://uk.wikipedia.org/wiki/Джордж_Орвелл
- 7.

*О.А. Шуба
г. Мариуполь*

ЦВЕТОК ХРИЗАНТЕМЫ, КАК СИМВОЛ БЕДЫ, В РАССКАЗЕ Д.Г. ЛОУРЕНСА «ЗАПАХ ХРИЗАНТЕМ»

Творчество Д.Г. Лоуренса характеризуется разнообразием жанров, среди которых ведущее место занимает роман. Однако нельзя забывать о малой прозе писателя. Д.Г. Лоуренс — создатель отличающихся по объему рассказов разных типов. Ему принадлежат изображение правдивых картин жизни шахтеров («Шахтер дома» — «The Miner at Home»), путевые очерки («Часовня и соломенная хижина среди гор» — «A Chapel and a Hay Hut among the Mountains»), фантастические рассказы о привидения («Кто смеется последним» — «The Last Laugh») и т.д.

Произведения малой прозы писателя весьма символичны и насыщены смыслом. Символ, как литературоведческое понятие, лексикон общего и сравнительного литературоведения толкует следующим образом: «символ — сложная эстетическая категория, высшее воплощение символа метафоризации, т.е. переносного смысла» [3, с. 524]. Символ несет в себе скрытое не прямое значение, кроме того он предусматривает множество трактовок и является многогранным.

Рассмотрим символичность малой прозы Д.Г. Лоуренса на примере произведения «Запах Хризантем», который входит в сборник рассказов «Прусский офицер».

В центре повествования находится бедная шахтерская семья, отец которой тяжело работает и расслабляется в пабе. Его жена, Элизабет, ведет хозяйство и каждый день ждет мужа домой, переживая, что он не дойдет, а заглянет в паб и потратит все деньги, которых очень не хватает.

История упоминания о хризантемах уходит в глубокое прошлое, на 2500 лет назад. Китайские археологи во время раскопок обнаружили старинную вазу с изображением цветка, возвышенного растения, которое выращивали люди знатного происхождения. В Японии цветок хризантемы (перевод с японского название цветка — «ки-ку») — означает «солнце») также является почитаемым. Он является неофициальным символом страны, а также долголетия и счастья.

Рассказ носит название «Запах Хризантем» и это не случайно. Упоминание этих цветов в произведении связывается, как правило, с негативными моментами. Примечательно, что в английской символике этот цветок несет отрицательный скрытый смысл, т.к. в действительности чаще всего цветок хризантемы использовали для составления похоронных венков.

Действительно, если обратить внимание, то эти цветы появляются на-кануне беды. Буквально с первых страниц читатель встречает хризантемы, которые упоминаются в рассказе не однократно, и из следующей фразы понятно, что женщина одинока и измучена: «А я не люблю, — сказала она. — У меня всю жизнь хризантемы — и на свадьбе, и когда ты родилась; и даже когда его в первый раз принесли домой пьяным, в петлице у него была рыжая хризантема.» [2, с. 10]. В тот вечер, когда женщина упоминает об этом цветке, ее не оставляет тревога за мужа, ведь его нет ни дома ни в кафе. И как выясняется в последствии, он погиб на шахте.

Еще одним моментом, когда в рассказе появляется хризантема, как символ скорби, является возвращение тела Уолтера домой. Автор изображает гнетущую картину, когда шахтеры вносят бездыханное тело и один из них задевает вазу с цветами. Хризантемы — символ смерти. Отец семейства погиб.

Символ в литературоведении несет в себе переносное значение, насыщая произведение дополнительным смыслом, который читается между строк. В рассказе «Запах хризантем» цветок является предвестником скорби и смерти.

Література

1. Булашова Н. М. Поэтика рассказов Д.Г. Лоуренса: дис. канд. фил. наук : 10.01.03 / Булашова Н. М. – Москва, 2013. – 189 с.
2. Лоуренс Д. Запах хризантем [Электронный ресурс] / Д.Г. Лоуренс – Режим доступа к ресурсу: http://royallib.com/read/lourens_devid_gerbert/zapah_hrizantem.html#0.
3. Волков А. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / А. Волков. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.

*Е.В. Шульга
м. Маріуполь*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ РОМАНТИЧНОГО ГЕРОЯ В ТВОРЧОСТІ Р.Л. СТВЕНСОНА (НА ПРИКЛАДІ РОМАНІВ «ВИКРАДЕНИЙ» ТА «КАТРІОНА»)

Романтизм як літературний напрямок починає свою історію існування і розвитку з кінця XVIII століття. Особливою рисою для письменників-романтиків було те, що зверталися вони не до розуму, а до почуттів, віддаючи пріоритет особистого перед суспільним, буденного – перед незвичайним, а часто і надприродним. Що характерно для даного напрямку, центром художніх творів стає людина, образ якої наділений неабиякими здібностями і сильними пристрастями, які зовсім незрозумілі для суспільства і неприйнятні ним. Герой романтизму, як правило, і сам демонстративно протиставляє себе іншим, а також досить часто кидає виклик могутнім силам [3, с. 367]. Ідеї романтизму надали і продовжують чинити вплив на європейську літературу і мистецтво. Не був виключенням і основоположник, теоретик і значуща фігура англійського романтизму останньої чверті XIX століття Р.Л. Стівенсон.

Роберт Луїс Стівенсон – романтик, але романтик особливого складу, не тільки прихильник, а в той же час і противник романтизму початку минулого століття, тих його ідей і настроїв, які виходили від егоцентричного індивідуалізму. Для багатьох читачів цей письменник виявляється нерідко автором однієї книги. Його ім'я пов'язують з відомим романом "Острів Скарбів". Аналіз таких його романів як «Викрадений» та «Катріона», на нашу думку зпростує це твердження і внесе певний вклад в дослідження його творчості, а також ролі для англійської та світової літератури загалом. Варто зазначити, що в Україні увагу цьому письменнику приділяли дещо одностороннє і основні дослідження його творчого набутку були зведені до роману "Острів Скарбів". В зв'язку з цим, потрібність нашого дослідження буде більш значима, особливо для скарбниці досліджень нашої країни. Цим буде зумовлена **актуальність** даної роботи. **Мета** нашої роботи: дослідити образ романтичного героя в романах «Викрадений» та «Катріона», розглянути образи героїв крізь призму авторського зображення, тим самим виявити трансформації, яким вони були піддані.

Стівенсон є засновником і теоретиком такого відомого напрямку в літературі, як неоромантизм. Гостро відчуваючи суперечності між реальністю і мрією, він шукав у звичайному надзвичайне, героя в простій людині. Подорожі, пригоди, небезпеки потрібні для того, щоб надати життю яскравість і повноту, прорвавши монотонність буднів, побачити таємницю і красу світу. Письменник утверджував мужній оптимізм і віру в цінність добра, мав юнацьку романтичну спрямованість до прекрасного.

Творчість даного письменника, на нашу думку, доцільно вивчати на тлі невідомих його романів, а саме завдяки тим творам, що не були уважно розглянуті, проаналізовані. Таким чином, ми зможемо розглянути автора з різних позицій і ще більш детально сформулювати думку про його стиль, манери, особливості в літературі. Схиляючись до цього, романи «Викрадений» та «Катріона» якомога краще нададуть можливість зробити власне дослідження і додати до скарбниці світової літератури нові факти та інтерпретацію творів Роберта Льюїса Стівенсона.

Що ж стосується роману «Викрадений», то варто зазначити, що це історична белетристика, а також пригодницький роман. Він мав успішні відгуки, похвалу і захоплення таких різноманітних авторів як Генрі Джеймс, Хорхе Луїс Борхес і Хіларі Мантель. «Викрадений» можна віднести до категорії романів для хлопців, адже він мав історичне підґрунтя, що розвивалось на тлі простих описових ліній та замальовок природи. Деякі події були взяті письменником з реального життя, а саме події в Шотландії, що сталися у 18 столітті, зокрема таємне вбивство, що сталось на західному узбережжі Шотландії. Вважається, що саме ця історія стала натхненням для роману Роберта Льюїса Стівенсона «Викрадений» [2, с. 246].

Основна тема нашого дослідження – «Трансформація образу романтичного героя» в обраних романах, і виявляти такі трансформації ми будемо, аналізуючи поведінку, вчинки та зміни головного героя. Девід Балфор – молодий хлопець, який був наділений автором особливою функцією, а саме – орієнтація роману на юнацьку аудиторію, для якої особливу роль відігравали ті події та пригоди, що могли б мати місце в їхньому житті. Девід – юний, та не має досвіду, а тому, все що він розповідає і описує, він бачить вперше, «незнайомими» очима, так само, як і читачі. Проте, протягом роману можна відслідкувати певні зміни, еволюцію характеру від наївного хлопця до вже більш зрілої, розумної та досвідченої людини. Він згодом пізнає світ, зустрічається з його труднощами і звикає до важкої реальності, життя в різних умовах, несправедливості і розчарувань. Ті пригоди, які Девід переживає, допомагають йому стати більш підготованим до життя, він стає хитрішим, розумнішим і вже зрілим чоловіком.

Не дивлячись на те, що ім'я Роберта Льюїса Стівенсона асоціюють лише з романом «Острів скарбів», він залишив свій відбиток для англійської літератури не тільки завдяки цьому твору. На нашу думку, дослідження його романів «Викрадений» та «Катріона» розкривають нові грані творчості письменника.

Література

1. Аникин Г.В., Михальская Н.П. История английской литературы / Г. В. Аникин, Н. П. Михальская. – М.: Высшая школа, 1985. – 431 с.
2. Ивашева В.В. "Век нынешний и век минувший...". Английский роман XIX века в его современном звучании. [2-е изд., доп.] / В. В. Ивашева. – М.: Художественная литература, 1990. – 479 с.
3. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія. У 2 т. / Ю. І. Ковалів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2007.
4. Путеводитель по английской литературе / [М.Дрэббл, Дж.Стрингер]. – М.: Радуга, 2003. – 928 с.

*Ю.Г. Щербакова
м. Маріуполь*

НАРАТИВНІ СТРАТЕГІЇ В РОМАНІ Т. МОРРИСОН «НАЙБЛАКИТНІШІ ОЧІ»

Т. Моррісон – американська письменниця, редактор і професор Говардського університету, лауреат Нобелівської премії з літератури, володарка Президентської медалі Свободи. Вона, по праву, вважається уособленням сучасної літератури США, яка у своїй творчості поєднує національні традиції американської літератури, постмодерністські тенденції й афро-американську специфіку. Кожен новий твір письменниці стає подією в літературному світі.

Актуальність даної роботи зумовлена тим, що творчість Т. Моррісон завдяки своїй різноплановості лишається й досі не осмисленою системою в літературознавстві. Загалом рецепція творчості письменниці в критиці ще не стала предметом окремих

літературознавчих студій, а отже, нарративні стратегії у творах сучасної письменниці майже не розглядалися.

Мета нашої роботи полягає у з'ясуванні особливості поетики Т. Моррісон та характеристикі типології і специфіки нарративної стратегії письменниці на прикладі її роману «Найблакитніші очі».

«Найблакитніші очі» – перший роман американської письменниці Т. Моррісон, який у повній мірі розкриває одну з провідних цілей творчості авторки: репрезентація проблеми самоідентифікації афро-американського населення, класових відмінностей між представниками білого та афро-американського суспільства США 30-х років минулого століття [3].

Однією з головних тем твору є вплив масової свідомості та культури на формування світогляду індивіду, а також зв'язок між владою домінуючого суспільства та психологією індивіда. Справжній трагізм такого становища, на думку авторки, полягає у ненависті білого та темного населення один до одного, а також у самоненависті та нездатності проявляти любов до самого себе [2, с. 23].

Названий роман відбиває ті реалії життя, які панували у добу класової нерівності між білими та чорними. У суспільстві, де єдиним каноном краси є блакитноока білявка, представники афро-американського суспільства приречені на неприйняття та довічний статус «чужого» [3].

У центрі сюжету твору «Найблакитніші очі» стоїть змальований трагічний вплив міжрасових упереджень на юну негритьянку, котра мріє про блакитні очі – ідеал краси білих американців.

Головна героїня «Найблакитніших очей» – одинадцятирічна темношкіра дівчина Пекола Бридлау, що мешкає у негритьянському районі маленького американського містечка, – вважає себе жалюгідною потворою, адже краса для неї асоціюється з білою шкірою, світлим волоссям і блакитними очима (і саме про те, щоб з ранку прокинутися з голубими очима, вона молиться щоночі), а невідповідність омріяному блакитноокому ідеалові перетворюється в світосприйнятті дівчини на само-ненависть. Зовнішність «під Ширлі Темпл», головної героїні одного з популярних фільмів того часу, стає в уяві малої дівчини перепусткою в світ, де її люблять батьки і однокласники, єдиним можливим шляхом соціалізації [2, с.56].

Наративна тканина твору організована в специфічний спосіб: авторка почергово вдається до форм оповіді від першої і третьої осіб, причому остання зберігає суб'єктивне бачення героїні. Так, історію головної героїні Пеколи читач дізнається з вуст оповідача – дев'ятирічної Клодії, котра відтворює перебіг подій у творі, навіть не усвідомлюючи ступінь їхньої жахливості, а просто ретранслює почуту від дорослих інформацію.

У романі «Найблакитніші очі» письменниця застосовує нарративну стратегію повторення, завдяки якій показує циклічність і безкінечність відтворених подій у творі. Така манера повісткування характерна до стратегії I типу, згідно з класифікацією О. Ковалева [1]. Особливістю даного типу є лінійний сюжет з можливими ретроспекціями, повторенням подій у тексті, при цьому нарація відбувається у зафіксованому бутті; історія розгортається послідовно, логічно, вона зумовлена причинно-наслідковими, хронологічними зв'язками, їхньою незворотністю, ймовірністю, результативністю. Фінальність при цьому кваліфікується як визначальний чинник [1, с.90-98].

Створюючи роман, Т. Моррісон звертається до афро-американської міфології, в основі якої лежить проблема самосвідомості та самовизначення афро-американців. Саме через міф письменниця намагається розвінчати роками нав'язуване негативне відношення до усього «не білого» та розкрити особливості ідентичності чорношкірої жінки. Так, вона використовує перевісну нарративну стратегію (класифікація В. Тюпи), [4]. яка вбирає в себе модальність знань, прецедентну картину світу характерною для міфологічного повісткування. Під модальністю розуміється позиція наратора по

відношенню до історії, картини світу – як типу «світобачення» автора повіствування [4, с 9-11].

Таким чином, Т. Моррісон завдяки використанню наративних стратегій в романі у повній мірі розкрила особливості менталітету темношкірих американців на тлі їхньої історичної пам'яті рабства, що формує специфічне світосприйняття і відповідну йому суперечливу чорну культуру.

Література

1. Ковалев О. А. Нарративные стратегии в литературе : моногр. / О. А. Ковалев. – Барнаул : Изд-во Алтай. ун-та, 2009. – 199 с.
2. Пухнатая С. А. Художественная проза Тони Моррисон (Новые тенденции в современной негритянской литературе США) : дис. ... канд. филол. наук / С. А. Пухнатая. – М., 1991. – 194 с.
3. Саргина С. В. Актуальное звучание темы расизма в романе Тони Моррисон «Самые синие глаза» [Электронный ресурс] / С. В. Саргина. – Режим доступа : <http://sibac.info/studconf/hum/xiv/34835/>.
4. Тюпа В. И. Нарративная стратегия романа / В. И. Тюпа // Новый филол. вестн. – М. : РГГУ, 2011. – № 3 (18). – С. 9–25.

*И.С. Щербина
г. Мариуполь*

ОБРАЗ ЭПОХИ В РОМАНЕ И. ВО «ВОЗВРАЩЕНИЕ В БРАЙДСХЕД»

Ивлин Во (1903-1966) является признанным мастером английской литературы XX в. Его творчество отличают остросатирическая направленность, сочетание комических эффектов с тонким лиризмом и психологической глубиной в изображении характеров. Он принадлежит к числу тех писателей прошлого столетия, чьи достижения дали плодотворный импульс развитию современной английской прозы, что представляет для исследователей творческого наследия И. Во особый интерес [1, с.45].

Во многих своих произведениях Ивлин Во обращается к британской аристократии и высшему обществу, порой жестоко их высмеивая. Кроме того, он автор многих рассказов, трёх биографий, и первого тома незаконченной автобиографии. Его письма, путешествия, обширные дневники и корреспонденция также были изданы [1, с.45].

Роман "Возвращение в Брайдсхед" (1945), считающийся высшим достижением писательского мастерства И. Во, получил при издании неоднозначную оценку. Некоторых критиков не устраивало открытое выражение религиозных взглядов автора, его, по мнению Р. Макалей, "романтический снобизм". Мнение Э. Уилсона, разочарованного "серьезностью" романа, отсутствием комизма, было высказано в крайне резкой форме: "Неудача!". Тем не менее, тепло принятый большинством, роман стал мировым бестселлером и был признан лучшим произведением года в Америке. В этом романе Ивлины Во, отразилось его увлечение католицизмом [2, с.7].

В романе тонко прописаны характеры уходящей эпохи процветания английской аристократии. Главный герой романа молодой художник Чарльз Райдер знакомится во время обучения в Оксфорде с Себастьяном Флайтом — представителем старинной фамилии аристократов-католиков. После своего приезда в Брайдсхед, родовое поместье Флайтов, Чарльз попадает в водоворот богемной жизни, и на протяжении следующих лет его судьба неразрывно связана с этой семьей.

Говоря об особенностях художественного времени в романе Ивлины Во, обратимся, прежде всего, к определению данного термина.

Художественное время — это последовательность в описании событий, субъективно воспринимаемых. Выделяют три типа художественного времени:

«идиллическое время», в отчем доме, «авантюрное время» испытаний на чужбине, «мистериное время» схождения в преисподнюю бедствий».

Время в художественном произведении может быть растянуто (прием ретардации — автор использует пейзажи, портреты, интерьеры, философские рассуждения, лирические отступления) или ускорено (автор все происшедшие в течение длительного времени события обозначает двумя-тремя фразами. Время сюжетного действия может сочетаться в произведении с авторским временем. Акцент на авторском времени, его отличиях от времени событий произведения характерен для литературы сентиментализма (Стерн, Филдинг).

Выделяют различные типы художественного времени: линейное (соответствует прошлому, настоящему и будущему, события непрерывны и необратимы) и циклическое (события повторяются, происходят в течение циклов — суточного, годового и т.д.); «замкнутое» (ограниченное сюжетными рамками) и «открытое» (включенное в конкретную историческую эпоху); объективное (не преломленное через восприятие автора или героев, описывается в традиционных единицах измерения времени — днях, неделях, месяцах и т.д.) и субъективное (перцептуальное) (данное сквозь призму восприятия автора или героя); мифологическое и историческое (описание прошлого, исторических событий в жизни государства, человеческой личности и т.д.). Кроме того, М. Бахтин выделяет также психологическое время (разновидность субъективного времени), кризисное время (последнее мгновение времени перед смертью или перед соприкосновением с мистическими силами), карнавальное время (выпавшее из реального исторического времени и включающее в себя множество метаморфоз и трансформаций) [4, с.127].

Образ — в художественной литературе картина человеческой жизни, изображённая в художественном произведении; писатель, изображая жизнь, выражает свои мысли о ней, раскрывает при помощи образов своё отношение к поведению людей в различных обстоятельствах, к явлениям природы и, показывая их в произведении, стремится вызвать такое же отношение к ним у читателя.

Возвращаясь к роману Возможно сказать, что период между Первой и Второй мировыми войнами был периодом расцвета Британской колониальной империи и в то же время началом длительного экономического кризиса Британии.

Великобритания вместе с союзниками одержала победу в Первой мировой войне и на правах победителя принимала деятельное участие в послевоенном устройстве мира. Она получила в управление часть бывших владений Германии и Османской империи.

В то же время война легла тяжким бременем на британскую экономику. Великобритания закончила войну с крупным внешним долгом, в первые послевоенные годы значительная часть государственного бюджета тратилась на покрытие долгов.

В этот период происходили такие события: выход Ирландии из состава Великобритании (1922), всеобщая забастовка рабочих (1926), начало мирового экономического кризиса (1929).

«Возвращение в Брайдсхед» — это книга, в первую очередь, о воспоминаниях. Когда окружающая действительность не радует, а для изменения, текущего положения дел нет сил или возможностей, все, что нам остается, — это предаваться воспоминаниям, искать в них утешения и спасения. Пролог и эпилог — вот и все, что есть в этом романе из нынешнего и настоящего. Основная же часть — это бесконечные воспоминания, порождающие одно другое.

Литература

1. Английская литература XX века: учеб. пособие / Под ред. Т.Г.Струковой, С.Н.Филюшкиной. — Воронеж: Изд-во Воронеж, пед. ун.-та, 1995. — 122с.
2. Анджапаридзе Г.А. Ивлин Во сатирик и лирик / Г.А.Анджапаридзе // Во И. Избранное. Сб. на англ. яз.; сост. Г.А.Анджапаридзе. — М.: Прогресс, 1980. — С.5-29.

3. Бахтин М.М. Литературно-критические статьи / М.М.Бахтин / Сост. С.Бочаров, В.Кожевников. – М.: Худож. лит., 1986. – 543с.
4. Введение в литературоведение: учеб. для филол. спец. ун-тов / Под ред. Г.Н.Поспелова. – 3-е изд., испр., доп. – М.: Высш. шк., 1988. – 528 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Д.С. Колотило
м.Запоріжжя

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Дослідження слів-реалій не втрачає своєї актуальності, незважаючи на велику кількість праць присвячених цій проблемі. Все більшу увагу привертає національно-культурна семантика таких мовних одиниць, які зустрічаються у творі, адже вона дозволяє проникнути у культуру носія мови. Слід зазначити, що питання про роль культурно-маркованої лексики у художньому тексті недостатньо вивчено, а, отже, потребує більш детального дослідження [3, с. 87].

Як лінгвістичне явище реалії відносяться до категорії безеквівалентної лексики. Вони є частиною фонових знань і викликають значний інтерес при дослідженні взаємодії мови і культури. Багато вчених і фахівців давали визначення поняття «реалії». Найглибше цю перекладознавчу категорію опрацьовували болгарські науковці – С. Влахов і С. Флорин, автори праці «Непереводимое в переводе». Саме вони, на нашу думку, запропонували найточніше визначення поняття «реалія». Отже, реалія – це «слово і словосполучення, які позначають об'єкти, характерні для життя (побуту, культури, соціального та історичного розвитку) одного народу і чужі іншому; таким чином, вони постають носіями національного та/або історичного колориту, реалії, як правило, не мають точних відповідників (еквівалентів) в інших мовах, а отже, не можуть бути перекладені на загальних основах, вони вимагають особливого підходу» [1, с. 47].

На думку Р. П. Зорівчак, виникнення реалій зумовлено спільною необхідністю, екстралінгвальними чинниками [2, с. 38]. За словами дослідниці, реалії відносяться до диференційних мовних явищ, їх ідейно-естетична цінність, пізнавальне значення як репрезентантів змісту твору є вельми важливим. Реалії щільно пов'язані з національним колоритом і самобутністю. З погляду перекладацької практики Р. П. Зорівчак пропонує виділяти явні та скриті (приховані, потаємні) реалії. Останні – це слова типу *ніч, вишиванка, скриня*. Вони начебто мають відповідники в іншій мові, проте співвідносні денотати в позамовній дійсності дуже відрізняються між собою, так що беззастережна субституція їх позначень, що мають різну художньо-стилістичну наповненість, може спричинити ряд додаткових труднощів (лексичний збіг відповідних номінацій при культурологічній розбіжності) [2, с. 78].

Отже, першою умовою адекватного відтворення реалій є їх глибоке знання. Перекладач змушений використовувати усі ресурси мови-перекладу, виступати водночас у ролі етнографа [4, с. 227]. Тут доречно згадати слова Ю. Найди, який наголошував на тому, що «людина, яка перекладає з однієї мови на іншу, повинна завжди усвідомлювати розбіжності у культурному тлі, яке представлено цими мовами» [5, с. 194].

Таким чином, слід пам'ятати, що в художньому тексті всі реалії – хоча б частково – стильотвірні засоби, адже сприяють створенню національного колориту, який завжди є складником стилю. Звісно, історичні реалії стилістично забарвлені яскравіше, адже вони вміщують елементи історизму, що належать до яскраво виражених стилістичних категорій.

Можемо зробити висновок, що переклад реалій – це справа не лише перекладацької техніки, а й перекладацького мистецтва. Залежно від переваги того чи іншого виду інформації, яку несе реалія в кожному конкретному випадку (денотативної, конотативної, зокрема національно-культурної, локальної), від композиційної заданості реалії в ситуативному контексті, перекладачі по-різному відтворюють її семантико-стилістичні функції.

Література

1. Влахов С. Непереваемое в переводе. Мастерство перевода / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Международные отношения, 1970. – 511 с.
2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. На матеріалі перекладів української прози / Р. П. Зорівчак. – Л. : Видавництво при Львівському національному університеті, 1989. – 218 с.
3. Крупнов В. М. В творческой лаборатории переводчика / В. М. Крупнов. – М. : Международные отношения, 1976. – 152 с.
4. Мунен Ж. Теоретичні проблеми перекладу / Ж. Мунен. – Париж. : Галімард, 1963. – 298 с.
5. Найда Ю. Лінгвістика і етнологія в проблемах перекладу / Ю. Найда. – Н. : Ворд, 1945. – 208 с.

*Н.С. Леміш
М. Київ*

TRANSLATION TRANSFORMATIONS TYPES IN UP-TO-DATE TRANSLATION STUDIES

There exists a wide variety of different types of translation transformations in up-to-date translation studies. Making reliable typology of translation transformations is one of the topical issues, for it has always been a problem to differentiate between a right and wrong functional and communicative equivalent in translation.

Herewith you will find the most common classifications of translation transformations in up-to-date translation studies followed by a new approach suggested by a Ukrainian professor Olena Selivanova.

Most often there's just given a list of translation transformations, sometimes the language level at which such transformations take place is indicated.

I. Afanasiyeva [1], for example, just names the most common transformations every translator makes at the sentence level. They are as follows: omission, addition, transposition, change of grammatical forms, loss compensation, concretization, generalization, antonymic translation, meaning extension, metonymic translation, sentence integration, and sentence fragmentation. It is noted that such transformations are caused by differences in grammar and vocabulary of the source and target languages.

To A. Burak's mind [2] basic types of transformations include transcription and transliteration, calque, explanatory translation (2 types), descriptive translation, omission, addition, transposition, change of grammatical forms, loss compensation, concretization, generalization, antonymic translation, meaning extension, metonymic translation, sentence integration, and sentence fragmentation.

More systematized is the classification of translation transformations given by L. Naumenko and A. Hordeyeva. Among major ones they put *lexical semantic*, *grammatical* and *stylistic transformations*. *Lexical semantic transformations* cover the following 12 types: synonymous substitution, contextual substitution, calque / loan / verbal / literal / word-to-word translation, descriptive translation, transcoding (transliteration, transcribing, mixed, adaptive / naturalization), antonymous translation (negativation, positivation, annihilation), compression / omission of words, decompression / amplification / addition of words, permutation, transposition (nominalization, verbalization), concretization of meaning, and generalization of meaning [4, p. 4–5]. *Grammar transformations* are represented with such types as compensation, replacement, partitioning (inner, outer), and integration (inner, outer) [4, p. 25–26]. *Stylistic transformations* deal with logization, expressivation, modernization, and archaization [4, 32].

There's also an opinion (S. Baitursunova, 2014) that all translation transformations can be divided into *lexical*, *grammar* and *complex*.

Lexical transformations are understood as change in the semantic core of a translated word. Here belongs transcription (*eau de cologne – одеколон*), transliteration (*Washington – Вашингтон*), calque translation (blueprint) (*extralinguistic – позамовний*), lexical substitution of 2 types (1) specification: *I'll get the papers on my way home – Я куплю газети по дорозі додому*; 2) generalization: *People don't like to be stared at. – Людям не подобається, коли на них дивляться*), differentiation (*bamboo curtain – залізний завіс*), modulation (*But outside it was raining. – Але на вулиці йшов дощ*), metaphoric transformations.

Grammar transformations deal with morphological or syntactical changes in translated units. They include: grammar substitution (*He is a poor swimmer. – Він погано плаває*), word order change (*A new press conference (1) was held (2) in Kyiv last week (3). – Минулого тижня в Києві (3) відбулась (2) нова прес-конференція (1)*), sentence partitioning (*I want you to know Grammar. – Я хочу, щоб ви знали граматику*), sentence integration (*If one knows languages, one can come out on top. – Знаючи мови, можна далеко піти*), grammar compensation.

Complex transformations concern both the lexical and grammatical levels: explicatory translation (*gun licence – посвідчення на право носіння зброї*), reduction / omission / implication (*позабюджетні джерела фінансування – nonbudget sources*), integral transformation (*Wet paint – Обережно, пофарбовано; Help yourself – Пригощайтесь*), antonymic translation (*not far – близько*), complex compensation (*Зараз їхня їжа, одяг і зарплата були не такими вже й поганими, як колись*).

V. Karaban recommends to do a translation taking into account *lexical*, *grammatical*, *stylistic* and *pragmatic* specifics of a sentence building in the source and target languages. As specific types of translation transformations he underlines the following: metaphoric transformation of the verb-predicate with an inanimate agent- subject of an English sentence (e.g. *these criteria limit*) [3, p. 176], verbalization (e.g. *роль різна ... – the role varies...*) [3, p. 182] and nominalization (e.g. *не було видно – was not in view*) [3, p. 197] transformations of a sentence structure, vector transformation / conversive replacement of an agent by a patient (e.g. *masters* as an agent in a source language and as a recipient in a target language) or verb replacement with its conversive (*to give – to receive, to buy, to sell*) [3, p. 210].

V. Karaban's typology is the closest to the position of O. Selivanova representing the most recent approach to translation transformations. In her paper [5, p. 455–472] she grounds 2 major types of translation transformations according to the language semiosis of semantics, syntax and pragmatics postulated by Ch. Morris. She conventionally differentiates between *formal* and *formal-content translation transformations*, the latter including *formal-content ones with a pragmatic constituent* [5, p. 458].

Formal transformations deal with the form change in the process of translation when the source language unit content is kept. Such transformations can be found on the phonetic (transcribing, transliteration, phonographic substitution, mixed), word-building (word-building calque, word parts inversion), lexical (word equivalents with the similar seme set realized in context), morphological (category substitution, part of speech substitution, replacement of morphological means with lexical ones of the similar content, omission or addition of number, tense, voice transposition), and syntactic (word-combinations replacement with words or vice versa, syncretic use of different composite sentences, anaphoric and elliptical replacements, integration and portioning of sentences) levels.

Formal-content transformations cover form changes plus content modifications determined by source and target language systems specifics as well as contextual or pragmatic factors. They can be also found on phonetic, lexical (both denotative and connotative), morphological, and syntactic levels but with the content modifications, as it was mentioned above.

As for *formal-content translation transformations with a pragmatic constituent* it is worth mentioning that they deal not just with form changes and content modifications (as pure formal-content transformations) but aim at the balanced pragmatic impact of the translation product on a reader. This approach is very disputable [5, p. 467–468] as it is connected with the personal and cultural identity of a translator. But still it is very useful in many occasions. According to O. Selivanova this type of translation transformations is represented with figurative, phraseological, conceptual, axiological, and megatextual pragmatic transformations. For example, conceptual translation transformations mean correction of different world categorization ways and inner reflexive experience with the help of realities replacement (e.g. *a black cat* is a sign of bad luck in Ukraine, but of good luck in Great Britain, so it needs to be adjusted while translating from English into Ukrainian or vice versa).

In fact the approach suggested by O. Selivanova outlines the whole generalized system of translation transformations and stresses the point that transformations of different types can be mixed / combined and form variations. To be able to make a good translation it is recommended to study thoroughly the typology of translation transformations by O. Selivanova.

To summarize, it is very important being aware of different classifications / typologies of translation transformations and applying them in practice, for it increases the quality of translation product.

References

1. Афанасьева И. Basic Transformations in the Process of Translation / Ирина Афанасьева // Лекции по теории и практике перевода [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://samlib.ru/w/wagapow_a_s/afan-lectures-tr.shtml
2. Бурак А.Л. Введение в практику письменного перевода / А.Л. Бурак. – Москва : Интрада, 2002. – 176 с.
3. Карабан В.І. Переклад з української мови на англійську мову : навч. посіб.-дов. : [для студ. вищ. закл. освіти] / В'ячеслав Карабан, Джеймс Мейс. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 608 с.
4. Науменко Л.П. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську = Practical Course of Translation from English into Ukrainian : навч. посіб. / Людмила Науменко, Анжела Гордєєва. – Вінниця : Нова Книга, 2011. – 136 с.
5. Селіванова О.О. Нова типологія перекладацьких трансформацій / Олена Олександрівна Селіванова // Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке : [монографія]. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – С. 455–472 с.

*О.М. Матвіїшин
м. Дрогобич*

ДО ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ

Сучасне перекладознавство виходить з того, що художній переклад є результатом взаємодії двох літератур і культур, двох творчих індивідуальностей, результатом пізнання невичерпного художнього світу першотвору, що і визначає загальну стратегію інтерпретації перекладацьких явищ. Багатоаспектність вивчення художнього перекладу та постійний розвиток перекладознавчої науки призвели до випрацювання низки методологічних аспектів перекладознавчого аналізу [2, с. 6]. Загальновідомо, що художній переклад – це витвір мистецтва слова, тому й аналіз його повинен бути підпорядкований естетичним критеріям, а кожна деталь має осмислюватися в плані виявлення ідейно-художніх настанов автора оригіналу. *Метою* наукової розвідки є

спроба окреслити критерії синтезуючого перекладознавчого аналізу художнього тексту.

Постійний розвиток перекладознавчої галузі сприяє залученню до досліджень різноманітних підходів перекладознавчого аналізу, підвалини якого закладені у фундаментальних працях багатьох вітчизняних фахівців (І. Франко, О. Фінкель, М. Зеров, В. Коптілов, А. Науменко, О. Чередниченко, Л. Коломієць та ін.). Однак багатоаспектність вивчення художнього перекладу спричинило безпідставні непорозуміння передовсім між лінгвістами та літературознавцями, що намагалися розглядати переклад як об'єкт лише своєї галузі науки. Лінгвістичний підхід розглядає переклад через призму розходження двох мовних систем та відмінних стилістик, його можна назвати мікроперекладом, який актуальний лише в тому випадку, коли лексична одиниця позначає один денотат, який у мовах оригіналу та перекладу може мати навіть різний обсяг свого значення. Проте поза межами лінгвістичного перекладу залишаються конотативна, контекстуальна, авторська сфери семантичної структури слова [3, с. 118]. Літературознавчий підхід, натомість, ґрунтується на зіставленні текстів, породжених певними літературними традиціями та нормами. Усуненню цього протистояння, яке зазвичай стосувалося відтворення функцій конкретних художніх засобів, частково сприяв розвиток лінгвостилістики та дискурсознавства.

Прихильниками лінгвостилістичного аспекту перекладознавчого аналізу виступали М. Зеров, В. Державін, О. Фінкель та ін., останній подав взірець так званого критичного аналізу. Концепція О. Фінкеля ґрунтувалась на тому, що мистецтво перекладу полягає не тільки у відтворенні стилістичних особливостей оригіналу мовою перекладу, а у їх відтворенні відповідно до наперед заданої тематики. У монографії науковця „Теорія і практика перекладу“ досить чітко висвітлено положення про потреби аналізу перекладу на різних рівнях тексту. Учений звертає увагу на загальний стилістичний аналіз, який проступає через розгляд перекладацьких труднощів та їхніх прикладів – на фонологічному, семантичному, синтаксичному та композиційному рівнях. Морфологія включається або до семантики, якщо йдеться про значеннєву вартісність граматичних форм, або до синтактики, якщо стилістично важливим компонентом є граматична конструкція. Найвищий щабель посідає композиція, що визначає роль та ступінь важливості тих чи інших стилістичних засобів.

І. Франко вперше в українському перекладознавстві послуговується інтерпретаційно-стилістичним методом, що спрямований на перекладознавчий аналіз і базується на відтворенні семантичних і стилістичних особливостей художнього твору відповідно до системи оригіналу та задуму автора. І. Франко подав цілісний критичний аналіз перекладу, який ґрунтується на двох рівнях – просодійному та значеннєвому [цит. за: 2, с. 6].

Методика перекладознавчого аналізу в 1960-х роках була вдосконалена і в працях В. Коптілова, який запропонував проводити його на фонетичному, ритмічному, лексичному та синтаксичному рівнях [1, с. 187–189]. Варто зазначити, що тогочасні досягнення науковця здійснені і в літературознавчому, і в лінгвістичному ракурсі. У цьому контексті сучасний перекладознавець Т. Шмігер доходить висновку, що перекладознавчий аналіз не може бути на одному рівні з аналізами мовної тканини твору, а стоїть вище [5, с. 202], оскільки до кожного рівня можна застосувати ще низку інших аналізів: для лексичної семантики – компонентний аналіз, дистрибутивний аналіз, ідеографічний аналіз, аналіз культурних концептів; для фонетики – кількісний аналіз та аналіз звукового символізму; для морфології – дериваційний аналіз, граматико-семантичний аналіз (зокрема в системі когнітивної граматики та семантики).

Унаслідок подальшого динамічного розвитку мовознавства та його аналітичного апарату особливо актуалізується рівень тексту/твору.

У своїй перекладознавчій концепції В. Коптілов вводить поняття „оперативного простору“, яке автор пояснює так: „Перш ніж узятись до перекладу певного твору, перекладач має відчути його поетичну атмосферу, усвідомити, що в ньому є, що могло

б бути, чого нема і бути не може“ [1, с.185]. На сучасному етапі розвитку перекладознавчої науки ідею В. Коптілова розвинув О. Чередниченко, виокремивши зокрема контекст авторський та контекст перекладацький. Під авторським контекстом розуміється не випадкове словесне оточення, а цілісна змістово-стилістична система, яка активно впливає на кожен її складник, визначаючи його реальну й потенційну текстову функцію. Контекст перекладацький тісно пов'язаний з традицією перекладання, яка склалася в межах конкретної національної культури, з методом і стилем перекладача, а також множинністю перекладів [4, с. 180].

Вагомим внеском у проблему методології сучасних перекладознавчих досліджень є монографія „Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу“ Л. Коломієць, яка пропонує такі підходи до розуміння перекладу: інтерпретативний, герменевтико-онтологічний, діалектико-органічний, креативний, структурно-формалістичний, психолінгвістичний, неформалістичний.

Особливого застосування серед сучасних теоретиків та практиків у галузі художнього перекладу набуває метод концептуального аналізу. На його основі вибудовується концептуальний підхід до перекладу, який полягає у визначенні текстових концептів й осягненні мегаконцепту, тобто основного концепту твору як головної передумови перекладу. Поняття „концептуальний переклад“ спрямовує перекладача на пізнання саме художнього об'єкта і, на відміну від раціональної науки, його неможливо описати в термінах чистої логіки, бо цей феномен є лише моделлю певної реальності та в такий спосіб слугує знаряддям її пізнання. Мету концептуального підходу сучасний дослідник А. Науменко вбачає у збереженні авторської концепції. Єдино можливим засобом відтворення авторської концепції є її творча реконструкція під час перекладу, яка „долає обмеження та дозволяє творчо маневрувати в межах концепції першотвору, бо складові її частини дійсно не є математичною сумою, а створюють певну єдність“ [3, с. 121]. Саме концептуальний підхід до перекладу дає нові шляхи для прояву творчої індивідуальності перекладача, який повинен зберегти індивідуально-авторську манеру художнього твору, узгодивши його зі своєю власною індивідуальністю, у висліді народжуються справді переклади, наближені до ідеального, – адекватний та еквівалентний.

Отож, з наведених міркувань відомих теоретиків та практиків перекладу, можна дійти парадоксального висновку про відсутність певного ідеального методу перекладознавчого аналізу, а повноцінний аналіз базується на досягненнях усіх галузей мовознавства. Ураховуючи розмаїття методики перекладознавчого аналізу, переклади прозових творів пропонуємо розглядати в комплексному загальнофілологічному ракурсі.

Література

1. Коптілов В. Першотвір і переклад: Роздуми і спостереження / Віктор Коптілов; [ред. О. І. Василенко]. – К. : Дніпро, 1972. – 216 с.
2. Матвіїшин О.М. Українська проза початку ХХ століття в перекладах німецькою мовою: лінгвокультурний вимір: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 „Перекладознавство“ / О.М.Матвіїшин. – К., 2011. – 20с.
3. Науменко А. М. Філософсько-культурологічні засади сучасного перекладу / Анатолій Максимович Науменко // Вісник Сумського державного університету : [серія : Філологічні трактати]. – Суми : Вид-во СумДУ, 2009. – Т. 1. – № 2. – С. 118 – 127.
4. Чередниченко О. Про мову і переклад / Олександр Чередниченко. – К. : Либідь, 2007. – 248 с.
5. Шмігер Т. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя / Т.Шмігер.– К.: Смолоскип, 2009.– 342 с.

А.А. Портна
м. Запоріжжя

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ 3D ДРУКУ

Новітні технології стали невід'ємною частиною сучасного життя. Вони проникають у різні його галузі. Інноваційна сфера 3D - друку, з одного боку, є величезним перспективним проривом наукового світу, а з іншого – представляє складну технічну систему, що потребує знань та навичок для керування нею. Як і будь-яка сфера, вона послуговується певною термінологією, яка постійно поповнюється новими елементами, що пояснюється необхідністю номінувати нові технології, процеси, явища, обладнання тощо.

Україна намагається не відставати від світу, що стрімко розвивається, опановуючи технологічні новинки, паралельно з чим запозичуються і терміноодиноці, що їх називають. Виникає необхідність якісного та адекватного перекладу термінів, зокрема термінології сфери 3D-друку.

Метою цієї наукової розробки є аналіз структурних особливостей англійських термінів галузі 3D - друку, а також з'ясування способів їх перекладу. **Об'єктом** пропонованого дослідження є англійські термінологічні одиниці галузі 3D-друку. **Предметом** дослідження виступають особливості та способи перекладу проаналізованих термінів українською мовою.

Наразі проблема перекладу термінів у сфері 3D - друку не є остаточно розв'язаною, оскільки це – відносно нова галузь технологій, що пояснює **актуальність** нашої роботи.

Термін – (від лат. *terminus* – «межа, кордон») – вербальний (словесний, мовний) знак спеціального поняття; слово (просте, складне, аббревіатура) або словосполучення, що точно позначає (називає, номінує) спеціальне поняття певної галузі знань (науки, техніки, культури, мистецтва, політики), є офіційно затвердженим і рекомендованим для використання у фаховій усній та писемній діяльності [2, с. 45].

За структурою терміни 3D-друку поділяються на:

1. прості:

а) непохідні (які при синхронному аналізі не мають мотиваційних слів): **bed** – платформа 3D-принтера, на якій формується об'ємна частина об'єкта для 3D-друку; **belt** – ремінь приводу; **shell** – зовнішня межа; **slice** – шар надрукованої 3D-моделі;

б) похідні (у яких можна виокремити словотворчі афікси): **extruder** – екструдер – друкуюча головка 3D-принтера; **parametric** – параметричний; **slicer** – слайсер – установка, що нарізає модель горизонтальними шарами і створює траєкторії їх наповнення;

2. складні (складаються з декількох основ): **firmware** – мікропрограмне керування; **printbed/printplate** – платформа 3D-принтера, на якій формується об'ємна частина об'єкта для 3D-друку; **RepRap** – пристрій для швидкого прототипування;

3. складені (складаються з декількох слів, терміни-словосполучення): **digital sculpting** – комп'ютерна/цифрова скульптура; **Hot End** – хот енд – частина екструдера, що нагрівається для плавлення матеріалу; **Kapton Tape** – Каптонова плівка; **subtractive manufacturing** – субтрактивне виробництво – виробничий процес, що полягає у видаленні небажаних матеріалів чи скупчень шляхом різання, свердління, фрезерування для отримання потрібних форм;

4. терміни-напівсимволи: **G-code** – G-код – широко використовувана мова програмування, яка вказує, що і як робити пристроям, визначає, куди машині необхідно рухатись, з якою швидкістю та за яким маршрутом; **3D-model** – 3D-модель, **3D-file** – 3D-файл.

Сфера 3D - друку відрізняється також наявністю в її термінології великої кількості аббревіатур та бекронімів: **CAD** (*Computer-aided Design*) – САП/САІР (система автоматизованого проектування); **CNC** (*Computer Numerical Control*) – ЧПК (числове

програмне керування); **FDM** (*Fused Deposition Modelling*) – моделювання методом наплавлення; **FFF** (*Fused Filament Fabrication*) – процес, при якому одна нитка певного матеріалу (пластик, віск, метал) накладається на той же (або подібний) матеріал плавленням, утворюючи стик/вузол; **HPB** (*Heated Print Bed*) – платформа 3D-принтера із вбудованим нагрівальним механізмом; **PLA** (*Polylactic acid*) – полілактид; **SLA=STL** (*Stereolithography*) – стереолітографія (технологія продукування моделей, прототипів та готових виробів з рідких фотополімерних смол); **SLS** (*Selective Laser Sintering*) – вибіркоче лазерне запікання [3, с.17-20].

Аналіз вищенаведених термінів показує, що більшість з них є іменниками. Це може бути пояснено тим, що при появі нових предметів, процесів, явищ тощо виникає гостра необхідність номінувати їх, що є прямою задачею саме іменника.

Одним із найпростіших прийомів перекладу досліджуваних термінів є **транскодування**: *extruder* – екструдер, *Hot End* – хот енд, *photopolymer* – фотополімер, *raft* – рафт, *slicer* – слайсер, *thermoplastic* – термопластик, *3D-file* – 3D-файл, у тому числі **адаптивне**: *platform* – платформа.

Іншим продуктивним перекладацьким прийомом є **калькування**: *Kapton Tape* – Каптонова плівка, *model repositories* – місця зберігання моделей, *polygonal modeling* – полігональне моделювання, *Stepper Motor* – кроковий двигун, *subtractive manufacturing* – субтрактивне виробництво.

Для перекладу термінів, що не мають відповідників у мові-реципієнті, зазвичай використовується **описовий переклад**: *bed* – платформа 3D-принтера, на якій формується об'ємна частина об'єкта для 3D-друку, **FFF** (*Fused Filament Fabrication*) – процес, при якому одна нитка певного матеріалу (пластик, віск, метал) накладається на той же (або подібний) матеріал, утворюючи стик/вузол, **Heated Print Bed = HPB** – платформа 3D-принтера зі вбудованим нагрівальним механізмом, **OBJ** – формат даних, що репрезентує виключно 3D-геометрію, **RepRap** – PenPan – машина для швидкого прототипування.

Певною проблемою для перекладача є переклад абревіатур. Існує чотири основні способи передачі абревіатур цільовою мовою [1, с. 449-451]: **1. переклад відповідним скороченням** (даний спосіб перекладу передбачає використання існуючої у мові перекладу абревіатури-відповідника або створення її (у випадку авторських скорочень): **CAD** (*Computer-aided Design*) – САІР (система автоматизованого проектування), **CNC** (*Computer Numerical Control*) – ЧПК (числове програмне керування); **2. переклад відповідною повною формою слова або словосполучення** (цей спосіб використовується тоді, коли у мові перекладу відсутнє відповідне скорочення): **PB** (*printbed*) – платформа 3D-принтера зі вбудованим нагрівальним механізмом; **RP** – *rapid prototyping* – швидке прототипування, **SLS** – *Selective Laser Sintering* – вибіркоче лазерне запікання; **3. транскодування скорочення**; **4. транскодування повної/вихідної форми відповідного скорочення**. Бачимо, що при відтворенні аналізованих абревіатур українською мовою використовуються лише перші два способи.

У випадку, якщо усі вищеназвані прийоми недоречні, використовуються лексичні трансформації (у цій сфері, в основному, **конкретизація значення**): *shell* – зовнішня межа.

Зауважимо, що складні та складені терміни потребують особливого порядку перекладу, що поєднує дві основні процедури – аналітичну та синтетичну. Велику роль при перекладі відіграє аналітичний етап – переклад окремих компонентів терміна. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудовування компонентів у залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу складного терміна [1, с. 383].

Аналіз способів перекладу терміноодиниць сфери 3D - друку дозволив виявити певну закономірність їх вибору: складені терміни та розгорнуті абревіатури найчастіше

перекладаються шляхом калькування; прості похідні терміни – транскодуванням, а непохідні – конкретизуючи значення.

Таким чином бачимо, що термінологія інноваційної галузі 3D - друку залишається недостатньо вивченою та дослідженою. Терміни цієї сфери є дуже різноманітними за своєю структурою: прості, складні, складені, терміни-напівсимволи. Дослідження способів їх перекладу дозволило виявити певну закономірність вибору способів перекладу. Вважаємо подальші дослідження у цьому напрямку **перспективними**. Вони можуть допомагати перекладачам-початківцям та більш досвідченим фахівцям, які перекладають тексти сфери 3D-друку, а також можуть стати корисними при укладанні спеціалізованих словників термінології досліджуваної галузі людської діяльності.

Література

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 576 с.
2. Онуфрієнко Г.С. Глосарій до мовної комунікації за фахом для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / Г.С. Онуфрієнко. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2015. – 62 с.
3. Low-cost 3D printing for science, education and sustainable development. – The Abdus Salam International Centre for Theoretical Physics, 2013. – 192 p.

*В.В. Чебурахіна
м. Маріуполь*

НЕПЕРЕКЛАДНІ ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ ВЛАСНИХ НАЗВ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ ДЖ. К. РОЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ОРДЕН ФЕНІКСА»)

На перший погляд може здатися, що переклад власних назв – один із найпростіших. По-перше, власні назви вирізняються універсальністю використання, і при спілкуванні іншою мовою вони зберігають свою звукову форму, що забезпечує ефективну комунікацію. По-друге – не мають яскраво вираженого лексичного значення, саме тому не потребують смислового перекладу, на відміну від назв загальних: *укр. Тарас – англ. Taras; укр. стіл – англ. table* [2, с. 3].

На підставі цих особливостей, низка лінгвістів відносять власні назви до класу безеквівалентної лексики [1, с. 13], і розглядають їх як варіант міжмовного та міжкультурного запозичення [2, с. 14], а тому доречніше казати саме про *засоби передачі* власних назв, а не їх перекладу. До таких засобів передачі належать транскрипція та транслітерація. Але залишається питання – які саме засоби передачі вважати найефективнішими?

Метою нашої роботи стало виявлення особливостей неперекладних засобів передачі власних назв, а саме транскрипції та транслітерації.

Транскрипція – це передача звуків іншомовного слова за допомогою букв алфавіту тієї мови, на яку ведеться переклад [1, с. 208].

Так в українському [3] та російському [4] перекладах твору Дж. К. Ролінг «Harry Potter and the Order of the Phoenix» [6] можна зустріти наступні приклади транскрипції: *Ron Weasley – Рон Уизли* [4], *Neville Longbottom – Невіл Лонгботом*, *Andromeda Black – Андромеда Блек*, *Cedric Diggory – Седрик Діґорі*; *Madam Pomfrey – мадам Помфрі*, *Professor Flitwick – професор Флімвік*; *Kreacher – Крічер*, *Dobby – Доби*; *Dijon – Діжон*, *Bethnal Green – Бетнал Грін*, *Clapham – Клэпэм* [4]; *Hogwarts – Готвортс*, *Slytherin – Слизерин*, *Gryffindor – Грифіндор*; *Quidditch – квидич*.

Транскрипція власних імен з англійської мови нерідко представляє значні труднощі у зв'язку з низкою обставин. По-перше, існують значні розходження між англійської орфографією та вимовою. По-друге, проблемою застосування транскрипції є

відсутність в українській або російській мові фонем, які існують в англійській мові. Вирішенням вищезазначених проблем є транслітерація.

Транслітерація – механічна передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи при другорядній ролі звукової точності, тобто передача однієї писемності літерами іншої. [5].

У перекладах ми зустрічаємо наступні приклади: *Harry Potter – Гаррі Поттер, Vernon – Вернон, Mafalda Hopkirk – Мафальда Гонкірк, Merlin – Мерлін; Wimbledon – Вімблдон, London – Лондон, King’s Cross – Кінгс-Крос, Clapham – Кленгем; Hogwarts – Хогвартс [4], Azkaban – Азкабан.*

Існують випадки, коли перекладач при передачі власної назви в одному з її елементів використовує транскрипцію, а в іншому – транслітерацію, як наприклад зробили в українському перекладі назви одного з факультетів Гогвортсу, *Ravenclaw – Рейвенклов*. Назва складається з двох слів *raven* та *claw*; перше передано за допомогою транскрипції, а друге – транслітерації.

Одже, з огляду на вищезазначений матеріал можна зробити наступні висновки. Власні назви – це один з класів безеквівалентної лексики, тому їх доречніше не перекладати, а передавати за допомогою транскрипції або транслітерації.

Кожний з цих засобів має свої сильні та слабкі сторони, тому нерідко для передачі однієї власної назви перекладачі використовують їх комбінацію.

Література

1. Влахов С. Непереваемое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М.: Международные отношения, 1980. – 343 с.
2. Ермолович Д. И. Имена собственные на стыке языков и культур / Д. И. Ермолович. – М.: Р. Валент, 2001. – 200 с.
3. Ролінг Дж. К. Гаррі Поттер і Орден Фенікса / Дж. К. Ролінг; пер. з англ. В. Морозов. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. – 815 с.
4. Роулинг Д. Гарри Поттер и Орден Феникса / Дж. К. Роулинг; пер. с англ. М. Спивак. – М.: Махаон, 2015. – 896 с.
5. Транслітерація: матеріали із Вікіпедії вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Транслітерація>.
6. Rowling J. K. Harry Potter and the Order of the Phoenix / J. K. Rowling. – London: Bloomsbury Publishing, 2003. – 771 с.

Т.А. Шундель
г. Краматорск

АСПЕКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Специализированный перевод медицинской литературы – один из наиболее сложных аспектов научного перевода, который требует от переводчика ясности и четкости изложения теоретического и практического материала, знания основных закономерностей перевода медицинской терминологии, логичности обоснования переводимого материала. Все эти предъявляемые требования можно объяснить следующим фактом: неточность, ошибочность, приблизительность, невыверенность материала медицинского содержания может привести к грубейшим ошибкам и, как следствие, стоит пациенту здоровья и жизни.

В отличие от перевода художественной литературы письменному переводу медицинской литературы свойственны деперсонализация, отсутствие эмоционально насыщенной лексики, четкий перевод терминологической лексики, избыток которой встречается в разного рода документах медицинского содержания. Информативная

насыщенность медицинских текстов, широкое употребление неологизмов, сокращений, эпонимов, лексико-грамматические и стилистические особенности указывают на тот факт, что медицина – механизм, который находится в постоянном развитии.

Отдельные вопросы тонкостей перевода медицинской литературы исследуются в работах ряда таких ученых, как Л. Б. Гречиной, К. Ф. Заболотного, В. Б. Коноваловой, В. Г. Куликовой, А. К. Куличенко (Украина), Т. А. Басовой, Е. С. Глазыриной, Т. Г. Лаптевой, Е. В. Павловой, Д. В. Самойлова, Е. М. Солнцева (Россия) и др. Проблема перевода текстов медицинского содержания не изучалась системно, поэтому изучение аспектуальных вопросов сложностей переводческого характера представляет собой актуальность.

Исследуя особенности употребления терминов в языке медицинской литературы, следует сделать акцент на терминологическом аппарате, который постоянно обновляется, способствуя развитию синонимичных или антонимичных терминов, которые иногда становятся причиной вытеснения из обихода старых терминов. Такие термины помогают нам отследить этапы развития медицины, разобраться в диагностике заболеваний и их возбудителей, быть осведомленным по поводу хирургических вмешательств.

Однако, неоднородность существующих современных специализированных терминосистем, тенденция языка к разнообразным сокращениям с целью экономии произносительных навыков, как указывают Е. В. Павлова и Т. Г. Лаптева, иногда значительно затрудняют перевод медицинской литературы. В связи с этим необходимо учитывать функционирование терминологической единицы в рамках определенного контекста, который служит соответствующим фоном для раскрытия лексического значения слова, и характер сочетаемости зависимого компонента от главного смыслового компонента переводимого термина. Так, зависимый элемент *friendly* можно переводиться на русский язык как «удобный, совместимый, инертный» (*surgeon-friendly* – удобный для хирурга, *cell-friendly* – совместимый с клетками, *инертный с клетками*) [4].

Затруднительный момент при переводе медицинской литературы возникает вследствие широкого функционирования в речи аббревиатур. Однако, неоднозначный характер некоторых из них свидетельствует о нечеткости их классификационных границ. Например, следующие аббревиатуры могут трактоваться различными способами: *CD* – *controlled drug, curative dose, Crohn's disease*, *PE* – *physical examination, pulmonary embolism*, *RA* – *rheumatoid arthritis, right atrium* [5].

Л. Б. Гречина [2] в своей работе говорит о необходимости знаний касательно словообразовательных элементов, которые помогают значительно облегчить перевод конкретного термина. Например, *hyperlipidaemia* (повышенное содержание жиров) или *hypercholesterolaemia* (повышенное содержание холестерина), где элемент *hyper* свидетельствует о «повышенном», а элемент *aemia* переводится как содержание.

При переводе медицинской лексики следует обращать внимание на тот факт, что некоторые словари содержат неполный, а иногда и противоречивый перевод терминов, особенно эпонимов. Дело в том, что название некоторых заболеваний имеют несколько вариантов звучания в зависимости от страны. Так, в Германии мы можем встретить такой эпоним, как *Morbus Horton*, во Франции – *maladie Horton* (Болезнь Хортона). Необходимо отметить, что антонимичный характер эпонимов также создает своеобразную путаницу может стать причиной недопонимания коллег при обмене профессиональным опытом: заболевание де Кервина врачами-гинекологами понимается как тендовит, а узкие специалисты (эндокринологи) расшифровывают это заболевание как расстройство функции щитовидной железы. Специалисты области травматологии и ортопедии диагностируют это заболевание как воспалительное заболевание сухожилия большого пальца, в английском языке функционируют такие термины-эпонимы, как *de Quervain disease, Blackberry thumb, de Quervain syndrome, mother's wrist / mommy thumb, gamer's thumb* [1].

По мнению В. Б. Коноваловой сложность перевода заключается и в употреблении различных конвертированных форм неологизмов: существительные образуются от глаголов и глагольных фраз (*work-to-rule* – *требование к медицинскому персоналу соблюдать все пункты трудовой системы*) [2].

Из вышесказанного мы приходим к выводу, что качественный перевод медицинской литературы может быть выполнен только при условии, если переводчик владеет не только общей медицинской терминологией, но и освоил узкоспециализированную лексику.

Литература

1. Глазырина Е. С. К вопросу об особенностях функционирования и перевода эпонимов в текстах медицинской тематики: лингводидактический аспект / Е. С. Глазырина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-ob-osobennostyah-funktsionirovaniya-i-perevoda-eponimov-v-tekstah-meditsinskoj-tematiki-lingvodidakticheskiy-aspekt>

2. Гречина Л. Б. До проблеми лексичних труднощів перекладу науково-технічної літератури / Л. Б. Гречина // Вісник Житомирського національного університету. Серія «Філологічні науки». – 2011. - Вип. 57. – С. 166-169.

3. Коновалова В. Б. Лексико-граматичні особливості перекладу неологізмів медичної наукової літератури з англійської мови на українську / В. Б. Коновалова // In Statu Nascende. Теоретичні та прагматичні проблеми перекладознавства : Збірник студентських статей. – Вип. 18. – Х. : НТМТ, 2014. – С. 120-125.

4. Павлова Е. В., Лаптева Т. Г. Специфика передачи терминов различных терминов при переводе с английского языка на русский [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/spetsifika-peredachi-terminov-razlichnyh-tipov-pri-perevode-s-angliyskogo-yazyka-na-russkiy>

5. Jablonski S. Dictionary of medical acronyms and abbreviations / Stanley Jablonski. – USA : Elsevier Inc. – 2005. – 983 p.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

*М.С. Алексєєнко
м.Маріуполь*

ВИКОРИСТАННЯ КАРТ ПАМ'ЯТІ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Одним з головних завдань середньої школи сьогодні – це реалізація потенціалу загальної середньої освіти. Важливо забезпечити учням загальнокультурний і пізнавальний розвиток, сформувати вміння вчитися, навчити учнів самостійно здобувати знання, працювати в команді, розвинути здібність до саморозвитку на підставі самоорганізації. Один зі способів вирішити питання переведення учнів на самостійну діяльність — навчити працювати з конспектами. Найбільш раціональним прикладом конспекту є карта пам'яті.

Актуальність проблеми використання карт пам'яті у формуванні іншомовної компетентності у говорінні учнів полягає в тому, що сьогодні вони ще не є досить розповсюдженими, хоч і виступають найбільш раціональним видом конспекту.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб розглянути використання карт пам'яті з метою формування німецькомовної компетентності в говорінні учнів середньої школи.

Для здійснення поставленої мети були встановлені наступні **завдання**:

- дати визначення поняттю «карта пам'яті»;
- встановити переваги карт пам'яті як допоміжного засобу у формуванні німецькомовної компетентності учнів в говорінні;
- описати складання карт пам'яті.

Використання карт пам'яті як допоміжного матеріалу набуло розповсюдження, на сьогоднішній день доцільність використання карт пам'яті визнана у психології, педагогіці, методиці

Одним із засновників карт пам'яті є Тоні Б'юзен. Популярність карт пам'яті почалася з видання його книги «Працюй головою» (1974). Технологія карт пам'яті швидко розвивалася, доводячи практично застосовність її для розв'язання найрізноманітніших інтелектуальних задач. Тоні Б'юзен справедливо зазначив, що більшість інформації подається у вигляді цифр і букв, що є зручним для сприйняття [3].

Карта пам'яті, або карта розуму (mindmap) — це відтворення на папері ефективного способу думати: запам'ятовувати; згадувати; розв'язувати творчі задачі; подавати й наочно показувати внутрішні процеси обробки інформації; вносити до них зміни; удосконалювати [1, с. 35].

Існують такі правила складання карт пам'яті:

- у центрі треба розмістити головний образ, об'єкт, від якого відходять усі асоціації;
- читати й малювати карту потрібно починаючи зверху – це загальне правило прийняте для побудови карт пам'яті;
- треба використовувати різні кольори – на сприйняття кольору потрібно набагато менше часу, ніж на сприйняття тексту;
- потрібно використовувати ключові слова — без тексту карту пам'яті побудувати неможливо, тому потрібно висловлювати думки у вигляді ключових слів, глянувши на які можна відновити думки [2, с. 245].

Кarti пам'яті можна використовувати:

- 1) для роботи з лексичним матеріалом: для введення нової лексики; закріплення нової лексики; контролю лексики;
 - 2) для роботи з граматичним матеріалом: для складання розумових карт за вивченим матеріалом з граматики з метою його засвоєння й запам'ятовування;
 - 3) для роботи з текстовим матеріалом: для складання планів переказу текстів тощо;
 - 4) для повторення вивченого матеріалу: використання карти під час підготовки до контролю (з метою запам'ятовування й повторення інформації);
 - 5) для подання результатів проєктивної діяльності: представлення у вигляді розумової карти всього процесу створення проєкту або його результатів, нових ідей тощо (під час презентації пояснювати все, що зображено на карті);
 - 6) для проведення «мозкового штурму»: створення за допомогою карт ідей, які швидко генеруються (вони більш оригінальні й ефективні);
 - 7) для проведення дискусії, дебатів: виготовлення розумових карт для кожної зі сторін (вони допомагають об'єктивно й ефективно оцінювати розбіжності)[3].
- Застосування цієї методики на уроках німецької мови дає стійкі позитивні результати в усіх напрямках навчально-виховної роботи, учить самостійно здобувати знання та працювати в команді

Література

1. Акименко В. М. Применение интеллектуальных карт в процессе обучения дошкольников / В. М. Акименко // Начальная школа плюс до и после. — 2012. — № 7. — С. 34-37.
2. Бухбиндер В. А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам / В. А. Бухбиндер, С. В. Калинина и др. — М. : Высшая школа, 1988. — 373 с.
3. Интеллект-карты [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.mind-map.ru/>

*К.Я. Белова
м. Маріуполь*

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Сьогодні в умовах глобалізації розвиток інформаційних технологій призводить до утворення нових способів використання Інтернету. Впровадження інформаційних технологій в освітній процес займає все більше місце в викладанні не тільки природничо-математичних, а й гуманітарних дисциплін [28, с. 94-99].

Використовуючи сучасні інформаційні технології (ІТ) в процесі навчання іноземних мов, ми не лише формуємо мовні навички, а й розвиваємо інші навички та здібності, що дозволяють формувати як соціолінгвістичну так і прагматичну компетенції. У зв'язку з цим стає актуальною задачею розгляд дидактичних властивостей та функцій сучасних інформаційних технологій, використання яких підвищує якість викладання (освітнього процесу). Практика показує зацікавленість студентів у використанні сучасних інформаційних технологій в процесі навчання іноземним мовам, як в аудиторії, так і при організації самостійної роботи.

Перш за все, слід визначитися що ж ми розуміємо під «змішаним навчанням». Кембриджський словник надає наступне трактування: Змішане навчання – це спосіб навчання, що поєднує в собі традиційні уроки в класі з уроками, на яких

використовуються комп'ютерні технології і які можуть бути надані в мережі Інтернет [3].

Під змішаним навчанням ми розуміємо інноваційну форму електронного навчання, що ґрунтується на інформаційних технологіях в поєднанні з традиційними формами навчання, це навчання засноване на використанні інформаційних та телекомунікаційних технологій.

Важливо надати навчальні матеріали для студентів через комп'ютерну мережу. На початку, електронне навчання не передбачає навчання повний робочий день, але з часом і при постійній практиці дана форма навчання може використовуватися частіше і включати навіть певні форми контролю знань. Відомо, що даний вид навчання часто використовується для дистанційних курсів.

Можливості мережі Інтернет визначають різні завдання, які можна вирішувати в навчальному процесі. Найбільш важливими завданнями, які можуть бути реалізовані під час навчання іноземної мови за допомогою інтернет-технологій, є наступні: розвиток умінь іншомовного спілкування в різних сферах і ситуаціях; формування та вдосконалення мовних навичок; розвиток навичок самостійної та дослідницької роботи студентів за рахунок спеціально організованої діяльності з використанням інтернет-технологій, що сприяє ініціюванню самостійної діяльності і ліквідації прогалин в знаннях, уміннях, навичках; підвищення мотивації та створення потреби у вивченні іноземної мови; реалізація індивідуального підходу за допомогою врахування індивідуальних особливостей учнів за рахунок використання комунікативних служб мережі інтернет; формування комунікативних навичок і культури спілкування.

Змішане навчання має ряд переваг та недоліків, які слід враховувати обираючи цей вид навчання. Почнемо з переліку переваг.

- Забезпечує персоналізований досвід навчання;
- Пропонує цілодобовий доступ до навчальних ресурсів;
- Скорочує витрати на навчання (Маємо на увазі, що нема потреби витрачати гроші на подорожі, переселення, проживання поруч з місцем навчання, адже більшу частину часу ви знаходитесь біля власного комп'ютерного пристрою);
- Пропонує особистий вибір темпу навчання, різні інструменти (відео, аудіо, анімація, текст, зображення) і форм діяльності (гра, робота в команді, індивідуальна діяльність);
- Забезпечує соціальну рівність, яка дорівнює шансу отримати освіту, незважаючи на місце проживання та стан здоров'я.

Серед недоліків змішаного навчання назвемо наступні:

- Нерівномірний ІТ-грамотність (Найчастіше перешкодою для впровадження цього підходу стає низький рівень володіння комп'ютерними технологіями, тому для викладачів і учнів необхідний технологічний «лікбез»),
- Залежність від техніки та стійкості онлайн режиму;
- Змішане навчання вимагає техпідтримки і певних витрат на створення відеоматеріалів, навчальних програм і тестуючих модулів.
- Відсутність соціального контакту між викладачем і учнями;
- Цей вид навчання вимагає суворої самодисципліни, високий ступінь свідомості, тобто чітке розуміння необхідності виконання певних дій.

Створення програми змішаного навчання передбачає дотримання певних кроків [2]:

Крок 1: Визначте мету. Такою метою може бути: підвищення загальної успішності, рівня освіти або технологічної грамотності; формування особливого світогляду, який передбачає самостійність і вміння вчитися.

Крок 2: Знайдіть ресурси: технічні, інформаційні, особистісні (час, простір, гроші).

Крок 3: Оберіть модель змішаного навчання.

- 1) «Драйвер - очна освіта». Учитель особисто дає основний обсяг освітнього плану, по мірі необхідності вкраплюючи онлайн навчання як допоміжний.
- 2) «Гнучка модель». Здебільшого використовується онлайн платформа, вчитель підтримує учнів у міру потреби, час від часу працює з невеликими групами або з одним учнем.
- 3) «Онлайн лабораторія». Онлайн платформа використовується для передачі всього курсу. Відбувається таке навчання під наглядом викладача. Така програма може поєднуватися з класичною в рамках звичайного шкільного розкладу.
- 4) «Модель "Змішай сам"». Студент/учень вирішує, які з курсів йому необхідно доповнити віддаленими онлайн заняттями.
- 5) «Драйвер - онлайн навчання». В основному ця модель передбачає навчання онлайн - через платформу і віддалений контакт з викладачем. Однак на прохання учня можуть бути додані перевірені очні заняття з викладачем.

Крок 4: Скласти програму. Розподілити матеріал курсу для очної та онлайн частин, встановити часові рамки для кожної теми, розробити та перевести в цифровий формат масу матеріалів, вибрати онлайн ресурси і допоміжні програми, які будуть задіяні в навчанні.

Крок 5: Встановити правила за якими буде викладатися/сприйматися курс.

Концепція змішаного навчання є поєднанням трьох складників: дистанційного навчання, навчання в класі і навчання через Інтернет.

Щоб зберегти конкурентоспроможність в цьому мінливому світі, необхідно навчати своїх учнів своєчасно і ефективно. Програми змішаного навчання використовують комунікаційні технології для своєчасного проведення курсів, в будь-якому місці і в будь-який час.

Література

1. Пушкина Г. Г. Самостоятельная работа студентов вуза: компетентностный подход и внедрение интернет-технологий / Г. Г. Пушкина // Гуманитарные науки №3/2011 – с. 94-99.
2. Blended Learning [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zillion.net/ru/blog/375/blended-learning-pieriekhod-k-smieshannomu-obucheniuiu>
3. Cambridge Dictionary – Blended Learning [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dictionary.cambridge.org/blended-learning>

*Б.О. Витрикуш
м. Дрогобич*

ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ МОТИВУВАННЯ ГОВОРІННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Говоріння – це процес створення понять і значень та поширення їх за допомогою вербальних та невербальних символів, у різноманітному контексті. Говоріння – це ключова, завершальна частина у навчанні та оволодінні іноземною мовою, а досконалі комунікативні знання, вміння та навички учнів є вимогою сучасного суспільства тому, що тільки в цей спосіб учні зможуть порозумітися та наслідувати соціальні і культурні правила притаманні у різноманітних комунікативних ситуаціях.

Навчання говоріння – це клопіткий процес, який включає відтворення англійських звуків та звукових шаблонів, використання словесного наголосу та наголосу у реченнях, інтонаційних шаблонів та ритму. Розмовляючи, учень повинен уміти обрати відповідні слова та речення згідно ситуації, аудиторії слухачів, предмету дискусії, використовувати мову швидко, впевнено, з природними паузами.

Для досягнення успішного результату, варто пам'ятати, що учні навчаються говорінню іноземної мови у взаємодії. Тому комунікативний підхід та кооперуюче навчання найкраще допоможуть у цьому. Комунікативне навчання ґрунтується на створенні ситуацій, максимально наближених до життєвих, які дають учням можливість спілкуватися між собою, виконувати автентичні та змістовні завдання, використовуючи англійську мову. Серед ефективних способів мотивації учнів до говоріння можна виокремити наступні:

- **Дискусія.** Після основного уроку, дискусія може бути різноманітного характеру: зробити висновок, поділитися думками щодо події, знайти рішення у дискусійній групі. Перед обговоренням важливо чітко окреслити мету дискусії. Наприклад, учні залучені у за-і-проти обговоренні. Вчитель ділить клас на групки по 4-5 осіб і дає кожній групі речення спірного характеру: “people learn best when they read vs people learn best when they travel”. Кожна з груп працює над завданням протягом встановленого часу та презентує свою точку зору класу. Дуже важливо, щоб у процесі обговорення брали участь усі члени команди, тому доцільно ділити клас на малі групи. У кінці дискусії клас вирішує, котра з команд найкраще відстояла свою точку зору. Такий вид діяльності розвиває критичне мислення, вміння швидко приймати рішення; учні вчаться висловлюватися, виправдовуватися та підтверджувати свою думку ввічливо.

- **Рольові ігри** допомагають спілкуванню, сприяють передачі накопиченого досвіду, одержанню нових знань, правильній оцінці вчинків, розвитку комунікативних навичок людини, її пам'яті, уяви, таких рис, як колективізм, активність, дисциплінованість, спостережливність, уважність. Крім того, що рольові ігри мають величезну методичну цінність, вони просто цікаві як учителю, так і учню. Учні можуть розігравати різноманітні ролі: пацієнт і лікар, ситуація у магазині, у туристичному агентстві чи співбесіда на роботу. Важливим є правильно вказати завдання кожному учаснику рольової гри та наголосити на важливості вживати ті чи інші вирази, слова чи граматичні конструкції, які затреноувалися б під час гри.

Прикладом мотивуючих до говоріння ігор є гра “Taboo”. Завдання гри полягає у тому, щоб змусити групу вгадати яке слово написано на картці. Записане слово не можна називати, лише описувати, використовуючи інформацію про його застосування, характеристики ін. У грі “Apple to Apple” кожен учень отримує картки з написаними іменниками: місця, люди, речі. Картка з написаним прикметником кладеться по середині столу і кожен учень вибирає картку з тим іменником, який він вважає, що підходить до прикметника. При цьому, учень повинен пояснити чому саме його вибір є найкращим. “Guessing Game” – із вивченого матеріалу вибирається слово і записується на картці. Учні повинні відгадати слово, використовуючи лише загальні запитання, наприклад.

- **Симуляція** – вид діяльності схожий до рольової гри. Різниця полягає у тому, що під час симуляції, учні можуть приносити на уроки різні предмети, щоб ситуація виглядала більш реалістичною. Наприклад, якщо учень відіграє роль співака, він приносить мікрофон, і т.д. Рольові ігри та симуляції мають ряд переваг. Перш за все, це розважаюча діяльність, яка мотивує учнів. По-друге, вони підвищують самовпевненість учнів тому, що у рольових іграх та симуляціях вони відіграватимуть різні ролі, і говоритимуть не від свого імені, а від імені своїх героїв.

- **Заповнення інформації (Information Gap)** – під час цього виду роботи, учні працюють в парах. Один з учнів матиме порцію інформації, яку його партнер не матиме. Завдання полягає у отриманні інформації від партнера. Під час цієї вправи активна робота обох партнерів дуже важлива, адже завдання не буде виконано якщо партнери не обмінюються потрібною інформацією. Така діяльність вчить учнів вирішувати завдання, здобувати інформацію і дає можливість кожному висловлюватися мовою, яку вивчають.

- **Мозкова атака** – учні подають думки та ідеї на подану тему протягом встановленого часу. У залежності від змісту теми, учні можуть працювати індивідуально чи у групах, висловлюючись швидко і вільно. Позитивною характеристикою мозкової атаки є те, що учнів не критикують за їхні думки, тому вони можуть відкрито ділитися ними.

- **Закінчи розповідь** – це вид діяльності у якій бере участь ціла група. Учні сідають у коло, вчитель починає розповідати історію, а через кілька речень зупиняється. Тоді перший учень продовжує історію з місця, де зупинився вчитель, а наступний учень продовжує з місця, де зупинився його попередник. Учні можуть придумувати нові персонажі, події, давати описи. Кожен учень повинен скласти від 4 до 10 речень.

- **Розповідь за картинками** – у цьому виді мовленнєвої діяльності учням пропонують кілька пов'язаних між собою картинок із завданням скласти розповідь. Вчитель може запропонувати назву розповіді чи її тему та обов'язковий до вживання вокабуляр чи граматичні конструкції.

- **Опис картинок** – ще одна вправа для стимулювання говоріння. Учні пропонують одну картинку із завданням описати її. Якщо клас великий, учнів можна поділити на групи і запропонувати по одній різній картинці для кожної з них. Після закінчення завдання, один представник від кожної групи представляє свій опис картини цілому класу.

- **Знайти відмінність** – під час цієї діяльності учні можуть працювати в парах. Кожному учневі дається картинка, яка трохи відрізняється від картини його партнера. Завдання учнів полягає в описі картинок з вказуванням на схожість та відмінність між ними.

Досягнення результату у говорінні значною мірою залежить від того, як організована праця учнів на уроці, чи запропоновані теми до дискусій цікавлять учнів. Вчитель повинен залучати до праці усіх учнів. Для цього варто міняти склад груп і партнерів у роботі в парах. Вчитель повинен зменшити час власного говоріння. Під час виконання завдань варто переконатися, що усі учні активно працюють, що завдання зрозумілі і учням не потрібна додаткова допомога чи підказка з боку вчителя. Не варто часто виправляти фонетичні помилки під час відповіді учнів – виправлення не повинно розмежовувати учня і його відповідь. Важливо ознайомити учнів з потрібним вокабуляром, словосполученнями чи граматичними конструкціями перед обговоренням теми. Варто задавати учням навідні питання такі, як “What do you mean?”, “How did you come to this conclusion?”, щоб спонукати учня продовжувати висловлювання.

Використання проаналізованих вище та інших видів діяльності і створення відповідної атмосфери та навчальних ситуацій в яких різноманітні види мовлення відіграють вагомий роль, значно допоможуть учням набути базові інтерактивні навички необхідні для щоденного спілкування. Ці види діяльності активізують учнів до навчання, а саме навчання зроблять вагомим та цікавішим.

Література

1. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
2. Олійник Т. І. Рольова гра у навчанні англійської мови: Посібник для вчителів / Т. І. Олійник. – К.: Освіта, 1992. – 128 с.
3. Чернякова О. Вивчення англійської мови через гру / О. Чернякова // Початкова школа. – К., 2002. – № 4. – 279 с.
4. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. London: Longman, 1984 – 342p.

*Н.А. Вовк
м. Маріуполь*

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ

На сьогоднішній день багато учнів мають комп'ютери та використовують їх як засіб навчальної діяльності. Сучасний комп'ютер приваблює учнів тим, що він є універсальною іграшкою, рівноправним партнером, терплячим товаришем, мудрим наставником. Вчителям комп'ютер допомагає краще оцінити здібності і знання учнів, спонукає шукати нові, нетрадиційні форми та методи навчання. Комп'ютер відкриває нові можливості для творчого розвитку як учнів, так і вчителів, дозволяє звільнитися від одноманітності традиційного курсу навчання, розробити нові ідеї та вирішити більш цікаві та складні проблеми.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що саме в самостійній роботі найбільше проявляється мотивація, цілеспрямованість, а також самоорганізованість, самостійність, самоконтроль та інші особистісні якості учня, а також, сучасний рівень розвитку Інтернет технологій відкриває великі перспективи для методики викладання іноземних мов.

Комп'ютер є потужним засобом підвищення ефективності навчання. Він значно розширив можливості подачі навчальної інформації за допомогою кольору, графіки, звуку, цифрової відеотехніки. Значно зростає мотивація учня до навчання. Новизна роботи з комп'ютером підвищує інтерес до оволодіння знаннями, а також подання навчальних завдань за ступенем складності. Комп'ютер дозволяє позбутися однієї з головних причин негативного ставлення до навчання – відсутності успіху. Працюючи на комп'ютері учень має можливість довести до кінця вирішення завдання.

Використання комп'ютерної техніки робить урок привабливим та сучасним. Урок, на якому відбувається індивідуалізація навчання, розвивається пізнавальна діяльність учнів, а саме інтелектуальна активність, логічне мислення, увага, пам'ять, мова, уява, інтерес до навчання. Урок, на якому з'являються нові можливості для розвитку гармонічної індивідуальності, здібної до колективної співпраці.

Сьогодні все частіше піднімається питання про вживання нових інформаційних технологій під час вивчення іноземної мови в школі. Це нові технічні засоби, нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання, за якого:

- в учнів виникає бажання до творчої, результативної роботи;
- учні стають активними, розкутими, намагаються досягти успіху, при цьому не порушують поведінку у класі [2, с. 120].

Застосування комп'ютерів на уроках іноземної мови значно підвищує інтенсивність навчального процесу. При комп'ютерному навчанні засвоюється набагато більша кількість матеріалу, чим це робилося за той самий час в умовах традиційного навчання.

Одним із компонентів підвищення мотивації, і як наслідок активізації пізнавальної діяльності учнів є використання Інтернету. Інтернет природно вписується в життя учнів і є одним з найефективніших засобів, що допомагають значно урізноманітнити процес навчання. Передовий педагогічний досвід засвідчує, що кожне заняття з використанням Інтернет-ресурсів викликає емоційний підйом; навіть учні, що відстають від інших, з радістю спілкуються з комп'ютером, а, наприклад поганий результат тестування чи спілкування on-line, внаслідок прогалин у знаннях, спонукає звернутися по допомогу до вчителя або самостійно здобути ці знання [1, с. 56].

Використання інформаційних технологій може значно полегшити опанування учнями сучасного словникового запасу іноземної мови. Значну увагу необхідно приділяти застосуванню мультимедійних технологій, в яких одночасно використовуються тексти, графіка, відеоматеріали, звукові ефекти, анімація - все це є сукупністю аудіо та візуальних ефектів разом з інтерактивним програмним забезпеченням, які впливають на емоційні та понятійні сфери, сприяють більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу. Поєднання візуального зображення, тексту і звукового супроводу надає можливість для комплексного розвитку навичок мовної діяльності учня на іноземній мові. Цей процес має інтерактивний характер завдяки двобічному зв'язку: можливості «спілкування» з комп'ютером, коли студент та комп'ютер можуть ставити питання та отримувати відповіді на них.

Сучасні педагогічні технології такі, як навчання у співпраці, проектна методика, використання нових інформаційних технологій, Інтернет - ресурсів допомагають реалізувати особово-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей дітей, їх рівня знань [4, с. 130].

Безпосередньо на уроках німецької мови можна використовувати інформаційні технології при вивченні нового лексичного матеріалу (особливо в 7-8 класах), коли можна не тільки пояснити значення того чи іншого слова, а й проілюструвати його значення. Такі елементи проектної технології доцільно використовувати майже кожного уроку. Потрібно працювати творчо, розуміти проблеми своїх учнів, сприяти розвитку їх пізнавальних навичок, умінню орієнтуватися в інформаційному просторі, формувати незалежну точку зору та сприяти розвитку послідовного творчого мислення, комунікативних навичок, тобто формувати соціалізовану людину, яка не лише пристосована до сучасних умов життя, але здатна змінювати світ на краще

Форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами на уроках іноземної мови включають: вивчення лексики; відпрацювання вимови; вивчення діалогічної і монологічної мови; вивчення писемності; відпрацювання граматичних явищ.

Можливості використання Інтернету на уроках іноземної мови надзвичайно великі. Глобальна мережа Інтернет створює умови для учнів та вчителів для отримання будь-якої інформації з різних частин світу:

- країнознавчий матеріал;
- новини з життя молоді й країн; відомих людей усього світу;
- доступ до статей, газет, журналів, книг, аудіо - та відеоматеріалів різного характеру [5, с. 198].

Використання Інтернету на уроці не повинно бути хаотичним та безсистемним. Проектуючи навчальне заняття з використанням Інтернет-мережі, необхідно чітко визначити завдання навчання, розвитку та виховання. При цьому конкретизувати рівень, на якому будуть здійснюватися цільові установки: загальне ознайомлення з

новою темою, засвоєння теоретичного аспекту матеріалу, що вивчається, формування практичних умінь і навичок, перевірка знань.

Для ефективної організації навчання за допомогою навчальних сайтів учитель повинен поставити чітке завдання учням, спрямувати їх пошукову діяльність, допомогти зорієнтуватись у потоці інформації, надати допомогу під час виконання вправ та здійснення реалізацій інших завдань. Учитель повинен бути поруч з учнем, коли він потребує допомоги, однак не заважати йому працювати самостійно, стежити за часом, спрямовуючи роботу таким чином, щоб усі учні працювали протягом заняття. Учитель співпрацює з учнями, використовуючи технічний засіб, що є надзвичайно цікавим для учнів.

Індивідуалізація процесу навчання здійснюється завдяки великому потенціалу комп'ютерних засобів щодо адаптації до потреб кожного учня. Стає можливим урахувати не лише вікові особливості та рівень підготовки, але й індивідуальні психологічні характеристики кожного учня. Принцип індивідуалізації в комп'ютеризованому навчальному процесі з іноземної мови забезпечується можливістю вибору індивідуального темпу роботи; індивідуальним способом керування навчальною діяльністю, застосуванням різних за ступенем складності завдань з можливістю переходу до більш складних, чи простих варіантів роботи з програмою залежно від успішності результатів; наданням індивідуального набору засобів підтримки навчання (довідники, підказки, ключі); адаптацією форми навчального матеріалу до індивідуальних особливостей сприйняття інформації конкретним учнем [3, с. 199].

На уроках іноземної мови інтернет-ресурси можуть бути використані:

- для включення матеріалів мережі в зміст уроку (інтегрувати їх у програму навчання);
- для самостійного пошуку інформації учнями в рамках роботи над проектом;
- для самостійного поглиблення вивчення іноземної мови;
- для ліквідації прогалин у знаннях, уміннях і навичках;
- для систематичного вивчення певного курсу іноземної мови дистанційно під керівництвом вчителя;
- для самостійної підготовки до складання ЗНО [2, с. 178].

Отже, використання Інтернет-ресурсів дозволє створити умови для розвитку мовної, мовленнєвої, соціокультурної компетенцій, вдосконалювати навики говоріння, аудіювання, читання, письма, знайомить учнів з реаліями стран, які були представлені в аутентичних джерелах, через проектну діяльність з опорою на матеріали Інтернет-сайтів як на уроці, так і позаурочну діяльність.

Література

1. Бим И.Л. Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе. Проблемы и перспективы / И.Л. Бим. – М.: Просвещение, 1988. –255 с.
2. Бовтенко М.А. Компьютерная лингводидактика: учебное пособие / М.А. Бовтенко. – М.: ФЛИНТА, 2005. –216 с.
3. Гез Н.И. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Н.И. Гез, М.В. Леховицкий, А.А. Миролубов. – М.: Высш. школа, 1982. –373 с.
4. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе / И.А. Зимняя. – М.:Просвещение, 1991. –222 с.
5. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 1999. –319 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ MOODLE-ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах інформатизації вищої освіти розширюється сфера застосування дистанційного навчання, під яким розуміється індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, що відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1]. Доцільним вважають використання дистанційних курсів для підтримки самостійної позааудиторної роботи з іноземної мови і, зокрема, в процесі здійснення іншомовної підготовки студентів технічних спеціальностей за проектною методикою [2, 3, с. 94]. Дистанційний курс (ДК) ми розглядаємо як інформаційний продукт, розроблений на базі Інтернет-технологій, що забезпечує пред'явлення змісту навчання, організацію взаємодії учасників навчального процесу, підтримку управління та здійснення моніторингу самостійної навчальної діяльності студентів. Набуває актуальності проблема вибору відповідного віртуального навчального середовища (платформи) для розробки ДК. Віртуальні навчальні середовища містить набір певних функціональних можливостей, актуалізувавши які, викладач може організувати навчально-пізнавальну, дослідницьку, творчу діяльність студентів під час самостійної позааудиторної роботи. Сьогодні існує низка таких середовищ: закордонного і вітчизняного виробництва, комерційних і з відкритим кодом, універсальних і розроблених навчальними закладами. Як показав аналіз економічної ефективності дистанційного навчання, проведений Т.І. Коваль [3, с. 94-95], придбання комерційних і розробка власних віртуальних навчальних середовищ пов'язано зі значними фінансовими затратами. Тому економічно доцільніше користуватися засобами з відкритим кодом, якщо, звичайно, їх техніко-дидактичні можливості відповідають цілям, методам і умовам навчання.

В Маріупольському державному університеті, впродовж останнього часу розробляють ДК на платформі *Moodle*. *Moodle* (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment – модульне об'єктно орієнтоване динамічне навчальне середовище) – це система дистанційного навчання, яка є пакетом програмного забезпечення для створення ДК. Система поширюється безкоштовно, як відкритий код. Для користування нею необхідно дотримуватися авторських прав, але з певними свободами. *Moodle* має простий, сумісний з різними браузерами інтерфейс. Слід також наголосити, що вагомість роботи зі створення системи Moodle особливо зростає в умовах інтеграції України в Європейську спільноту держав та долучення української освіти до Болонського процесу, що дає підстави зробити висновок про перспективність обраної теми та розглядати створення навчальної системи Moodle конкретним кроком у реалізації завдань із реформування сучасної освіти в Україні.

Самостійність у навчанні, відповідальність за власну навчальну діяльність, уміння організувати свій робочий час і розподіляти навантаження є основними характеристиками організації навчання у найсучасніших навчальних закладах світу [3, с. 96].

Ні для кого не секрет, що студенти часто ставляться безвідповідально до результатів своєї навчальної діяльності, зловживають списуванням під час письмових контрольних робіт, користуються підказками тощо. Але в умовах використання електронних навчальних систем таке ставлення до навчання стає неможливим завдяки

проведенню електронних тестів і контрольних робіт, які передбачають самостійне виконання всіх завдань протягом обмеженого часу [4, с. 77].

Використання системи Moodle для вивчення іноземної мови й перекладу студентами є продуктивним і ефективним нововведенням, що підвищує якість навчального процесу. Інформаційні ресурси такого типу є невичерпними та потребують подальшого освоєння як викладачем, так і студентами.

Таким чином, зазначимо, що поєднання електронного середовища з денним навчальним процесом має такі позитивні наслідки: спрощується процес інформування студентів про певні зміни, доповнення, коригування навчальних дисциплін; збільшується можливість активного залучення та використання методичної, літературної бази; пришвидшується зворотний зв'язок; у такий спосіб можливо ефективно узгодити, спланувати і скоригувати самостійну діяльність студентів.

Перспективою подальших досліджень є теоретичне обґрунтування та розробка методики формування інформативної компетентності майбутніх перекладачів із використанням технології Moodle при вивченні іноземної мови.

Література

1. Іващишин О. М. Віртуальне середовище для дистанційного навчання іноземної мови [Електронний ресурс] / О. М. Іващишин, В. В. Довбенко. – **Режим доступу** : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vldubzh/2010_4_2/Statti/13.pdf
2. Ковалинська І. В. Можливості використання електронного навчального простору [Електронний ресурс] / І. В. Ковалинська. – **Режим доступу** : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vchdpu/ped/2012_101/koval.pdf
3. Коваль Т. І. Реалізація технологій дистанційного навчання іноземних мов з використанням навчального середовища Moodle / Т. І. Коваль, О. А. Щербина // Методика навчання іноземних мов майбутніх фахівців. – 2011. – Вип. 21., Ч. 6. – 2011. – С. 94-104.
4. Томіліна А. О. Використання системи електронного навчання Moodle при вивченні іноземної мови / А. О. Томіліна // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2011. – Вип. 32. – 2011. – С. 75-80.

*І.Я. Глазкова
м. Бердянськ*

ЗАСАДИ БАР'ЄРНОЇ ПЕДАГОГІКИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Постановка проблеми. Нові соціально-економічні умови сучасного суспільства та поступова інтеграція України до європейського та світового співтовариства висувають більш високі вимоги до підготовки сучасного фахівця. В означеному контексті актуалізується проблема підготовки фахівця будь-якої галузі зі знанням іноземних мов. Аналіз досвіду викладання мов у вищих навчальних закладах свідчить про наявність у студентів низки бар'єрів, що супроводжують процес оволодіння іноземними мовами. Неспроможність студентів до їх подолання або запобігання призводить до фрустраційних станів, а це негативно впливає на рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності. Слід зазначити, що на сьогоднішній день у методиці навчання іноземних мов відсутня чітка класифікація бар'єрів, не вивчено умови та чинники, що забезпечують їх подолання або своєчасне запобігання. Відтак, актуальною проблемою є пошук теоретико-методичних засад, що можуть сприяти вирішенню означеної проблеми. Тобто нагальні проблеми практики зумовлюють

необхідність теоретичного осмислення проблеми бар'єра як феномену педагогічного процесу загалом, та оволодіння іншомовною діяльністю зокрема на оновлених концептуальних і методичних засадах.

На нашу думку, слід звернутися до інтеграційних процесів, що актуалізують проблему освітніх традицій в контексті їх реконструкції в новітніх умовах. У формуванні структури будь-якої науки (і педагогічна наука в цьому випадку не є виключенням) істотною роль відіграє диференціація й інтеграція наукового знання. Ці процеси лежать в основі збагачення вже наявного знання новими фактами, а також виникнення нових наукових галузей, напрямів, планів, наукових шкіл.

Галузі педагогічної науки, як найбільш великі структурні одиниці, розвиваються на основі відокремлення об'єкта педагогічних досліджень: “іншими словами, галузь педагогічної науки виникає й розвивається в тому випадку, якщо об'єктивна реальність відрізняється явною специфікою педагогічної діяльності й вимагає особливого роду дослідницьких підходів, методів вивчення й форм узагальнення знань” [5, с. 7].

Уважаємо, що основною передумовою виділення в педагогіці нового напрямку може стати наявність у ньому самого деякої нової концепції. Вважаємо доречним зазначити, що нова педагогічна концепція може бути спроектована на методику навчання іноземних мов. Передусім, маємо на увазі бар'єр як феномен навчального процесу, що потребує концептуального вивчення.

Отже, мета роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні доцільності використання положень бар'єрної педагогіки як джерела інноватики в галузі викладання іноземних мов, а також розробці методичних матеріалів на вказаних засадах.

Уперше термін “бар'єрна педагогіка” був уведений у науковий обіг російським ученим А. Горміним, який визначає її як розділ педагогічної науки, пов'язаний з розробкою й використанням у педагогічній практиці прийомів, методів, технологій освітньої діяльності, заснованих на врахуванні внутрішніх бар'єрів особистості, а також побудові й розвивальному використанні зовнішніх бар'єрів у навчанні й вихованні. При цьому автор зазначає, що парадигма бар'єрної педагогіки є дієвою лише для талановитих дітей, і не може бути застосована для учнів зі слабким типом нервової системи [2]. Ми вважаємо, що бар'єр є об'єктивною реальністю педагогічного процесу, і, таким чином, вихідні положення бар'єрної педагогіки можуть бути використані як у вищому, так і загальноосвітньому навчальному закладі при вивченні як гуманітарних, так і технічних дисциплін.

Ми визначаємо *бар'єрну педагогіку як напрям професійної педагогічної науки, що вивчає стратегії та тактики запобігання і подолання бар'єрів у освітньому просторі.*

Об'єктом бар'єрної педагогіки є процес професійної підготовки у вищому навчальному закладі, у ході якого його суб'єктами попереджаються і долаються педагогічні бар'єри.

Предметом бар'єрної педагогіки є педагогічний бар'єр як феномен навчального процесу.

Метою бар'єрної педагогіки є розробка відповідного методичного інструментарію запобігання, подолання і штучного створення педагогічних бар'єрів у навчальному процесі.

Незважаючи на той факт, що у дослідженнях бар'єр вивчався як феномен педагогічного процесу, до 2010 року в науковому обігу не було відповідного терміну. І лише дослідниця Л. Ярославська у праці “Дидактичні умови подолання педагогічних бар'єрів у процесі навчального співробітництва викладачів і студентів” (2010) вперше ввела в науковий обіг поняття “педагогічний бар'єр”, обґрунтований з позицій саме педагогічної науки. Вона визначає його як складне багатоаспектне педагогічне явище,

що викликане факторами як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, та притаманне всім суб'єктам навчально-виховного процесу, яке в результаті перешкоджає, стримує, знижує ефективність і успішність цього процесу [6]. Разом з тим у науці існує особливий погляд (Р. Шакуров) на бар'єр як джерело розвитку всього живого, зокрема людської особистості, вдосконалення якої й відбувається в результаті його подолання.

Отже, педагогічний бар'єр – це, з одного боку, складне педагогічне явище, що перешкоджає, стримує, знижує ефективність і успішність педагогічного процесу (негативні функції), а тому потребує запобігання, а, з іншого, – засіб, що стимулює, спонукає, підвищує ефективність діяльності суб'єктів педагогічного процесу (позитивні функції) шляхом його подолання.

Таким чином, говоримо про те, що поняття “педагогічний бар'єр” є бінарним поняттям. Окрім того, ґрунтуючись на визначенні, можемо говорити і про доцільність його створення у навчальному процесі з метою подальшого подолання. Отже, цей педагогічний засіб є своєрідним стимулом розвитку потенційних можливостей особистості, тобто йому властивий розвивальний характер.

На сьогоднішній день у методиці викладання іноземних мов не існує загальноприйнятої класифікації бар'єрів, що супроводжують процес оволодіння іноземними мовами. У контексті дослідження зупинимося на власне мовленнєвих бар'єрах, що включають бар'єри слухання, говоріння, читання та письма. Слухання супроводжується станами напруги, паніки, нудьги, розчарування, остраху невдачі, ліні тощо. Такі стани виникають щоразу при першому прослуховуванні й послабляються при повторному. Говоріння іноземною мовою викликає стани невпевненості, тривоги, острах зробити помилку, бути висміяним, замкнутість, агресію, сльози, тобто всі захисні реакції організму на стрес. Подібні стани відносно стійкі в часі й виникають щоразу при необхідності здійснювати цей вид діяльності. Читання зазвичай не викликає гострих проблем, але робота з текстом, виконання низки завдань, спрямованих на розуміння й передачу його змісту, може супроводжуватися лінощами, нудьгою, апатією, порушенням дисципліни. Письмо супроводжується острахом відкрито й доказово продемонструвати своє незнання предмета перед викладачем, нездатністю чітко й грамотно висловлювати свої думки в письмовій формі.

Тлумачний словник української мови стратегію визначає як мистецтво планування, керівництва, що ґрунтується на правильних далекоглядних прогнозах [4, с. 782].

У психолого-педагогічних дослідженнях представлено широку різноманітність трактувань терміну “стратегія”. Він співвідноситься із програмою, набором тактик і технік, сукупністю операцій, дій, процедур, планом дій тощо. У загальнометодичному аспекті стратегія означає “майстерне керівництво, план проведення або дії, свідомо обраний набір операцій для вирішення певної проблеми або досягнення мети” [1].

Стратегія необхідна, якщо особистість зіштовхнулася з новими вимогами, з якими не можна впоратися за допомогою раніше засвоєних і звичних форм поведінки, що набуває особливої актуальності в межах нашого дослідження, оскільки бар'єри постійно модифікуються, і неможливо мати “готові рецепти на всі випадки”, навчальний процес – явище диманічне, тому майбутньому фахівцеві необхідно чітко вміти диференціювати навчальні ситуації, і, відповідно, обирати правильно стратегію або запобігання, або подолання педагогічного бар'єра стосовно ситуації.

На нашу думку, адекватно застосована стратегія забезпечує суб'єктивну впевненість у досягненні позитивного результату. У контексті вибраної проблеми, ґрунтуючись на бінарній суті поняття “педагогічний бар'єр”, вважаємо доречним говорити про стратегії запобігання і подолання педагогічних бар'єрів.

Уважаємо, що виокремлення стратегії запобігання педагогічних бар'єрів зумовлено їх негативними функціями, а також деструктивним впливом на діяльність,

а тому і відповідною потребою їх запобігання, до того ж запобігти появі бар'єра значно легше, ніж потім ефективно його подолати. Запобігання потребує менших витрат сил, засобів, часу й упереджує деструктивні наслідки. Стратегія запобігання забезпечується сукупністю тактик, що виключають, зводять до мінімуму виникнення педагогічних бар'єрів як у процесі навчальної, так і професійної діяльності.

Під стратегією подолання бар'єрів К. Mollenhauіev, та Х. Ремшмідт, розуміють “процес конструктивного пристосування, у результаті якого особистість може впоратися із пред'явленими вимогами таким чином, що труднощі долаються й виникає почуття зростання власних можливостей” [3].

У контексті нашого дослідження виокремлення стратегії подолання бар'єрів зумовлено доцільністю виявлення і реалізації розвивального характеру бар'єра, а також необхідністю усунення можливих його деструктивних наслідків, що забезпечується сукупністю тактик. Кожна тактика, у свою чергу, передбачає використання певних методів і прийомів. Вважаємо, що дієвість як стратегії запобігання, так і подолання бар'єрів, зумовлюється сукупністю кола тактик.

Уважаємо, що в межах означених стратегій необхідно виокремити низку тактик, а саме: прогнозування, сприяння, супроводу, підтримки, аутотренінгу, співробітництва, стимулювання, а також і розвивальну тактику.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у розробці методичного інструментарію, що забезпечує дієвість означених тактик.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь : ВТФ "Перун", 2004. – 1440 с.
2. Гормин А. С. Обучение и воспитание одаренный подростков в парадигме барьерной педагогики : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Гормин Аркадий Семенович. – Великий Новгород, 2005. – 429 с.
3. Козлова Р. П. Преодоление барьеров профессионального общения как фактор развития интегральной индивидуальности : дисс. ... канд. псих. наук : 19.00.07 / Козлова Руфина Павловна. – Пермь, 1994. – 149 с.
4. Новий тлумачний словник української мови [уклад. О. Сліпушко, В. Яременко]. – К. : Аконіт, 2004. – 926 с.
5. Титова Е. В. Сущность и признаки научных направлений, течений и школ в педагогике / Елена Владимировна Титова // Герценовские чтения. – СПб. : РГПУ им. А. И. Герцена. – 2001. – 321 с.
6. Ярославська Л. І. Дидактичні умови подолання педагогічних бар'єрів у процесі навчального співробітництва викладачів і студентів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ярославська Людмила Ігорівна. – Харків, 2010. – 178 с.

О.М. Демченко
м. Маріуполь

ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ ТА ПИСЬМА В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСУ ВІКІ

Сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її до Європейського та світового простору зумовлюють розглядати іноземні мови як важливий засіб спілкування та співпраці між країнами і людьми з різними мовами та культурними традиціями. Нова освітня система в Україні вимагає суттєвих змін у підході до викладання, оновлення змісту та методів навчання іноземних мов в усіх навчальних

зкладах в цілому та німецької мови у середній школі зокрема. Тому останнім часом відбувається перебудова практики та методів роботи в школі, а головною є проблема підтримки інтересу учня до навчання [1, с.78].

З огляду на це, на уроках іноземної мови все частіше використовують різні інтернет-ресурси. Одними із таких ресурсів є Вікі-технології, які набувають популярності тому, що збільшилась кількість навчальних закладів, підключених до мережі Інтернет. Усе більше педагогів оволодівають інформаційно-комунікаційними технологіями за власною ініціативою. У зв'язку з цим увага до проблем використання соціального сервісу Вікі у сучасній освіті має виключно актуальне значення.

Вікі-технологію розроблено у 1995 році В. Каннінґемом. Слово «вікі» походить з гавайської мови й означає «хуткий» або ж «надшвидкий». Вікі-вікі - це було перше слово, яке В. Каннінґем вивчив під час свого візиту на Гаваї, коли працівник аеропорту сказав йому їхати з одного терміналу в інший автобусом «вікі-вікі». Вікі-сервіс – це сайт, що дозволяє своїм відвідувачам редагувати матеріали, що вже на ньому розміщені, створювати посилання на інші сторінки, створювати свої сторінки (на Вікі вони називаються статтями), обговорювати статті, що цікавлять. В основі створення Вікі лежить принципово нова ідея – використання колективного розуму.

Згідно навчальної програми з німецької мови учень старшої школи має володіти вміннями писемного мовлення, дотримуючись особливостей стилю у професійній, культурній та побутовій сферах. Учні повинні вміти писати приватні листи, вітальні листівки, мейли, оголошення, ділові листи, резюме до прочитаного чи доповіді, заповнити особисту анкету, оформити Інтернет-сторінку, есе, твори, описи, розповіді. Типи та жанри письмових повідомлень в німецькій мові мають свою специфіку, що вимагає відповідності мовним нормам, структурі організації письмових текстів, прийнятих в німецькомовній культурі. У процесі формування письмових повідомлень різного типу учні усвідомлюють відмінності у структурі їх побудови у рідній та іноземній мовах, порівнюючи та зіставляючи [6, с. 150].

Читання як вид МД у процесі вивчення німецької мови у старшій школі набуває все більш комунікативного характеру, зростає кількість та обсяг текстів. На цьому ступені має місце цілеспрямоване формування вмінь ознайомлювального та навчального читання. Поряд з художньою літературою для читання використовуються науково-популярні та суспільно-політичні тексти. Навчання читанню німецькою мовою передбачає вміння складати план, тези до прочитаного та робити письмові повідомлення в межах програмних вимог [7].

Отже, технологією формування комунікативної компетентності учнів у писемному мовленні та читанні є **Вікі-технології**. Вікі виступає як публічний веб-сайт або веб-сторінка, яка створюється одним користувачем. Відвідувачі сторінки можуть доповнювати або змінювати представлену інформацію. Для створення вікі можна використати наступні сайти [5, с.98]::

- 1) pbwiki (www.pbwiki.com)
- 2) MediaWiki (<http://www.mediawiki.org>)
- 3) Wikihost (<http://wikihost.org>)

Одним із шляхів застосування Вікі є підготовка учнем проекту [3, с. 30 -31]. Використовуючи сайт pbwiki, вчитель створює першу сторінку Вікі, де знайомить учнів з темою проекту і його метою, при цьому зазначає технологічні можливості Вікі-технології та покроково описує хід роботи над проектом. Учні працюють в парах, виконуючи конкретне завдання, використовуючи матеріали Вікіпедії чи онлайн-енциклопедій.

Після пояснення етапів групового проекту можна організувати в міні

групах або в цілому класі мозковий штурм для виявлення максимальної кількості ідей по змісту вікі-сторінки. Вдома учні готують чорновий варіант проекту, який обговорюють на занятті у групах [4, с. 39]. Останній варіант проекту може бути підготованим у форматі Word-документа або представленим у Вікі. Учні ознайомлюються з проектами своїх однокласників, доповнюють або коригують інформацію. Кожний проект оцінюється учнями та вчителем.

Слід зазначити, що формування комунікативної компетентності учнів у писемному мовленні та читанні на основі використання Вікі-технологій буде ефективним, якщо урахувати наступні методичні умови:

1) учитель та учень мають достатній рівень володіння інформаційно-комунікативними вміннями;

2) учні зацікавлені у використанні Вікі-технологій під час навчання німецької мови;

3) Вікі-технології застосовуються у процесі навчання німецької мови поетапно [2, с. 391].

Застосування Інтернет-технологій у процесі формування комунікативної компетентності учнів у писемному мовленні та читання дозволить реалізації компетентнісного, комунікативного, особистісно-діяльнісного підходів, що є важливим з точки зору організації навчання німецької мови з урахуванням сучасних вимог.

Вікі-технології тільки набувають своєї популярності в освіті, але можна з упевненістю сказати, що перехід педагогів на рівень учасника мережевої спільноти дасть можливість не тільки ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності, а й весь час підвищувати свою компетентність, йти в ногу з новітніми технологіями.

Література

1. Бігич О. Б. Методика навчання іноземних мов і культур для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич. - К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

2. Борщева О. В. Организация языкового поликультурного образования студентов направления подготовки “Педагогическое образование на основе современных интернет-технологий” // Вестник МГТУ им. М. А. Шолохова. Сер. “Педагогика и психология”. – 2013. – № 2. – С. 68-71.

3. Дягло Н. В. Вікі-технології у сучасній освіті / Н. В. Дягло // Комп'ютер у школі та сім'ї. - 2009. - № 2 (74) – С. 30-31.

4. Полат Е. С. Интернет на уроках иностранного языка / Е. С. Полат // Иностран. яз. в школе. – 2001. – № 5. – С. 37 – 39.

5. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах. Колективна монографія/ С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майер, О. М. Устименко, В. В. Черниш; за ред. С. Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої. – К.: Ленвіт, 2015. – 444 с.

6. Сысоев П. В. Методика обучения иностранному языку на основе новых информационно-коммуникационных Интернет-технологий/ П. В. Сысоев. – М.: Глосса-Пресс; Феникс, 2010. – 177 с.

7. Навчальні програми з німецької мови для учнів старшої школи [Електронний ресурс].- <http://osvita.ua/school/program/30993/>

ПРОЕКТНА МЕТОДИКА В НАВЧАННІ ІНОЗЕМОЇ МОВИ

Метою роботи з оволодіння іноземною мовою є досягнення певного рівня знань, що дозволяють вирішувати комунікативні задачі поза аудиторією і виконувати різні соціальні ролі в різноманітних природних умовах спілкування.

Оптимальним в плані досягнення необхідного компромісу між вимогами лінгвістики, соціолінгвістики і методики навчання іноземних мов є використання терміну «методична автентичність». Під методичною автентичністю розуміється створення в навчальних цілях завдань та ситуацій, максимально наближених до природних.

Певним чином вищевикладеним вимогам при виборі методичних прийомів відповідає проектна методика. Великі мотивуючі можливості мають цікавий характер матеріалу, на якому започатковано проект, його проблемний виклад. Зміст проекту має співвідноситися з інтересами учнів, їх соціальними знаннями і досвідом, бути яскравим, емоційним і незабутнім.

Звідси ми можемо визначити **актуальність цієї теми**, оскільки метод проектів – це комплексний навчальний підхід, який дозволяє індивідуалізувати навчальний процес, дає можливість учневі проявляти самостійність в плануванні, організації і контролі своєї діяльності. Використання даного методу дуже актуальне, з огляду на те, що нові стандарти освіти вимагають особистісного підходу в навчанні і вихованні.

Мета даної роботи висвітлити сутність методу проектів в навчанні.

Метод проектів виник у США наприкінці XIX століття. Професор Колумбійського університету У. Кілпатрік розробив психолого-педагогічне обґрунтування даного методу. Під проектом він розумів всякий цільовий проект, випадок цільової активності, де «головний намір як внутрішнє спонукання: встановлює мета дії; керує його процесом; обґрунтовує його напрямом, його внутрішню мотивацію».

Відповідно до теорії М.М. Рубінштейна структура проекту містила чотири елементи:

- 1) почуття реальної, життєвої потреби, здатної вилитися в питання, яке повинно виникнути у самого учня;
- 2) зростаючий інтерес і ентузіазм, в результаті якого з'являється активність;
- 3) пошук відповідних засобів і матеріалів;
- 4) організація виконання проекту [3, с.40]..

Сучасний етап розвитку вітчизняної методики характеризується підвищенням інтересом до проблеми використання методу проектів, зокрема, в навчанні іноземної мови, так як він дозволяє органічно інтегрувати знання учнів з різних областей при вирішенні однієї проблеми, дає можливість застосовувати отримані знання на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї. Цей метод допомагає оптимізувати процес навчання в звичайній школі, розвивати навички самостійної роботи учнів.

В основу методу проектів покладена ідея, яка складає суть його поняття, прагматична спрямованість на результат, який можна отримати при вирішенні тієї чи іншої практично або теоретично значущої проблеми. Цей результат можна побачити, осмислити або застосувати в практичній діяльності. Щоб домогтися такого результату, необхідно навчити школярів самостійно мислити; залучати для виконання проекту знання з різних областей; прогнозувати результати і можливі наслідки певних варіантів рішення; працювати злагоджено, допомагаючи один одному [2, с.125].

Головними цілями використання проектно-методики з організації самостійної роботи учнів з іноземної мови є:

- показати вміння окремого учня або цілої групи використовувати набутий в процесі навчання дослідницький досвід;
- реалізувати свій інтерес до предмету дослідження;
- примножити знання про обраний предмет дослідження і донести це до інших учнів свого класу або інших класів;
- продемонструвати рівень володіння іноземною мовою;
- створити міцну мовну базу у учнів;
- навчити учнів брати особисту відповідальність за просування в навчанні;
- створити умови для розвитку особистості учня, так як проект розвиває активне самостійне мислення і вчить учня не тільки запам'ятовувати і відтворювати знання, а й вміти застосовувати їх на практиці;
- дати можливість учневі при захисті проектів відчутти, що він виступає як індивідуальність, здатна не тільки оцінювати дійсність, а й проектувати якісь необхідні зміни для поліпшення володіння іноземною мовою;
- удосконалювати вміння брати участь в колективних формах роботи, тобто вміння працювати у співпраці;
- навчити самостійно здобувати знання [1, с.60]..

Метод проектів передбачає використання широкого спектру проблемних, дослідницьких, пошукових методів, орієнтованих на реальний практичний результат, значущий для кожного учасника проекту, а також розробку проблеми з урахуванням різних факторів і умов її рішення і реалізації результатів.

Метод проектів дозволяє створити дослідницьку творчу атмосферу, де кожен учасник залучений в активний пізнавальний процес на основі методики співпраці. Е.С. Полат виділяє таку типологію проектів:

- 1) дослідницькі проекти;
- 2) творчі проекти;
- 3) ролево-ігрові проекти;
- 4) інформаційні проекти;
- 5) практико-орієнтовні проекти [4, с.5].

За ознакою предметно-змістовної області проекту різняться:

- 1) Монопроекти;
- 2) Міжпредметні проекти.

Як правило, частіше зустрічаються змішані проекти. Кожен тип проекту має той чи інший вид координації, терміни виконання, етапність, кількість учасників. Кожен окремий проект передбачає вироблення своєї стратегії і тактики виконання, організації діяльності, оцінювання результатів роботи.

З педагогічної точки зору, більш доцільними і плідними є колективні проекти. Вони цікаві і важливі тим, що до роботи над ними залучаються по можливості всі учні групи, але вони вимагають великих зусиль і від викладача.

Багато що в проектах йде від мрії, від фантазії, але основою розвитку думки залишається реальне усвідомлення життя. Процес роботи над проектом розвиває інтерес до іноземної мови, уяву, самостійність. Наявність елементів пошукової діяльності, творчості створює умови для спілкування як рідною, так і іноземною мовами.

Література

1. Брейгина М.Е. Проектная методика / М.Е. Брейгина // Иностранные языки в школе. – 2004. – № 2. – С. 57-63.

2. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам / Н.Д.Гальскова. – М., 2003. – 322 с..

3. Душеина Т.В. Проектная методика на уроках иностранного языка / Т.В. Душеина // Иностранные языки в школе. – 2003. – № 5. – С. 38-42.

4. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Е.С. Полат // Иностранные языки в школе.- 2002. – № 2-3. – С. 3-8

*Н.И. Капнина
Slowjansjk*

EVALUATIONSMETHODE „ICH HABE ES IN DER HAND“

In den aktuellen methodischen Diskussionen wird immer öfter die Frage behandelt, wie wichtig, sinnvoll und hilfreich die Unterrichtsanalyse für die Lehrkraft ist. Es geht in der ersten Linie um die Selbstanalyse, die zu einem Entwicklungsinstrument im Beruf benutzt werden kann. Dazu müssen die eingesetzten Unterrichtsmethoden und ihre Effektivität regelmäßig überprüft werden, um die Stärken und die Schwächen im Unterrichtsprozess zu bestimmen, wahrzunehmen und dann je nach dem Bedarf zu korrigieren.

Evaluations- und Feedbackmethoden geben dem Lehrer eine Möglichkeit, seinen Unterricht qualitativ zu verändern, weil der Arbeitsprozess heute nicht mehr als einseitiger Prozess gesehen wird, der von einer Lehrkraft bestimmt und gesteuert wird. Daran nehmen auch die Lernenden teil, deshalb ist ihre Meinung, sozusagen, Feedback so wichtig. Sie können ein Katalysator der weiteren Berufsentwicklung für die Lehrkraft werden. Feedback im Unterricht bedeutet, dass sich zwei oder mehrere Personen in methodisch strukturierten Rückmeldungen und Gesprächen Erfahrungen mit Aufgaben und Lernprozessen mitteilen, um daraus für eine gemeinsame Weiterentwicklung des Lernens, des Lehrens und gegebenenfalls der Bildungsbedingungen zu lernen [1, c. 8].

Der moderne Lehrer will also seinen Unterricht verstehen, verändern und verbessern. Die Evaluationen können hier perfekt behilflich sein, weil ihr Ziel ist, einen Beitrag zur Optimierung eines Programms oder einer Neuerung zu leisten [2, c. 6]. Es gibt viele Möglichkeiten der Evaluation, die alle ihre spezifischen Vorteile und Nachteile, ihre Risiken und Nebenwirkungen haben. Die meisten von ihnen sind anonym, das heißt, niemand kann später herausfinden, wer den Fragebogen ausgefüllt oder die Rückmeldung geschrieben hat. Unabhängig von der Form der Evaluationsbefragung (Fragebogen, sprechende Tischdecke, Themenfolien, offene Stellungnahme in Kleingruppen, kumulative Gesprächsrunden, Reflexionsbogen, persönliches Feedback), sind ihre häufigsten Fragen so:

- Meine Lehrerin/mein Lehrer behandelt uns alle gleich und bevorzugt keinen.
- Bei meiner Lehrerin/meinem Lehrer ist mir nicht klar, worauf es bei Prüfungen ankommt oder wie meine Noten zustande kommen.
- Die Noten, die ich bei meiner Lehrerin/meinem Lehrer bekomme, entsprechen meinen Leistungen.
- Ich finde den Unterricht interessant und abwechslungsreich.
- Meine Lehrerin/mein Lehrer erklärt uns auch, wie der Lehrstoff in ihrem Fach mit anderen Fächern oder praktischen Problemen zusammenhängt.
- Meine Lehrerin/mein Lehrer geht im Unterricht auf Interessen der Schüler und Schülerinnen ein.
- Das, was wir im Unterricht gelernt haben, ist nicht nur für mein Fach wichtig.
- Bei meiner Lehrerin/meinem Lehrer habe ich im Unterricht Angst, Fragen zu stellen.
- Meine Lehrerin/mein Lehrer erklärt gut.

- Für die Kontrollarbeiten und andere Prüfungen werde ich im Unterricht gut vorbereitet.
- In diesem Unterricht erarbeiten wir uns viel Wissen selbstständig.
- Der Unterricht ist gut vorbereitet und wird straff durchgeführt.
- Wenn Meine Lehrerin/mein Lehrer Hausaufgaben gibt, dann kann ich diese normalerweise selbstständig und ohne Hilfe anderer Personen bewältigen.

Zu jeder Frage haben die Lernenden eine Wahl zwischen folgenden Bewertungen:

- 1 - trifft in besonderem Maße zu
- 2 - trifft voll zu
- 3 - trifft im Allgemeinen zu
- 4 - trifft selten zu
- 5 - trifft nicht zu

Es sei zu betonen, dass es bei allen Antworten um einen ganz persönlichen Eindruck geht.

Heutzutage sind mehrere Evaluationsmethoden bekannt und im Unterrichtsprozess aktiv gebraucht. Eine von ihnen ist die Evaluation "Ich habe es in der Hand". Diese Methode kann man für Evaluation nach einem Kurs, Ausflug oder Projekt gebrauchen.

Die Teilnehmer bekommen ein Blatt Papier, auf dem sie dann die Umrisse ihrer Hände zeichnen, dann schreiben sie auf jedem Finger folgendes auf:

- Daumen: Was war super?
- Zeigefinger: Was war besonders nützlich für mich?
- Mittelfinger: Was hat mir nicht so gut gefallen?
- Ringfinger: Wie habe ich mich gefühlt/Wie war die Atmosphäre?
- der kleine Finger: Was war mir zu kurz?

Natürlich können die Kriterien anders sein, je nach dem, welches nämlich Feedback der Lehrer von den Lernern bekommen will.

Der Vorteil dieser Methode ist, dass alle Teilnehmenden zu sehr unterschiedlichen Bereichen Stellung beziehen können. Der Zeitbedarf liegt bei etwa 10 bis 20 Minuten für das Erklären der Methode incl. des Ausfüllens der Hände. Nachdem alle ihre "Handzettel" ausgefüllt haben, können die Blätter an eine Wand gepinnt oder geklebt und anschließend gelesen werden. Ein kurzes Gespräch oder eine längere Diskussion können sich anschließen. Denkbar ist aber auch, alle Blätter lediglich in Ruhe herumzureichen und durchzulesen [3].

Der Prozess der Unterrichtsanalyse muss systematisch und strukturiert durchgeführt werden, weil es von einmal im Semester organisierter Evaluation nicht so viel Sinn gibt: nicht immer antworten die Lernenden ehrlich. Einige, die eine schlechte Note vom Lehrer gerecht bekommen haben und sich beleidigt fühlen, schreiben speziell etwas Schlechtes und Unangenehmes. Nur während ständiger Befragung des Lernauditoriums kann die Wahrheit festgestellt werden. Es spielt hier keine Rolle, wodurch das realisiert wird: durch direkte mündliche Rückmeldungen, schriftliche Beurteilungen oder Zeugnisse (Noten). Das hilft zweifellos, den Unterrichtsprozess zu optimieren und qualitativ zu verändern.

Literaturverzeichnis

1. Bastian J. Feedback im Unterricht. Lernen verstehen und einen Dialog über das Lernen beginnen / Johannes Bastian // Pädagogik. – 66.Jahrgang. – Heft 4/2014. – S.6–9.
2. Meyer W. Was ist Evaluation? / Wolfgang Meyer // Schriftenreihe des Bundesinstituts für Berufsbildung. – Heft 59. – 12 S.
3. Peez G. Evaluation des eigenen Kunstunterrichts / Georg Peez, Michael Schacht [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.forrefs.de/sekundarstufe/unterricht/unterricht-halten/lehrerverhalten/sie-haben-es-in-der-hand-lehrerfeedback-als-steuerungselement.html>

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

Професійна педагогічна підготовка майбутнього вчителя – це складний, динамічний і безперервний процес, який вимагає урахування сучасних вимог. Україна є полікультурною та багатонаціональною державою. Тому особливого значення набуває виховання громадян у полікультурному освітньому середовищі. Тому на сьогодні великої актуальності набуває впровадження полікультурної освіти, яка б забезпечувала досягнення таких основних цілей: забезпечення законних прав та задоволення освітніх і культурних потреб національних (етнічних), мовних, культурних меншин; формування повноцінних уявлень про етнічне й мовно-культурне різноманіття сучасного українського суспільства та внесок різних етнічних груп та народів-сусідів у нашу історію та культуру, знань про мови та культури великих і малих народів, що населяють Україну, переконаності в цінності культурного різноманіття та плюралізму, виховання у представників усіх національностей взаємного взаєморозуміння, поваги й толерантності, здатності до міжетнічного й міжкультурного діалогу; поєднання виховання лояльних, патріотичних громадян демократичної держави. Полікультурний компонент освіти передбачає формування у майбутніх фахівців навичок міжкультурної комунікації.

Метою нашого дослідження є розглянути сутність поняття “міжкультурна комунікація” та дослідити важливість її формування у контексті полікультурної освіти.

Саме поняття міжкультурної комунікації виникає в середині ХХ століття і пов'язане з іменами таких вчених як Е. Голл, К. Клакхон, А. Кребер, Р. Портер, Д. Трагер, Л. Самовар. Теорії міжкультурної комунікації, що намагалися пояснити даний феномен з різних точок зору розробляли західні дослідники К. Бергер, С. Гантінгтон, Е. Гірш, Е. Голл, Г. Гофстеде, С. Даль. У нашій державі предметне поле досліджень в рамках проблематики “міжкультурна комунікація” тільки формується. Цю проблему розробляють у різнопланових працях В. Андрущенко, Н. Висоцька, О. Гриценко, Л. Губерський, І. Дзюба, П. Донець, В. Євтух, А. Єрмоленко, Г. Касьянов, М. Кушнарєва, Л. Нагорна, А. Приятельчук, М. Обушний, П. Скрипка.

Об'єктом міжкультурної комунікації є спілкування представників різних національних і лінгвокультурних спільнот, а предметом — прийняті в національних спільнотах мовні стереотипи і норми поведінки, спілкування, певні «культурні сценарії» різних дій, усталені моделі сприйняття та оцінювання предметів і явищ, соціально унормовані звички, традиції, тощо.

Серед усіх можливих засобів комунікації, які створило людство, основною є мова, для якої комунікативна функція визначальна. Тому в центрі уваги міжкультурної комунікації також завжди перебуває мова, в якій віддзеркалюються ключові особливості людської особистості [3].

Знання мови іншого народу — складова міжкультурної комунікації і найперший крок до налагодження успішного спілкування між представниками різних націй і культур. Міжкультурна комунікація як обмін між людьми ціннісними надбаннями існувала завжди, адже з давніх часів виникали зв'язки, що сприяли взаємодії та взаєморозумінню різних культур. В сучасних умовах спілкування народів набуло не тільки глобального характеру, але й вимагає такої гуманістичної спрямованості, яка,

завдяки міжкультурній комунікації, дає можливість людині успішно розвиватися на засадах єдності загальнолюдських і національних цінностей.

На думку А. Садохіна міжкультурна комунікація являє собою особливу форму комунікації двох або більше представників різних культур, в ході якої відбувається обмін інформацією та культурними цінностями взаємодіючих культур [3].

Отже, можна зробити висновок, одним із головних завдань сучасної освіти є виховання особистості, котра здатна пізнавати й творити культуру шляхом діалогічного спілкування, що вимагає від усіх учасників педагогічного процесу високого рівня комунікативної культури та розвинутих навичок спілкування. Культурне розмаїття українського суспільства спонукає кожного індивіда до конструктивної взаємодії, до формування в собі позитивного ставлення до представників інших народностей, до розвитку знань про культури, що його оточують.

Література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 343 с.
2. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація / В.М. Манакін. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 288 с.
3. Садохин А.П. Межкультурная коммуникация: учебное пособие / А.П. Садохин. – М.: Альфа – М.: ИНФРА – 2004. – 288 с.
4. Сорока М.В. Полікультурна освіта – вимога сьогодення / М.В. Сорока // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія: Зб. наук. пр. – К.: Університет, 2008.- №9- 152с.- С. 53-56.

*О.О. Костиць
м. Маріуполь*

ТЕСТОВА ПЕРЕВІРКА РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ВМІНЬ АУДІЮВАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Контроль та оцінка знань, умінь та навичок учнів – невід’ємний структурний компонент навчального процесу. Виходячи з логіки процесу навчання, він є, з одного боку, завершальним компонентом оволодіння певним змістовним блоком, а з другого – своєрідною зв’язуючою ланкою в системі навчальної діяльності особистості.

Актуальність дослідження тестових завдань визначається тим, що спільно з традиційною системою контролю результатів навчання, на сьогоднішній день широкого поширення набуває система контролю з використанням тестів.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб розглянути тестування як засіб оцінки сформованості рівня вмінь аудіювання учнів старшої школи.

Для здійснення поставленої мети були встановлені наступні **завдання**:

- Дати визначення поняттю «тестовий контроль»;
- Встановити переваги тестів як засобу контролю перевірки рівня сформованості вмінь читання учнів;
- Описати структуру тестів.

Тестовий контроль як засіб оптимізації навчального процесу одержав широке розповсюдження. Якщо раніше тестова форма контролю була предметом дискусії, то на сьогоднішній день доцільність використання тестів визнана у психології, педагогіці, методиці. За визначенням Є.А. Михалічова, тести є одним з видів навчальних завдань, які використовуються для контролю і діагностики знань [1, с. 16].

Порівняно із звичайними засобами контролю тести мають ряд переваг:

- відносно високий ступінь об'єктивності;
- можливість кількісної характеристики обсягу засвоєних знань;
- зручність для роботи із сучасними технологічними засобами;
- можливість вдосконалення тестів на основі результатів експериментальної перевірки, велику кількість тестових балів (кількох десятків або навіть сотень одиниць), що дає можливість застосувати статистичні методи;
- легкість проведення і підрахування результатів тестування;
- можливість використання стандартизованих засобів перевірки результатів тестування;
- зручність для масової перевірки.

Ці переваги тестів дають підставу вважати, що вони займають належне місце в навчальному процесі з іноземної мови. Використання тестів для контролю самостійної роботи учнів перспективне ще й тим, що за допомогою тестів можна урізноманітнювати форми і методи перевірки самостійної роботи учнів, створювати проблемні ситуації [2, с. 20].

Коротко спинимося на структурі тестів. Тест зазвичай складається з двох частин: інформаційної і операційної. Інформаційна частина містить чітку і доступно сформульовану інструкцію, що і як треба виконувати учневі (для відповіді нічого не писати, тільки вибрати правильну відповідь і підкреслити її, наставити хрестики в певних квадратах і т.п.) В ній часто нагадується про те, що кожний тест потрібно виконати в певний час.

Мета таких інструкцій - створити для всіх учнів, які виконують завдання, ідентичні умови. І в цій частині звичайно наводиться зразок виконання завдання.

Операційна частина, або основи тесту, містить завдання (тестові запитання). Це можуть бути букви, ізольовані слова, речення, тексти з набором відповідей до них. Номер чи букву, під якою дано відповідь, учень вписує у листок-відповідь, на якому виконується завдання. Можливі й інші варіанти - закреслити номер правильної відповіді і т.п. [2, с. 30].

Оскільки тести це універсальний засіб перевірки знань, тож доцільно їх використовувати і для перевірки сформованості вмінь аудіювання. Аудіювання - це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує розуміння того, що сприймається на слух, і належить до усної форми мовлення [3, с. 56].

Комунікація на іноземній мові немислима без аудіювання, процесу сприйняття і розуміння усної мови. Цей мовний навик, як і будь-які інші, вимагає контролю розуміння. Але в методиці існує наступна проблема, пов'язана з контролем аудіювання в учнів: наявність великої кількості автентичного матеріалу, але відсутність засобів виміральної техніки та контролю знань в аудіюванні. Дана проблема дуже важлива і актуальна на сьогоднішній день, так як система перевірки знань учнів в такому мовному навичку, як аудіювання, повинна бути вибудована дуже ретельно. Зазначена проблема розглядається і вирішується багатьма методистами, такими, як В. М. Філатова, Е. Н. Соловова.

Світовий досвід засвідчує, що потрібно впроваджувати тестування як основний метод психологічної і педагогічної діагностики. Тест як система завдань специфічної форми й відповідного змісту є науково обґрунтованим інструментом випробування і оцінювання певних знань, умінь і навичок, окремих психічних рис і властивостей людини. Метод тестування дає змогу швидко, систематично й індивідуально підходити до контролю результатів навчання кожного учня, ефективно вимірювати як рівень його навченості, так і психофізичні та особистісні характеристики і на цій підставі мобільно керувати навчально-виховним процесом [4].

Література

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий / В.С. Аванесов — М.: Центр тестирования, 2002. - 239 с.
2. Алексейчук І.С. Про технологію створення системи тестування / І.С. Алексейчук // Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. – К.: НМЦВД, 2000. –С.43-92.
3. Ильина В.И. Аудирование / В.И. Ильина. – М., 1969. – 174 с.
4. Польова Л. М. Тестовий контроль як засіб оптимізації навчального процесу / Л. М. Польова. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/767>

*Н.Ю. Кузьменкова
м.Маріуполь*

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕО З МЕТОЮ НАВЧАННЯ АУДІОВАННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Незважаючи на активне використання відеоматеріалів у навчальному процесі з іноземних мов, їх різноманітність, наявність великої кількості відеокурсів з іноземних мов, методика роботи з відеоматеріалами ще недостатньо розроблена. Необхідно розробити критерії їх відбору, принципи класифікації, методику роботи з ними, у тому числі вправи та завдання для ефективного їх використання.

Оволодіння комунікативною компетенцією іноземної мови, не перебуваючи в країні мови, що вивчається, завдання досить складне. Для вирішення цього завдання велике значення мають автентичні відеофільми, аудіо- та відеокурси.

Роль аудіо-візуальних засобів у навчанні іноземних мов відзначається в працях психологів (І. О. Зимня, А.А. Леонтьєв, О. М. Леонтьєв та ін.), вітчизняних (Є. Глушак, О.В. Гончарук, Г.Г. Жогліна,) і зарубіжних (Б. Бліс, С. Каннінгем, Д. Коттон і ін.) педагогів. У роботах цих авторів визнається можливість застосування електронно-звукових засобів для підвищення ефективності сприйняття інформації, внесення різноманітності в навчальний процес, варіювання видів навчальної діяльності, здійснення управління пізнавальною діяльністю учнів, активізації психічних процесів (уваги, мислення, пам'яті, емоцій), підвищення навчальної мотивації [2, с. 230].

Навчальний запис сьогодні є найпоширенішим засобом слухової наочності. Однак, не слід забувати про певну обмеженість аудіозаписів, а саме - відсутність зовнішнього боку природної мови: міміки, жестів, рухів. Ширші можливості надають аудіовізуальні засоби: кіно, навчальне телебачення, відеозаписи, які мають великі переваги в порівнянні з фонозаписами, де відсутність зорової наочності заважає сприйняттю іноземної мови. Відеофільми, кінофрагменти використовуються в цілях інтенсифікації навчального процесу і надають йому максимальної комунікативної спрямованості. Вони створюють додаткове мовне середовище і відтворюють мовну ситуацію звуковими і зоровими засобами. За короткий проміжок часу, відведений на перегляд відеосюжету або відеофрагменту, учень отримує великий обсяг інформації відразу по двох каналах: зоровому і слуховому. Зоровий ряд допомагає краще запам'ятати мовні структури, стимулює розвиток мовних навичок і навичок аудіювання.

Використання відеоматеріалів у навчанні іноземної мови базується на одному з найстаріших методичних принципів - принципі наочності [1, с.112]. Сприйняття і переробка інформації втілюються в формі слухо-зорового синтезу, який ліг в основу цілого напрямку в методиці викладання іноземних мов і послужив базою для створення і розробки аудіолінгвального і аудіовізуального методів викладання іноземних мов.

Розробка і вдосконалення зазначених методів привели до створення абсолютно нових за формою і змістом дидактичних матеріалів, таких як діафільми, кінофрагменти, кінофільми, а також до створення нового засобу навчання іноземних мов — навчального телебачення [3, с. 25]. Доцільність використання відео в навчальному процесі пояснюється:

- доступністю відеоматеріалів, які можуть бути записані з різних джерел;
- наявністю певного досвіду користування відеотехнікою та відеопродукцією;
- можливістю більш активної творчої діяльності викладача.

На початковому етапі навчання кадри відеосюжету повинні бути однозначні, щоб увагу учнів сконцентрувати не на самому сюжеті, а на конкретних предметах та ситуаціях. В міру ускладнення досліджуваного матеріалу ускладнюються і самі завдання. Вони набувають характеру комунікативної спрямованості, наприклад, переказ фрагмента або розповідь про своє ставлення до побаченого. З'являється можливість роботи в парах по системі запитання-відповідь, що імітує спілкування і розвиває мовні вміння. Можна запропонувати учням наступні завдання:

- дати характеристику персонажів;
- визначити і описати місце і час подій;
- відповісти на питання за змістом;
- згрупувати лексичний матеріал за тематичним принципом;
- знайти і визначити конкретні мовні та лексичні структури;
- передати одну і ту ж думку різними мовними засобами;
- назвати запам'яталися фрази, вирази, ідіоми;
- пояснити мотиви вчинків дійових осіб;
- відтворити діалог між учасниками;
- виступити в ролі екскурсовода, коментатора, диктора.

Таким чином, комплекс вправ з формування іншомовних навичок і вмінь з використанням відеоматеріалів можна охарактеризувати як послідовність навчальних дій, в яких відеоматеріали використовуються як опора (змістовного і смислового характеру), а також як стимул до мовлення [3, с. 28].

Література

1. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам / Н. Д. Гальскова. – М: АРКТИ, 2004. – 400 с.
2. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе / И.А. Зимняя. – Москва: Просвещение, 1991. – 320 с.
3. Карева Н. В. Использование аутентичных аудио и видео материалов для повышения мотивации изучения иностранного языка [Электронный ресурс] / Режим доступа до ресурсу: <http://naukovedenie.ru/PDF/71PVN314.pdf>.

*Є.О. Панчищенко
м. Маріуполь*

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ВПРАВ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Вивчення іноземної мови (ІМ) у середніх навчальних закладах передбачає засвоєння не лише певної кількості слів. Однією з цілей навчання ІМ є формування іншомовної лексичної компетенції, що є важливою передумовою оволодіння іншомовною комунікативною компетенцією.

Підхід до навчання ІМ за допомогою онлайн-вправ сьогодні є майже методичним стандартом. Реалізація даного підходу у навчальному процесі з іноземної мови означає, що формування іншомовних мовленнєвих навичок і умінь відбувається шляхом здійснення учнем іншомовної мовленнєвої діяльності завдяки виконанню певних лексичних онлайн-вправ. Іншими словами, оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними) спрямоване на їх подальше практичне застосування у процесі спілкування. Оволодіння уміннями говоріння, аудіювання, читання та письма здійснюється шляхом реалізації цих видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання в умовах, що моделюють ситуації реального спілкування [2].

В основній школі (5-9 класи) розпочинається етап систематичної й послідовної роботи з автентичними навчальними матеріалами, які забезпечують нормативне оволодіння спілкуванням. Зростає обсяг ЛО, у тому числі і з соціокультурним компонентом, що сприяє формуванню соціолінгвістичної компетенції. Тематика охоплює різноманітні галузі знань, серед них і ті, які були об'єктом або вивчення на уроках з інших навчальних предметів (між предметні зв'язки), або з власного життєвого досвіду. Зростає доля самостійної роботи учнів, урізноманітнюються види навчальної діяльності, активно використовуються мовленнєві ситуації, що наближають навчальне спілкування до реальних умов [3]. Великим помічником учителю тут є Інтернет та всілякі допоміжні матеріали, які в ньому можна знайти.

Онлайн-вправи все частіше зустрічаються у повсякденній роботі вчителя, адже завдяки технічному прогресу учні сьогодення мають практично регулярну можливість виходу в Інтернет та використання його в навчальному процесі. Задачею вчителя є привабити учнів до виконання будь-яких лексичних вправ онлайн.

Під час виконання різноманітних видів онлайн-вправ, запропонованих учителем, учні повинні засвоїти такі знання і навички використання лексичних одиниць:

а) продуктивні навички та вміння:

- правильно вибирати слова/словосполучення відповідно до комунікативного наміру;

- правильно поєднувати слова в синтагмах і реченнях;
- володіти лексико-смісловими і лексико-тематичними асоціаціями;
- поєднувати нові слова з раніше засвоєними;
- вибирати потрібне слово з синонімічних і антонімічних рядів;
- Виконувати еквівалентні заміни;

б) рецептивні навички:

- співвідносити звуковий / зоровий образ слова з семантикою;
- дізнаватися і розуміти вивчені слова в мовному потоці і письмовому тексті;
- розкривати значення слів за допомогою контексту;
- диференціювати схожі за звучанням і написанням слова;
- володіти механізмом рецептивного комбінування;
- прогнозувати мовленнєву діяльність з новим або раніше засвоєним лексичним матеріалом та ін [1].

Отже, онлайн-вправи – це невід'ємна частина навчального процесу сьогодення та великий помічник учителя в підготовці до уроків. Також, учні мають можливість засвоювати знання не лише з лінгвістичного боку, а й навчитися користуватися комп'ютером загалом. Більш того, учень й надалі матиме можливість виконувати певні вправи не лише знаходячись у класі серед однолітків, а й сидячи дома, подорожуючи і т.д.

Література

1. Александров К. В. Мультимедийный комплекс в обучении иноязычной лексике: теоретические и практические аспекты: моногр. Н. Новгород. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://call.lunn.ru/pdf/Alexandrov_mono.pdf.
2. Веніг Н. Формування мовленнєвої компетенції - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://disser.com.ua/contents/6585.html>
3. Макаренко А. Педагогічні ідеї - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.educationua.net/silovs-1223-1.html>

*С.В. Рядінська
м.Маріуполь*

ВИКОРИСТАННЯ WEB-РЕСУРСІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Однією з найважливіших складових іноземної мови є його лексика, тобто сукупність слів і словосполучень, їх змісту, звукової і графічної форми. Тому без цілеспрямованого вивчення лексичного матеріалу, наполегливого й систематичного накопичення учнями лексичних знань, навичок і вмінь успішне оволодіння виучуваною мовою неможливе.

З розвитком всесвітньої комп'ютерної мережі, зокрема з розробкою та удосконаленням зручного і простого для користувача доступу до неї дедалі доступнішим для людини стає Інтернет. Він відкриває нові можливості, водночас виступаючи для учнів джерелом інформації, а відтак, знань, способом розваг, робочим місцем тощо.

Робота з Інтернетом відкриває учневі можливість розвитку мовних та мовленнєвих навичок, використання навчального матеріалу, що вивчається, в реальних життєвих ситуаціях. Одночасно з вивченням мови учні мають оволодіти навичками роботи в Інтернеті. Розвиток самостійності учня за допомогою ресурсів глобальної мережі також не викликає сумнівів. Таким чином, важливість використання Інтернету в процесі навчання іншомовної лексики обумовили **актуальність** даної проблеми.

Іншомовна комунікативна компетентність – це обумовлений рівень володіння мовними, мовленнєвими та соціокультурними знаннями, навичками та вміннями, необхідними і достатніми для коректного вирішення комунікативно-практичних задач [4, с. 23]. У структурному плані іншомовна комунікативна компетентність складається з мовної, мовленнєвої, соціокультурної, що зумовлюють одна одну, і є сукупністю знань і вмінь, що забезпечують здатність спланувати й реалізувати комунікативний намір (мету спілкування) через застосування ефективних комунікативних стратегій у різноманітних умовах (ситуаціях) спілкування в ролі адресанта і адресата. Комунікативна компетентність передбачає оволодіння сукупністю комунікативних стратегій (обраних мовцем цілеспрямованих та керованих ліній поведінки, тобто послідовності комунікативних дій, яких він дотримується для досягнення мети спілкування), комунікативних правил (вимог до учасників спілкування), конвенцій (звичаїв або домовленостей щодо процесу спілкування) тощо. Сукупність уявлень про ефективні (а також невдалі) комунікативні тактики (прийоми й методи реалізації комунікативної стратегії, лінії мовленнєвої поведінки на певному етапі комунікативної взаємодії), які забезпечують (або не забезпечують) досягнення комунікативної мети, складає комунікативний досвід мовця [4, с. 154].

Лексична компетентність – це знання і здатність використовувати мовний словниковий запас, вона складається з лексичних та граматичних елементів [2, с. 116]. Лексичні елементи включають:

1) Стійкі вирази, що складаються з кількох слів, які вживаються і вивчаються як одне ціле. Стійкі вирази включають: розмовні вирази (прямі експоненти мовленнєвих функцій, прислів'я, архаїзми), фразеологічні ідіоми (семантично непрозорі, застигли метафори та підсилювальні звороти), застигли, стійкі вирази, інші стійкі словосполучення, стійкі розмовні вирази.

2) Однослівні форми. Однослівні форми включають члени з відкритих класів слів (іменник, дієслово, прикметник, прислівник), хоча можуть включати також і закриті лексичні ряди.

Інтернет дає можливість безкоштовно як учителям, так і учням отримати доступ до художніх текстів, газет, журналів, наукових статей, словників, підручників, посібників та інших матеріалів, які раніше були доступними лише у друкованому вигляді. Якщо не всі учні мають доступ до Інтернету, більшість корисної навчальної інформації можна знайти на компакт-дисках. Іншою перевагою Інтернету є мультимедійний гіпертекст з великою кількістю зв'язків і посилань на інші джерела інформації. Порівнюючи друкований текст і гіпертекст, можна зазначити, що учням цікаво працювати в Інтернеті, оскільки всі Web-матеріали є реальними, автентичними, найновішими й актуальними, що і є причиною підвищення мотивації під час виконання різноманітних завдань [3, с. 37].

Web-ресурси, які можуть зацікавити викладачів іноземної мови, можна класифікувати таким чином: 1) власне навчальна інформація (вправи, плани і конспекти уроків, навчальні програми, лекційні курси); 2) науково-методична інформація (наукові статті і рецензії, монографії, електронні журнали для викладачів, матеріали конференцій); 3) тексти художньої літератури; 4) історико-культурологічна інформація (електронні засоби масової інформації, урядові сайти, присвячені культурі, історії, політичній системі країни, віртуальні музеї, туристичні сайти тощо); 5) технічна інформація для Web-публікацій для створення власного сайту, інформація про мову.

Література

1. Гапонова С.В. Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом / С.В. Гапонова // Іноземні мови. – 1998. – №1. – С. 24-32.
2. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій / [Ніколаєва С. Ю., Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.]. – К. : Ленвіт, 2011. – 344 с.
3. Полат Е. С. Інтернет на уроках іноземного мови / Е. С. Полат // Іностр. яз. в школі. – 2001. – № 5. – С. 37 – 39.
4. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах. Колективна монографія/ С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майер, О. М. Устименко, В. В. Черниш; за ред. С. Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої. – К.: Ленвіт, 2015. – 444 с.
5. Скалій А.І. Використання інформаційних технологій у формуванні професійної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов / А.І. Скалій // Іноземні мови. – 2003. – №4. – С. 5-9.

*O.V. Sliusarenko
Mariupol*

FORMIERUNG DER KOMMUNIKATIVEN FREMDSPRACHENKOMPETENZ DER STUDENTEN IM UNTERRICHT

Fremdsprachenkenntnisse sind in allen Bereichen des wirtschaftlichen und gesellschaftlichen, sowie wissenschaftlichen Lebens, insbesondere im Lichte der europäischen Integrationen, von unentbehrlicher Bedeutung. Dies weist darauf hin, dass auch auf der Hochschulebene Fremdsprachenkenntnisse eine der Voraussetzungen für die erfolgreiche Zukunft der Ukraine innerhalb des vereinten Europa sind.

Die Analyse von Forschungen und Publikationen. In wissenschaftlichen Quellen gibt es eine Reihe von Forschungen, die den Problemen der Analyse Formierung der kommunikativen Fremdsprachenkompetenzen der Studenten gewidmet sind. Der Problematik der kommunikativen Fremdsprachenkompetenzen der Studenten wird eine große Aufmerksamkeit in den Werken der ausländischen Wissenschaftler D. Heim, R. Johnson, N. Venig, S. Rubistein geschenkt. Unter den ukrainischen und russischen Wissenschaftlern, die diese Problematik aktiv erforschen, sind L. Vygotskyi, E. Passowa, E. Schubin, L. Schtscherba, I. Symnia, I. Synyza zu nennen.

Der Gemeinsame Europäische Referenzrahmen für Sprachen unterscheidet bei der Sprechkompetenz zwischen: zusammenhängendem Sprechen, also einen Monolog oder eine Rede vor Publikum zu halten und der Fähigkeit, an Gesprächen teilzunehmen, wobei hier die Hörverstehens- und die Sprechkompetenz eng miteinander verknüpft sind [1, s. 12].

Es ist sinnvoll, die Sprechfertigkeit zu prüfen, weil diese einen wichtigen Einfluss auf den Unterricht hat (Rebound-Effekt). Durch Prüfungen erhöht sich die Wahrscheinlichkeit, dass Sprechen (Monologe und Präsentationen) und die Teilnahme an Gesprächen einen Platz in der Unterrichtsplanung erhalten und regelmäßig geübt werden. Ausgehend vom aufgabenbasierten Ansatz des Fremdsprachenunterrichts, wird die Sprechfertigkeit am besten auf kommunikative Art anhand realitätsnaher Sprachübungen geprüft. Die Prüfungen sollten sich weitestgehend an Situationen orientieren, denen die Sprachschüler in der Realität begegnen. Daher ist es wichtig, solche Sprachübungen zu wählen oder zu entwickeln, die repräsentativ jene Herausforderungen widerspiegeln, denen die Sprachlernende gewachsen sein müssen. Die Aufgaben müssen die tatsächlichen mündlichen Fähigkeiten der Lernende erkennbar machen und valide und realistisch bewertet werden können [1, s. 93].

Man kann verschiedene Arten von Übungen und Aufgabentyps für Studierenden anbieten. Studenten müssen auch immer die Redemittel, Wendungen und Ausdrücke lernen und wiederholen, um in konkreten Mustersituationen zu verwenden. Es ist sinnvoll beispielsweise mit den Lernenden *vorbereitende Übungen* (Nachsprechübungen, Leseübungen, kaschierte Nachsprechübungen), Nachsprechen von Modelldialogen, Zungenbrecher, Reime, Gedichte und Lieder zum Auswendiglernen) *aufbauende Übungen* (sich auf Grammatik, besonders die Formulierung grammatisch korrekter Einzelsätze beziehen, auf Rekonstruktion von Modell-Dialogen basieren, selbstständiges Konstruieren von Dialogen auf der Basis eines Textes beinhalten, Vorformen zu Meinungsäußerungen und Diskussionen anbieten, einen Einstieg in ein Thema ermöglichen (z.B. Bildbeschreibung, Schaubild usw.) *strukturierende Übungen* (Interviews, Diskussionen, Nacherzählen von Texten, Erfinden von Stichwortgeschichten, strukturierte Darstellung von Lerninhalten), Kommunikative Übungen und Aufgaben (die soziale Interaktion im Unterrichtsgeschehen (z. B. bitten, nachfragen, begründen, korrigieren usw.), auf Aufgaben und Themen vorbereitende Gespräche, Hypothesenbildung vor und während der Textrezeption, Diskussion) zu üben. Diese Arten der Übungen und Aufgabentypen die Studenten gut für die Prüfung vorbereiten können.

Man kann Kommunikationsstrategien zur Vorbereitung die Lernenden in der Vorbereitungszeit und während der Prüfung (beim Sprechen) benutzen.

1. *Strategien vor dem Sprechen* dienen dazu, den Lernenden vor dem Sprechen aufs Sprechen vorzubereiten. Das betrifft v. a. das Planen der Sprachäußerung und damit verbundene Tätigkeiten. Zu diesen Strategien gehören die folgenden: Redemittel/ Gedanken/

Assoziationen/ Ideen zu einem Thema sammeln (ein Wörter-/ Ideennetz zeichnen); über Gliederung des Textes nachdenken (eine Strukturskizze anfertigen); fehlende Informationen suchen und ergänzen; Redebereitschaft melden.

2. *Strategien während des Sprechens.* Es geht um die folgenden Strategien:

a) einen (Lese-/ Hör-) Text reproduzieren: Read and look up (bei Lesetexten); Backward build up technique (bei Lesetexten); lautes vor-sich-hin-Sprechen (bei Lesetexten); wiederholen (bei Lesetexten); nachsprechen (bei Lesetexten); Lokalisierungsmethode (bei Hör- und Lesetexten).

b) einen Text rekonstruieren: Gedächtnisstützen benutzen (verbale Notizen, visuelle Notizen, Symbole, Skizzen, Assoziationszeichnungen, Markierung im Text); Antizipierenden lesen, d. h. den Inhalt des nächsten Satzes/Abschnitts voraussagen

c) einen Text produzieren (Kompensationsstrategien): Notizen als Gedächtnis benutzen; falls nötig, zur Muttersprache wechseln; Umschreibungen/ Synonyme einsetzen; falls nötig, Wörter erfinden/ „leere“ Wörter benutzen; falls nötig, um Hilfe bitten; Intonation beachten; Gestik und Mimik beachten.

3. *Strategien nach dem Sprechen.* Bei diesen Strategien geht es v. a. darum, die eigene Aussage zu evaluieren, um sich künftig zu verbessern. Sie sind: sich aufgenommene Aussagen anhören; Fehler suchen; das Ergebnis im Plenum/ in (Klein-) Gruppen/ mit dem Lehrer besprechen; sprachliche und sachliche Zweifelsfälle klären (mit Hilfe von Nachschlagwerken); Fehler in einer Fehlerstatistik zusammenstellen; darüber nachdenken, was man künftig beachten soll, um eine Sprechfertigkeit zu verbessern [2, S.2–5];

Neben den Kommunikationsstrategien wendet man zum kommunikativen Gebrauch auch Kompensationsstrategien an. Dazu gehören die folgenden:

1. *Vorwissen nutzen.* Die Strategien in dieser Gruppe betreffen v. a. die Wahrnehmung der Äußerung, deswegen wird sie nur auf die Aufzählung der konkreten Strategien beschränkt. Es handelt sich um die folgenden Strategien:

- Hypothesen bilden und überprüfen;
- Bedeutung aufgrund sprachlicher Hinweise erraten;
- Bedeutung aus dem Kontext ableiten.

2. *„Mit allen Mitteln wuchern“* Zu dieser Gruppe zählt man die Strategien, die v. a. beim produktiven Sprachgebrauch und insbesondere beim Sprechen wirksam sind und bei der Förderung der Fertigkeit Sprechen eingeübt werden sollten. Auf keinen Fall geht es jedoch darum, alle Strategien zu beherrschen. Es ist aber sinnvoll, den Lernenden möglichst viele Strategien zu vermitteln, damit sie die Möglichkeit haben, die für sie passendsten Strategien auszuwählen. Hierher gehören beispielsweise folgende Strategien: a) zur Muttersprache wechseln. Diese Strategie ist meistens nicht sehr erfolgreich, aber manchmal, wenn ein Wortinternational verwendet wird oder dem Gesprächspartner bekannt ist, kann auch diese Strategie funktionieren; b) um Hilfe bitten. Der Lernende macht darauf aufmerksam, dass er Hilfe braucht – egal, ob mit fragendem Ton oder mit expliziter Bitte um Hilfe (z. B. Wie sagt man das auf Deutsch?); c) Mimik und Gestik einsetzen. Der Lerner versucht durch Mimik und Gestik klarzumachen, was er mitteilen will; d) Gesprächsthemen vermeiden. Wenn der Lernende zu viele Probleme erwartet, kann er einige Gesprächssituationen und Themen vermeiden. Der Abbruch muss aber geschickt (nicht abrupt) vollgezogen werden; e) das Thema wechseln. Wenn der Lerner das aktuelle Gesprächsthema nicht bewältigen kann, wechselt er das Thema einfach; f) annähernd sagen, was man meint. Der Lernende verwendet nicht direkt das Wort, das er nicht kann, sondern ersetzt es mit einem Oberbegriff oder einem anderen Wort; g) Wörter erfinden. Wenn ein Wort dem Lernenden nicht einfallen will, denkt er sich selbst ein Wort aus (z. B.: Schneideding für Messer); h) Leere Wörter (Dingsda) einsetzen. Diese Strategie bietet sich besonders in informellen Gesprächen an, die meistens mit einem Kontext verbunden sind. Es geht darum, das Wort, das der Lerner nicht kann, mit

Wörtern wie Dings da oder Dingsbums zu ersetzen. Wenn man ein bisschen Glück hat, ergänzt sein Gesprächspartner das richtige Wort; i) Umschreibungen und Synonyme. Der Lerner umschreibt, was er meint, oder benutzt ein Synonym. Es ist anzumerken, dass die genannten Strategien nur eine Übersicht darstellen. Es kann von keinem vollständigen Verzeichnis gesprochen werden, wie die Autoren selbst anmerken.

Also muss jeder moderne Mensch Fremdsprachen erlernen. Heutzutage spielen sie eine sehr große Rolle in unserem Leben, besonders im Leben der jüngeren Generation. Für die Entwicklung der Technik, Wirtschaft, Kultur, Literatur und Kunst braucht unser Land die Menschen mit Sprachkenntnissen. Die Wissenschaftler sollen weiter die kommunikative Fremdsprachenkompetenz genau untersuchen, die sich außerdem mit den Strategien befasst, die von Sprachbenutzern bei der Beteiligung an sprachlichen Aktivitäten eingesetzt werden.

Literatur

1. Carel van der Burg. Werkzeugkiste Sprechen. Sprechen üben in großen Gruppen / B. Carel. – Mailand: Goethe-Institut, 2013 – 99 s.
2. Methodisch-didaktische Tipps [Elektronische Ressource] – Zugriffsmodus : https://www.goethe.de/resources/files/pdf86/LHR3_Methodischdidaktische_Tipps.

*Ю.В. Стрікова
м.Маріуполь*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

У даній статті ми розглянемо питання, що стосуються особливостей принципів навчання німецькій мові як другій іноземній на базі англійської та їх реалізації; дізнаємось, які психологічні особливості притаманні учням даного віку, та які існують шляхи для успішного та швидкого оволодіння граматичним матеріалом. Основною метою статті є ознайомлення з особливостями викладання граматики німецької мови, розгляд психологічних та вікових рис учнів 5-6 класів та при особливості роботи з ними при оволодінні другою іноземною мовою.

Актуальність даного питання є беззаперечною, оскільки сучасна середня освіта обов'язково включає в себе вивчення другої ІМ, найчастіше віддаючи перевагу саме німецькій мові.

Сьогодні все частіше в українських школах другою ІМ для вивчення обирають саме німецьку, що пов'язано із зростанням ролі Німеччини і німецької мови взагалі: на світовому ринку, в науці, промисловості, медицині та безлічі інших галузей. Також німецька є державною мовою таких країн як Німеччина, Австрія, Швейцарія, Люксембург та Ліхтенштейн. Окрім того, німецька мова є однією з найпоширеніших і найуніверсальніших мов як у Європі, так і в усьому світі. Тож її вивчення в школах як другої ІМ, на нашу думку, є абсолютно доцільним, і навіть необхідним.

У більшості шкіл України першою ІМ обрано англійську, що є досить раціональним. Тому вивчення саме німецької мови як другої на базі англійської є повністю логічним. Успішному оволодінню німецькою мовою на базі англійської на початковому етапі сприяють лінгвістичні особливості:

- генетична близькість німецької та англійської мов;
- латинська писемність;
- деякі близькі явища у вимові;
- однакові граматичні явища, близькі за структурою та семантикою;

- схожі мовленнєві моделі, що вивчаються на початковому етапі [5, с.57].

Із міркування про основи багатомовності стає зрозумілим, що на уроках вивчення другої ІМ не використовується суттєво нова дидактична методика, а береться за основу базова концепція викладання ІМ з урахуванням специфіки навчання та викладання.

Для подальшого вивчення ІМ важливим є ряд факторів:

1. Генетична близькість англійської та німецької мов (АМ та НМ відповідно) та пов'язані з цим особливості мовного, мовленнєвого та країнознавчого матеріалу.
2. Особливості групи, що навчається (вікові, мотиваційні та індивідуальні). Так, у нашому випадку ми маємо справу з учнями 5-6 класів загальноосвітніх шкіл (віком 10-12 років). У цей час рівень мотивації до навчання в учнів різко падає, проте зростає їх здатність швидше, довше та глибше сприймати нову інформацію.
3. Особливості ситуації навчання. Сюди можна віднести географічну віддаленість від регіону спілкування НМ, менша кількість годин другої ІМ аніж першої у навчальному плані, відсутність учбових матеріалів або компетентного у методиці викладання НМ на базі АМ викладача [1, с.43].

Період навчання у 5-6 класах в українських школах припадає на вік 10-12 років. Це непростий вік, який є перехідним від етапу дитинства до отрочства.

У цей час відбувається становлення фізичного та психофізичного розвитку, починається статеве дозрівання дитини. До основних психофізичних особливостей відносять активну роботу головного мозку, нестійкість розумової працездатності, підвищена втомлюваність, нервово-психічна вразливість, нездатність до довготривалої концентрації на одному питанні, збудливість, емоційність, розвиток словесно-логічного мислення, уміння розмірковувати [4, с.16].

Науковці часто називають цей вік періодом «зеніту допитливості». Ця зацікавленість здебільшого є поверхневою та недовготривалою, проте саме вона дає можливість на перших етапах заволодіти дитину та надати поштовх для її подальшого розвитку в певній сфері.

Іншою особливістю віку є почуття дорослості. Здебільшого ця риса проявляється лише з одного боку: підліток потребує до себе поваги, ставлення як до дорослого, надання самостійності та рівноправності, та все ж таки варто скористатися цією особливістю для заохочення підлітків до навчання іноземних мов, аргументуючи це актуальністю та необхідністю в дорослому житті.

Вищезазвані новоутворення тісно пов'язані з усвідомленням самооцінки. Самооцінка – важливий компонент самосвідомості, який має досить складну і самостійну структуру у віці молодших підлітків. Одним з критеріїв обґрунтованості самооцінки виступає її адекватність оцінкам підлітка однолітками та значущими дорослими.

Прагнення експериментувати, використовувати свої можливості та схильність до експериментування – хіба не найбільш характерна риса молодших підлітків. Якщо школа не надає учням культурних форм втілення цих бажань, то вони реалізуються лише в його поверхневому і примітивному вигляді – експериментах зі своєю зовнішністю [2, с.3].

На думку німецького науковця Г. Нойнера існують п'ять дидактичних принципів, які мають бути адаптовані в контексті регіональних, тобто мовно-специфічних умов.

Принцип 1: Когнітивне викладання і навчання - порівняння і обговорення.

Такий метод порівняння та обговорення дає учням можливість активно брати участь в організації власного процесу навчання, що беззаперечно посилить їхній інтерес. Це буде активізувати їх та сприяти активізації освіти. Тож дуже важливим аспектом є підведення учня наприкінці шкільного навчання до вміння самостійно планувати і вивчати ІМ.

Принцип 2 : Принцип опори на контекст із загальним розумінням текстів.

У цьому принципі підкреслюється важливість аспекту розуміння текстів при вивченні ІМ. На перших кроках навчання необхідно навчитися виділяти в тексті головну думку та розуміти її. Коли цю мету досягнуто, можна переходити до наступного етапу – до висловів.

Принцип 3 : Орієнтація на зміст.

На початку вивчення НМ на базі АМ треба використовувати теми, що відповідатимуть віку на інтересам школярів. Але на перших зайняттях не зайвим буде звернутися до банальних, інакше кажучи «дитячих» тем, які також можуть підлягати груповому обговоренню. Тут можна опрацювати такі завдання, як наприклад, скласти порівняльну характеристику національних спадщин та мовних і культурних досягнень першої та другої ІМ, опісля обговоривши їх. І завжди важливо пам'ятати, що уроки не повинні бути монотонними.

Принцип 4 : Орієнтація на текст.

Робота з текстами займає важливе місце в процесі вивчення другої ІМ, оскільки вони виконують декілька функцій одночасно: це й мотивуюча, й інформуюча, і навчальна. Вибір тексту має відбуватися відповідно до мети, яку переслідує вчитель. Наприклад, якщо треба розглянути нові лексичні одиниці, доцільно використати паралельні тексти АМ та НМ, а для розвитку певних стратегій читання – тексти з високим вмістом інтернаціоналізмів, англіцизмів та слів загальногерманського фонду (музика, спорт, мода та ін.).

Принцип 5 : Ефективна організація навчального процесу завдяки економії часу та активізації роботи учнів.

Незважаючи на те, що на вивчення НМ у школі виділяється значно менше часу аніж дня вивчення АМ, передбачається, що учень володітиме мовами приблизно на однаковому рівні. Для цього треба ще більш детально підходити до планування уроків. Важливим є застосування різноманітних технік та стратегій для економії часу [5, с.39].

Оскільки на сьогоднішній день найважливішим моментом при вивченні будь-якої ІМ є комунікаційний підхід, то найбільш ефективним та раціональним буде втілення четвертого принципу за Г. Нойнером, тобто пояснення граматичних структур та явищ у текстах. Німецькими методистами розроблено так званий метод SOS, який активно та успішно використовується на практиці як за кордоном, так і нашими вітчизняними викладачами. Суть цього методу легко зрозуміти шляхом пояснення букв у назві. „Sammeln – ordnen – systematisieren“, що означає «збирати – упорядковувати – систематизувати» [3, с.24].

Тобто перед учнем стоїть мета спочатку, так мовити, «зібрати» фрази з граматичними структурами або явищами, що вивчаються. Далі він ці структури аналізує, обмірковує та знаходить певні схожості, закономірності, після чого може самостійно сформулювати правило. Такий метод, в першу чергу, полегшить засвоєння учнями граматичного матеріалу, адже спираючись на приклади, дітям буде легше зрозуміти його сутність. По-друге, самостійне виведення правила, а не його складне наукове формулювання в підручнику, забезпечить більш якісне та довготривале запам'ятовування, тому що знання, отримані шляхом самостійного досвіду залишаються в пам'яті набагато довше [6, с.71].

Таким чином, працюючи з учнями 5х-6х класів та навчаючи їх граматики, учитель має ретельно підходити до шляху пояснення теми, вибору вправ та способу зволікання учнівської уваги, що потребує для цього певних педагогічних та професійних знань.

Література

1. Кажан Ю. М. Вправи для формування у майбутніх учителів рецептивної лексичної компетенції в німецькій мові як другій іноземній / Ю. М. Кажан // Іноземні мови. – К. : Ленвіт. - 2007. - №3. – С. 39-44.
2. Психологические особенности детей 10-12 лет // Психология. – К.: Ленвит. – 2007. - №12. – С. 4-11.
3. Фельдхюс А. Немецкий плюс английский для российских учащихся: пособ. для учит. нем. как второго ин. языка / А. Фельдхюс. – М.: Goethe Institut, 2010. – 46 с.
4. Яшкова А. Н. Возрастная психология / А. Н. Яшкова, Н. Ф. Сухарева. – Саранск : МГПИ, 2009. – 47 с.
5. Deutsch als zweite Fremdsprache / G. Neuner, B. Hufeisen, A. Kursisa, N. Marx, U. Koithan, S. Erlenwein. – Berlin, 2009. – 176 S.
6. Hueber M. Didaktisierungsvorschläge zu Delfin, Eintauchen / M. Hueber. – Bonn : Verlag, 2003. – 128 S.
- 7.

*М.Г. Стьопін
м. Маріуполь*

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА. ІСТОРІЯ ІНТЕГРУВАННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Терміни "дистанційна освіта" або "дистанційне навчання" застосовувалися як взаємозамінні багатьма різними дослідниками до великої різноманітності навчальних програм, постачальників послуг та медійних навчальних засобів. Їх відмінними рисами є поділ вчителя і студента в просторі та/або в часі, вольовий контроль навчання студентом, який є набагато більшим, ніж контроль віддаленого інструктора та несуміжний зв'язок між учнем і вчителем, опосередкований новітніми технологіями.

Кожен з видів засобів дистанційного навчання має багату історію розвитку, починаючи від друкованих форм роботи та навчального телебачення до інтерактивних Інтернет-технологій сьогодення. Першою формою дистанційної роботи вважають заочні навчальні курси, які виникли в країнах Європи та проіснували до середини минулого сторіччя, коли популярними стали навчальні теле- та радіокурси.

За словами Маргарет Камбре, в кінці 1950-х і початку 1960-х років, технологія телевізійного виробництва навчальних курсів в значній мірі обмежувалася студійними та прямими трансляціями майстер-класів провідних фахівців на широку аудиторію [1]. На жаль, вчителі, які були експертами в своєму предметі не обов'язково були найкращими телеведучими і саме тому, через нудні «говорючі голови» було важко утримати інтерес аудиторії. На початку 1970-х років, акценти змістились і вчителів стали розміщувати в класі, щоб вони орієнтувалися на конкретну аудиторію. Це мало негативний ефект, оскільки телебачення, яке не пов'язано із шкільною роботою, збагачувалось за рахунок закладів освіти. Ця тенденція змінилася в кінці 1970-х років, коли телевізійні компанії почали професійно розробляти та випускати до ефіру навчальні телесеріали з тих предметів, який на той час не викладалися, але вважалися важливим доповненням до навчальної програми в класі. На початку 1990-х з'являються тенденції розвитку мультикультуралізму, підтримки гуманітарних та міжнародних цінностей у дистанційному навчанні [1].

Основним недоліком радіо і телевізійного мовлення для навчання була відсутність двохлінійного каналу зв'язку між вчителем та учнем. З часом все більш складні інтерактивні комунікаційні технології ставали доступними; ці технології почали широко використовуватись у центрах дистанційної освіти. На теперішній час найбільш популярними засобами масової комунікації з використанням персонального комп'ютера є електронна пошта (E-mail), електронна дошка оголошень (BBS) та

Інтернет; аудіоконференції на основі технологій мобільного зв'язку; відеоконференції з використанням технологій супутникового зв'язку, оптоволоконного зв'язку, аналогового та цифрового телебачення. Аудіографічні конференції з використанням повільного сканування є достатньо недорогим рішенням для передачі візуальних даних [1].

Сьогодні політичний і громадський інтерес в області дистанційної освіти особливо високий в тих областях, де кількість студентів підвищена. Кожен регіон опинився перед необхідністю розробити свою власну форму дистанційної освіти відповідно до місцевих потреб, цільової аудиторії і напрямків діяльності організацій, які надають освітні послуги. Багато установ, як державних, так і приватних, пропонують різноманітні дистанційні університетські курси для окремих осіб та організованих груп через незалежні навчальні програми. Студенти працюють дистанційно, використовуючи матеріали курсу, який їм постачається через інтерактивну навчальну оболонку. Методична та технічна підтримка студента здійснюється викладачем або тьютором через електронну пошту, різноманітні чат-сесії, роботу у форумах та навчальні вебінари [2].

На жаль, на теперішній час, можна констатувати той факт, що на даний момент темпи розвитку дистанційної освіти в Україні, порівняно з країнами ЄС, є критично повільними, особливо у регіонах. Це, на наш погляд, пов'язано з низкою таких факторів як:

- застаріле обладнання та висока ціна нового;
- недостатня кількість кваліфікованих кадрів, здатних організувати та підтримати навчальний процес з використанням дистанційних технологій;
- відсутність мотивації у науково-педагогічних працівників.
-

Література

1. Глазунова О. Т., Морзе Н. В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime.eduua.net/em6/content/08mnmvshi.htm>
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, затверджена Постановою МОН України від 20 грудня 2000р. <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
3. Кузьмінський А. І. Мотиви і принципи організації дистанційного навчання : навч. посібник / А. І. Кузьмінський // Педагогіка вищої школи. – К. : Знання, 2005. – 360 с.
4. Нестуля О.О. Модернізація освітньої діяльності університету: завдання, інноваційні технології та досвід впровадження: Навч. посібник. Т. 1–Т. 9 / О.О. Нестуля, В.П. Косаріна, М.Є. Рогоза, Н.І. Огуй, Н.В. Герман. – Полтава: ПУСКУ, 2009. – 797 с

*О.А. Халабузар
м.Бердянськ*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Постановка проблеми. У сучасних умовах навчально-виховний процес являє собою спеціально організовану діяльність майбутнього вчителя-мовника, спрямовану на засвоєння знань та соціального досвіду попередніх поколінь, на розвиток здатності до міжкультурної взаємодії. Вчитель як джерело інформації продовжує бути лідером в

інформаційному полі освіти, але поступово зміцнюються й позиції учнів, що, завдяки чітко організованій діяльності вчителя, вчать взаємодіяти з різними джерелами інформації, логічно оперувати ними під час вивчення іноземних мов. Використання новітніх технологій спрямоване на процес інтелектуального, творчого, морального розвитку учня. Адже соціокультурною нормою діяльності сучасних спеціалістів з іноземних мов є інтеграція трьох інтелектуальних функцій: мислення, комунікації й діяльності. Розвиток сучасних технологій в освіті, використання комп'ютерів, електронних навчальних матеріалів, сучасних методик навчання потребує критичності, раціональності мислення, вміння мобільно аналізувати та синтезувати, узагальнювати отриману інформацію. Основою механізму навчально-виховного процесу, орієнтованого на формування іншомовної комунікативної компетенції учнів, є складні зв'язки між пізнавальними прагненнями та діяльністю, між інтелектуальним та емоційно-вольовим у структурі змісту цього багатогранного особистісного утворення.

Аналіз досліджень і публікацій. Актуальні питання підвищення ефективності освітнього процесу, орієнтованого на формування іншомовної комунікативної компетенції учнів розробляли: О. Бодальов, Ю. Ємельянов, Н. Кузьміна, С. Макаренко, Ю. Паскевська, Л. Петровська, Н. Чепелєва, В. Черевко та ін.. Сутність і структуру іншомовної комунікативної компетенції вивчали А. Андрієнко, Г. Архіпова, Н. Гез, С. Козак, О. Павленко, Н. Пруднікова, Ю. Федоренко, Н. Чернова та ін. У якості мети нашої розвідки можна окреслити деталізацію аспектів формування означеного явища.

Дослідники стверджують, що іншомовна комунікативна компетенція є необхідним рівнем сформованості досвіду міжособистісної взаємодії, що гарантує ефективне та успішне функціонування в полікультурному суспільстві [3, с. 13]; дозволяє створювати позитивний настрій спілкування для комунікантів; обирати комунікативно цілеспрямовані способи вербальної та невербальної поведінки на основі знань про науку і культуру інших народів у межах полілогу культур [1, с. 16]; забезпечує можливість розуміти й зумовлювати відповідні мовленнєві висловлювання за допомогою засобів іноземної мови. Неможливо не зробити акцентуацію на інтерпретації іншомовної комунікативної компетенції як здатності розпізнавати контекстуальну доречність мовних одиниць для реалізації когнітивної та комунікативної функцій [4, с. 18]. Дослідники також наголошують на тому, що означене явище передбачає високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними засобами мови, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації, що є надзвичайно ефективним [3, с. 14];

Отже, іншомовна комунікативна компетентність є інтегральною характеристикою професійної діяльності і передбачає як діяльнісну складову, так і комунікативну. Таким чином, іншомовна комунікативна компетенція учнів складається із сукупності ключових компетенцій: лінгвістичної, дискурсивної, стратегічної, соціокультурної, прагматичної (соціальної), лінгвопрофесійної, соціально-інформаційної, соціально-політичної, персональної (особистісної, індивідуальної) [1, с. 16–17].

Якщо компетентність характеризують знання, вміння, навички та способи організації спілкування, то компетенцію — здатність фахівця використовувати набуті знання, сформовані вміння тощо, що передбачає профілізацію навчання.

Процес профільної підготовки носить причинно-наслідковий характер, у системі безперервної освіти цей процес буде більш ефективним і стане керованим, якщо будуть створені такі умови: послідовність, наступність та взаємозв'язок усіх етапів професійної підготовки; орієнтація освіти на модель особистості; формування

мотиваційно-ціннісного ставлення до діяльності, озброєння учнів знаннями щодо соціально-професійних функцій, відповідними вміннями і навичками; забезпечення професійної компетентності й готовності до перманентної самоосвіти; виховання психологічної готовності та моральної відповідальності за свою діяльність і соціальне призначення; запровадження особистісно-діяльнісного підходу до практики підготовки спеціаліста; забезпечення тісної єдності і взаємозв'язку безперервної практики протягом усіх років навчання з теоретичною підготовкою, створення умов для прискорення професійної адаптації молодих спеціалістів.

Головна мета навчання іноземної мови у школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, тобто здатності й готовності здійснювати іншомовне міжособистісне спілкування з носіями мови на належному рівні, пізнавати культуру країни, мова якої вивчається, водночас активізуючи знання про культуру своєї країни, і подаючи її засобами іноземної мови..

Під час вивчення іноземних мов в умовах профілізації навчання доцільним та виправданим є використання «кейс-стаді», тобто навчання в імітованих ситуаціях. Особливістю цієї технології є те, що на різних етапах вчителями застосовується: дискусія, що формує навички з риторики, уміння аргументувати власні думки; «мозковий штурм», який спонукає аналізувати та синтезувати отриману інформацію; «стаття до газети», що змушує в скороченому вигляді зробити узагальнення щодо проведеної «кейс-стаді» та надати висновок-оцінку.

Під час «кейс-стаді» учні отримують стійку позитивну мотивацію щодо навчальної діяльності завдяки емоційному та пізнавальному задоволенню під час кожного з етапів гри. Внаслідок уміло проведеної дискусії учні відкривають для себе не тільки нові знання, удосконалюють комунікативні уміння, а й формують уміння рефлексивного слухання. Учні отримують та засвоюють велику кількість інформації з прикладів конкретної професійної дійсності, що сприяє: оволодінню ними знаннями та вміннями взаємодії з іншими; формуванню мотиваційної сфери особистості; розвитку педагогічних здібностей та необхідних рис особистості; виявленню творчих здібностей; умінню оперативно реагувати на певні ситуації, керувати ними, передбачати перебіг подальших подій; сприяє формуванню позитивного ставлення щодо особистісно-орієнтованого підходу в освіті та в подальшій професійній діяльності..

Необхідність вирішення нестандартних наукових і технологічних завдань робить особливо актуальними такі якості, як оперативність і евристичність мислення, воля, уява, самостійність і сміливість рішень, цілеспрямованість, ініціативність. Ці якості не з'являються в структурі особистості самостійно, їх слід цілеспрямовано формувати. Тому виникає необхідність у забезпеченні такої побудови навчально-виховного процесу, який би змушував учнів застосовувати названі вище якості, давало б можливість розвиватися. Організація профілізації навчання означає, що всі методичні рішення вчителя, наприклад, організація навчального матеріалу, використання електронних носіїв інформації, тих чи інших прийомів, способів, вправ тощо. повинні відбиватись крізь призму особистості учня (його потреб, мотивів, здібностей, активності, інтелекту та інших індивідуально-психологічних особливостей). Цей підхід здійснюється як через зміст та форму (тобто завдання) самих навчально-мовних завдань, так і через відповідний характер спілкування викладача з групою, позитивну мотивацію щодо навчального процесу.

Повинна мати місце схема суб'єктно-суб'єктної, рівнопартнерської навчальної співпраці вчителя та учнів. Згідно особистісно-діяльнісного підходу, вчитель – це людина, яка викликає справжній інтерес до предмета спілкування, до себе як до інформативного партнера для учня. Він має бути цікавим співрозмовником,

змістовною особистістю; а учні - єдиним взаємодіючим, сукупний суб'єктом, організація якого також входить до завдання вчителя — партнера спілкування. Організація викладачем навчального співробітництва зі студентами повинна реалізуватися переважно за допомогою його організуючої, позитивно стимулюючої і підкріплювальної функціями (і діями).

Висновки. Можна зробити висновок, що євро-інтеграційні процеси в освіті вимагає від навчальних закладів ґрунтовної роботи, орієнтованої на забезпечення вимог сучасного суспільства, що відбиватиметься у реорганізації освітніх процесів з урахуванням сучасних підходів. Проведена розвідка не вичерпує означену проблему, але й дозволяє окреслити перспективу подальшої розробки означеної теми, а саме: визначення особливостей процесу профілізації навчання з урахуванням особистісних можливостей і особливостей учнів на уроках іноземної мови.

Література

1. Выготский Л.С. Психология/Л.С.Выготский. – М.:Изд-во ЕКСМО-Пресс, 2000. – 1008с.
2. Гулеватий В.Л. Шляхи підвищення мотивації навчання/ В.Л.Гулеватий. – Вінниця.:Вид.АРК, 2006.- 147с..
3. *Вольфовська Т.* Комунікативна компетентність молоді як одна з передумов досягнення життєвої мети // Шлях освіти. 2001. № 3. С. 13–16.
4. *Гез Н. И.* Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований // Иностранные языки в школе. 1985. № 2. С. 17–24.
5. *Клименко Е. В.* Формирование иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности будущих финансистов: Дис. ... канд.пед. наук: 13.00.08. Калуга, 2004.

*М.О. Яшкова
м. Маріуполь*

ВИКОРИСТАННЯ БЛОГІВ З МЕТОЮ ВДОСКОНАЛЕННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЬМІ

Блог-технологія – це одна з технологій Веб 2.0, яка дозволяє кожному користувачу мережі Інтернет створити свою особисту сторінку, блог, у вигляді щоденника або журналу. Блог звичайно створюється однією людиною, яка за своїм бажанням може розмішувати на сторінці будь-які матеріали, тексти, фотографії, аудіо- і відеозаписи та інші ресурси мережі Інтернет.

Блог-технологія має наступні дидактичні властивості:

- публічність (блоги доступні усім учасникам проекту, які знаходяться на відстані один від одного);
- лінійність (змінювання і доповнення розміщуються у хронологічному порядку);
- авторство і модерація(блоги повинні мати одноосібне авторство);
- мультимедійність (можливість використовувати матеріали різного формату: текстового, графічного, фото-, аудіо- і відеоматеріалу) [1, с. 25].

Необхідно зазначити, що з усіх технологій Веб 2.0, які широко використовуються при вивченні іноземної мови, блог-технологія вважається найбільш популярною у науковій методологічній літературі. Дослідження за цією темою проводять не тільки зарубіжні науковці (К. Кенеді, Дж. Блох, Л. Кросбі, Ч. Лоу, Т. Уіл'ямс, С. Доунс), а й

вітчизняні автори, такі як А.В. Філатова, П.В. Сисоєв, М.Н. Євстигнєєв, Т.Ю. Павел'єва, М. Ю. Кадемія, О. В. Шестопалюк, В. М. Кобися, М. В. Андрєєва та інші. У дослідженнях з'ясовувалися дидактичні властивості й функції блог-технології, особливості використання, переваги та недоліки їхнього застосування в освітньому процесі тощо.

Проте в сучасній педагогічній літературі проблема використання можливостей блог-технології в процесі формування в учнів старшої школи компетентності в письмі залишається недостатньо висвітленою.

Серед багатьох ресурсів технології Веб 2.0 (YouTube, Moodle, Glogster, Bookmarks, тощо), блоги відіграють провідну роль в навчальному процесі з іноземної мови. На блозі вчителі можуть розміщувати свої методичні напрацювання, статті, відео- та аудіофайли, посилання на інформаційно-довідкові Інтернет ресурси, які можуть бути корисні учням. Блог вчителя може служити не тільки прикладом для учнів, але й служити джерелом інформації, яка дає уявлення про інтереси та хобі вчителя, про подорожі, дозвілля. Учні, читаючи блог вчителя, можуть розвивати вміння читання: виділяти необхідні факти, відомості, вилучати необхідну інформацію. Зміст записів в блозі має бути унікальним, оригінальним, тоді блог приверне багато читачів. Також, особисті блоги учнів можуть виступати в якості електронних портфоліо, які містять колекцію матеріалів (творів, фотографій тощо), демонструючи особисті досягнення за певний період [2, с. 15].

Під час роботи із блог-технологією варто пам'ятати, що її застосування у навчальному процесі має бути методично обґрунтованим і мати чіткий алгоритм інтеграції у навчання, інакше цей вид роботи може стати хаотичною розважальною діяльністю, а учні будуть сприймати це завдання як додаткове і некорисне. Тому, з метою ефективного впровадження даної технології рекомендується вчителю підтримувати вчасний зворотній зв'язок і робити аналіз результатів навчальної діяльності. Метою такої підтримки, на нашу думку, є створення умов для посиленої активності учнів через творчі завдання (різноманітні завдання, які спрямовані, перш за все, на розвиток писемного мовлення: лист, твір-роздум, тощо). Ми вважаємо, що саме якість співпраці може слугувати показником успіху освітньої взаємодії засобами блог-технології [3, с. 89].

Отже, у подальших наукових працях ми вважаємо доцільним детально розглянути структуру навчального блогу на прикладах вже створених освітніх сайтів вчителів та викладачів німецької мови, визначити переваги і недоліки цих веб-журналів, розробити вправи, які можна застосовувати з метою вдосконалення компетентності в письмі при роботі у блозі, а також розширити сферу використання блозів у навчанні.

Перспективи дослідження полягають в узагальненні накопичених до теперішнього часу теоретичних положень про використання блог-технологій у старшій школі, розробці методики роботи з блог-технологіями та впровадженні результатів дослідження у практику викладання німецької мови в старшій школі.

Література

1. Сысоев П.В. Блог-технология в обучении иностранному языку / П.В. Сысоев // Язык и культура. – 2012. – № 4. – С. 115–128.
2. Сысоев П. В. Технологии Веб 2.0: Социальный сервис блогов в обучении иностранному языку / П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев // Иностранные языки в школе. – М., 2009. – № 4. – С. 12-18.
3. Müller S. Mit digitalen Medien den Schulalltag optimieren: 66 praktische Ideen für Selbstorganisation und Unterricht / S. Müller. – Verlag an der Ruhr, 2012. – 152 S.

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ФІЛОЛОГІЇ

*Є.І. Абділлаєва
м. Маріуполь*

ЕТИМОЛОГІЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ПРІЗВИЩ

Академічний тлумачний словник української мови в 11-ти томах визначає прізвище як найменування особи, набуте при народженні або вступі в шлюб, що передається від покоління до покоління і вказує на спорідненість. Зазвичай прізвище додається до особистого імені.

Як і будь-яке особисте ім'я, прізвище складається з кореневої основи, яка має або раніше мала певне лексичне значення, але також може включати до себе префікси або суфікси або складатися з двох чи більшої кількості основ.

Науковці вважають, що вперше французькі прізвища з'являються приблизно в X–XI сторіччях [3] та своєю основою мають особисті імена та прізвиська в широкому розумінні цього слова. Прізвиська ці давали оточення певної людини та іноді мали пейоративний, тобто негативний відтінок значення. Зазвичай ці прізвиська віддзеркалювали рід діяльності, якусь зовнішню особливість людини, були пов'язані з містом проживання тощо [4, с. 12].

Всі прізвища стали офіційними в XVI сторіччі за наказом від 1539-го року, відповідно до якого стало обов'язковим ведення метричних книг при церквах. Змінювати своє прізвище за власним бажанням було суворо заборонено, навіть якщо прізвище звучало неблагозвучно. Але французам дозволили змінювати прізвища в виключних випадках при Наполеоні Бонапарті [3].

Нині джерела походження французьких прізвищ можна поділити на п'ять основних груп [2, с. 23], серед яких є:

- прізвища, які пішли від особистих імен, зазвичай чоловічих, як наприклад *Laurent, Martin (Martineau /Martinot/ Martinon...), Michel, Robert, Richard, Simon*. Серед них часто зустрічаються не лише романські, а й германські імена. Наприклад, германське походження мають такі прізвища як *Arnaud, Arnault* – від *Arn-waldo*, *Brémont* – від *Berhto-mundo*, *Humbert* – від *Huniberhto*, *Roland, Rolland* – від *Hrodo-lando*. Іноді до цих прізвищ додавали латинський суфікс або спрощували вимову. Імена германського походження приймалися гало-романськими народами вже в завершеному виді, тому їхнє походження вже не грало важливої ролі.

Щодо прізвищ, які пішли від жіночих особистих імен, їхня кількість значно менша. Серед них найбільш поширеними є похідні від імені *Marie: Marion, Mariette, Mariotte, Mariéton, Riotteau*. [1]

- прізвища, які пов'язані з географічними особливостями та назвами певної місцевості. Прізвища цієї групи становлять одну з найважливіших категорій серед прізвищ взагалі. Їх також можна поділити на дві групи.

а) Прізвища, що пішли від географічних особливостей: *Delatour* (від «*tour*» – вежа), *Delarue* (від «*rue*» – вулиця), *Demont /Montagne* (від «*mont*» – гора), *Dupont* (від «*pont*» – міст), *Fontaine* (що перекладається як фонтан), *Laforet* від «*forêt*» – ліс тощо [3].

б) Прізвища, що пішли від назв певної місцевості, наприклад від назви країни, міста, села, звідкіля людина родом. Серед них *Langlais/Langlois/Aragon* (що позначає англієць), *Lespagnol /Pagnol* (відповідно іспанець), *Dauvergne* (людина, що походить з Оверні), *Saint-Supery* та *Saint-Exupery* (людина, що походить з комун, які були названі за іменами святих та єпископа Тулузи) тощо.

- прізвища, які пішли від назв професій та робочих посад. Частина з них одержувалася в спадок, бо певна професія часто передавалася від батька до сина з покоління до покоління, як наприклад прізвища ремісників та торговців: *Boucher* (м'ясник), *Lemercier* (галантерейник), *Meunier* (мельник), *Sueur* (кравець), *Fournier* «булочник». Деякі прізвища цієї групи мають пейоративний характер – як *Noble* чи *Lenoble* («дворянин») – іронічне прізвисько, або *Paisant* («селянин») – таке прізвисько не могло з'явитися в селі, але так можна було іронічно прозвати селянина, що переїхав до міста [1].

- прізвища, що мають своєю основою найменування видів родинного зв'язку. Їхня частотність дуже варіативна. Наприклад, такі прізвища як *Lepère* («батько») та *Lefils* («син») зустрічаються дуже нечасто. Частіше зустрічаються такі «родинні» прізвища як *Léprouze, Lemarie* (від «*épouse*», «*marie*» – той, що оженився, та, що вийшла заміж), *Lenfant /Lenfantin* (від «*enfant*» – дитина), *Garçon /Garcin* (від «*garçon*» – хлопчик), *Lafille* (від «*fille*» – дівчинка, донька), *Cadet* (молодший), *Laîné /Lainez/ Laisné* (від «*ainé*» – старший), *Frère /Lefrère/ Frérot* (від «*frère*» – брат) [3].

- прізвища, що пішли від різноманітних прізвиस्क. Цю групу також можна поділити на декілька підгруп:

а) ті, що пішли від особливостей зовнішності людини. Прізвисько могло бути пов'язане з будь-якою особливістю тіла людини: з кольором волосся – *Blanc /Leblanc* (білий), *Leblond /Lablond /Blondin* (з світлим волоссям), *Brun /Lebrun* (з темним волоссям), *Roux /Leroux* (рудий); з ростом та вагою людини – *Grand /Legrand* (високий, великий), *Gras* (гладкий), *Bossu* (горбач) тощо.

б) ті, що пішли від рис характеру людини: *Bon /Lebon/ Labonne* (добрий), *Ledoux* (ніжний), *Mauduit* (невихований), *Mauvoisin* (поганий сусід), *Malfoi* (зрадливість, віроломство) тощо.

в) ті, що пішли від назв дерев, рослин, квітів: *Launay /Delaunay /Verne* (від «*auln/aune*» – вільха), *Castagne* (від «*chataignier*» – каштан), *Chesnier/Delcasse* (від «*chene*» – дуб), *Nogaret* (от «*noyer*» – горіх), *Dupin* (від «*pin*» – сосна).

г) ті, що пішли від назв тварин, але які були метафорами для рис характеру людини: *Leloup* («вовк» – нетовариський; некомпанійський), *Renard* («лисиця» – хитрий), *Abeille* («бджола» – працьовитий) [3]. Також зустрічаються такі «тваринні» прізвища як *Lachevre* (від «*chevre*» – коза), *Leboeuf* (від «*boeuf*» – бик), *Lechat* (від «*chat*» – кіт), *Lelievre* (від «*lievre*» – заєць); *Colomb/Colon/Colombeau* (від давньофранцузького «*colomb*» – голуб), *Merle/Lemerle* (дрозд), *Rossignol/Roussigneux* (соловей); *Poisson* (риба).

Орфографічні особливості прізвищ пов'язані з різними регіонами країни. Наприклад, прізвища, що починаються на *Le-*, *La-*, *Les-*, *De-*, *Du-*, *Del-*, *Dela-*, *Des-* особливо властиві для Нормандії та Північної Франції: *Lecomte*, *Lacroix*, *Lesportes*, *Delarme*, *Dujardin*, *Delastre*, *Delarue*, *Deschamps* тощо.

Також на територіальний розподіл французьких прізвищ має великий вплив міграційний фактор. Наприклад, в Парижі широко представлені прізвища арабського, єврейського, італійського, російського походження – *Habib* – арабське прізвище, *David* – єврейське, *Lorenzo* – італійське, *Ivannikov* – має російське походження тощо [1].

Таким чином можна зробити висновок, що процеси походження, поширення та зміни французьких прізвищ залежать в першу чергу від соціальних факторів та процесів, які посилюються при змінах етнічного та мовного складу населення певної території, змінах політичних та ідеологічних впливів та інших змінах.

Література

1. Котляр Н.А. Этимологические классы французских фамилий в историческом развитии / Н.А. Котляр // Теория и практика общественного развития. – 2012. – №1.
2. Мишкевич М.В. Ареальная специфика французских антропонимов: (фонетический аспект) : автореф. дис. на получение науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.05 / Мишкевич Михаил Вацлавич. – Минск, 1986. – 23 с.
3. Онхас С.Л. Французские имена: магия имени / С.Л. Онхас // Иностранные языки в школе. – 1991. – № 6
4. Суперанская А.В. Теория и методика ономастических исследований / А.В. Суперанская. – М.: Наука, 1986. – 256 с.

О.В. Авдеев
м. Маріуполь

ВИКОРИСТАННЯ ІНШОМОВНИХ СЛІВ У ФРАНЦУЗЬКОМОВНИХ РЕКЛАМАХ

Проблема використання іншомовних слів в рекламних текстах та інших видах рекламних звернень є актуальним об'єктом дослідження. У даній статті ми проаналізуємо причини використання іншомовних слів у французькомовних рекламах.

В процесі розвитку суспільства паралельно відбувається розвиток мови. Мова завжди була відкритою системою. Вона характеризується динамікою та мобільністю.

На сьогоднішній день ми можемо зустріти вживання іншомовних слів в будь-якій сфері нашої життєдіяльності: бізнесі, політиці, спорті, засобах масової інформації і так далі. Аналізуючи нинішню дійсність, яка тісно пов'язана з інформаційними війнами, має сенс поговорити про використання іншомовних слів в такому потужному соціальному інституті, як реклама.

Реклама – явище надзвичайно багатогранне і багатоаспектне. Тому не дивно, що існує безліч тлумачень даного поняття.

Реклама (лат. *reclamare* — «поновлювати крик, знову кричати, кликати, голосно заперечувати») — спеціальна інформація про осіб чи продукцію, що розповсюджується в будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого чи опосередкованого одержання прибутку [3].

У сучасному світі значущість рекламної комунікації постійно зростає, причому рекламний процес пронизує усе суспільство, використовуючи для цього найрізноманітніші канали. Роль реклами полягає не лише в просуванні товарів на ринок і стимулюванні покупок. Вона виявляється надзвичайно значущою для формування образу життя і світогляду.

Реклама завжди звертається до людини, реклама впливає на її свідомість, на прийняття того або іншого рішення, тому без знання психології людини реклама не може бути ефективною [3].

Існує три види реклами: соціальна, політична та комерційна. Розглянемо особливості комерційної французькомовної реклами.

Реклама покликана залучати і підтримувати увагу адресата, сприяти подальшому запам'ятовуванню повідомлення і спонукати до певної дії [1, с. 635]. Тому важливу роль в рекламі грають саме різноманітні лексичні засоби.

Найголовніше значення в рекламі приділяється дієсловам і прикметникам. Обидва повинні мати позитивне значення, яке буде підштовхувати клієнта до дії.

Наприклад, дієслова: *découvrez* «виявіть», *profitez* «користуйтеся», *rejoignez* «приєднуйтеся» і прикметники: *admirable* «чудовий», *formidable* «приголомшливий», *ravissant* «чарівний», *royal* «королівський», *sublime* «ніднесений», *magnifique* «прекрасний».

Реклама завжди переконує нас в тому, що якість товару є чудовою, часто навіть зіставляючи свою продукцію з продукцією конкурентів. Але робиться це доволі тонко, для багатьох не помітно. Гарним прикладом цього є реклама марки автомобіля RENAULT:

«RENAULT CAPTURE: *Ich bin* désolé pour la concurrence» [2].

«RENAULT CAPTURE: Я засмучений конкуренцією».

Цей рекламний текст з відтінком іронії підкреслює якість продукції, що продається, в порівнянні з німецькою продукцією того ж вигляду, використовуючи німецьку мову – мову конкурента.

З розвитком процесу глобалізації зростає попит на створення міжнародної реклами. Необхідно відразу відзначити, що відношення до самого явища глобалізації і його наслідків далеко не однозначне. Багато хто вважає, що глобалізація несе з собою поглинання національних культур, негативно діючи на розвиток національних мов.

Поширення англійської мови помітне скрізь, у тому числі і в сучасній рекламі. Використання англіцизмів в рекламі сприяє появі «ілюзії унікальності», тобто враження неповторності, значущості рекламованого товару або послуги. Часто вживання в рекламі англійських слів сприяє виходу продукції на світовий ринок.

«C'est la *French touch* chez RENAULT» [2].

«Це французький дотик до RENAULT»

«Découvrez my RENAULT» [2].

«Відчуй мій RENAULT».

Важливо те, що першим кроком на шляху до глобалізації реклами є поширення всесвітньо відомих лейблов, які вже давно уживаються на міжнародних концертах. Як приклад, може використати рекламу духів «Navanna» фірми «Agamis», яка поєднує в собі три європейські мови (німецьку, французьку та англійську)

«Navanna – pour elle – the fragrance for women» [4].

Перше слово – Navanna сприймається реципієнтами як німецьке, тому що для них це, по-перше, «столиця Куби», по-друге, «певний сорт сигар» [5].

Прийменникове словосполучення *pour elle* перемикає реципієнта на французький, хоча при цьому ще не з'ясовано, чи стає зрозумілим само значення французького словосполучення *pour elle* – «для неї». Але у будь-якому випадку французький тут використовується як пізнавальний знак, а саме те, що духи французькі – упевненість у їх якості.

Завершальне словосполучення *the fragrance for women* – «духи для жінок» – можна вважати контекстуальним синонімом французького *pour elle* [5]. Даний приклад ще раз підтверджує, що в процесі глобалізації англійська мова набуває все більшого значення у сфері реклами.

Реклама сприяє розвитку ринку збуту. Саме вона відгукується на запити і настрої суспільства. Потреба в рекламі зростає тому, що вона грає важливу роль у розвитку економіки. Ось чому потрібно робити рекламу цікавою і помітною, щоб потенційні покупці звертали увагу і легко запам'ятовували товар, а допомагає в цьому вживання запозичених слів.

Література

1. Кожина М.Н. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / М.Н. Кожина (ред). – М.: Флинта, 2006. - 696 с.
2. Contactez Renault [Электронный ресурс]. – <http://www.renault.fr/>
3. Реклама [Электронный ресурс]. – <http://uk.wikipedia.org/wiki/Реклама>
4. ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТОВ [Электронный ресурс]. – <http://evartist.narod.ru/text12/16.htm>
5. АНГЛО-АМЕРИКАНИЗМЫ В НЕМЕЦКОЙ РЕКЛАМЕ КАК СЛЕДСТВИЕ ПРОЦЕССА ГЛОБАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ [Электронный ресурс]. – http://www.textfighter.org/text12/16_globalizatsii_naprimer_yazyika_12.php

І. С. Бабич
м. Маріуполь

ФРАНЦУЗЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Усі досягнення людини у сферах науки й техніки, літератури тощо знаходять своє відображення в мові. Мова – показник інтелектуальності народу, його духовного життя. Тому дуже важливо проникнути в таємниці мови, надра її законів, в особливості творення слів.

На сучасному етапі розвитку української мови низка лінгвістів працює над проблемами лексико-семантичних процесів, зумовлених запозиченнями іншомовних слів до лексичного складу української мови. Відомі дослідження в цій галузі В. Німчука, В. Русанівського, С. Семчинського, К. Городенської, Ю. Жлуктенка та інших [1].

«Європеїзація» Української держави спричинила в останні роки справжню експансію запозичень. Найбільший відсоток їх (83%) — з англійської мови.

Слова, запозичені з французької мови (за даними лексикографів-неологів, вони становлять приблизно 9%), потрапляли в українську мову різними шляхами: через мову-посередник (польську, російську), а також прямим шляхом через літературу,

твори мистецтва, безпосередні контакти. Запозичення французьких слів відбувається системно, тобто вони представлені не поодинокими словами, а лексико-семантичними групами, у межах яких вони взаємодіють з питомою українською лексикою або запозиченнями з інших мов [4].

Вплив французької лексики на українську мову починається лише з другої половини XVIII ст. Запозичення пов'язані з поширенням передових політичних ідей, мистецтва, культури; але одночасно з цим у мові верхівки російського і українського дворянства, яке прагнуло наслідувати французький великосвітський побут, з'явилося багато зайвих запозичень, що потім вийшли з ужитку: *Конфіяс — Довір'я, Агремент — Задоволення, втіха*.

Слова французького походження, що входять до складу української мови, за своїм значенням належать до таких **основних груп**:

1. Назви суспільно-політичних понять:

політика, прем'єр, парламент, комюніке, дебати, бюрократ, саботаж, демарш, режим;

2. Слова, пов'язані з мистецтвом:

жанр, сюжет, водевіль, мотив, романс, рояль, афіша, актор, суфлер, ампула, силует, ескіз, бюст;

3. Технічна термінологія:

екіпаж, ресора, шосе, монтер, монтаж;

4. Військова лексика:

гарнізон, міна, мінер, атака. Батарея, каска, кавалерія, команда, партизан, фронт;

5. Назви одягу, приміщень:

костюм, капот, пальто, жакет, вуаль, блуза, будуар, кабінет, етаж;

6. Побутові слова, назви предметів розкоші і подібні:

шик, туалет, маскарад, пудра, одеколон, ридикюль, браслет, люстра, трюмо, сервіз, абажур, порт'єра, рандеву [3].

Прикмети французьких запозичень

Кінцеві ударні -é (e2), -í, -ó у незмінних словах: *кліше, купе, турне, філе, шосе, жалюзі, парі, шасі; арго, бюро, бордо, лото, панно, табло; кінцеве ударне -ер: актор, гравер, режисер, шофер; кінцеве -аж/-яж: віраж, гараж, масаж, міраж, саботаж, тираж, фюзеляж; кінцеве -анс: аванс, нюанс, преферанс, романс, сеанс, поєднання -уа-, -уе- у середині слова: ампула, бенуар, буржуазія, вуаль, гуаш, кулуари, пуанти, резервуар, репертуар, туалет; дуель, менует, пірует, силует, фуєте і т.д [2].*

Запозичення в термінології – це цілком природний і закономірний процес, завдяки якому відбувається знайомство з новими науками, предметами, поняттями та досягненнями, ліквідація багатозначності власної лексики, проте надмірне використання запозичених термінів призводить до втрати національної своєрідності будь-якої науково-технічної мови, утруднює спілкування мовців, а отже, й розуміння певних понять.

Література

1. Гаращенко Л. Б. Запозичення з французької мови на сучасному етапі розвитку української фінансово-економічної термінології / Л. Б. Гаращенко.

2. Запозичення з французької мови [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://bibliograph.com.ua/russkiy-yazik-2/58.htm>.

3. Лексичні запозичення з французької мови [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://school-world.com.ua/lib/leksichni-zapozichennya-z-francuzkoi-movi/>.

Тодор О. Французькі запозичення / Олена Годор. – 2002

С.В. Вознюк
м. Маріуполь

ВІДОБРАЖЕННЯ МЕНТАЛІТЕТУ НАРОДУ НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦУЗЬКИХ І РОСІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК

Актуальність обраної теми обґрунтовується тим, що дане дослідження знаходиться в області найбільш затребуваних напрямів лінгвістики.

Мета роботи полягає у виявленні лексико-семантичних особливостей російських і французьких прислів'їв і приказок.

Кожна мова наповнена різними ідіоматичними висловлюваннями, прислів'ями, приказками, крилатими виразами, які зустрічаються в літературі, в газетах, у фільмах, на радіо та телебаченні, а також при повсякденному спілкуванні людей. Серед відомих науці мов немає таких, в яких би не було ідіом, фразеологічних зворотів, прислів'їв і приказок. Французька та російська мови не є винятком.

Під терміном «прислів'я» ми розуміємо короткий, нерідко ритмізований вислів, що являє собою закінчене речення і виражає певний висновок, а під «приказкою» - широко поширений образний вислів, який влучно визначає якимсь життєве явище. На відміну від прислів'я, до якого вона близька за своєю формою, приказка позбавлена прямого повчального змісту і обмежується образним, нерідко алегоричним визначенням якогось явища [1; 2]

Прислів'я та приказки – це невід'ємний атрибут народного фольклору. Вони несуть в собі відбиток життя тієї нації, якій вони належать, це спосіб мислення і характер народу.

А.М. Жигульов затверджує, що прислів'я та приказки найбільш наочно ілюструють спосіб життя, географічне положення країни, його історію, традиції, культуру, зберігають століттями накопичений соціокультурний пласт і реагують на зміни в суспільному і культурному житті народу. У прислів'ях і приказках лаконічно і образно відображена система цінностей, мораль, етика, ставлення до світу, до інших народів, настанови на всі випадки життя, що становить високий виховний потенціал їх використання в навчанні [3].

Важливою проблемою, що стосується прислів'їв і приказок, є їх переклад. Так, на матеріалі французької мови слід зазначити, що переклад прислів'їв і приказок можливий російським паралельним еквівалентом з тією ж формою, з тим же лексичним складом і з тим самим значенням. Наприклад: «*L'argent n'a pas d'odeur*» - «Гроші не пахнуть»; «*Qui cherche trouve*» - «Хто шукає, той знаходить»; «*L'appetit vient en mangeant*» - «Апетит приходить під час їжі» [4].

Найчастіше французьке прислів'я або приказка перекладається на російську мову еквівалентом з тим же значенням, але з іншою формою, іншим лексичним складом. Порівняємо: «*A bon chat, bon rat*» - «Кожному своє»; «*Chat échaudé craint l'eau froide*» - «Лякана ворона куца боїться» [4].

Часто у французького прислів'я або приказки не буває еквівалента в російській мові, тоді вдаються до дослівного або вільного перекладу. Порівняємо: «*Quand le chat n'est pas là, les souris dansent*» - «Коли kota немає, миші танцюють»; «*Qui vient noyer*

son chien l'accuse de rage» - «Той хто хоче втопити свою собаку, звинувачує її в сказі» [4].

Слід зазначити, що вивчення прислів'їв і приказок іноземної мови дозволяє також глибше зрозуміти і вивчити свою рідну мову, зрозуміти особливості менталітету кожного народу, що сприяє формуванню толерантності, поваги до своєї та іншої культури.

Проведене нами дослідження було зроблено з метою виявлення і опису лінгвокультурних особливостей у семантиці російських і французьких прислів'їв і приказок. Знання зазначених відмінностей, як і знання всієї ціннісної системи представників досліджуваних лінгвокультур, грає важливу роль в процесі комунікації і заслуговує на серйозну увагу в міжкультурному спілкуванні. При цьому цінності, що мають відношення до комунікативної свідомості, представляють особливе значення. Вони найбільшою мірою впливають на поведінку народу, на формування національного стилю комунікації.

Література

1. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. Ярцева В.Н. –М.: Большая Российская энциклопедия, 2002. – 709 с.
2. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / С.И. Ожегов. – М.: Азбуковник, 1999. – 944 с.
3. Жигулёв А.М. Русские народные пословицы и поговорки / А.М. Жигулёв. - М.: Московский рабочий, 1965. - С.297-346.
4. Назарян А.Г. Французские пословицы и поговорки / А.Г. Назарян. - М.: Диана, 1996. - С. 10-14.

*І.Н. Гасимова
м. Маріуполь*

GROßSCHREIBUNG UND KLEINSCHREIBUNG IN DEUTSCHER SPRACHE

Die Großschreibung von Substantiven ist eine Besonderheit der deutschen Sprache. Im Deutschen entstand sie im Spätmittelalter (erst in mittellateinischen Texten im 13. Jahrhundert und im Deutschen ab dem 14. Jahrhundert).

In althochdeutscher Zeit wurde fast ausnahmslos in Minuskeln (Kleinbuchstaben) geschrieben. Die für diese Zeit typische Schriftart war die Karolingische Minuskel.

Das Mittelhochdeutsche zeichnet sich durch den vermehrten, jedoch noch unregelmäßigen Gebrauch von Majuskeln aus. Diese wurden besonders im Falle von Eigennamen und zur Kennzeichnung von Satz- und Zeilenanfängen mit gewisser Häufigkeit verwendet.

Schon im Althochdeutschen finden sich die Großbuchstaben vereinzelt am Anfang von Texten, Absätzen, Strophen oder Versen. Die Funktion der Majuskel kann zum Teil der der Interpunktion nahe kommen: ein Großbuchstabe gibt an, dass ein neuer Vers (oder später: ein neuer Satz) beginnt. Diese Entwicklung ist bereits in spätmittelhochdeutscher Zeit zu beobachten, trifft jedoch vor allen Dingen auf das Frühneuhochdeutsche zu.

Historisch gesehen hat sich die Substantivgroßschreibung im Laufe des 16. Jahrhunderts durchgesetzt. Fest wurde sie allerdings erst im letzten Drittel des 17. Jahrhunderts, wobei es jedoch immer noch Ausnahmen bis ins 18. und 19. Jahrhundert gegeben hat [1].

Für die Reform der deutschen Rechtschreibung von 1996 bis 2006 stand die Abschaffung der Substantivgroßschreibung zur Diskussion; letztlich wurde aber sogar eine leicht vermehrte Großschreibung beschlossen (z.B. heute Abend, des Weiteren, im Voraus). Weiterhin wird die Großschreibung allgemein sowie insbesondere die zum Teil

uneinheitliche Regelung der Groß- und Kleinschreibung im Deutschen als Quelle von Rechtschreibfehlern kritisiert [4].

Einige deutsche Literaten, u. a. die Brüder Grimm, sprachen sich immer wieder für die Kleinschreibung der Substantive aus. Jacob Grimm äußerte sich bereits 1854 als Gegner der Großschreibung. Der Gebrauch der Kleinschreibung durch einige Autoren des 19. Jahrhunderts ging stets mit der Verwendung der Antiqua-Schrift als Zeichen der Modernität einher.

Neuere Erkenntnisse weisen allerdings darauf hin, dass die Großschreibung das Lesen vereinfacht und die Lesegeschwindigkeit erhöht, da die Großbuchstaben der Nomen den Augen eine wichtige Orientierungshilfe bieten.

Dieser Vorteil gilt nicht nur für deutsche Muttersprachler, auch Leser anderer Sprachen, die gewöhnlich nicht in Großschreibung verschriftlicht werden, erreichen einer niederländischen Studie zufolge mit einer Großschreibung ihrer Muttersprache nach den Regeln der deutschen Rechtschreibung eine höhere Lesegeschwindigkeit [3].

Interessanterweise scheint dies prinzipiell auch für niederländische Leser zu gelten. In einer Untersuchung bekamen niederländische Versuchspersonen Texte in ihrer Muttersprache vorgelegt, in denen alle Substantive nach deutscher Manier großgeschrieben waren. Offensichtlich konnten sie diese schneller lesen als herkömmliche Texte ohne satzinterne Großschreibung.

Diesem Tempovorteil jedoch stehen einige Nachteile gegenüber. So ist das Regelwerk, das die Großschreibung reguliert, nach wie vor ein Dickicht von Ausnahmen und Sonderfällen. Das gilt in erster Linie für Menschen, die die Sprache lernen, aber auch deutsche Muttersprachler haben ihre liebe Not damit.

Heutzutage haben Computer, Handy und Tablet das handschriftliche Schreiben weitgehend abgelöst. In SMS, Chats und bei anderen Messaging-Diensten ist es auch im Deutschen gang und gäbe, durchgängig kleinzuschreiben. Dadurch entfällt das lästige Betätigen der Shift-Taste, das den Schreibfluss ständig unterbricht[2].

Література

1. Die Entwicklung der Groß- und Kleinschreibung [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.uni-bielefeld.de/lili/personen/useelbach/STUD/Beschorner/majuskelgebrauch.htm>
2. Groß oder klein? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.buurtaal.de/blog/deutsch-grossschreibung-substantive>
3. Großschreibung. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://de.wikipedia.org/wiki/Großschreibung>
4. Neue Rechtschreibung [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.neue-rechtschreibung.de>

*Д.М. Глушкова
м. Маріуполь*

ГІПЕРБОЛІЗАЦІЯ У РОМАНІ ДЖЕРОМА КЛАПКИ ДЖЕРОМА «THREE MAN IN A BOAT»

Джером Клапка Джером (1859-1927) - англійський письменник-гуморист, людина багатьох професій, серед яких учитель, пакувальник, секретар адвоката. Він намагався стати журналістом, писати есе, сатиру і оповідання, але більшість цих його спроб були невдалими. Успіх до нього прийшов у 1885 році після публікації «На сцені і за лаштунками», комічними мемуарами про свій досвід акторства в трупі. Джером Клапка

Джером є автором багатьох творів, серед яких «Антоні Джон» («Anthony John»), «Пол Келвер» («Paul Kelver»), «Як ми писали роман» («Novel Notes»), «Оповідки після вечері» («Told After Supper») та багато інших. Але найвідоміший та мабуть найбільш важливий поміж них - «Трое в човні, не рахуючи собаки» (Three Men in a Boat (To Say Nothing of the Dog) [1].

На створення цієї повісті вплинув медовий місяць Джерома Клапки Джерома та його нареченої, який пара провела на невеликому човні на Темзі. Джером прийнявся за створення повісті відразу після повернення пари з медового місяця. Прототипами персонажів стали друзі Джерома Джордж Уінгрейв (Джордж) і Карл Хеншель (Гарріс). У новелі описана низка комічних ситуацій, в які потрапляють друзі, а всі події тісно переплетені з історією Темзи і її околиць.

Книга була надрукована в 1889 році. Вона мала, має великий успіх та перевидається дотепер. Популярність книги була настільки велика, що кількість зареєстрованих на Темзі човнів зросла на п'ятдесят відсотків у наступний після публікації рік, що в свою чергу зробило Темзу пам'яткою для туристів.

За перші двадцять років було продано більше мільйона екземплярів книги по всьому світу. За романом було створено фільми, телесеріал і радіо шоу, поставлено п'єси і навіть мюзикли. Стил, яким було написано цей твір, сильно вплинув на багатьох гумористів і сатириків в Англії та по всьому світу [2].

У 1898 короточасне відвідування Германії надихнуло Джерома на написання «Трьох на бумелі», сіквелу до «Трьох в одному човні». Хоча в книзі було показано тих самих героїв під час закордонної велосипедної прогулянки, вона не змогла повторити успіх своєї попередниці, і мала помірний успіх [3].

У своїй повісті Джером використовує чимало стилістичних засобів, серед яких виділяється гіпербола.

Гіпербола (в перекладі з грецького - перебільшення) - це стилістичний прийом, який полягає в навмисному перебільшенні деяких властивостей зображуваного предмета або явища для створення більшої виразності і, відповідно, посилення емоційного впливу від них. Дуже часто гіпербола використовується як засіб створення комічного ефекту в художньому тексті (наприклад, «I sat and pondered. I thought what an interesting case I must be from a medical point of view, what an acquisition I should be to a class! Students would have no need to «walk the hospitals» if they had me. I was a hospital in myself. All they need do would be to walk round me, and, after that, take their diploma»; «the potato-scrappings in which Harris and I stood, half-smothered, could have come off four potatoes»). Це допомагає розкрити багатство асоціативних відтінків поетичного мовлення, посилює та увиразнює його емоційне та оцінне забарвлення, вказує на домінуючі ознаки авторського стилю (наприклад, «I never came across such a set in all my life — upon my word I didn't») [2].

Гіпербола може проявляти себе в кількісному аспекті і втілюватися в образному вираженні. Гіперболу можна вважати одним з основних способів створення художнього образу в мистецтві: живопису і літературі. Завдяки тому, що її головною функцією є вплив на емоції, вона широко використовується авторами художньої літератури як засіб виразності для посилення враження на читача (наприклад, «houses, smothered in roses»; «gravy was a poem»; «It makes the boats heavy to pull, you nearly faint at the oars») [5].

Цей стилістичний прийом характерний для риторичного і романтичного стилів в літературі і є найважливішим способом формування сюжету та окреслення характерів в літературних творах. У розмовній мові гіпербола реалізується за допомогою різних мовних засобів: лексичних (наприклад, за допомогою слів «absolutely», «everything», «all» і так далі), фразеологічних, морфологічних (But he could not get to sleep: he never

felt more wakeful in his life; so he lit the lamp and got out the chess-board, and played himself a game of chess»; «When George is hanged, Harris will be the worst packer in this world»), синтаксичних [5].

У мові художньої літератури гіпербола часто вживається безпосередньо з іншими стежками і стилістичними фігурами, насамперед з метафорою і порівнянням, і зближується з ними, утворюючи гіперболічні фігури (наприклад, «Sunlight is the life-blood of Nature. Mother Earth looks at us with such dull, soulless eyes, when the sunlight has died away from out of her», «Every house is smothered in roses, and now, in early June, they were bursting forth in clouds of dainty splendour», «the size of peanut»). Цей стилістичний прийом також відіграє велику роль не тільки в літературній творчості, а й у риториці, оскільки сприяє підвищенню емоційного впливу на слухача [5].

Крім цього, Джером використовує гіперболу разом з алюзією (наприклад, One of them rubbed the cushion with the forefinger of her glove, and showed the result to the other, and they both sighed, and sat down, with the air of early Christian martyrstrying to make themselves comfortable up against the stake). Дами, які намагаються влаштуватися на лавках човна зручніше, порівнюються з християнськими мучениками (настільки трагічними були вирази на їхніх обличчях), які, до того ж, намагаються "зручніше влаштуватися на хрестах", що посилює комічність ситуації. У наступному прикладі автор дає алюзію на Біблію (I rummaged the things up into much the same state that they must have been before the world was created, and when chaos reigned) [5].

Таким чином, можемо прийти до висновку, що твір "Three Men in a Boat (To Say Nothing of the Dog)" є найвідомішим та мабуть найважливішим твором Джерома Клапки Джерома. У своєму творі автор використовує різноманітні стилістичні засоби та прийоми. Одним з таких засобів є гіпербола, яка сприяє створенню комічного ефекту, посилює емоційне та оцінне забарвлення та вказує на домінуючі ознаки авторського стилю. Також в повісті присутні метафора, порівняння, епітети, мейозіс. Завдяки такому широкому використанню стилістичних прийомів читачі можуть краще зрозуміти та відчути почуття автора та почуття й емоції героїв.

Література

1. Біографія Джерома Клапки Джерома [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу:

http://biographie.in.ua/blog/biografija_dzheroma_dzheroma_klapki/2012-11-20-737

2. Гіпербола як літературний засіб виразності і стилістичний прийом [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу:

http://studbooks.net/771566/literatura/giperbola_literaturnoe_sredstvo_vyrazitelnost_stili_sticheskiy_priem

3. Джером Клапка Джером: матеріали із Вікіпедії вільної енциклопедії [Електронний ресурс].–Режим доступу до ресурсу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Джером_Клапка_Джером

4. Джером Клапка Джером [Електронний ресурс].–Режим доступу до ресурсу:<http://www.ukrcenter.com/Література/51428/Джером-Клапка-Джером/Біографія>

5. Що таке гіпербола [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: <http://tips-ua.com/93906-shho-take-giperbola.html>

*А.А. Голота
м. Краматорск*

ВЛИЯНИЕ ГРЕЧЕСКОГО ЯЗЫКА НА РАЗВИТИЕ МЕДИЦИНСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ

Латинский язык относится к числу так называемых «мертвых» языков, т.к. уже

давно ни один народ мира на нем не разговаривает. Но в истории мировой цивилизации влияние латинского языка сохраняется и сегодня.

История латинского языка восходит к началу первого тысячелетия до н.э.. К этому периоду относятся первые сведения о латинах, называвших область, где они жили - Лаций, а язык - латинским (Lingua Latina). Лаций находился в средней части Апеннинского полуострова в нижнем течении реки Тибр около альбанских гор, где добывалась соль, очень ценный в те времена продукт. Место было очень удачным, так как здесь проходили торговые пути, благодаря чему племя латинян быстро расло, постепенно подчиняя своему влиянию соседние области. В 753г. до н.э. центром племенного объединения стал город Рим (Roma), и население подвластных территорий называло себя так же «римляне» (romani). Римляне вели почти непрерывающиеся войны, и к концу II до н.э. образовалась огромная Римская империя, занимавшая земли от современной Румынии на востоке до современной Португалии на западе. Государственным языком империи был латинский язык. Он распространялся через официальные учреждения, а так же в результате общения местного населения с римскими солдатами, торговцами и переселенцами. Знание латинского языка являлось так же необходимым условием для занятия местных должностей. Происходила усиленная романизация (от Ramus-римский) провинций. В открытых римлянами школах для детей местной знати обучение велось на литературном латинском языке, но основная масса жителей захваченных территорий узнавала латынь через живое общение с носителями разговорного латинского языка. Разговорная так называемая «вульгарная» (от vulgus-народ, толпа) латынь явилась впоследствии языком-основой для новых национальных языков.

В истории латинского языка принято выделять следующие этапы развития:

1. Архаический период: от первых сохранившихся письменных памятников, относившихся примерно к VII в. до н.э. до начала I в. до н.э.

Самые ранние образцы латинского письма представляют собой надписи на оружии, личных вещах.

2. Классический период - «золотая латынь»: I в. до н.э. - начало I в. н.э.

К этому периоду относится творчество знаменитого римского оратора Цицерона, проза которого является образцом ораторского искусства и политического деятеля Юлия Цезаря, поэтов Катуллы, Вергилия, Горация, Овидия. В их произведениях язык достиг высокого литературного уровня, окончательно стабилизировались грамматические нормы. В этот период в Риме создаются первые медицинские школы. В наши дни в большинстве учебных заведений в основе учебных программ по латинскому языку лежит латинский язык именно этого периода.

3. Послеклассический период - «серебряная латынь»: I-II вв. н.э. Наиболее известные авторы этого периода — философ и драматург Сенека, поэты — сатирики Марциал и Ювенал, самый известный из римских историков Тацит и Апулей — философ и писатель. Они четко следуют уже выбранным грамматическим стандартам, но несколько отходят от жестких норм синтаксиса «золотой латыни».

4. «Поздняя латынь»: III-VI вв. н.э. - качественно новая фаза в развитии латинского языка. Происходит окончательный разрыв между литературными нормами письменного латинского и его развивающимся народно-разговорным вариантом. В литературном творчестве этого периода угасают античные традиции. Появляется христианская литература на латинском языке. В произведениях поздних латинских авторов заметны региональные диалектные различия, имеют место морфологические и синтаксические отступления от классической латыни. Это говорит о распаде постклассической латыни на отдельные наречия, а с конца VI в. н.э. латинский язык в качестве живого разговорного языка перестал функционировать и может считаться «мертвым».

С VIII-X вв. н.э. появляются памятники, составленные на новых западноевропейских языках, которые объединяются под общим названием романских. Это итальянский язык, развившийся на территории Апеннинского полуострова в результате исторического изменения латинского языка; французский и провансальский языки в бывшей Галии, испанский и португальский на Перенейском полуострове, ретороманский, румынский, молдавский и некоторые другие. При общности происхождения романских языков между ними много различий, которые объясняются влиянием местных племенных языков и диалектов, с которыми взаимодействовал латинский язык. Так же нужно учитывать, что латинский язык распространялся на новых территориях на протяжении нескольких веков, в течении которых он сам так же претерпевал изменения.

Говоря об исчезновении разговорного латинского языка, следует отметить, что роль литературного латинского языка в истории средневековой Западной Европы была исключительно важная. Не случайно все западноевропейские языки заимствовали латинский алфавит, а в настоящее время он распространился по всему земному шару. Письменные традиции новые западноевропейские языки еще не имели, поэтому долгое время, практически до начала XIX века, несколько модифицированный письменный, книжный латинский язык, продолжал оставаться языком межгосударственного общения, преподавания, церкви.

В настоящее время латинский язык, наряду с древнегреческим служит источником для образования международной общественно-политической и научной терминологии.

Литература

1. Латинский язык и основы терминологии /Под ред. Ю.Ф. Шульца — 3-е изд., перераб. и доп.- Москва: Медицина, 1982, с 6-15.

Я.В. Думін
м.Київ

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТИПАЖ АНГЛІЙЦІВ ТА УКРАЇНЦІВ

У сучасній лінгвістиці залишається домінантною когнітивно-дискурсивна (О. Селіванова) парадигма, яка продовжує активний антропозорієнтований пошук відповіді на питання взаємозв'язку мови і свідомості, мови і мислення, мови і культури, мови і менталітету етносів тощо. З-поміж численних ментальних утворень останнім часом дослідники (В. Карасик, В. Кухаренко, С. Любимова) розглядають *лінгвокультурний типаж* (далі – ЛКТ) – узагальнений тип особистостей, поведінка яких виражає найяскравіші, впізнавані характеристики певного етносу чи соціальної групи [2, с. 22], які ми спробуємо реконструювати, що й зумовлює актуальність цієї наукової проблеми.

Наразі проблему лінгвокультурного типажу варто ставити глибше і спробувати сконструювати ЛКТ окремих європейських етносів, наприклад, англійця й українця, бо культура самовираження тісно пов'язана з вербальною самопрезентацією суб'єкта в суспільних відносинах, а репрезентація досвіду безпосередньо стосується менталітету етносу.

ЛКТ англійця й українця – це складне ментальне утворення, сформоване у свідомості носіїв англійської і української мов.

Основними характеристиками, що регулярно відтворюються у свідомості носіїв мови є: *асоціативність*; *хрестоматійність*; *знаковість*; *прецедентність*; *рекурентність*; *типовість* [1, с. 63].

Асоціативність як характеристика ЛКТ англійців і українців пов'язана з концептом 'добро', який реконструйований на основі фразем. Це підтверджує сформовані асоціації про національні характери кожного з етносів, центром якого є добро, проте акцентує стриману доброзичливість англійців та щирість й відкритість добродушності українців.

Знаковий характер ЛКТ проявляється у стандартних ситуаціях поведінки обох етносів, зокрема у ситуації гостинності. У результаті реконструкції встановлено, що англійці на етапі запрошення гостя поведуться за чітко прописаним сценарієм і суворо його дотримуються, їх поведінка є стандартизованою. Гостинність українців у частині запрошення гостя менш стандартизована і соціалізована, в її основі лежить релігійно-міфологічний ритуал. Англійські фразеознаки фіксують англійську стриманість і ввічливість, на відміну від українців, де особливо виражена їхня щедрість, відвертість, емоційність.

Ще одна важлива специфіка ЛКТ як ментального утворення пов'язана із прецедентністю. У зовнішній формі фразеологізмів закодовано ціннісну інформацію для носіїв англійської і української мов, виражену через прецедентне ім'я, яке актуалізується в їх мовній свідомості у разі вживання у типових ситуаціях [3, с. 84]. Це є показником їх поведінки вдаватися до оцінки певних реалій за допомогою образно-фразеологічного маркування.

Щоб показати хрестоматійну характеристику ЛКТ англійця та українця, у роботі проаналізовано ті фразеологізми, які найбільшою мірою маркують англійську й українську хоробрість, відвагу, лицарство і козацтво, змальовані в художній літературі. Поняття хоробрості, мужності, відваги англійці пов'язують з якістю розуму та духу, що йде від серця (підтверджуємо раціонально-емоційні характеристики англійців); українці – з суто чоловічою рисою характеру – здоровим, міцним чоловіком, богатирем, яке, реконструюючись в індоєвропейській мові, теж пов'язувалося із мисленням, тобто не позбавлено раціональності.

Рекурентність ЛКТ, тобто частотність його мовних репрезентацій у мовленні, є важливим показником його актуальності в когнітивній свідомості народу. Вона відображає не лише мовну, але й когнітивну та лінгвосоціальну актуальність ЛК типажу.

Типовість ЛКТ полягає в певних стереотипах нетипової поведінки та відмінного способу життя англійця і українця, що також спостерігаємо в результатах аналізу фразеологічних одиниць.

Отже, ядром англійської самобутності є практицизм, стриманість, почуття національної переваги над іншими для досягнення життєвого успіху. Ядром, що стабілізує український етнос, є збереження національної культурної унікальності.

Література

1. Дмитриева О.А. Изменение оценочного знака концепта / О.А. Дмитриева // Языковая личность: социолингвистические и эмотивные аспекты: [сб. науч. тр.]. – Волгоград; Саратов : Перемена, 2004. – С. 147–151.
2. Карасик В.И. Лингвокультурный типаж: к определению понятия / В.И. Карасик, О.А. Дмитриева // Аксиологическая лингвистика: лингвокультурные типажы. Волгоград: Парадигма, 2005. – С. 5–25.
3. Колесніков М. Сучасна українська ментальність: сутність та особливості / М. Колесніков, О. Сахань // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2005. – № 3. – С. 80–95.

*У.Ю. Жирик
м. Дрогобич*

ЕТНОЛІНГВІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ВЕСІЛЬНИХ ПОВІР'ІВ

Особливе місце в етнолінгвістичних дослідженнях сьогодні посідають повір'я, які є вагомим компонентом традиційної культури. Вони відбивають культурне світосприйняття народу й, таким чином, допомагають реконструювати архаїчну мовну картину світу з врахуванням лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників.

Сьогодні актуальним для етнолінгвістичних студій є опис цього культурно-мовленнєвого пласту, тому досліджуючи повір'я, звучимо їхній функціональний спектр лише до урочистих весільних, які максимально виражають самотність та національно-культурні фонові знання народу. Найціннішими джерелами вивчення англійських весільних повір'їв є етнографічні описи, фольклорні та діалектологічні спостереження, словники.

Метою дослідження є зафіксувати та дослідити все розмаїття англійських весільних повір'їв, відображених у народній творчості.

Дослідження проводилося в два етапи: на першому - відібрано англійські весільні повір'я з фольклорних джерел; на другому - згруповано весільні повір'я відповідно до семантичних груп.

Особлива увага приділяється діахронічному аспекту дослідження, як джерелу реконструкції народного мислення. Вагомим для реконструкції народної культури є аналіз лексико-семантичних груп у діахронії, що зумовлює відтворення картини еволюції весільного обряду від його найдавнішого періоду та сприяє заглибленню в сферу колективного підсвідомого, виявленню особливостей менталітету.

Кількість зібраних англійських весільних повір'їв вважатимемо умовною, оскільки зібрати весь фактичний матеріал неможливо через низку причин. Однією з найвагоміших є та, що фонд повір'їв є відкритою системою, яка з плином часу змінюється. Крім того, інколи одна і та ж реалія може слугувати основою для різних повір'їв, або тлумачитися в різних регіонах по-різному, тощо. Проте, можемо чітко виділити 14 лексико-семантичних груп пов'язаних із концептами:

- часу (24);
- простору (6);
- погоди (12);
- одягу, взуття та аксесуарів (21);
- кольору (9);
- їжі (21);
- подарунків (8);
- предметів дошнього вжитку (господарства) (20);
- весільних персонажів (14);
- обрядових дій (16);
- звірів, птахів та комах (12);
- рослин (20);
- чисел (15);
- емоцій (4).

Таким чином, в англійських весільних повір'ях відображені усі вагомі сфери життєдіяльності етносу. Одну з найбільших груп утворюють повір'я з концептами часу. Їх пов'язують з чисто практичною необхідністю чи господарськими потребами:

*Don't get married in the month of May,
You will surely rue the day [4, с. 92].*

Віра в надприродну силу явищ природи відображена в найдавніших дохристиянських повір'ях:

*Happy is the bride that the sun shines on,
sorry is the bride that the rain rains on [1, с. 240].*

Через весільні повір'я прийшло в англійський фольклор і приписування надприродних властивостей речам домашнього вжитку. Мініатюрні зображення підков, дзвіночків, ложечок, тощо здавна слугували оберегами, які захищали від злих сил. З цією ж ціллю використовувалися віник, свічки, ножниці, стрічки, голки, тощо у весільних обрядах:

The first unmarried man to grab the broom is next to marry [5, с. 172].

А от дзеркало вважалося витвором нечистої сили. Тому до деяких предметів домашнього вжитку англійці ставилися із застереженням, відчували острах:

The bride shouldn't see herself fully dressed in a mirror before the wedding to ensure good luck [5, с. 776].

Ідея сакральності весільного вбрання і досі знаходить відображення у англійських весільних повір'ях:

The veil shields the bride from the Evil Eye [4, с. 40].

Вагомий вплив на життя англійського народу мала їжа, про це і свідчить кількість весільних повір'їв, пов'язаних із їжею:

Take a little meat and a little flour into your new house so you'll never know want [4, с. 102].

У народній свідомості збереглося розмите уявлення про кольори:

*Yellow's forsaken, and green's forsworn,
But blue and red ought to be worn [4, с. 27].*

У весільних повір'ях також виявлене ставлення людей до звірів та птахів й асоціації пов'язані з ними:

It's lucky to see a dove, a frog, a goat, a lizard, or a lamb on your way to the ceremony, but bad luck to see a dog, a pig, or a snake [4, с. 103].

Проаналізувавши англійські весільні повір'я, доходимо висновку, що всі вони створювалися на основі певних причинно-наслідкових асоціацій, які з плином часу втрачали своє первісне значення. Багато з них дійшли до наших днів у тій чи іншій формі й на даний час не мають практичного значення для життєдіяльності людей. Ці весільні повір'я маємо підстави вважати найархаїчнішими. Саме вони залишаються найчисельнішими і найпоширенішими:

At your wedding don't have yellow flowers, your marriage will last short hours [4, с. 51].

Вивчення та інвентаризація англійських весільних повір'їв дає змогу виявити стереотипи матеріальної й духовної культури етносу. У них віддзеркалюються суспільні взаємини, сімейні цінності, побут, мораль, родинні стосунки, тощо. У них відображене природне середовище, в якому живе англійський народ, своєрідність його рослинного і тваринного світу, умови життя, а також сама людина, її світовідчуття й світосприймання, особливості стосунків. У цілому ж, англійські весільні повір'я є невичерпним джерелом пізнання нації.

Література

1. Дубенко О.Ю. Англо-американські прислів'я та приказки / Олена Юріївна Дубенко. – Вінниця : «Нова Книга», 2004. – 416 с.
2. Baker M. Wedding customs and Folklore / Max Baker. – Totowa, N.J.: Rowman and Littlefield, 1977. – 254 p.
3. Crowther J., Kavanagh K. Oxford Guide to British and American Culture for learners of English / J. Crowther, K. Kavanagh – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 324 p.

4. Jones L. Happy Is the Bride the Sun Shines On. Wedding Beliefs, Customs, and Traditions / Leslie Jones. – New York: Contemporary Books, 1995. – 178 p.
5. Room A. Brewer's Dictionary of Phrase and Fable / Adrian Room. – London: Cassel & Co, 2001. – 1592 p.

*Б.С. Зиков
м. Маріуполь*

ПОНЯТТЯ КАРТИНИ СВІТУ: НАУКОВА ТА НАЇВНА КАРТИНИ СВІТУ

Уся духовна діяльність людини, її контакти зі світом, у процесі яких відбувається його пізнання, формують глобальний образ цього світу, що існує в свідомості людини і має назву “картина світу” [2, с. 56]. Необхідною умовою і засобом пізнання виступає кожна природна мова. Позначаючи світ за допомогою відповідних своїх структур, мова є творчою системою, яка формує для свого носія картину світу. Якщо йдеться про категоризацію світу людиною, слід мати на увазі, що слово “світ” у цьому контексті розуміється як єдиний згармонізований простір, утворений навколишньою реальністю і людською свідомістю. Образ світу лежить в основі світогляду людини.

Сучасний етап розвитку лінгвістичної думки характеризується наявністю загально визнаної думки про те, що кожна природна мова здійснює членування світу по-своєму: вона має свій особливий спосіб концептуалізації дійсності. Це свідчить про те, що основою кожної конкретної мови виступає специфічна модель (або картина) світу і що організація змісту висловлювання повинна бути узгоджена мовцем із цією моделлю [3, с. 2].

Дослідники виділяють, як правило, наукову і наївну картини світу. Так, Ю. Д. Апресян стверджує, що відображувана мовою картина світу в багатьох аспектах відрізняється від наукової картини світу [1, с. 87]. Зазначаючи, що мовну картину світу зазвичай протиставляють науковій картині світу, можна підкреслити “донауковий” характер мовної моделі світу, і назвати її також наївною. Хоча наукова картина світу, загалом кажучи, описується засобами природної мови, власне об’єктом лінгвістики є лише мовна, наївна, картина світу” [1, с. 92]. Наївну картину світу, яка формувалася століттями і відбиває матеріальний і духовний досвід етносу, складають наївна філософія, наївна психологія, наївна фізика, наївна геометрія. Наївна картина світу, що репрезентує певний фрагмент довколишньої реальності, може суттєво відрізнитися від наукової картини світу, пов’язаної з тим самим фрагментом реальності. Водночас наукова картина світу виступає як спільна для людей, що виступають носіями найрізноманітніших мов. Наївні картини світу як об’єкти аналізу виділяються із значень слів різних мов. Вони можуть відрізнитися одна від одної в деталях. Наукова картина світу не залежить від тієї мови, шляхом використання якої відбувається опис цієї картини світу [1, с. 97]

Отже, кожна мова відображає певний спосіб сприйняття і організації світу. Висловлені в ньому значення складаються в єдину систему поглядів, свого роду колективну філософію, яка нав’язується в якості обов’язкової всім носіям мови. Властивий даному мови спосіб концептуалізації дійсності почасти універсальний, почасти національно специфічний, так що носії різних мов можуть бачити світ трохи по-різному, через призму своїх мов. З іншого боку, мовна картина світу є «наївною» в тому сенсі, що в багатьох істотних відносинах вона відрізняється від «наукової» картини. При цьому відображені в мові наївні уявлення аж ніяк не примітивні: у

багатьох випадках вони не менш складні і цікаві, ніж наукові. У наївній картині світу можна виділити наївну геометрію, наївну фізику простору і часу, наївну етику, психологію і т.д. [3, с. 165]

Поняття мовної картини світу включає дві пов'язані між собою, але різні ідеї: 1) картина світу, пропонована мовою, відрізняється від «наукової» (в цьому сенсі вживається також термін «наївна картина світу»); 2) кожна мова «малює» свою картину, яка зображує дійсність дещо інакше, ніж це роблять інші мови.

Реконструкція мовної картини світу складає одну з найважливіших задач сучасної лінгвістичної семантики. Дослідження мовної картини світу ведеться в двох напрямках, відповідно до названих двома складовими цього поняття. З одного боку, на підставі системного семантичного аналізу лексики певної мови проводиться реконструкція цілісної системи уявлень, відображеної в даній мові, безвідносно до того, є вона специфічною для даної мови або універсальною, що відбиває «наївний» погляд на світ на протигагу «науковому». З іншого боку, досліджуються окремі характерні для даної мови концепти, які мають дві властивості: вони є «ключовими» для даної культури (в тому сенсі, що дають «ключ» до її розуміння) і одночасно відповідні слова погано переводяться на інші мови: перекладний еквівалент або взагалі відсутній, або такий еквівалент в принципі є, але він не містить саме тих компонентів значення, які є для даного слова специфічними. В останні роки у вітчизняній семантиці розвивається напрям, що інтегрує обидва підходи.

На сьогоднішній день дослідження мовної картини світу виступає як необхідний теоретичний складник, важливий етап у вивченні взаємовідносин “мова/мислення”, “мова/культура”. У сучасних лінгвістичних працях продовжується розробка досить розгалуженої і розмаїтої проблематики цього порівняно нового дослідницького напрямку. Триває процес опрацювання багатьох загальнотеоретичних питань мовної картини світу (дефініція, структура, стратифікація, виділення і окреслення базових понять тощо).

Література

1. Апресян Ю. Д. Языковая картина мира и системная лексикография / Ю. Д. Апресян. – М. : Языки славянских культур, 2006. – 245 с.
2. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1982. – 340 с.
3. Маслова В. А. Лингвокультурология : учебное пособие [для студ. высш. учеб. заведений] / В. А. Маслова. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.

*Г.А. Іванісова
м.Бердянськ*

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДІВ КАЗОК О.УАЙЛЬДА

Ця розвідка присвячена дослідженню лексико-стилістичних особливостей перекладів казок Оскара Уайльда.

Лексико-стилістична своєрідність казок Оскара Уайльда проявляється в наступних особливостях авторського стилю: простота і витонченість в структурі фраз, важливість інтонацій і відтінків значення окремих слів, парадоксальна форма вираження думок, використання прийому контрастного протиставлення, надмірність екзотичних і декоративних елементів лексики.

Оскар Уайльд вважається одним з найяскравіших та найталановитіших англійських письменників другої половини XIX сторіччя. Внесок цього «співця краси» до скарбниці світової літератури та культури неможливо переоцінити.

Мета статті полягає в тому, щоб виділити та проаналізувати лексико-стилістичні й художньо-естетичні особливості перекладу казок Оскара Уайльда.

Казки, написані англійською мовою, дають можливість ознайомитися з традиціями, культурою і усною творчістю народів інших країн. Наприклад, англійські казки, в яких головними героями є тварини, вчать читача відрізнити добре, світле начало від злого, співпереживати і допомагати слабшому, вірити в справедливість. Злі герої постійно висміюються і часто потрапляють в безглузді, комічні ситуації.

Англійській казці властиво накладання епізоду на епізод і багаторазове його повторення. Цей прийом підсилює дію, що призводить до кульмінації і розв'язки. Особливістю казки є те, що вона виключена з реального часу. Зазвичай казка закінчується перемогою добра. Зло карається.

Англійські «казкарі мають прекрасне відчуття слова, завдяки чому їх твори і стали невичерпним джерелом цитат» [1, с. 176]. Завдяки цим властивостям казка, як і вся англійська література, здається, просто створена для того, щоб черпати з неї цитати на всі випадки життя.

Наступною рисою англійської казки є нескінченні нонсенси, фразеологізми, парадокси, які складають саму основу казки.

Процес перекладу тексту з однієї мови на іншу має різноманітний і неоднозначний характер, «пов'язаний з безліччю назв компонентів і саме багатомірністю цього процесу обумовлені розбіжності в точках зору на переклад і його особливості. При перекладі авторської казки основною проблемою є вибір найбільш адекватної трансформації, що дозволяє зробити максимально доступний і зрозумілий переклад. У науці виділяють три види письмового перекладу: послівний, дослівний і художній переклади [1, с. 176].

Своєрідність казок Уайльда проявляється в їх лексиці і стилістиці. Письменник був точний не тільки у виборі потрібного йому слова, але і в інноваційному побудові фрази. Конструкція фрази «гранично проста і є одним з класичних зразків англійської прози» [2, с. 315].

Тож розглянемо приклади перекладу казок Оскара Уайльда «Щасливий принц», зробленого К. Чуковським, «Соловей і троянда» – М. Благовіщенською і В. Чухно, «Чудова ракета» – Т. Озерською, З. Журавською і П. Сергєєвим.

Зроблений К. Чуковським в 1912 р. переклад казки Оскара Уайльда «Щасливий принц» сприймається в даний час видавцями-укладачами як канонічний. Насправді, цей переклад містить деякі серйозні неточності, які, на наш погляд, спотворюють задум автора цієї казки. Наприклад:

а) Принц, розповідаючи Ластівці історію свого щасливого життя, говорить: «So I lived, and so I died» [4, с. 10]. У перекладі К. Чуковського ці слова звучать так: «Так я жил, так и умер» [3, с. 282].

В результаті виходить, що Принц як жив щасливо, так і щасливо помер, і з цього не зрозуміло, наприклад, чому ж він помер в такому юному віці. Тому дослівний переклад тут є недоречним. Найбільш вдалим варіантом буде використання трансформації заміни слів. Буде звучати по-іншому, якщо, наприклад, перекласти це так: «Так я жил и поэтому умер» ;

б) У кінці казки Господь каже одному зі своїх ангелів: «Bring me the two most precious things in the city» [4, с. 16]. У перекладі К. Чуковського ці слова звучать так: «Принеси мне самое ценное, что ты найдешь в этом городе», що за змістом еквівалентно наступній фразі: «Принеси мне то самое ценное, не знаю что» [3, с. 288].

Але все набуває іншого змісту, якщо слова Господа передати фразою «Принеси мне две вещи, самые ценные в этом городе»: Господь знає все, і, звичайно ж, задалегідь знає, що повинен принести йому Ангел;

в) Коли Ластівка розповіла Принцу про прикрощі жителів його міста, Принц сказав їй: «I am covered with fine gold, you must take it off, leaf by leaf, and give it to my poor; the living always think that gold can make them happy»[4, с. 14]. У перекладі К. Чуковського ці слова звучать так: «Я весь позолоченный. Сними с меня золото, листок за листком, и раздай его бедным. Люди думают, что в золоте счастье» [3, с. 286].

Звернемо увагу, що в перекладі К. Чуковського відсутні близько 30% слів оригінального тексту.

Деякі неточності, допущені М. Благовіщенською в 1912 р. і В. Чухно в 2001 р. при перекладах казки Оскара Уайльда «Соловей і троянда» відзначені і проаналізовані нами далі. З аналізу перекладів можна зробити висновок, що переклад М. Благовіщенської ближче до оригінального тексту казки, ніж переклад В. Чухно. Зокрема, в перекладі В. Чухно «втрачено» іронічне ставлення О. Уайльда до Студента. При описовому перекладі лексична одиниця іноземної мови замінюється словосполученням, яке дає пояснення або опис цього слова. Опис при перекладі застосовується щодо порівняно мало освоєних понять, які висловлюються тим чи іншим словосполученням, або з метою підкреслити національно-культурну своєрідність способу вираження. Однак, в окремих випадках такий спосіб перекладу застосовується для ситуативної орієнтації. Цей спосіб також називають прийомом лексичних додавань: «...and he leaned down and plucked it»[4, с. 24] – «И он высунулся из окна и сорвал ее» [3, с. 288].

Мабуть, самим традиційним прикладом семантичної надмірності є вживання т. н. «парних синонімів», яке часто виявляється у всіх стилях писемного мовлення англійської мови. Однак, в російській мові такий прояв не зустрічається, і при його перекладі один із синонімів не повторюється, і два слова замінюються одним.

«All that I ask of you in return is that you will be a true lover, for Love is wiser than Philosophy, though she is wise, and mightier than Power, though he is mighty»[4, с. 21] – «В награду я прошу у тебя одного: будь верен своей любви, ибо, как ни мудра Философия, в Любви больше Мудрости, чем в Философии, – и как ни могущественна Власть, Любовь сильнее любой Власти» [3, с. 285].

Отже, кожен з проаналізованих перекладів казок О. Уайльда має свої недоліки та переваги, проте переклади, зроблені К. Чуковським ще в 1912 р., навіть сьогодні сприймаються видавцями-укладачами як канонічні.

Література

1. Бреус Е.В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский / Е.В. Бреус. – М. : УРАО, 2006. – 207 с.
2. Сдобников В.В. Теория перевода / В.В. Сдобников О.В. Петрова. – М. : Восток – Запад, 2006. – 444 с.
3. Уайльд О. Малое собрание сочинений / О. Уайльд. – М. : Азбука, 2014. – 832с.
4. Wilde O. Fairy Tales / Wilde O. – М. :Радуга, 2000. – 150 с.

*Л.М. Кокоріна
м. Бердянськ*

ВЛАСНІ НАЗВИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ПАРЕМІОЛОГІЇ: СТРУКТУРНИЙ ТА СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Пареміологія будь-якого народу нерозривно пов'язана з історією, культурою, традиціями і літературою нації, що говорить на даній мові. Цей зв'язок найбільш чітко простежується в тих фразеологічних одиницях, до складу яких входить власна назва.

У житті суспільства з'являються нові імена, виникають нові асоціативні зв'язки, які дають життя новим пареміям. Тому дослідження власних назв в прислів'ях і приказках є **актуальним**.

Дослідженням пареміології займаються багато сучасних лінгвістів, таких як Н. Ф. Алефіренко (2009), В. П. Анікін (1996), Г. Л. Пермяков (1988), І. А. Подюк (1999), Л. Б. Савенкова (2002), Є. І. Селіверстова (2009). Проблеми пареміології також досліджуються англійськими і американськими пареміологами, такими як А. Taylor, W. Mieder, A. Dantes, B. J. Whiting.

Метою роботи є визначення особливостей вживання власних назв у прислів'ях і приказках англійської мови. Поставлена мета визначила рішення наступних **завдань**:

- відібрати для аналізу прислів'я і приказки, в яких вжиті власні назви;
- визначити тематику прислів'їв і приказок, в яких вживаються власні назви;
- виявити роль власних назв у прислів'ях і приказках;
- виявити частоту вживання тих чи інших власних назв в прислів'ях і приказках.

Вирішення окреслених завдань здійснювалось шляхом використання методів порівняльного та етимологічного аналізу, узагальнення і систематизації.

Джерелами для дослідження слугували лінгвістичні, фразеологічні, тлумачні словники.

Протягом століть склався фонд матеріалу народної мудрості, який склав предмет вивчення науки пареміології. Сюди входять прислів'я і приказки, названі пареміями.

Словниковий запас мови зазнає змін; не дарма Р. Кверк назвав його «відкритими воротами мови» («*the open end of the language*»), через які в мову проникають нові слова і фразеологічні одиниці. Фразеологічний фонд змінюється, поповнюється і оновлюється, і в нього входять і нові фразеологізми з власними назвами.

Фразеологічні вирази, що містять власні назви, увійшли в англійську мову з повсякденного життя людей, фольклору, прози і поезії, міфів, казок, байок, пісень, сленгу та інших джерел.

Слід підкреслити, що паремії з власними назвами не часто вживаються в усній і письмовій мові. Наприклад, такі вирази, як «піррова перемога» («*Pyrrhic victory*») чи «мудрий як Соломон» («*as wise as Solomon*»). В цілому, в повсякденній мові вживаються більш нейтральні фрази.

Паремії з власними назвами зазвичай мають неофіційний характер. Деякі з них відносяться до сленгу, що робить їх неприйнятними в офіційному усному та писемному мовленні («*Barbie Doll*» – приваблива зовні, але дурна людина); крім того, паремії із сленгу часто мають небажані додаткові значення. Важливо підкреслити, що деякі прислів'я та приказки, що містять імена людей, назви національностей, міст або країн, можуть сприйматися як образливі стереотипи і кліше («*double Dutch*» – абсолютно незрозуміла мова, «*Jack of all trades is master of none*» – людина, яка нічого не вміє).

Слід звернути увагу на той факт, що одні імена використовуються дуже часто, а інші не вживаються взагалі. Ім'я «Джек» («*Jack*») якраз відноситься до першого випадку.

До найрозповсюджених народних виразів з ім'ям «*Jack*» відноситься «*Jack of all trades and master of none*», дослівно перекладається – Джек (працівник) всіх ремесел, і

майстер жодного. Прислів'я вживається стосовно людини, яка береться за все, але нічого не доводить до кінця. Наступний вираз: «*Jack is good as his master*» легко тлумачити за допомогою українського аналога: «*Який господар, такий і працівник (слуга)*».

У ході нашого дослідження ми дійшли висновку, що кожне ім'я в прислів'ї або приказці позначає свій характер і використовується для висміювання недоліків, порівняння різних якостей характеру або вказує на гідності людини. Особисті власні назви людей являють собою частину історії і загальнонародської культури, оскільки в них відображаються побут, сподівання, фантазія і художня творчість народів.

Література

1. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка / А. В. Кунин – Москва : Изд-во «Международные отношения», 1972. – 289 с.
2. Ошева Е. Паремнологическое пространство: дискуссионные вопросы / Е. Ошева // Исследовательский журнал русского языка и литературы. – 2013. – №1. – С. 75 – 88.

*А.О. Коновалова
м. Маріуполь*

ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ

Суспільно-політична термінологія – це відкрита система номінативних одиниць, різних за походженням, які спеціалізовані лексично, семантично та фразеологічно для вираження понять, що відображають сферу суспільно-виробничого та політичного життя нації. Прихильники цієї концепції вважають, що суспільно-політична лексика створює не строго замкнуту термінологічну систему, а систему «вільніших» лексичних одиниць, ядро якої складають терміни. Суспільно-політичний термін може бути пов'язаним з відповідною ідеологічною концепцією [2; с.149].

Систематизовано ознаки, за якими суспільно-політична термінологія відрізняється від наукової та технічної. Мова йде про відсутність стильової закріпленості та замкненості, що сприяє включенню суспільно-політичних термінів до складу загальноповсякденної лексики. Саме ці особливості викликають труднощі у виокремленні суспільно-політичного терміна в публіцистичному тексті. Досліджувана суспільно-політична лексика містить своє ядро (до нього відносять одиниці світоглядно-філософського змісту, що виражають аксіологічні ідеологічні поняття і категорії суспільної свідомості) та периферію, куди потрапляють детермінологізовані одиниці з галузі міжнародного права, економіки, військової справи та ін. У межах підходу суспільно-політична лексика семантично споріднена із термінологізованими тематичними групами спеціальних понять суспільних наук. До складу суспільно-політичної термінології включають і загальноповсякденні слова, що отримали термінологічне значення, смисли, наносмисли для вираження понять, що віддзеркалюють сферу суспільно-політичного та економічного життя [2; с.150].

Суспільно-політична термінологія входить до суспільно-політичної лексики. Мовознавці вважають, що суспільно-політичну лексику характеризує дифузність кордонів, тематична дисперсія та широта сфер вживання. Виокремлено склад суспільно-політичної лексики, до якої відносять найбільш вживану частину суспільно-політичної термінології, назви державних, партійних та інших громадських організацій та закладів, соціальних інститутів, найменування соціальних реалій та явищ життя різних країн тощо. Суспільно-політична термінологія постає як частина термінології суспільних наук, зокрема філософії, права, історії, економіки, політології тощо, який

притаманна ідеологізованість. Окрім цього, суспільно-політичну лексику формують одиниці різного походження, спрямовані ідеологічно та спеціалізовані лексично, семантично та фразеологічно для вираження понять з галузі суспільного, політичного, соціального, економічного, морально-етичного життя соціуму [1; с.68].

Суспільно-політична лексика – особлива мовна підсистема. Вона постає як неоднорідна за складом макроструктура одиниць різного походження, які реалізують свій ідеологічний зміст та служать для вираження понять із галузі суспільного, політичного, соціального, економічного, морально-етичного життя соціуму. Суспільно-політична лексика не може бути термінологією і до неї не можуть включатися терміни, оскільки, функціонуючи у складі суспільно-політичної лексики, значення слова передає лише найбільш характерні ознаки денотата, а вживання в ролі терміна передбачає вираження точного наукового поняття і належність до системи аналогічних термінів [4; с. 55].

Суспільно-політична лексика та термінологія – це дві підсистеми однієї системи. Суспільно-політична лексика – це широкий багатоплановий корпус слів, різних за понятійною та функціональною сферою, але об'єднаних з соціолінгвістичного погляду в один потік вербалізації подій, феноменів державного та громадського життя суспільства в динамічних процесах розвитку мови, в оцінювальних, критичних, дискусійних і врешті актуальних положеннях, властивих певному соціуму в конкретну історичну добу. Умовно цей корпус містить дві підсистеми слів: функціонально-описову, до якої належить власне суспільно-політична лексика, та термінологічну, до якої входять суспільно-політичні терміни. Для подальшої класифікації компонентів в суспільно-політичній лексиці як один із критеріїв може бути застосовано співвідношення між суспільно-політичною лексикою та суспільно-політичною термінологією [3].

Суспільно-політичні терміни є ядром суспільно-політичної лексики. Суспільно-політична лексика – це відкрита мікросистема національної мови, яка твориться, розвивається, функціонує в політичній системі та (залежно від комунікативних потреб) у суспільно-політичній сфері, в якій вона видозмінюється або припиняє своє функціонування за відсутності таких потреб. Суспільно-політична лексика створює не строго замкнену термінологічну систему. Суспільно-політичний термін входить до складу цієї мікросистеми і формує її ядро. Це викликано особливістю політичної термінології, яка переважно зрозуміла для більшості носіїв мови, що насправді нівелює лінгвістичні властивості терміна. Поєднання в межах суспільно-політичної лексики спеціальних термінів, загальноживаних слів, книжної лексики, просторіччя, емоційно-експресивної та нейтральної лексики зумовлює виникнення нових переносних значень у термінів. Однак всі вони мають характерну рису – наявність у них політичної семантики, особливо у відповідних контекстах [3].

Література

1. Бурячок А. Формування спільного фонду суспільно-політичної лексики східнослов'янських мов / Андрій Андрійович Бурячок. – К. : Наук. думка, 1983. – 248 с.
2. Панько Т. І. Українське термінознавство : підруч. / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
3. Бабій Ю. Лексико-семантичні засоби створення портрету політичного діяча [Електронний ресурс] / Ю. Бабій // Весник ХНЕУ «Наука и практика». – Режим доступу: <http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/pages/view/597>
4. Карабута О. Сучасна суспільно-політична лексика: семантико-структурний аспект / О. Карабута // Науковий вісник ХДУ. Сер. : Лінгвістика : зб. наук. пр. – Херсон : Вид-во ХДУ. – 2013. – Вип. 19. – С. 54–57.

DIE NONVERBALE KOMMUNIKATION

Die Aktualität dieses Beitrags ist Körpersprache eine Komponente zwischenmenschlichen Verhaltens, die menschliche Beziehungen – ohne Sprache, bewusst und unbewusst – aufrechterhält und steuert. Um den Begriff nonverbale Kommunikation deuten zu können, muß man sich zunächst mit der Kommunikation im allgemeinen und der verbalen Kommunikation befassen. Kommunikation wird als „alle Prozesse der Übertragung von Nachrichten oder Informationen durch Zeichen aller Art unter Lebewesen“ verstanden. Die verbale Kommunikation bezieht sich ausschließlich auf die sprachliche, d.h. auf die gesprochene Informationsübertragung. Demnach ist klar, dass sich „die nonverbale Kommunikation (lat.: "Non/verbal": "Nicht mit Hilfe der Lautsprache") auf die zwischenmenschliche Verständigung durch Gestik, Mimik oder andere optische Zeichen“ bezieht [3].

Das Ziel dieser These ist die Forschung der Nonverbale Kommunikation als Komponente der zwischenmenschlichen Kommunikation.

Nonverbale Kommunikation erleben wir jeden Tag, jede Stunde, jede Minute. Sie ist die älteste Form zwischenmenschlicher Verständigung und ist der Teil menschlicher Kommunikation der sich durch Gestik, Mimik und andere optische Zeichen ausdrückt. Im Kontakt mit andere Leute können wir die nächste Bereiche von der Kommunikation auswerten: verbal und nonverbal, direkt und indirekt. Die direkte Kommunikation ist zielgerichtet. Der Sprecher redet nicht um den „heißen Brei“ herum, sondern er sagt klar was er meint und was er will. Die indirekte Kommunikation dagegen ist unoffen. Neugeborene, die noch nicht verbal kommunizieren, beherrschen schon die Regeln der nonverbalen Kommunikation. Sie kann uns dabei helfen unsere Gegenüber besser einzuschätzen und zu erkennen, was in einer Person wirklich vorgeht. Dabei geht es darum das, was man in seiner Umgebung hört und sieht zu kombinieren und daraus entsprechende Schlussfolgerungen zu ziehen. Es ist jedoch so, dass die meisten Menschen das sehen, was sie glauben zu sehen.

So ist die Körpersprache von Menschen sehr faszinierend. Es gibt Personen, die vorgeben an etwas zu glauben, obwohl Sie das gar nicht tun, oder Sie geben vor jemand zu sein, der sie gar nicht sind. Instinktiv wissen wir, dass Sie sich irgendwann verraten werden, denn die Signale ihrer Körpersprache widersprechen sich mit dem was Sie sagen oder vorgeben zu sein. Hierbei spricht man auch von **Double- Bind- Kommunikation**. Ein gutes Beispiel dafür sind Politiker.

Paul Watzlawick sagt: «Wir können nicht nicht kommunizieren. Kommunikation findet immer statt, wo Menschen als soziale Wesen zusammen sind. Unser Körper verrät uns» [1, s. 53].

Körpersprache ist schwerer bewusst zu beherrschen als verbale Sprache, daher sind die Signale der Körpersprache oft „wahrer“ bzw. „echter“. Das Aussenden und der Empfang der Signale geschehen gleichermaßen unbewusst und entziehen sich unserem Willen. Daher ist es für uns selbstverständlicher, irrationaler und wird bewusst weniger bemerkt, als die Sprache der Wörter.

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass Wissenschaftler heute davon gehen aus, dass nur ca. 3% der zwischenmenschlichen Kommunikation auf der rein sprachlichen Ebene abläuft. Wobei bei einer spontanen Umfrage herauskam, dass zu 70% auf der sprachlichen und zu 30% auf der nichtsprachlichen Ebene kommuniziert werde. Die meisten Forscher sind übereinstimmend der Meinung, dass der verbale Kanal vor allem für den Austausch von

Informationen benutzt wird, während der nonverbale Kanal die zwischenmenschlichen Beziehungen regelt und gelegentlich auch als Ersatz für mündliche Mitteilungen dient [2].

Literatur

1. Paul Watzlawick. Teoría De La Comunicación. Humana / Paul Watzlawick, Editorial Herder, Barcelona. – 1991. – S. 53.
2. Kommunikation. [Elektronische Ressource]. – Zugriffsmodus: <http://arbeitsblaetter.stangl-taller.at>
3. Nonverbale Kommunikation. [Elektronische Ressource]. – Zugriffsmodus: [https://de.wikipedia.org/wiki/Nonverbale Kommunikation](https://de.wikipedia.org/wiki/Nonverbale_Kommunikation)

*Д.В. Ляхова
м.Маріуполь*

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЛІТЕРАТУРНА КАЗКА»

Багатівікова взаємодія фольклору і літератури, особливо в області казок, виявилася найбільш тривалою, корисною і плідною. Казки письменників злилися в свідомості людей всіх поколінь із казками народу. Це відбувається тому, що кожен письменник, яким би оригінальним не було його творчість, відчував свій зв'язок з фольклором [1, с. 22]. З лінгвістичної точки зору словосполучення "літературна казка" є оксюмороном, де об'єднуються здавалося б несумісні поняття. Термін "літературна казка" веде своє походження від латинського "littera" - буква, лист. Слово ж "казка" походить від "казати", тобто "говорити" і нагадує про фольклорні джерела жанру. Для фольклорної казки характерна усна форма існування, фольклорна казка не має автора, вона анонімна. Тексти фольклорних казок "відтворюються з мінімальними відхиленнями від канонічних усних зразків, які складаються в багатівіковому процесі їх усного існування" [3, с. 41]. Багато вчених-лінгвістів різних країн досліджували тексти казок, їх дослідження дозволяють розглядати текст фольклорної казки як зразок тексту з оптимальною композиційно-смісловою структурою.

Останні роки відзначається вибух інтересу до літературної казки, особливо до англійської літературної казки, яка в даний момент є особливо затребуваною. Казка в літературі починає активно створюватися в такі культурно-історичні періоди, коли відбувається поворотний момент в історії, криза, історико-культурний перелом, коли змінюються естетичні, моральні, духовні орієнтири суспільства. М.Н. Липовецькій пише: "Літературна казка незмінно активізується в періоди значних історико-культурних переломів, коли змінюється духовна орієнтація суспільства, коли здійснюється перехід від старої концепції особистості до ще несформованої нової, що, безумовно, накладається на перебудову всієї художньої системи" [4, с. 43].

Образи сюжетного ряду сучасної літературної чарівної казки існують в особливому символічному контексті, що робить її відкритою для нескінченних інтерпретацій, що відтворюють і в переживанні читача парадигми творчості. У переживанні і інтерпретації чарівного сюжету створюється реальність співтворчості, що і дозволяє зберегти і виховати найважливішу культурну потребу – потребу бути особистістю. Саме тому літературна чарівна казка стає найважливішим способом виховання людини [5, с. 4].

Сучасна британська літературна казка – це, в першу чергу, чарівна казка, в якій широко представлено казковий вигаданий чарівний світ, створений письменниками-казкарями.

Сучасні британські літературні казки написані в основному в жанрі роману або навіть являють собою серію романів, що не є випадковим і викликано об'єктивними причинами. Саме жанр роману становиться основним літературним жанром ХХ і ХХІ століття, це викликано тим, що роман є єдиним, що розвивається жанром. Це єдиний жанр, "народжений і вигоданий новою епохою світової історії і тому глибоко споріднений їй", в той час як інші великі жанри отримані нею у спадок і тільки пристосовуються до нової епохи. Роман погано уживається з іншими жанрами, він бореться за своє панування в літературі і там, де він перемагає, інші, старі жанри розкладаються [2, с. 236]. Роман практично здобув перемогу над іншими жанрами, він є найпоширенішим і популярним літературним жанром ХХ і початку ХХІ століття. Згідно з соціальним замовленням, кінець ХХ і початок ХХІ століття ознаменований появою серій романів, які в даний час все більше набірають популярність.

Література

- 1 Аникин В. П. Русская народная сказка / В. П. Аникин. – М. : Просвещение, 1977. – 176 с.
- 2 Бахтин М. М. Формы времени и хронотопов романе. Очерки по исторической поэтике / М. М. Бахтин // Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики. – М. : Худож. лит., 1975. – С. 234–407.
- 3 Гронская О. Н. Лингвистические средства реализации образа автраа в текстах немецких романтических литературных сказок : автореф. дис. ... канд. филос. наук / О. Н. Гронская. – СПб., 1987. – 19 с.
- 4 Липовецкий М. Н. Поэтика литературной сказки / М. Н. Липовецкий. – Свердловск : Самоцвет, 1992. – 183 с.
- 5 Халуторных О. Н. Волшебная литературная сказка как феномен культуры : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 09.00.11 / О. Н. Халуторных. – С., 1998. – 20 с.

*В.В. Ляшенко
м.Київ*

УКЛАДАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ТЕЗАУРУСУ АКСІОЛОГІЧНО-МАРКОВАНИХ СЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка наукової проблеми. Сучасний етап у розвитку систем обробки інформації характеризується як етап формалізації і застосування знань [2]. На сьогодні майже сформувалася й активно розвивається нова науково-технічна дисципліна – інженерія знань, яка об'єднала зусилля фахівців у галузі прикладної інформатики, математики, лінгвістики, психосемантики. Одним із основних завдань інженерії знань є пошук мови *логічної систематизації знань* – важливої ланки між мовами опису знань, використовуваних у сучасних системах штучного інтелекту, і знаннями фахівця, що вербалізуються на професійному діалекті прикладної математики.

Вивчення досвіду автоматизації процедур обробки інформації [1] показує, що наразі залишається актуальною розробка спеціальних технологій, що дають змогу оптимально використовувати спеціальні можливості інтернет-технологій у сфері лексикографії (Н. П. Дарчук, Є. А. Карпіловська, В. І. Перебейнос, Н. В. Сніжко, А. Я. Середняцький, В. В. Дубічинський, В. А. Широков).

Актуальність наукової роботи зумовлена необхідністю вивчення світового

досвіду у сфері теорії і практики електронної лінгвографії загалом та його застосування при укладанні конкретних словників-тезаурів зокрема. Укладання електронного ідеографічного словника-тезаурусу аксіологічно-маркованих композитів англійської мови є на часі, адже цей фрагмент слів у кількісному плані є дуже об'ємним в англійській мові і часто вживаним як її носіями, так і іншими мовцями, що послуговуються цією мовою. Електронна версія такого словника буде популярною для користувачів англійської мови у різних сферах її вжитку.

Метою роботи є розробка принципів (параметрів і алгоритму) укладання електронного ідеографічного словника-тезаурусу аксіологічно-маркованих складних слів англійської мови і створення такого словника на електронному носії.

Сучасна лексикографічна наука переживає період бурхливого розвитку. Спостерігається тенденція до все більшої диференціації термінологічних і лінгвістичних словників.

Лінгвістичні словники, в свою чергу, розрізняються залежно від об'єкта опису: а) словники тезаурусного типу, що прагнуть до фіксації всіх слів мови, групуючи їх за тематичним принципом; б) словники, що містять опис лексики окремих функціональних форм мови на певному синхронному зрізі; в) словники, що описують мовні факти в різних аспектах мовної норми певного часу; г) словники, предметом опису яких є елементи мовних підсистем певного часу, а також системні зв'язки та відношення.

У науковому дослідженні увагу зосереджено на вивченні класифікації словників-тезаурів, яка ґрунтується на восьми ознаках-принципах: типі смислових зв'язків між одиницями словника, обсязі словника, диференційованості словника, семантизації (інтерпретація та демонстрація значень) лексем, граматико-стилістичній кваліфікації лексем, демонстрації функціонування лексем у мовленні, кількості представлених мов, типі семіотичних засобів, що використовуються для семантизації лексем.

За типом смислових зв'язків між одиницями словника тезауруси поділяються на три класи: ідеографічні тезауруси; аналогічні тезауруси та асоціативні тезауруси.

Поняття “ідеографічний словник” і “тезаурус” вживають як синоніми, але при цьому виділяють різні типи (і види) власне словників-тезаурів, підкреслюючи їхні особливості та різноманіття.

У науковій роботі будемо дотримуватися позиції В. Морковкіна [3], який під загальною назвою *ідеографічний словник* об'єднує три його типи: 1) тезаурус, 2) аналогічний словник та 3) навчальний тематичний словник.

Отже, аналізуючи структуру комп'ютерних систем, які використовують природну мову чи є орієнтованими на обробку природомовних текстів, зроблено висновок, що їхню інформаційну базу складають електронні словники. А це означає, що рівень та якість відповідних програмних продуктів залежать від того, наскільки інтелектуальними є ці словники, як враховані в них лінгвістичні, інформаційні та когнітивні феномени, наскільки повно відображено в них форму та зміст слова як комунікативної одиниці.

Література

1. Дарчук Н. П. Комп'ютерна лінгвістика (автоматичне опрацювання тексту) : підручник [для студ. вищих навч. закладів] / Н. П. Дарчук ; КНУТШ. – Київ : Київський університет, 2008. – 352 с.

2. Лазаренко О. В. Моделювання процесу узагальнення в системі автоматичного реферування : монографія / О. В. Лазаренко, А. А. Яковенко ; Нар. укр. акад. [Каф. інформ. технологій]. – Х. : Вид-во НУА, 2007. – 124 с.

3. Морковкін В. В. Идеографічні словники / під ред. В. В. Морковкіна. – М., 1995. – 219 с.

Т.А.Матвієнко
м. Маріуполь

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Лексика, як відомо, належить до найдинамічніших лінгвістичних систем. Саме лексична підсистема мови найвідчутніше реагує на суспільні процеси, оскільки в словах відбивається рівень розвитку народу. Дослідження словникового складу німецької мови в історико-лінгвістичному аспекті - одна з актуальних проблем історичної лексикології. Питання історії слів, їх тематичного та лексико-семантичного групування було і залишається актуальним в лінгвістиці.

Їжа являє собою невід'ємну частину національного життя. Це одна з причин, чому лексичні одиниці, що відносяться до теми «гастрономія», представлені у всіх мовах світу і є найпоширенішими і найдавнішими. **Актуальність** роботи зумовлена тим, що лексика на позначення продуктів харчування і страв німецької мови досі не була об'єктом системного вивчення.

Для вивчення словникового складу мови важливим є розуміння етимологічного аспекту, адже походження слова значною мірою впливає на його зовнішню та внутрішню форми, значення та сферу функціонування. В етимології мови втілені риси історико-культурного та соціального досвіду певної спільноти людей. Ми рідко замислюємося над значенням і походженням знайомих слів. Якщо вдуматися в назви багатьох харчових продуктів, можна знайти відповіді на безліч загадок. Кулінаронами - це найменування страв та мучних кондитерських виробів [1].

Мета роботи полягає в дослідженні походження назв кондитерських виробів в німецькій мові. В ході аналізу матеріалом дослідження виступили 32 лексеми, які були отримані шляхом суцільної вибірки з етимологічних словників [2; 3; 4; 5].

Було виділено п'ять тематичних груп назв кондитерських виробів. Кількісно-якісний аналіз показав, що кулінаронами, які характеризуються за ознаками становлять найбільшу частину, тобто 31,25% всіх досліджуваних кондитерських виробів.

1) Група, що складає 10 одиниць і характеризує кулінаронами за ознакою. Відсоткова вага цієї підгрупи 31,25%. До неї належать: *das Baiser, der Krokant, der Pudding, der Marzipan, das Dragee, der Biskuit, der Lebkuchen* [3].

2) Гастронами, які нагадують певну форму чи речовину. Група становить 8 одиниць, або 25% від усієї вибірки: *der Zucker, die Torte, die Rolle, der Sirup, der Stollen, die Waffel, der Strudel, der Kringel* [3; 5].

3) Група кулінаронімів, що відображають складові рецепта. У своєму складі налічує 7 найменувань, або 21,88%: *der Kakao, die Schokolade, die Charlotte, der Nugat, die Marmelade, die Karamelle, Gugelhopf* [2; 5].

4) Група кондитерських виробів, які утворені від глаголів. Вона складає 4 лексеми (12,5%): *das Dessert, der Teig, der Gelee* [5].

5) Кондитерські вироби, які мають асоціацію з природою. До цієї групи належить 3 кулінаронами (9,38%): *der Zephyr, das Eclair, das Croissant* [2].

Під час дослідження був здійснений аналіз наступних запозичень, які функціонують в німецькій мові:

1) Найчисельнішу групу запозичених слів складають французькі запозичення, 11 кулінаронімів, які від загальної вибірки становлять 34,38%:

das Croissant, das Eclair, der Gelee, das Dessert, die Karamelle, der Nugat, die Charlotte, die Rolle, der Biskuit, der Krokant, das Baiser [2; 4].

2) Наступна група донорів складається з декількох підгруп, що становлять середню кількість запозичень, тобто 8 кулінаронімів (25%).

а) Італійські запозичення у своєму складі налічують 2 кулінароніми (6,25%): *die Torte, der Marzipan* [3; 4].

б) До підгрупи з іспанськими запозиченнями належать 2 кондитерських вироби (6,25%): *die Schokolade, der Kakao* [3; 4].

в) Підгрупа арабських запозичень також складає 2 кулінароніми (6,25%): *der Sirup, der Zucker* [4; 5].

г) Латинські запозичення – 2 лексеми, що становлять 6,25% від усієї вибірки: *das Dragee, der Spekulatius* [4].

3) До третьої групи належать кулінароніми, які від загальної кількості становлять найменшу частину. Сюди належить 3 підгрупи, до складу яких в загальній кількості входить 3 кулінароніми (9,38%).

а) До підгрупи грецьких запозичень відноситься 1 кондитерський виріб (3,13%): *der Zephyr* [4].

б) Англійські запозичення складаються з 1 кулінароніма, що від загальної вибірки становить 3,13%: *der Pudding* [4].

в) Підгрупа португальських запозичень налічує 1 лексему, тобто 3,13%: *die Marmelade* [2].

Серед іншомовних запозичень найчисельнішими є запозичення з французької мови. Вони становлять більшість запозичень, тому що Франція, як не хто інший справила на гастрономію усіх європейських країн великий вплив, в тому числі і на Німеччину.

Сучасний німецький словниковий склад протягом багатьох століть змінювався, доповнювався і на даний момент має в своєму запасі безліч слів, які сприяли впливу на формування вокабуляру.

Крім запозичених слів в роботі представлені також і споконвічні слова, корені яких належать до німецької мови. В ході дослідження було виявлено 10 кондитерських виробів споконвічного походження, що складають від загальної вибірки 10 кулінаронімів, або 31,25%: *der Teig, der Kringel, der Strudel, die Waffel, der Stollen, der Lebkuchen, die Swarzwäldertorte, der Pumpernickel, der Baumkuchen* [3; 4].

Отже, усю вибірку, яка складає 32 кулінароніми, було вирішено дослідити за шляхом утворення та за походженням. У першому аналізі було розділено усі лексеми на 5 тематичних груп. Це дозволило нам виявити, як і за яким зразком відбулося створення лексичних одиниць. Переглянувши усю вибірку, можна зробити висновок, що найбільше кулінаронімів належать до групи, яка характеризує їх за ознакою. Їх кількість є трохи більше третьої частини усієї вибірки, а саме 10 кулінаронімів, або 31,25%. Кількісно-якісний аналіз показав, що найнепродуктивнішими є кулінароніми, які асоціюються з природою. У вибірці ця група налічує лише 3 лексеми, або 9,38% усієї вибірки.

Другий аналіз дозволив встановити походження слів. Усю вибірку було розділено на 2 групи. Найпродуктивнішими виявились запозичення. Їх було розділено на 3 групи. Майже у кожній групі, були виділені невеликі підгрупи. До запозичень були віднесені основні мови донори, а саме: французька, іспанська, італійська, арабська, латинська, грецька, англійська та португальська мови. Уся лексична група склала 22 лексеми. Група налічує 68,75% від усієї вибірки. Слова споконвічного походження виявилась менш продуктивними, ніж запозичення. Загальна кількість кондитерських

виробів тут налічує 10 лексеми (31,25%). За своїм складом вона налічує трохи більше третьої частини усєї вибірки.

Вважаємо, що на особливу увагу заслуговує проблема асиміляції і фонетичної адаптації запозичень. Прикладом граматичної асиміляції можуть стати слова, що повністю підпорядковані граматичним законам мови, якою вони запозичені. А фонетична адаптація лексики іноземного походження полягає у пристосуванні фонем і їх сполучень до німецького фонетичного стандарту.

Отже, провівши аналіз лексики німецької мови з точки зору її походження на прикладі кулінарної термінології, ми прийшли до наступних висновків: у німецькій мові, як і в будь-якій іншій мові, існує безліч слів іноземного походження. Це цілком природно. Розвиваючись протягом багатьох століть в економічному і культурному спілкуванні німецького народу з іншими народами, мова ввібрала в себе величезну кількість слів іншомовного походження.

Поповнення німецької лексики йшло за двома основними напрямками: нові слова створювалися з наявних у мові ; нові слова вливалися в німецьку мову з інших мов в результаті економічних, політичних і культурних зв'язків німецького народу з іншими народами. Запозичення почалися ще в VIII-XII ст., основними джерелами запозичення були латинська, грецька, іспанська, італійська та французька мови. Але, незважаючи на це, німецька мова не стала «гібридною» і в ніякому разі не втратила своєї самотності.

Література

1. Леонова А. И. Лингвокультурологическая специфика кулинаронимов : дис. канд. філ. наук : 10.02.19 / Леонова А. И. – Тверь, 2003. – 214 с.
2. Enderlein H. Unser großes Kochbuch / Enderlein H. – Leipzig, 1970. – 496 с.
3. Inzinger M. Die gute deutsche Küche. Rezepte. / Inzinger M. – München: 1983. – 282 s.
4. Kluge F. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache / Kluge F. – Berlin, 1960. – 917 s.
5. Manfred O. Gastronomische Entdeckungen in der DDR. / Manfred O. –Berlin: Verlag Die Wirtschaft, 1984. – 295 s.

*Т. А. Матвієнко
м. Маріуполь*

ЗАСОБИ УТВОРЕННЯ ФРАНЦУЗЬКИХ СЛІВ У СФЕРІ КУЛІНАРІЇ

Їжа є невід'ємною частиною національного життя. Саме з цієї причини у всіх мовах світу лексичні одиниці, які стосуються теми «гастрономія», варто віднести до найпоширеніших і найдавніших. Дані лексичні одиниці створюють особливий мікросвіт, який на кожному рівні впливає на мову (наприклад, на рівнях: лексика, граматики, і т. д.).

Кожна мова відображає специфіку нації, особливості культури народу, своєрідність національного характеру її жителів. Тому для правильної інтерпретації культури французів велике значення надають символіка національної кухні, її метамова, кулінарна термінологія [1].

17 листопада 2010 року французька кухня була визнана ЮНЕСКО нематеріальною культурною спадщиною людства. Це підтвердило, що французька гастрономія є предметом гордості цієї нації. До цього чудового моменту історія

французької кухні пройшла довгий шлях від примітивної їжі стародавніх галлів до вишуканої кухні наших днів. Франція знаменита своєю кухнею і винами. Приготування їжі також важливо для французів, як любов і мистецтво підтримати розмову.

Можна виділити наступні засоби утворення французьких слів у сфері кулінарії:

1. Суфіксальний [2; 3]:

- Маринад (*marinade*): від *mariner* – «маринувати» + *-ade*, оранжад (*orangeade*): від *orange* – «апельсин» + *-ade*;
- Ресторан (*restaurant*): від *restaurer* – «підкріплювати, відновлювати сили» + *-ant*;
- Ескарготьєрка (*escargotière*): від *escargot* – «равлик» + *-ère*;
- Напетта (*napette*): від *nappe* – «скатертина» + *-ette*.

2. Складання цілих слів [3]:

- Антрекот (*entrecôte*: від *entre* – «між», і *côte* – «ребро»);
- Антреме (*entremets*: від *entre* – «між» і *mets* – «страва»);
- Бьен-Кюї (*bien cuit*);
- Метрдотель (*maître d'hôtel*).

3. Субстантивація [2; 4]:

- Желе (*gelée*: від *gelé* – «замерзлий»);
- Куверт (*couvert*: від *couvert* – покритий);
- Фюме (*fumée*: від *fumer* – «диміти»).

4. Метонімічне перенесення французьких власних імен [3; 5]:

а) місце виробництва → продукт виробництва:

- Беарнез (*béarnaise*): беарнський соус, винайдений на півдні Франції, у Беарне, столиці королівства Наварра (привезений у Париж Генріхом IV.);
- Коньяк (*cognac*): за назвою міста Коньяк, де вироблявся цей сорт вина;
- Пломбір (*plombières*): від назви курорту Plombières-les-Bains;- Фужер (*fougère*): велика широка чарка для прохолодних напоїв названа по місту Фужер, де для неї виготовлялося скло.

б) ім'я виробника → продукт виробництва [3; 4]:

- Бешамель (*béchamel*): соус, створення якого приписується гофмейстеру Людовика XIV Луї де Бешамелю маркізу де Нуантель;
- Саварен (*savarin*) – був винайдений на початку XIX ст. французькими кондитерами – братами Жюльєн і придбав величезну популярність у всіх країнах, вважаючись кращим видом кондитерського тіста.

в) за іменем [4]:

- (Суп) жюльєн, шарлот (ка): від жіночих імен *Julienne*, *Charlotte*;
- Монпансьє (*Montpensier*): дрібні різнокольорові льодяники з ароматом, що продаються у фабричній упаковці. Назва походить від імені герцогині Монпансьє, відомої за романами А.Дюма як Гранд Мадемуазель;
- Праліне (*praliné*): по імені маршала Плессі-Пралена. Коли Людовик XIV відвідав хворого маршала, кондитер маршала подав до столу підсмажений і зацукрований мигдаль. Ласощі припали королю до смаку і стали відомими під ім'ям господаря будинку;

- Ескімо (*esquimaux*) – морозиво, яке французи назвали по імені народності (ескімос), який живе у холодному кліматі, по полярному узбережжю Північної Америки, у Гренландії, у Північно-Східній Азії.

Французька кухня багата «історичними стравами» - стравами ресторанної та «високої» кухні, названими на честь відомих історичних осіб або подій. Особливо багата такими стравами французька кухня, починаючи з XVII ст. У XVIII і на початку XIX ст. мода називати страви іменами державних, політичних і військових діячів перейшла і до інших країн.

«Історичні» страви пишуться завжди з великої літери, чим підкреслюється те, що вони названі виключно на честь даних осіб, з поваги до них або для їх прославлення як своєрідних пам'яток сучасної їм епохи: біфштекс Шатобріан, пиріг Бриль-Саварен, суп Карла V, баранячі котлети Помпадур, соус Кольбер, пиріжки Наполеон і Талейран, крем Мірабо, курчата Рішельє.

Порівняно мало «історичних страв», що мають назви за місцем подій [1]. Французький суп-пюре Креси з моркви названий на честь поразки французів на битві при Креси 26 серпня 1346г.

До «історичним страв» зараховують також іноді і страви, названі на честь літературних героїв, які стали як би історичними особами, наприклад, суп д'Артаньян.

5. Метонімічне перенесення загальних найменувань за ознакою подібності (форма, якість, спільність функції, процес – результат) [3; 4]:

- Абілірувати (*abeiller*): ретельно очистити, обробити сумлінно, як бджола (*une abeille*), по-бджолиному.
- Канапе (*canapé*): рід дивана → бутерброд на підсмаженому хлібі, замість масла – товстий шар паштету, сардин, з доповненням свіжих, м'яких овочів;
- Лангет (*languette*): язичок → язикообразний шмат м'яса, злегка відбитий і обсмажений після панірування;
- (А-ля) неж (*à la neige*): збити пишно, дочиста, до стану «сніжної піни», із застосуванням міксера;
- Пюре (*purée*): від *purier* – «очищати»;
- Рулет (*roulette*): *rouler* – «згортати» → блюдо у формі батона з начинкою в середині;
- Суфле (*soufflé*): *soufflé* «пишний» → повітряний пиріг;
- Фуршет: *fourchette* – «вилка» → відкритий стіл, який є за складом продуктів холодним столом, стіл а-ля фуршет, біля якого стоять. (Обідають підходять, беруть тарілку, прилад (частіше вилку), кладуть закуски і відходять подалі, щоб стіл було добре видно.)

6. Деякі слова є для французької мови запозиченнями, наприклад [1]: омар (*homard*) з німецького.

Література

1. Гастрономический тезаурус французского языка - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repetitora.com/gastronomicheskij-tezaurus-francuzskogo-yazyka>
2. Леонова А. Н. Лингвокультурологическая специфика кулинаронимов : дис. канд. філ. наук : 10.02.19 / Леонова А. Н. – Тверь, 2003. – 212 с.
3. Савончик С.С. Французско-русский словарь кулинарно-гастрономической и кухонной терминологии / С. С. Савончик. – Орел, 2005. – 563 с.
4. Cuisine à la française - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cuisinealafrancaise.com/fr>
5. Dictionnaire cuisine - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dictionnaire-cuisie.com>

ЛІНГВІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА МЕДІАТЕКСТІВ
(на матеріалі “THE LAWYER”, “LAW SOCIETY GAZETTE”, “THE TIMES”,
“THE WALL STREET JOURNAL”)

На сьогоднішній день проблема використання мовних ресурсів на сторінках газет та журналів є однією з найбільш гострих та дискусійних. Журналісти нерідко втрачають тонку грань, яка відділяє яскраву публіцистичність від наклепу та образи. А це призводить до залучення медіатекстів у судовий конфлікт. Причинами судових розглядів можуть бути непрофесіоналізм журналістів, недобросовісна робота з фактом або некоректне подання інформації в тексті, порушення текстових вимог, неправильне сприйняття або інтерпретування тексту адресатом.

Актуальність роботи продиктовано необхідністю проведення системного лінгвостилістичного аналізу новинних текстів англomовних видань та їх аналізу на предмет наявності конфліктогенів.

Аналіз наукової літератури дає змогу говорити про те, що дослідження структури та типологізації мас-медійного тексту, методів його вивчення було здійснено у працях вітчизняних та зарубіжних лінгвістів: С.І. Бернштейна, Т.Г. Добросклонської, В.Г. Костомарової, І.П. Лисакова, Г.Я. Солганика, С.І. Трескова, Д.Н. Шмельова, А. Белла, Дж. Гербнера, М. Монтгомері, Р. Фаулера, Н. Фейерклафа та інших.

Виходячи із сказаного вище, основними **цілями тез** є:

- Розгляд медіатексту як об'єкта юридичної лінгвістики та з'ясування його особливостей;
- Встановлення лінгвістичних характеристик конфліктогенних текстів;
- Розгляд методики проведення лінгвістичної експертизи конфліктогенних новинних текстів.

Медіатекст – це різновид тексту, що розрахований на масову аудиторію, яка характеризується поєднанням вербальних та медійних одиниць і особливим типом автора, а також має виражену прагматичну напруженість. Суть медіатексту – конкретна інформація, що виражена мовленням з метою впливу на громадську думку [3, с. 65-66].

Як зазначає Кубрякова Е.С., під **конфліктогенними текстами** розуміють медіатексти, поширені за допомогою каналів масової комунікації та залучені в судову практику. До групи конфліктогенів належать ті елементи тексту, які викликали конфлікт протилежних сторін.

Виникнення судового конфлікту між журналістом і персонажем журналістського тексту призводить до юридизації спірного тексту, тобто підведення до системи існуючих загальних юридичних принципів і реальних законів. Вимога норми права - визначити наявність в конфліктогенному тексті верифікованої інформації про факти, повідомлені в позитивній формі та відмежувати її від оціночних суджень.

Поширені в ЗМІ конфліктогенні тексти можуть розглядатися із трьох сторін:

- 1) *ті, що не відповідають дійсності і не є хибними;*
- 2) *ті, що відповідають дійсності і є хибними;*
- 3) *ті, що не відповідають дійсності і є хибними* [2, с. 11].

Для вивчення текстів масової інформації застосовується весь діапазон **методів** текстової обробки: від традиційних методів системного і контент-аналізу до аналізу дискурсивного, соціолінгвістичного та культурологічного. Така велика методологічна

база обумовлена міждисциплінарним характером досліджень медіатексту.

Обов'язковою для юриспруденції є вимога точності і однозначності висновків. Це означає, що рішення, що виносяться судом, можуть спиратися на суб'єктивну думку однієї зі сторін або на думку судді, який не може вважатися кваліфікованим експертом в галузі лінгвістики тексту. Саме тому для всебічного вивчення конфліктогенів експерт проводить *лінгвістичну експертизу, метою* якої є перевірка *істинності / хибності, можливості / неможливості* висловлювань про предмет дослідження.

Для того щоб досягти описаної вище мети, лінгвіст змушений вирішувати конкретні дослідницькі завдання, які так чи інакше пов'язані з вирішенням проблеми тотожності. Відповіді на поставлені завдання є встановленими фактами, що мають юридичне значення, дані факти входять в предмет і межі доказу по конкретній справі [1, с.76-88]

Література

1. Бринев К.И. Лингвистическая экспертиза: типы экспертных задач и методические презумпции / К.И. Бринев // Юрислингвистика-9: Истина в языке и праве: Межвузовский сборник научных трудов./ под ред. Н.Д. Голева. – Кемерово; Барнаул: Изд-во Алт. Ун-та, 2008. – С.232-249.

2. Краснянская Т.И. Интерпретация понятия «унижение чести, достоинства, деловой репутации» участника-ми судебного процесса: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Кемерово, 2008. – С. 11.

3. Яцимірська М.Г., Драган М. Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій) / М.Г. Яцимірська, М. Драган. – Вісник Львів. УНТУ., - Серія журналістика.2007. – Вип.30, С. 267-276.

*Т.Г. Отрیشко
м. Бердянськ*

ARTISTIC AND STYLISTIC FEATURES OF THE NOVEL “PRIDE AND PREJUDICE” BY JANE AUSTEN

The relevance of this theme is caused by the stylistic significance of Jane Austen's novels nowadays. Artistic and stylistic devices used in the novel “Pride and Prejudice” are the foundation of authoress' style which is still sample for many writers.

The purpose of this study is to research artistic and stylistic features of the novel “Pride and Prejudice”

The degree of theme research: the works of such researchers as K. Moler, L. Mooneyham, N. Page, A. Wright are devoted to the language and stylistic mystery of Jane Austen's world, in addition there are plenty of researchers, who have examined a lot of other aspects of authoress' works.

Research methods: critical analysis of specialized literature and synthesis.

The style of Jane Austen's novel is extremely reserved and laconic, she always “avoided the use of bright descriptions and sophisticated constructions. Descriptions of landscapes and characters are almost absent in the novel” [1]. The authoress focused on internal and hidden aspects, and not on external details.

The most typical for artistic style of the authoress is the usage of such expressive syntactic means as asyndeton, parenthesis and enumeration. The wide usage of asyndeton is due to the desire to do accent on informational facts. The use of parentheses makes protagonist's speech dynamic and natural. Usage of ellipsis indicates the pithiness and

restrains the utterances. The majority of stylistic devices are represented with anaphora, too. During the analysis any grammar contravention of linguistic norms was detected.

The main syntactical devices in the novel are gradation, rhetorical questions, exclamation and inversion.

In order to convey her ideas to reader correctly, to evoke certain feelings and emotions, Jane Austen resorted to different linguostylistic devices. During the research, the following linguostylistic expressive means have been distinguished in the novel "Pride and Prejudice": metaphor, irony and epithet. The irony is the most strongly marked means in writer's language. Analyzing the novel, we could notice that the image of authoress takes a position of certain character and is ironically expressed by personage's speech. The writer often used the irony to speak about Elizabeth's mother (Mrs. Bennet). The novel is abounded with metaphors but they are predominantly simple ones. The authoress avoided poetic epithets, even so, she used them in causes and they had "semantic" nature. She talks about men – handsome, of good manner and women – pretty, beautiful, fine [1].

Jane Austen also used other comic devices: "understatement" – to tell less than you think, "overstatement" – vice versa, to tell more than you think and "bathos" – sudden and abrupt changing of tone or value of sayings.

The characters of heroes, their life experience and way of thinking come to light in dialogues. Dialogues are fully deprived pathos; the basic events of the novel are shown in them. "In contrast to her predecessors, Jane Austen was inspired by the objective description of life" [2].

The authoress often used devices of linguistic characteristic, which always included individual features of personage's speech: tone of speech, vocabulary, style of speech, it helped to create bright characters of the novel heroes.

In the novel Jane Austen used the special type of devices with the help of which she characterized people of certain social state, the constitution of mind and psychology. In the addition, there is no division of characters into good or bad, each character of this novel has advantages and disadvantages, characters of heroes largely depend on social environment in which they grow up.

For the description of characters of second-rate heroes Jane Austen used the method of accentuation on the dominant features of a character, but this method was used only to comical (satirical) personages: Mrs. Bennet, younger sisters Bennet, Mr. Collins and lady de Bourgh. Each of them represents certain character trait: Mr. Collins – subservience, lady de Bourgh – arrogance, Mary – pedantry, Lydia – frivolity. The second-rate heroes are static in contrast to main ones, they are not changed internally in the novel. Protagonists of the novel – Mr. Darcy and Elizabeth Bennet – are able to overcome the defects and weaknesses, so it is not wonder that the authoress achieved her success in psychological revealing of these heroes.

Descriptions of nature are very restrained, simple and clear, they saturated not with epithets, metaphors or other expressive language means. Jane Austen did not exaggerate value of nature. The descriptions are used only because they are important for characterization of Elizabeth's psychological state. Trips and roads also have large symbolic value in the novel, they represent internal changes of heroes. During Elizabeth's visit to Collinses, Mr. Darcy confessed her love for the first time. During Elizabeth's journey with her aunt her fate decides: "Elizabeth's opinion to Mr. Darcy begins to change, she begins to understand that she could fall in love with him" [2].

Thus, the novel "Pride and Prejudice" is the example of Jane Austen's literary style. Artistic and stylistic devices, which were used in the novel, made it bright and original, and distinguished it among other novels of English realism. Stylistic mastery of authoress created a reliable picture of characters and everyday life of a provincial English town of the end of the XVIII-th century.

References

1. Демурова Н.И. Джейн Остин и ее роман «Гордость и предубеждение» //Джейн Остин. «Гордость и предубеждение» [Электронный источник] – Режим доступа : URI: <http://www.apropospage.ru/osten/ost2.html>
2. Пучило. В.В. Стилистические приемы характеристики персонажей в романе Джейн Остен «Гордость и предубеждение» – Минск : БГУ., 2015 [Электронный источник] – Режим доступа : URI: <http://elib.bsu.by/handle/123456789/110529>

*А.В. Очкур
г. Мариуполь*

СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ РЕКЛАМНЫХ СЛОГАНОВ

Актуальность исследования обусловлена чрезвычайной значимостью рекламы в современном обществе, т.к. она влияет даже на формирование образа жизни и мировоззрения. Ее роль огромна, но лингвистическая специфика его составляющих (например, слогана) не всегда до конца изучена.

Реклама — это отдельный функциональный стиль с присущей ему разветвленной системой жанров (рекламное объявление, рекламный лозунг, рекламный слоган, рекламная статья и мн. др.). В рекламе можно обнаружить приметы различных стилевых влияний, но она представляет собой несомненное функционально-стилевое единство [1, с.25].

Рекламный текст раскрывает основное содержание рекламного послания. Его задача — привлечь внимание потенциального покупателя, разъяснением заинтересовать и заключением убедить купить предлагаемый товар. Основные структурные элементы рекламных текстов — заголовок, основной текст и девиз [3, с.134]; также используются подзаголовок, вставки и рамки, печати, логотипы и автографы (подписи).

Наиболее частотными фоностилистическими средствами в рекламных слоганах являются ритм и рифма, которые основаны на регулярности различного вида повторов [2, с.155].

Явление аллитерации достаточно характерно для рекламных слоганов. Аллитерация используется в качестве приема создания определенного эмоционального тона, соответствующего содержанию высказывания, а также является действенным выразительным средством. Некоторые примеры использования: Always low prices. Always. = Wal-Mart; Guinness is good for you = Guinness; M&M's = Melts in your mouth, not in your hands; Philips = Sense and Simplicity; Spirit of Service. = Qwest.

Использование рифмы при оформлении англоязычного слогана — яркое выразительное средство для стимулирования запоминания текста. При оформлении рекламного слогана к достаточно активному способу можно отнести игру слов, построенную на полной, либо частичной фонетической схожести слов (омонимии — паронимии): «Go Ahead with AHEAD» — в данном слогане лексема 'ahead' (вперед/впереди) и аббревиатура 'AHEAD' ('Asian Health, Environmental & Allied Databases' — журнал 'Science') являются омонимами, поскольку имеют сходное произношение и написание. Подобное построение рекламного слогана направлено на произвольное запоминание самого высказывания и названия рекламируемого товара.

В рамках рекламных слоганов существует две разнонаправленные тенденции: с одной стороны, желание рекламодателя восхвалить свой товар с помощью высокой лексики (примеры группы А) и, с другой, стать ближе покупателю за счет использования разговорной лексики (примеры группы В): (a) High Performance, Delivered = Accenture; Inspiration Comes Standard. = Chrysler. (b) If you don't get it, you don't get it. = The Washington Post; It's not TV, it's HBO. — HBO; KFC = Finger-lickin' good!; Nick is for kids. = Nickelodeon TV channel.

Эмоционально-экспрессивная лексика является неотъемлемым элементом рекламной речи, который в значительной мере и формирует ее стилистическое своеобразие: Between love and madness lies Obsession. = Calvin Klein; Break through. = Cadillac; FedEx = When it absolutely, positively has to be there overnight; The fun develops instantly. = Polaroid.

Задача рекламы — обращать на себя внимание, удивлять потребителя, иногда даже шокировать его. На языковом уровне эта цель достигается за счет активного использования индивидуально-стилистических неологизмов [5, с.39]: Get N or get out. = Nintendo 64; McDonald's 2001 = Things that make you go 'mmm'.

В англоязычных рекламных слоганах достаточно часто встречается метафора. В рекламе метафора чаще всего призвана дать предмету или явлению более привлекательный вид: Born to perform. = Jaguar; Connecting people. = Nokia; Heineken = Refreshes the parts other beers cannot reach. Яркая развернутая метафора может использоваться для того, чтобы удивить потребителя, привлечь его внимание: Kodak = A Virtual World of Live Pictures; Skittles = Taste the rainbow; The king of good times. = United Breweries; United Airlines = Fly the friendly skies.

Любой рекламный текст направлен на то, чтобы предложить реципиенту определенный предмет потребления [4, с.67]. Данная целевая установка во многом определяет частеречный состав языка рекламы:

- призыв к совершению покупки обуславливает использование глаголов: Eye it — try it — buy it! — Chevrolet; Break through. = Cadillac;
- персональная адресованность местоимений: General Electric = We bring good things to life; Have it your way. = Burger King;
- качества и свойства рекламируемых товаров описываются с помощью многочисленных прилагательных или причастий: Fair and balanced. = FOX News; BellSouth = Listening, Answering; Ericsson = Taking You Forward; KFC = Finger-lickin' good!

В рекламе применяется широкий арсенал экспрессивных средств на всех уровнях языка, способствующих выполнению главных функций рекламного сообщения — привлечения внимания и убеждения потенциального адресата. «Слоган — важнейший элемент рекламного обращения, кратко и емко отражающий неповторимость торгового предложения. При верном использовании слоган формирует ту необходимую ассоциативную связь идей, Для достижения нужного эффекта создатели роликов пользуются различными языковыми средствами и приемами.

Литература

1. Балабанова И. Я. Семантика и прагматика рекламного дискурса на материале французского и русского языков: дис. ... канд. филол. наук: 20.02.04 / И.Я. Балабанова. - Казань, 2004.- 167 с.
2. Жуковська В. В. Основи теорії та практики стилістики англійської мови: навчальний посібник / В.В. Жуковська; ЖДУ ім. І. Франка. - Житомир, 2010. - 240 с.
3. Ксензенко О. А. Язык рекламы / О.А.Ксензенко. - М., 2005. — 206 с.

4. Морилова Е. С. Ритмические особенности рекламных сообщений (на материале современных англоязычных журналов): дис. ... канд. филол. наук / Е.С. Морилова. - СПб., 2005. – 99 с.

5. Тулупов В. В. Теория и практика рекламы / В.В. Тулупов. - СПб., 2006.- 115 с.

*Є. О. Панчищенко
м. Маріуполь*

ФРАНЦУЗЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У ТВОРАХ АНГЛІЙСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ХІХ – ХХ ст.

Будучи невід'ємною частиною системи англійської мови, лексика розвивається і збагачується, разом з цією системою, перебуваючи в дуже складних і багатосторонніх відносинах.

Якщо розглядати словниковий склад англійської мови, то всі вхідні в нього слова слід вважати англійськими, за винятком таких слів, які своєю формою видають своє іноземне походження. Наприклад: *radishah* – падишах (з персидського); *khaliff* – каліф (з арабської) та ін [3].

Але таких слів в англійській мові порівняно мало. Насправді споконвіку англійськими є слова, відомі з давньоанглійського періоду. Вони складають менше половини англійської лексики. Інша частина словникової мови – слова іншомовного походження, що прийшли з латинської, грецької, французької, скандинавських та інших мов [1, с. 33-34].

В кінці ХІХ – початку ХХ століття в силу певних історичних причин відбулося посилення впливу Англії на суспільно-політичне та культурне життя країн Європи в цілому, і Франції зокрема. У цей період спостерігається різкий спад проникнення французьких запозичень в порівнянні з попередніми періодами розвитку системи англійської мови, так як світанок англійської нації супроводжувався формуванням національної англійської мови. Саме тому французькі запозичення, що функціонують в англійській мові в даний період, становлять інтерес для вивчення [2, с. 15].

Проблемою вивчення французьких запозичень займалися В. Д. Аракін, Б. А. Ильш, А. И. Смирницький та ін. автори.

При виявленні французьких запозичень було використано наступні критерії, що дозволяють визначити французьке походження того чи іншого слова:

1) Перший критерій – наявність слів, повністю зберегли французьку орфографію або вимову: *pincktte, samaraderier, monsenieur, demagogue, ennui,*

avenue, costume, potage, corbleau, spirituel, poulet, gourmand, repertoire, etc.

2) Другий критерій визначається наявністю слів, що мають суфікси *-ment, -able, -tion, -sion*: *disappointment, miserable, situation, appartement, etc.*

3) Третій критерій визначається наявністю в досліджуваному мовному матеріалі слів з буквосполученнями *-ai-, -ion, -lie*: *affaire, aides-de-camp, billet-doux, etc.*

4) Четвертий критерій – наявність слів з буквосполученням *-ch-*: *chaussure, chausse, chambre, etc.*

Досліджуючи твори «*Vanity Fair*»; «*Catherine*»; «*The Story of Samuel and a Famous Brilliant Hogarty*»; «*In The Noble Family*» В. Теккерея, були виділені наступні запозичення:

- в області суспільно-політичного життя: *partie* – партія, *monde* – суспільство, *samaraderier* – духівництво, *garçon* – офіціант, *aides-de-camp* – ад'ютант;

- в області домашнього господарства: ménage – домашнє господарство, tableau – картина, appartement – квартира, salon – вітальня, chambre – спальня;

- до теми «Мода» відносяться такі запозичення: décolleté – декольтований, costume de cour – костюм, coquette – кокетка, chaussure – взуття;

- до теми «Їжа» відносяться наступні: gourmand – гурман, potage – суп-пюре, pâté-de fois gras – страсбурзький пиріг, tartine – тартинка, mousseline – чарка;

- до сфери людських відносин відносяться: tête-à-tête – розмова наодинці, billet-doux – любовний лист, tendre – ніжні почуття, protégé – протеже, poulet – любовний лист, mésalliance – нерівний шлюб, rendez-vous – побачення, désappointement – розчарування.

Дослідивши мовний матеріал в творах В. Теккерея, можна зробити деякі висновки:

1. найбільша кількість запозичень з французької мови належать до сфери побуту, моди і людських відносин;

2. запозичуються в основному не ті слова, які описують різні явища, речі або відносини, а назви самих явищ, речей і т. д.

О. Хакслі і Р. Олдінгтон – представники ХХ століття. Їх твори представляють інтерес, тому що в них вони використовують французьку лексику (А. Nuxley «Point Counter Point», R. Oldington «Death of a Hero»).

У вищезазначених творах були виявлені французькі запозичення, наприклад, до характеристики людських почуттів відносяться: tension – напруга, solitude – усамітнення, rapport – захоплення, élan – порив.

Знайдено також трохи слів, що відносяться до суспільно-політичного життя: noblesse – дворянство, goturier – простолюдин, movement – рух [2, с. 27-28].

Піддавшись різним морфологічним, фонетичним і лексичним змінам, багато запозичень втратили свій французький вигляд і не сприймаються більш як іноземні слова.

Найбільший вплив на англійську мову французька мова надала в середньоанглійський період. Спроби продовжити накопичення запозичень в ХХ столітті особливого успіху не принесли, так як потреба в подібних запозиченнях відпала - мова стала самодостатньою [3].

Література

1. Арнольд І.В. Основи наукових досліджень в лінгвістиці: Учебное пособие.- М.:1991.-140 с.

2. Богословский В.Н., Дмитриев А.С., Соловьева Н.А. История зарубежной литературы XIX века: Учебник для филолог. спец. вузов. -М.: 1991.-637 с.

3. Хауген Э. Процесс заимствования. Новое в лингвистике. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.classes.ru/grammar/153.new-in-linguistics6/source/worddocuments/_30.htm

*В.В. Попівця
м. Бердянськ*

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ КОМП'ЮТЕРНОГО СЛЕНГУ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Актуальність даної теми обумовлена стрімким розвитком комп'ютерних технологій та зростанням популярності Інтернету. Нові терміни із закритого лексикону програмістів і розробників комп'ютерної техніки почали переходити в розряд загальноживаних, тому що кількість людей, що мають відношення до комп'ютерів, постійно збільшується. Це в свою чергу зумовлює появу специфічного лінгвокультурного феномену – комп'ютерного сленгу, який потребує ретельного

дослідження. Сленг є одним із джерел поповнення лексики англійської літературної мови й одним із елементів англійської культури. Мовні процеси, що розгортаються в слензі, роблять його природною експериментальною лабораторією для спостереження над мовними змінами в соціальному контексті.

Аналіз наукової літератури показав, що дослідження нестандартної лексики привертало значну увагу багатьох лінгвістів (І. Гальперін, В. Заботкіна, Е. Земська, Н. Кожина, Е. Партрідж, Р. Спірс, В. Шаховський).

Мета – дослідити і проаналізувати шляхи формування та особливості функціонування комп'ютерного сленгу в словниковому складі англійської мови.

Методи дослідження: критичний аналіз спеціальної літератури; аналіз практичного матеріалу (повідомлень із соціальних мереж Facebook, Twitter), синтез.

У наш час існує досить велика кількість визначень сленгу, що нерідко суперечать одне одному. І. Гальперін пропонує розуміти під сленгом той пласт лексики і фразеології, який проявляється в сфері живої розмовної мови в якості розмовних неологізмів, які легко переходять у шар загальноприйнятої розмовної літературної лексики [3, с. 21].

Отже, комп'ютерний сленг – це різновид спеціального сленгу, що використовується як професійною групою ІТ-фахівців, так і іншими користувачами комп'ютерів.

Існує чотири види сленгових виразів: I – емоційні слова і вирази, II – слова з емоційним компонентом значення, III – слова і вирази з емоційним значенням, IV – слова з об'ємним смисловим навантаженням [3]. Комп'ютерний сленг слід виділяти як окрему групу, оскільки він синтезує в собі ознаки всіх вище зазначених груп. По-перше, ці слова служать для спілкування людей однієї професії – програмістів, або просто людей, що використовують комп'ютер для певних цілей. По-друге, комп'ютерний сленг відрізняється «зацикленістю» на реальності світу комп'ютерів. Розглянуті сленгові вирази стосуються тільки цієї сфери, таким чином, відокремлюючи її від будь-яких інших, і найчастіше є незрозумілими для пересічних людей [1]. І, по-третє, доволі часто в числі цієї лексики трапляються й досить вульгарні слова. Таким чином, ці три спостереження не дозволяють зарахувати комп'ютерний сленг ні до однієї окремо взятої групи нелітературних слів і змушують розглядати його як явище, якому притаманні риси кожної з них.

В результаті дослідження було встановлено, що більшість сленгоїдів є наслідком перенесення слів з інших стилістичних шарів. Найчастіше перехід слів з одного стилістичного шару в інший відбувається послідовно у напрямку від термінів до сленгоїдів. Терміни набувають стилістичне забарвлення професіоналізмів, потім жаргонізмів, і, нарешті, проникають у сленг. Таким чином, основним джерелом поповнення лексики комп'ютерного сленгу служить комп'ютерний жаргон, який в свою чергу часто запозичує мовні одиниці з професійної лексики і термінів. Прямі переходи «термін-сленгоїд» і «професіоналізм-сленгоїд» зустрічаються значно рідше. Також дуже часто мовні одиниці з'являються в сленгу завдяки метафоризації і метонімізації.

В рамках даної роботи була зроблена спроба розширити класичну класифікацію словникових одиниць англійської комп'ютерного сленгу. Отже, за способом утворення можна виділити дві основні групи: скорочення та складні слова. До скорочень в свою чергу належать аббревіатури та акроніми (НТН: Hope This Helps, SFW: Safe for Work, ІLY: I Love You, ТМІ: Too Much Information, ІМНО: In My Humble Opinion). Умови спілкування в Інтернеті спонукають носіїв до якомога більшої швидкості прийому і передачі інформації, тому йому значною мірою властива тенденція до спрощення, мінімізації та стандартизації мовних засобів.

Словоскладання широко використовується для створення нових лексичних одиниць, внаслідок чого була виявлена велика група складних слів, що належать до комп'ютерного сленгу (online, offline, webcam, website, webpage, download, downshift, update, upgrade, net book, note book).

Окрему групу становить замісниківка (leet або 1337) – заміна латинських літер схожими цифрами та символами, пародіювання помилок, характерних для швидкого набору тексту, імітація жаргону хакерів і геймерів (n00b, n00b13 – new, new comer, phear, ph34r, ph33r – fear).

Функціональні особливості використання сленгу можна звести до чотирьох основних напрямків:

Оціночна функція. Вживання сленгової лексики має на меті висловити ставлення мовця до предметів і явищ дійсності, а також (найчастіше) до оточуючих його людей. Ця оцінка може варіюватися від дружньо-іронічної до презирливо-принизливої [2].

Маніпулятивна функція. Вона проявляється в таких спонукальних реченнях, що мають значення волевиявлення, адресованого співрозмовнику, і вживаються з метою чинити на нього вплив, спонукати до якихось дій. Однак більшість з них не припускають негайного виконання адресатом волі мовця, а скоріше демонструють роздратування мовця співрозмовником і, як правило, бажання припинити спілкування з ним [2].

Творча функція. Вона проявляється в тих випадках, коли у людей виникає потреба висловити те, що не має відповідного еквіваленту в літературній мові. Слова і вирази, створені в результаті такої необхідності, і є своєрідним «творінням» сленгу [2].

Комунікативна функція. Сленг – це мова внутрішньогрупового спілкування [2].

Таким чином, основними мотивами вживання комп'ютерного сленгу непрофесійними групами є бажання самоствердитися, приваблива легкість і невимушеність сленгоїдов, і, нарешті, відсутність в літературній мові слів, необхідних для позначення комп'ютерних реалій.

Слід зазначити, що тема дослідження потребує подальшого вивчення, зважаючи на постійний розвиток даного пласту мови і його маловивченість.

Література

1. Беликова, И.А. Особенности образования терминов-неологизмов в подъязыке компьютерной техники: автореферат диссертации на соискание ученой степени к.ф.н. – Омск, 2004 – 147 с.
2. Ерофеева Т.И. Понятие «социолект» в истории лингвистики XX века. Материалы конференции «Изменяющийся языковой мир». – Пермь, 2002. – [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.philology.ru/linguistics2/erofeeva-02.htm>
3. Ярцева В.Н. БЭС Большой энциклопедический словарь. Языкознание. – М. : Российская энциклопедия, 1988. – 687 с.

*Я.В. Рижкова
м. Запоріжжя*

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ ПРОМИСЛОВОЇ ЕКОЛОГІЇ

Галузь промислової екології є однією із найактуальніших на сьогодні. Чіткість наукового викладу англomовних текстів цієї галузі відображає об'єктивність її наукових істин і суджень. Автори англomовних статей досліджуваної галузі використовують усі можливі засоби, щоб інформативно та емоційно вплинути на

реципієнтів і, таким чином, досягти поставленої ними комунікативної мети. Основним із цих засобів є англійська термінологія галузі. Враховуючи актуальність використання англійських термінів галузі промислової екології досліджуємо їх як основний лексичний інструмент реалізації комунікативно-прагматичних настанов текстів цієї галузі [2, с. 25]. Зазначаємо, що у сучасному суспільстві різко зростає важливість вивчення англійських термінів галузі промислової екології, які виражають ступінь шкоди, завданий довкіллю різними галузями виробництва; називають інженерно-технічні засоби захисту навколишнього середовища; ідентифікують основи створення замкнених і безвідхідних технологічних циклів і виробництв із мінімізацією або й повним виключенням негативного впливу на довкілля та інше.

З огляду на сучасне широке розуміння міждисциплінарності наукового терміна “промислова екологія”, зараз найдоцільніше використовувати визначення, яке надав відомий американський еколог Ю. Одум: “Екологія – міждисциплінарна галузь знання про облаштування і функціонування багаторівневих систем у природі і суспільстві”. В англійській мові знаходимо приклад, що ілюструє цю рису: “*A new buzzword among analysts is ‘eco-tech,’ or ecological technology, a line of business that they expect to draw sharply higher investment in the next few years*”. Міждисциплінарність англійських термінів галузі промислової екології поділяємо на три зони:

- природно-орієнтована (*biosphere, biodiversity, ecosystem, environmental activities, biocorrosion, biodestruction*);
- техно-орієнтована (*technosphere, manufacture, atomenergetic, techaccident, waste*);
- соціально-орієнтована (*anthrosphere, sustainable development, ecological safety, environmental safety creation, ecological effect*).

Проаналізувавши співвідношення міждисциплінарних зв’язків і структурно-семантичні особливості термінів [3, с. 55], ми дійшли висновку, що в галузі промислової екології переважають саме складні англійські терміни техно-орієнтованої зони. Наявні також різноманітні групи термінів:

- екологічні терміни (*human pressure, heavy metals, water recycling, aquatic resources, ecological safety, environmental safety criterion, environmental monitoring*);
- екологічні реалії (*Yellow Stone National Park, Good Friday Earthquake, Alaska oil spill, Law of Biodiversity Decay, Law of Demographic Impact, Earth's Mantle*);
- екологічні символи, що з огляду на національно-культурну зумовленість можуть бути етноспецифічними (*‘Tailings’, Earth's Mantle*) й універсальними (*nuclear winter, global warming, Mother Earth*);
- екологічні терміни-концепти (*nature protection, noise pollution, nuclear radiation, biotic factors*).

Англійські терміни галузі промислової екології ми розглядаємо як багатокомпонентні утворення, що містять фактуальний, ціннісний і образний (метафоричний) компоненти [1, с. 77]. Ціннісний компонент термінів промислової екології може бути позитивним (*environmental safety, resource preservation, rehabilitation, ecobalance, ecocodevelopment*) і негативним (*depletion, pollution, radiation, environmental war, environmental disaster*), що й визначає їх місце на шкалі екологічних цінностей та екологічних небезпек.

Культурна зумовленість ціннісного компонента досліджуваних термінів передбачає специфіку їх перекладу. З одного боку, процес пошуку адекватних перекладацьких відповідників ускладнюється, але з іншого – діапазон можливостей при відборі певного відповідника в кожному конкретному випадку розширюється [4, с. 14].

Як висновок слід зазначити, що поняття «міждисциплінарність» відображає багатовимірність англійських термінів промислової екології, складність змістових і функціональних її виявів.

Література

1. Борисова Л. І. Основні проблеми науково-технічного перекладу / Л. І. Борисова. – М. : МГУ, 2003. – 208 с.
2. Головин Б. Н. Лингвистические основы учения о терминах / Б. Н. Головин, Р. Ю. Кобрин. – М. : Высш. шк., 1987. – 104 с.
3. Єнікеєва С. М. Особливості перекладу термінів українською мовою / С. М. Єнікеєва. – Вісник СумДУ, 2001. – №5 (26) – С. 54–59.
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К., 2006. – 716 с.

*Я. Д. Сайдукова
м. Маріуполь*

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «THE MAN OF PROPERTY» ДЖ. ГОЛСУОРСІ

Англомовна література ХХ століття отримала своє визнання завдяки багатьом відомим авторам, в число яких виходить Джон Голсуорсі.

Джон Голсуорсі – англійський прозаїк і драматург, автор знаменитого циклу «Сага про Форсайтів», лауреат Нобелівської премії з літератури (1932). У його творчості поєднуються імпресіонізм і реалізм, моральна проповідь і гуманізм. Він глибоко відчував красу життя і одночасно був літописцем суспільства, стурбованим соціальною несправедливістю [1].

У 1906 році Голсуорсі випускає перший роман циклу «Власник» («The Man of Property»), в критичному ставленні найсильніший свій роман. І, додає до нього спочатку інтерлюдії «Останнє літо Форсайта» («Indian Summer of a Forsyte»), потім «У зашморгу» («In Chancery») і «Здається в наймання» («To Let»), тим самим, створюючи свою велику трилогію «Сага про Форсайтів» («The Forsyte Saga»). За нею пішла друга трилогія «Сучасна комедія» («A Modern Comedy»), до якої увійшли «Біла мавпа» («The White Monkey»), «Срібна ложка» («The Silver Spoon») і «Лебедина пісня» («Swan Song») [1].

Голсуорсі розглядав роман як соціальний диспут. Це історія трьох поколінь типової багатой сім'ї, епопея англійського життя кінця ХІХ – початку ХХ ст. Незважаючи на симпатію до своїх героїв, автор показує їх замкнутість, снобізм, жадібність і часом сумнівні моральні принципи. Голсуорсі вважається одним із перших письменників Едвардіанської епохи, який поставив під сумнів ідеали суспільства, що возносилися в більш ранній літературі Вікторіанської епохи. Хоча Голсуорсі і показав зміни сім'ї середнього класу в Англії, сам він говорив про те, що англійське суспільство мало змінилося. Голсуорсі позиціонував себе, як реаліст і протиставляв правдивість зображення так званого «чистого мистецтва», вважаючи його брехливим. Головною темою його творчості є світ власників та власності, яка перетворює людей на своїх рабів. Цей світ протиставляється світу краси і свободи [3].

На тлі більшості тих романів, які виходили в Англії на початку ХХ століття, «The Man of Property» виділився гостротою поставленої в ньому проблеми. Є всі підстави вважати, що роман «The Man of Property» – вище творче досягнення Голсуорсі. До такого висновку прийшов і сам письменник, який в кінці свого творчого шляху

зауважив, що він пише романи з більшим задоволенням, ніж п'єси, і що «The Man of Property» – його найулюбленіший твір. Багато що в цьому творі допомагає зрозуміти особливості творчості Голсуорсі. У романі ми вперше в англійській літературі знаходимо такий глибокий, послідовний аналіз власницької психології, що виявляється у всьому, починаючи від погляду Форсайтів на колонії Британської імперії і закінчуючи їх ставленням до свого меню.

«The Man of Property» просякнутий пафосом критики світу власників. У ньому переважає сатиричний початок. Роман відрізняється своєю неповторністю літературної мови, відмінною рисою якого є яскраві та оригінальні тропи і фігури мови; своєю тональністю і загальною атмосферою [3].

Історія створення «The Man of Property» і його канва пов'язана з історією роману Голсуорсі з Адою Купер, дружиною його кузена. Перший шлюб Ади виявився невдалим; через два роки вона стала коханкою письменника, а через десять років його дружиною. Обраниця благотворно впливала на творчість Голсуорсі. Автор визначив «набіги Краси і посягання Свободи на світ власників» як головний конфлікт [1].

Твір, який базується на англійській, французькій і російській літературних традиціях, створений в руслі критичного реалізму Ч. Діккенса, Г. Флобера, І.С. Тургенєва, Л.Н. Толстого.

Реалістична майстерність Голсуорсі проявилася в його чудовому вмінні створювати яскраві характери, розкриваючи своєрідність кожного з них в тісному зв'язку з навколишнім середовищем. З великою ретельністю автор описує в романі світ речей, серед яких живуть його герої. Все, що їх оточує – міцно, зручно, солідно. Будинки, коні і карети, костюми і прикраси – все це описано в найдрібніших подробицях. Відтворюючи портрети своїх героїв, Голсуорсі через зовнішні риси розкриває сутність їхніх характерів [3].

Тенденцією літератури ХХ століття виступає відмова від поділу на позитивних і негативних. Немає абсолютно хороших або абсолютно поганих людей, є тільки їх дії, які мають об'єктивно позитивний або об'єктивно негативний зміст. З цієї точки зору дії Форсайтів в творі мають об'єктивно негативний сенс, не тільки для інших людей, але й для них самих – вони сильні, але вони ж й трагічні. Голсуорсі висвітлює всю сукупність людських властивостей, характеру, показує, як це все виростає з соціального буття. У цьому сенсі його романи – суттєвий крок у розвитку реалізму, так як картина, представлена в його творах, представлена не стільки для того, щоб зафіксувати, проаналізувати ситуацію в англійському суспільстві, скільки для того, щоб на це суспільство впливати [2].

Особливістю художнього тексту є його образна структура. Автор знаходить найбільш виразні засоби для розкриття основних тем та ідей твору: епітети («large soft kiss», «a sky of clear steel blue», «alive with stars», «frosty greeting», «shabby furs», «pinched faces») [5]; порівняння; інверсії («at ten o'clock Soames left, in reply to questions he had said...») [5]; синтаксичний паралелізм («he noticed... neither their frosty greeting, nor the crackle of the curled-up plane leaves, nor the night women..., nor the pinched faces of vagabonds at street corners») [5]; метафори («a flush of warmth in his cheek», «wind, which whistled desolately round the corners of the streets», «the tears rushed up in his eyes and dropped upon them», «he betrayed the Forsyte in him», «was lifted into the pure ether of the selfless and unpractical») [5]; персоніфікації («A ray of sunlight struck through and lodged on his boot») [5] та ін. Голсуорсі використовує прийом частого повторення, багаторазової згадки одних й тих найбільш характерних рис зовнішності героя, досягаючи цим особливо чіткого зорового образу [3]. Їх призначення – сприяти більш гострому читацькому сприйняттю суті форсайтського світорозуміння. Про те, що дієслова «to have», «to own» вживаються не тільки по відношенню до грошей і речей,

говорить формула про незліченних Форсайтів, що ведуть справи, «що стосуються того чи іншого виду власності (починаючи з дружин і закінчуючи правом користуватися водними джерелами)». Чудові сатиричні метафори виражають сутність форсайтизму. При всьому їх лаконізмі вони вбирають в себе широкий сенс.

Важливу роль в розкритті форсайтизму грають мовні характеристики Форсайтів. Їх розмови, що обертаються навколо курсу акцій, дивідендів, вартості будинків і речей, супроводжуються незмінними вигуками. Дуже дієва в романі невластна пряма мова, коли уривки розмови вплітаються в авторську розповідь [3].

Видатне досягнення Голсуорсі – портрети Форсайтів. Малюючи їх небагатьма, але виразними рисами, він зумів показати нерозривний зв'язок індивідуального і типового. У кожному з Форсайтів поряд з родовими рисами видно, якщо вживати вираз Голсуорсі, «неповторне «я». [3].

Основна думка Голсуорсі – філософія власництва суперечить всьому істинно людському – стає особливо ясною, коли він малює світ природи. Рух і яскравість фарб відрізняють її від застиглого існування Форсайтів. Але автор знімає і тишу сутінків, і важку нерухомість непогожого дня, вловлюючи всі відтінки – «настрої» пейзажу, часто малюючи їх в органічному зв'язку з душевним станом героїв [3].

Індивідуально-авторські виразні образи створюються тоді, коли виникає необхідність передати свої почуття, емоції в іншій формі. Образи у Голсуорсі можуть створюватися завдяки поєднанню конкретного й абстрактного. При цьому відбувається розширення меж сполучуваності слова в переносному значенні. За допомогою функції образної характеристики передається поведінка, емоційний стан героїв роману, розкриваються істотні сторони їхнього характеру, дається зображення однієї сім'ї, як суспільства в мініатюрі. Емоційна оцінка є не тільки засобом передачі ставлення автора до подій або персонажам, а й підпорядковує читача певної авторської концепції [4].

Також, у творі домінує іронія на лексико-семантичному рівні, яка створює організацію засобів мови як структуру авторської оповіді. Вона передається за допомогою широкого діапазону стилістичних прийомів (каламбуру, метафори, уособлення, образного порівняння, оксюморона, гіперболи, зевгми, алюзії). Іронічне маркірування даних прийомів здатне передавати різні відтінки модальності, виявляючи ставлення автора висловлювання до дійсності, сприяти створенню другого плану, що контрастує з першим; контраст між предметно-логічним і контекстуальним значенням і наявність емоційно-оцінного компонента [4].

Можемо прийти до висновку, що з виходом «The Man of Property» Голсуорсі міцно зайняв одне з перших місць в англійській літературі ХХ століття. Твір відрізняється різноманіттям мовних одиниць, які використовуються на лексичному і синтаксичному, стилістичному та інших рівнях. Автор використовує різні мовні прийоми для того, щоб передати свої почуття, почуття й емоції героїв іншим шляхом, більш експресивно, розширюючи закладений спочатку сенс. «The Man of Property» вважається істотним кроком у розвитку англійського реалізму, глибоким описом і розкриттям поняття «буржуазія» й «аристократизм», і одним з найсерйозніших творів Голсуорсі, як із смислової значущості, так і з мовної (лінгвостилістичної).

Література

1. Джон Голсуорсі [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Голсуорси,_Джон
2. Джон Голсуорсі [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://studopedia.ru/1_8910_dzhon-golsuorsi.html
3. Жантієва Д. Джон Голсуорсі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.philology.ru/literature3/zhantieva-62.htm>

4. Засоби репрезентації іронії в художньому тексті [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cheloveknauka.com/sredstva-reprezentatsii-ironii-v-hudozhestvennom-tekste>
5. Коротка колекція англтекстів. Джон Голсуорсі. The Man of Property [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sokolwlad.narod.ru/english/texts/saga01/saga01.html>

A.O. Sapozhnik
Mariupol

DAS ZOONYM „SCHWEIN“ IN DER DEUTSCHEN PHRASEOLOGIE

Die Aktualität dieses Beitrags ist es, dass in einer großen Mehrheit die idiomatischen und phraseologischen Ausdrücke mit der Hilfe die Menschen geschaffen haben. Deshalb adhären diese Ausdrücke mit die Interessen und alltäglichen Sorgen der einfachen Menschen. Unsere Vorfahren glaubten, dass zwischen Menschen und Tieren die Verwandtschaft besteht. Jeder Volkstamm wählte sich eine solche «Verwandte» und machte ihn als einem Symbol des Geschlechtes oder Volkstammes. Es diente als ein Totem. Danach kann das Tier nicht getötet oder gefressen werden [2].

Das Ziel dieses Artikels ist Forschung des Zoonyms „Schwein“ als Komponenten der Phraseologismen.

Es ist zu bemerken, dass die Namen von Tieren (die Zoonymen) der ältesten Schichten des Wortschatzes in allen Sprachen der Welt sind. In dem Bemühen beschreiben ihr Verhalten, die Gefühle, die Beschaffenheit und das Aussehen, die Menschen benutzen einem Vergleich mit der Tatsache, dass der Menschen in der Nähe und am ähnlichsten war. Es war die Tierwelt. Deswegen finden wir in den Sprachen der verschiedenen Völker eine große Anzahl von den Vergleichen, Sprichwörtern und Redensarten wie in seiner Zusammensetzung der Zoonymen umfassen. Und Deutschland ist keine Ausnahme [2].

Unter allen Tieren unterscheiden die Deutschen das Schwein. In Deutschland sind die Denkmäler dem Schwein gesetzt, es ist das Symbol der führenden Banken des Landes. Am Neujahrstag geben die Schweinefiguren für Glück und Wohlstand, oft hergestellt süße Figuren das Schwein aus Schokolade oder Marzipan. Die Kinder geben auf seiner Geburtstagsparty die Sparsbüchsen in der Form von Schweinen. Nach der Erforschung von den Linguisten spricht jeder Deutsche das Wort "Schwein" 4-mal pro Tag und in verschiedenen Situationen. Das Schwein kann als ein Schimpfwort ist oder es kann etwas sehr gutes bedeuten. Deshalb ist es notwendig einige populäre Phrasen mit «Ihrer Teilnahme» wissen und verstehen [1].

Der erste Ausdruck ist „*Das ist eine Schweinerei!*“. Dieser Ausdruck wird verwendet, wenn Sie ihre Unzufriedenheit und Empörung bringen wollen. Wenn Sie die Phrase "Schwein gehabt" gehört haben, bedeutet es dass er oder sie etwas viel Glückliche jetzt sind. Es ist ein sehr alter Ausdruck und einmal gab es überhaupt keine Redewendung, und wörtlich verwendet. Im Mittelalter, in den Wettkämpfen an den Feiertagen hat das Ferkel als ein Preis von Verlierer gegeben und natürlich war er sehr zufrieden. Dann zog ein lebendes Schwein in diese Phrase und jetzt bedeutet sie viel Glück.

Es gibt in der deutschen Sprache der Ausdruck: „*Das Schwein am Schwanze haben*“ ,was auch viel Glück bedeutet oder die Phrase „*Kein Schwein war da!*“ wie im russischen Volk der Hund verwendet hat, und sie sagen: "*ни одной собаки не было*"[1].

Das Wort „*Schweinefraß*“ wird verwendet, wenn Sie eine Bemerkung dem Mann über seiner Tischmanieren machen wollen. Es klingelt auf Russisch wie: "*жрет как свинья*".

„Schweinehund“ ist ein Ausdruck, der die Faulheit bezeichnet. Zum Beispiel: „*Ich konnte meinen inneren Schweinehund nicht überwinden*“ [1].

Das Wort „Schweinebacken“ benutzt man, wie im wahrsten Sinne des Wortes, das heißt das Lieblingsgericht der nördlichen Gegenden von Deutschland, sondern ist ein Wort auch ein Beschimpfung.

„Schweinegeld“ ist kein Geldschwein sondern der Reichtum. «Er verdient ein Schweinegeld» – so sagt man über jemanden, der viel verdient.

Wenn jemand „*im Schweinsgalopp*“ arbeitet – das heißt, machte er diese Arbeit schnell. Der Begriff „*Ich glaube mein Schwein pfeift*“ wird verwendet, wenn man etwas unglaubliches hörte, dass man nicht glauben kann [1].

Weibliches Schwein übersetzt in die deutschen Sprache wie "Sau", und einsetzt oft von den Deutschen. Es verwendet wird, um die Verstärkung zu gewinnen: sowohl negative als auch positive Sinn zu geben. Zum Beispiel „*Sauwetter*“ – bedeutet sehr schlechtes, rohes, böses Wetter. Aber „*Sauglück*“ – das ist etwas riesiges, nur immenses Glück [3].

Das Wort „Suarbeit“ hat nichts mit einem guten Job und bedeutet, dass die Arbeit schrecklich ist. Der Ausdruck „*Unter aller Sau*“ bedeutet unter aller Kritik. Wenn jemand geht zur „*Sau auslassen*“ dann hat er eine fantastische Party geplant, wo er so viel Spaß machen wird, dass nach dem Begriff die Sau auslassen [3].

In Deutschland gibt es die Verwendung des Schweins in allen Bereichen des Lebens, und sogar wenn jemand lausig Handschrift hat, wird man sagen, dass er „*Sauklaue*“ hat.

Die deutsche Sprache hat auch ein paar Wörter mit dem verstärkenden Präfix *sau-*: saugut, saulecker, saugeil, sauteuer, saudumm und so weiter [3].

Also, in der deutschen Sprache, wie in jeder anderen Sprache gibt es die Ausdrücke und die Wörter, die eine Zusammensetzung mit den Namen von Tieren haben, das heißt – die Zoonymen. Solche sprachlichen Einheiten werden oft in der Alltagssprache verwendet, da sie leicht zu merken sind und werden für die Sprachlexikalische Vielfalt verwendet. In der deutschen Kultur ist das Schwein ein das wichtigsten Tier. Das Zoonym dieses Haustiers bereichert der lexikalische Bestand der deutschen Sprache.

Literatur

1. Das Schwein: образ свиньи в немецком языке [Elektronische Ressource] – Zugriffmodus: https://www.deonline.ru/news/das_schwein_obraz_svini_v_nemeckom_jazyke/2016-04-15-590
2. Karimov P. Tierbezeichnungen in der deutschen Phraseologie / P. Karimov – 2010. S. 6–7
3. Semantische Aspekte [Elektronische Ressource] – Zugriffmodus: <http://www.einfachtierisch.de/tierisch/habe-ich-heute-wieder-schwein-gehabt-id31574/>

Д. В. Слєпканьова
м. Маріуполь

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ У НІМЕЦЬКІЙ І ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ

Актуальність дослідження полягає у тому, що фразеологічні одиниці німецької мови недостатньо вивчено у співставленні з ідіоматикою французької мови. Це дослідження може виявити особливість національно-культурного компоненту фразеологізмів.

Фразеологізм – стійке словосполучення, що виконує функцію окремого слова, значення якого не виводиться за рамки значень складових його компонентів.

Можна назвати характерний набір диференціальних ознак фразеологізмів:

а) це готові мовні одиниці, які не створюються в процесі спілкування, а цілком відтворюються;

б) це мовні одиниці, для яких характерна сталість у значенні, складі і структурі (аналогічно окремим словам);

в) це утворення з двох або більше компонентів з властивими їм формами словозміни, які функціонують і поза межами фразеологізму [3].

За класифікацією В. Виноградова фразеологізми поділяють на:

а) фразеологічні зрощення – це семантично неподільні фразеологічні одиниці, значення яких не впливає зі значень їх компонентів;

б) фразеологічні єдності – це семантично неподільні фразеологічні одиниці, цілісне значення яких умотивоване значенням їх компонентів;

в) фразеологічні сполучення – це звороти, в яких самостійне значення кожного слова є чітким, але один із компонентів має зв'язане значення [1].

У лінгвокультурології фразеологічний склад розглядають як засіб втілення культурних концептів, оскільки він є відображенням світогляду народу.

У німецькій та французькій мовах фразеологізми різні за семантикою та структурою. Фразеологізми порівнювальних мов поділяють на дві структурні групи [2]:

1. Фразеологічні одиниці, структурно співвідносні з реченням та предикативним сполученням слів, наприклад:

C'est le monde renversé! «Світ перевернувся!»

Ne faites pas l'andouille! «Досить дуркувати!»

Et plus vite que ça! «Поспіши, жвавіше, ворушись»;

Das Gesicht verrät den Wicht «На злодієві шапка горить»;

Viele Koche verderben den Brei «У семи нянек дитя без глазу»;

2. Фразеологічні одиниці, структурно співвідносні із словосполученням, до яких можна віднести, наприклад, такі фразеологізми:

Faire l'andouille «валяти дурня, дуркувати»;

Vieux comme les rues «старе як світ»;

Scharfe Augen «зіркі очі»;

Ein goldenes Herz haben «у нього золоте серце».

Лінгвісти дотримуються думки про те, що в основі фразеологізму лежать асоціативні трансфери, адже у процесі мовлення відбувається передача інформації не лише об'єктивного, але й суб'єктивно-оцінного характеру.

Фразеологізм не стільки іменує предмет думки, скільки характеризує його в якомусь плані, дає йому оцінку – позитивну чи негативну, причому з певним ступенем інтенсивності [4, с. 31].

Важливим під час дослідження є порівняння образності одиниць, що здійснюється через порівняння компонентів фразеологічних одиниць [2]:

нім. *den Stab über jemanden brechen* «визнати винним кого-небудь»;

фр. *Avoir faire de revenir de Pantoise* «виглядати провінціалом, мати розгублений вигляд».

У дослідженні фразеологічних одиниць французької та німецької мов С. А. Калашник наводить низку прикладів щодо наявності фразеологічних одиниць з національно-культурним компонентом на позначення традиційного побуту у досліджуваних мовах [2]:

фр.: *Chercher une aiguille dans une botte de foin* «шукати голку в копиці сіна»; *Aller comme une bague à un chat* «личити як корові сідло»;

Tomber en carafe «сісти в калюжу»;

нім.: *Das ist nicht mein Bier* «це не моя справа!»;

sich etwas hinter die Löffel schreiben «зарубати собі на носі»;

wie Topf und Deckel «обоє рябоє, один одного вартий»;

Деякі фразеологізми пояснюють своє походження з одного спільного джерела:

нім. *Rubicon überschreiten*, **фр.** *Franchir le Roubicon* «перейти Рубікон»;

нім. *Pyrrhussieg*, **фр.** *La victoire a`la Pyrrhus* «Піррова перемога»;

нім. *Die Pandorabüchse*, **фр.** *La boite de Pandore* «Скринька Пандори»;

Фразеологізми можуть перекладатися калькою:

нім. *die Zeit totschiagen*, **фр.** *tuer le temps* «убити час»;

нім. *wer zuletzt lacht, lacht am besten*, **фр.** *Rira bien qui rira le dernier* «Добре сміється той, хто сміється останнім».

Аналіз фразеологізмів, що містять національно-культурний компонент у французькій та німецькій мовах, свідчить про те, що спільності та розбіжності у порівнянні фразеологізмів досліджуваних мов зумовлені відмінністю та єдністю культур, представлених тією чи іншою мовами.

Література

1. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – М., 1977. – С. 140-161
2. Калашник С. А. Структурно-семантичні особливості фразеологічних одиниць / С. А. Калашник // Актуальні проблеми іноземної філології: Лінгвістика та літературознавство, – Бердянськ : Бердянський державний педагогічний університет, 2008. – С. 227-235.
3. Мойсеєнко Л. Фразеологічні одиниці як об'єкт дослідження / Л. Мойсеєнко // «Київські полоністичні студії». – Т. XIX. – К. : Університет «Україна», 2012. – С. 521-525.
4. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. – М. : Наука, 1986.

М.І. Сосєдка
м.Маріуполь

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ТЕРОРИЗМ» У МОВНІЙ СВІДОМОСТІ

Тероризм на сьогоднішній день є однією з гостріших глобальних соціальних проблем, яка потенціально та актуально зачіпає кожного жителя планети. Цей політичний феномен досліджується соціологами, політологами, істориками, юристами і працівниками правоохоронних органів різних держав. Між тим єдиного розуміння суті тероризму в суспільних науках немає. Більшість дослідників-теоретиків, які займаються даною проблемою, створюють власні робочі формулювання, які задовольняють їх цілі та задачі. Політики, журналісти та письменники обирають з цих визначень ті, що відповідають їх власним поглядам та переконанням.

Приступаючи до вивчення концепту «ТЕРОРИЗМ» як ментальної репрезентації відповідаючого фрагменту дійсності, нам представляється необхідним розглянути різні підходи до вивчення явища *тероризм* насамперед в соціо-гуманітарному знанні.

Вивчення мови з опорою на мислення, психіку, історію, культуру і соціальний статус його носіїв стає актуальним з появою в науці когнітивного підходу, що висунув на перший план проблеми "людини і мови", і "мови в людині».

Когнітологія, що об'єднує самі різні області знання - психологію, лінгвістику, антропологію, філософію, фізіологію, теорію штучного інтелекту, - ставить метою досягнення природи функціонування людського розуму. Це "наука про знання і пізнання, про результати сприйняття світу і предметно-пізнавальної діяльності людей, накопичених у вигляді осмислених і приведених в певну систему даних, які ...складають основу ментальних, або когнітивних процесів» [2].

У центрі уваги когнітології стоїть когніція (когнітивна система), визначувана як "сукупність ментальних процесів, службовців цілям обробки інформації", що надходить ззовні [2, с. 139]. Когніція включає перцепцію, пам'ять, увагу, висновки, пошук інформації, здатність до розумного рішення проблем, уяву, обробку інформації та ін.

Когнітивна лінгвістика як одна з складових когнітології займається вивченням усіх видів взаємодії та взаємовідношень мови та когніції. Звернення когнітологів до фактів мови було закономірним, бо мовні форми, відбиваючи когнітивні категорії, представляють собою найціннішим джерелом інформації про концептуальну організацію знання в голові людини, "видимий" доступ до невидимих структур нашої свідомості.

Саме структури природної мови "об'єктивують те, що вже піддалося когнітивній обробці людським розумом» [Кубрякова, 2000(а): 84]. У круг інтересів когнітивної лінгвістики входить знаходження кореляцій між когнітивними структурами і одиницями, що об'єктивують їх, вивчення структур представлення знань, пояснення ролі мови в пізнавальній діяльності людини, в процесах концептуалізації і категоризації людського досвіду та ін. [3]. Рішення цих завдань неможливе без співвідношення власне лінгвістичних даних з емпіричними результатами різних наук.

Література

1. Колшанский Г. В. Контекстная семантика / Г. В. Колшанский. – 39е изд. – М. : Изд-во ЛКИ, 2007. – 152 с. – (Лингвистическое наследие XX века).
2. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац и др. ; под общ. ред. Е. С. Кубряковой. – М. : Филол. фак. МГУ им. М. Ломоносова, 1996. – 245 с.
3. Кубрякова Е. С. О ментальных репрезентациях / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков // Проблемы представления (репрезентации) в языке. Типы и форматы знаний : сб. науч. тр. / РАН, Ин-т . языкознания / отв. ред. Е. С. Кубрякова. – М. ; Калуга : Эйдос, 2007. – С. 13–28.

*А. А. Стеценко
м. Запоріжжя*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКИХ СЛІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ РЕАЛІЙ В АНГЛОМОВНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ПРЕСІ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Кожна країна, кожний народ, кожна місцевість мають свої особливості та умови розвитку, які є характерними рисами, що відрізняють різні культури одну від одної. У кожній мові існують спеціальні слова, які належать до національної лексики та не мають відповідників та аналогів в інших мовах. Такі слова називають реаліями, і саме вони є об'єктом даного дослідження.

Переклад реалій являє собою завдання передачі національної і історичної своєрідності, щоб отримати ті ж самі конотації емоційного, смислового та

стилістичного характеру, що супроводжують реалії в оригінальному тексті. Реалії входять до складу безеквівалентної лексики, але належать до найменш вивчених лінгвістичних одиниць. Відтворення національної своєрідності першотвору є однією з центральних проблем у перекладознавстві.

Реалії як одиниці безеквівалентної лексики в англійських джерелах викликають значні труднощі під час перекладу. Складність полягає в тому, що для перекладу їх не існує відповідників, які б разом з передачею специфічної інформації відображали національний колорит,

Мовні реалії були предметом дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених таких як: О. В. Федоров, С. І. Флорін та С. П. Влахов, Є. М. Верещагін, В. Г. Костомаров, В. С. Виноградов, Г. Д. Томахін, Р. П. Зорівчак та ін. Лише на початку 50-х років ХХ ст. реаліями як елементами національної своєрідності зацікавилися вчені-лінгвісти. Найчастіше дослідники вдаються до предметної, зовнішньої, позамовної класифікації реалій, яку найпоширеніше, найгрунтовніше здійснили С. І. Влахов і С. П. Флорін. За предметною ознакою виділяють такі типи реалій:

1. Географічні реалії.

2. Етнографічні реалії (реалії побуту, реалії мистецтва й культури, етнічні об'єкти).

3. Суспільно-політичні реалії (реалії адміністративно-територіального устрою; населені пункти; політична діяльність та діячі; соціальні явища та рухи; звання, титули, звернення; заклади та установи; станові знаки і символи).

4. Військові реалії (підрозділи; військові службовці) [2, с. 55–88].

Деякі перекладознавці використовують поняття «екзотизм» як абсолютний синонім до «реалії»: «Екзотизмами або словами-реаліями називають такі лексеми у мові, які позначають реалії побуту і суспільного життя, притаманні певному народу, країні, місцевості» [1, с. 181]. Р. П. Зорівчак називає реалії чи не найнебезпечнішими з «підводних каменів», які доводиться долати перекладачам, покликаним якомога правдивіше, точніше, вірніше передати авторський почерк засобами іншої мови [3, с. 38].

У зв'язку з активними суспільно-політичними процесами у світі та глобалізацією шар політичної лексики представляє великий інтерес та, водночас, має свої особливості та складності при перекладі. Проблемою політичних реалій займаються багато дослідників, адже внаслідок швидких політичних процесів з'являється все більше слів на позначення реалій.

Тому значної уваги потребує аналіз таких слів-реалій на матеріалах сучасної періодики, а саме англійських періодичних видань. Це дає можливість прослідкувати специфіку перекладу українських реалій, особливості сприйняття української дійсності англійським середовищем, спостерігати розвиток семантики українських реалій, вивчати лінгвістичні аспекти реалій та аналізувати їх з огляду на вплив на них умов української реальності.

Орієнтуючись на англійські політичні джерела можна виокремити такі основні категорії українських політичних реалій:

1. Назви політичних партій, блоків, громадських організацій: *UDAR, Batkivshchina, Poroshenko's Bloc, Solidarity Party, Samopomich*. Слід зазначити, що деякі партії перекладаються транслітерацією, а інші перекладаються використанням англійського відповідника (*Samopomich – Self-Help, Batkivshchina – Fatherland Party, Svoboda – Freedom*).

2. Слова на позначення державного устрою: *Ukraine's Verkhovna Rada, oblast state administration, rayon council*.

3. Слова на позначення ідеології: *Orange revolution, Maidan*.

4. Назви міст, областей, обласних центрів зі збереженням автентичності та звучання: *Kharkiv, Kyiv, Lviv, Zhytomyr*.

З огляду на потребу перекладу реалій для іншомовного реципієнта виникає необхідність виокремити основні способи їх переклад та обрати найбільш відповідний спосіб для кожного окремого випадку. Існує велика кількість класифікацій способів перекладу. А. О. Іванов складає стислий перелік найбільш розповсюджених засобів, ґрунтуючись на науковій літературі, визначає чотири основні способи перекладу безеквівалентної лексики з національно-культурною специфікою значення на іншу мову:

1. Транслітерація або транскрипція. Вона доречна в основному в тих випадках, коли денотат безеквівалентної лексики добре відомий іноземним читачам.

2. Калькування, або буквальне переведення. Інколи таким чином в текст переведення вводиться «неологізм» – новоутворення перекладача. В деяких випадках зберігається зміст і колорит безеквівалентної лексики.

3. Описовий метод, або роз'яснювальний переклад. Перевагою цього прийому перекладу це – виключення непорозуміння, але може бути зіпсований художній ефект.

4. Приблизний переклад – удається передати предметний зміст безеквівалентної одиниці, але майже завжди втрачається конотація [4, с. 53].

Отже, на сучасному етапі розвитку суспільства в рамках глобалізації, інтеграції та посилення контактів і зв'язків між країнами різного лінгвокультурного простору існує необхідність поширення та обміну культурами. Це зумовлює важливість перекладу та розуміння слів-реалій у процесі міжкультурної комунікації. Дослідженню реалій присвячено багато праць вітчизняних та іноземних фахівців й дослідників, але ця проблема не може вважатися остаточно вирішеною, тому що життя не стоїть на місці, постійно з'являються нові слова, реалії, поняття, які необхідно вивчити та приділити достатньо уваги.

Література

1. Алексеева И. С. Введение в перевод: Учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений / И. С. Алексеева. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 352 с.
2. Влахов С. И., Флорин С. П. Непереводимое в переводе / С. И. Влахов, С. П. Флорин. – М. : Международные отношения, 2009. – 360 с.
3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад / Р. П. Зорівчак. – Л. : Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. – 216 с.
4. Иванов А. О. Английская безэквивалентная лексика и ее перевод на русский язык / А. О. Иванов. – Л. : ЛГУ, 1985. – С. 53–61.

*A.V. Sukhareva
Berdiansk*

CONDITIONS OF THE SUCCESSFUL PUBLIC SPEAKING (ON THE EXAMPLE OF STEVE JOBS' PRESENTATIONS)

The relevance of the paper: nowadays public speaking skills are important as well as other professional skills. Almost every prestigious and well-paid job supposes making presentations in front of the audience. So paying attention to the experience of such outstanding speakers as Steve Jobs does really make sense.

There are many researchers who have dealt with this question before. V. Ayvazova, A. Deutschman, M. Evans, and G. Gallo are among them.

The aim of the paper is to find out the main peculiarities of Steve Jobs` public speaking which make his presentations successful.

Methods of the research: analysis of the literature and Steve Jobs` presentations.

One of the most famous public speakers is Steve Jobs — the founder of world famous company Apple. His speeches are really specific. As usual it was a presentation of a new product, so his mastery then was to manage to make the presentation interesting and attractive for the audience. Jobs was “the master at taking something that might be considered boring – a hunk of electronic hardware – and enveloping it in a story that made it compellingly dramatic,” [2] — writes Alan Deutschman in *The Second Coming of Steve Jobs*.

So let`s have a look at some of the principles on which the presentations of the Apple founder were based.

Ayvazova suggests the following components of a successful public speech: the first is its logical organization and the second is ability to affect the emotional aspect of the perception [1]. Both of them are fully implemented in Steve Jobs' speeches.

The main goal of the Apple's presentations is promoting the brand. That is why Jobs cared a lot about creating attractive and positive image of the company, and also about making the presenting product look unique and essential. He used a lot of epithets for this, as they brought a positive emotional coloring to the information, referred to the presented product. These are some examples: “*the display is gorgeous*”// “*it`s a phenomenal keyboard*”// “*it is breathtaking*”// “*an amazing color display*” [4].

He also used hyperbole to make the audience consider the product as the best one: “*it`s the world`s thinnest notebook*”// “*It`s been the smoothest and most successful transition that we`ve ever seen in the history of our industry.*”// “*They are the industry`s greenest notebooks*”// “*the biggest revolution since the original ipod*” [3].

One of the main principles of Jobs` presentations was simplification. His speech was close to be conversational, and the headlines are always short, memorable, and written in the subject-verb-object sequence. For example, when Jobs was presenting iPhone for the first time he said, “*Today Apple reinvents the phone!*” [3, p. 49]. And when was presenting iPod he simply said, “*iPod. One thousand songs in your pocket*” [3, p. 43]. Such headlines are aimed at answering the main question the customers have in their minds: “why should I care?” [3, p. 43]. Also short headlines give the main information quickly, as we all have used to get it nowadays.

There is one more way of the simplification — removing the terminology by the metaphors. It helps to make a speech understandable for every kind of audience. These are examples: “*A huge heart transplant to the Intel microprocessors*”// “*What we wanna do is make a leapfrog product that is way smarter than any mobile device has ever been, and super-easy to use*” [2].

The numbers are usually simplified as well. For example when he was presenting iPod he said that 30 GB of storage is enough memory for 7,500 songs, 25,000 photos, or up to 75 hours of video, instead of saying just “*30 GB of storage*”. “The description was specific (7,500 songs, versus “thousands” of songs), relevant to the lives of his audience (people who want mobile access to songs, photos, and video), and contextual because he chose to highlight numbers that his core audience of consumers would care about most” [3, p. 107].

We should mention that psycho-physical features of the cognitive functioning of the human brain were also taken into account by Jobs when making his presentations. He had his favorite “the rule of three” which is about outlining three points before delivering the main message. This is based on the research that three is an amount of items we can easily recall. For example, before presenting the iPhone for the first time, Jobs said that Apple would introduce not one, but three revolutionary products. He identified the first one as a wide-

screen iPod with touch controls. Jobs said the second product would be a revolutionary mobile phone. And the third, said Jobs, was a breakthrough Internet communications device. Then he continued, “*These are not three separate devices. This is one device, and we are calling it iPhone.*” [3, p. 49].

Jobs also considered the fact that on average human’s brain is able to perceive information for ten minutes. So he separated his speech into 3 parts which were devoted to different kinds of information and allowed audience’s attention to switch over it.

To sum up, Steve Jobs, a master of computer technologies as well as of the public speech, skillfully used stylistic devices in his presentations, making them easy to perceive. He didn’t make his speech supersaturated with terminology which allowed him to reach all kinds of listeners with his message, and definitely make Apple one of the most popular and successful companies in the world.

REFERENCES

1. Айвазова В. В. Лексико-стилистические особенности презентаций продуктов компании Apple Стива Джобса как разновидности публичной речи [Электронный ресурс] / Научно-методический электронный журнал «Концепт», 2014. – Т. 20. – С. 4776–4780 – Режим доступа : <http://ekoncept.ru/2014/55220.htm>.
2. Alan Deutschman. The Second Coming of Steve Jobs // Crown Business, 2011. – 352p.
3. Carmine Gallo. The Presentation Secrets of Steve Jobs // The McGraw-Hill Companies, Inc. (“McGraw-Hill”), 2010. – 238p.

*М.Г. Федіна
м. Маріуполь*

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Мовна картина світу – це сукупність уявлень, що склалася історично у повсякденній свідомості народу і відобразилася у мові. Під даним терміном розкривається колективна філософія, система поглядів, з одного боку, універсальна, а з іншого, національно специфічна [1, с. 52].

Метою тез є розкриття основних особливостей англomовної картини світу як важливої складової англійської культури.

Особливості англomовної картини світу є актуальною темою у зв’язку із виходом на перший план проблеми співвідношення мови та культури. Даною проблемою займалися О.С. Кубрякова, Н.Д. Артюнова, Ю.Д. Апресян, О.Г. Ревзіна, Ю.А. Сорокіна, Ю.С. Степанова та багато інших відомих вчених.

Як відомо термін «мовна картина світу» був введений в науку Лео Вайсгербером, але підставою для цього слугувала думка Вільгельма фон Гумбольдта про внутрішню форму мови. Автор першим висунув ідею про нерозривну єдність мови і мислення. Згідно цієї доктрини, мовна картина світу в загальних рисах уявляє собою «систему аналізу оточуючого світу» [3, с. 89].

На формування мовної картини світу впливають мова, традиції, природа, навчання, виховання та інші соціальні фактори. Мовна картина світу не стоїть на одній лінії зі спеціальними картинами світу (хімічною, фізичною), вона їх формує, тому що людина здатна розуміти світ і самого себе завдяки мові, в якій закріплюється суспільно-історичний досвід – як загальнолюдський, так і національний. Саме національний досвід визначає специфічні особливості мови на усіх її рівнях. Завдяки специфіці мови, в свідомості її носіїв з’являється певна мовна картина світу, через призму якої людина бачить світ [2, с. 64].

Мовна картина світу формує тип відношення людини до світу та визначає відношення людини до світу в цілому. Кожна мова відображає певний спосіб сприйняття організації світу. Відображенні в ньому значення складаються в певну єдину систему поглядів, свого роду колективну філософію, яка нав'язується в якості обов'язкової для всіх носіїв мови [2, с. 65].

Ми вважаємо, що найяскравіша характеристика англомовної культури розкривається в густативній лексиці, а саме в прикметниках «смаку». В сучасній англійській мові поняття негативної оцінки смаку їжі майже не існує [4, с. 75]. Таким чином ми можемо прослідкувати це явище на прикладі словосполучення *not good* 'нехороший' – means to be not very pleasant 'означає бути не дуже приємним' [5]. Встановлено, що в сучасному англійському суспільстві не прийнято негативно відгукуватися про смак їжі, адже це не відповідає культурно-етичним вимогам. Поняття позитивної оцінки їжі «смачний» – представлено в сучасній англійській та американській літературі набагато частіше, більш яскраво та детально [4, с. 75]. Це такі слова як: *delicious* 'смачний' – having a very pleasant taste or smell 'має дуже приємний смак або запах'; *excellent* 'відмінний' – extremely good 'дуже добрий'; *appetizing* 'апетитний' – appetizing food or smells make you want to eat 'апетитна їжа або запахи, які пробуджують у Вас бажання їсти', та багато інших [5].

Отже, англомовна картина світу відзначається різноманітністю, яка формувалася під впливом різноманітних факторів, таких як: мова, традиції, виховання. Англомовна картина світу – унікальна, отже відрізняється від інших світових картин світу.

Література

1. Левицкий В.В. Семасиология / В.В. Левицкий.– Винница : Нова Книга, 2006.– 512 с.
2. Маслова В. А. / Лингвокультурология : учебник для студентов вузов / В. А. Маслова. – М. : Академия, 2001. – 208 с.
3. Седых А. П. Языковая картина мира и национальная гастрономия / А. П. Седых : серия гуманитарные науки № 18 / Л. Р. Ермакова. – М. : Белгородский гос. нац. университет, 2012. – 95 с.
4. Тер-Минасова С. Г. / Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М. : Слово, 2000. – 145 с.
5. Cambridge Dictionary [Electronic resource]. – Access mode : <http://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/delicious?q=delicious+>

Ю.Г. Федорова
м.Маріуполь

ПРОБЛЕМА АБРЕВІАЦІЇ В ТЕОРІЇ СЛОВОТВОРЕННЯ

Специфікою даного дослідження є аналіз процесів аббревіації у термінології Інтернет дискурса. На цій підставі розглянуто роль аббревіації в походженні нових лексичних одиниць.

Відомо, що словниковий склад сучасної мови безперервно розвивається під впливом різних факторів. Словниковий склад мови, як відомо, знаходиться в стані безперервної зміни. Ця рухливість і мінливість його обумовлена тим, що мова, і в першу чергу її словниковий склад, безпосередньо пов'язаний як з виробничою, так і з будь-якої іншої громадською діяльністю людини. Для того, щоб мова повноцінно

виконувала свою основну функцію найважливішого засобу спілкування, її словниковий склад повинен швидко реагувати на зміни, що відбуваються у всіх сферах життя і діяльності людей: у виробництві, в науці, у світогляді, в суспільно-економічних відносинах, нарешті, в побуті.

Ускладнення форм суспільного буття, розвиток і поглиблення всієї суми людського пізнання навколишньої дійсності викликає появу нових слів і поступове витіснення з мовного вживання тих слів, які були пов'язані з пройденим етапом суспільної практики та ідеології [1, с. 24].

Розвиток суспільства на сучасному етапі породжує потребу в масовій номінації, яку мова повинна задовольнити за допомогою наявних у її розпорядженні засобів словотвору. Утворення нових слів завжди є актом номінації, оскільки будь-яка лексична одиниця створюється для називання певної реалії. З іншого боку, очевидний зв'язок створення слова з номінативною діяльністю людини.

Словотвір спрямований на вирішення лише ономасіологічних завдань - створення номінативних одиниць зі статусом слова. Для теорії загального процесу номінації першорядне значення має положення про те, що похідні (аббревіатури), виступаючи як нові назви, одночасно відсилають нас до відомого з попереднього - до знайомих знаків мови (вихідний нескорочені варіант слова). Існування похідних слів створює умови для більш простого доступу до структур свідомості, що забезпечує виконання однієї з найважливіших функцій мови - комунікативної [2, с. 99].

Аналогічний погляд на функціонування словотвору висловлює Е.А. Земська, яка вважає, що саме словотвірний механізм в першу чергу забезпечує мову нескінченним розмаїттям слів, що відповідають усім потребам спілкування людини [3, с. 5].

Незважаючи на те, що словотвір виконує, в першу чергу, функцію номінації, специфіка способів словотворення в окремо взятих мовах неоднакова. Крім комунікативної функції, мова виступає дзеркальним відображенням культури і національних традицій. Нам цікава точка зору М.А. Ярмашевич, згідно з якою словниковий склад мови неодмінно відображає культурну спадщину і є показником еволюції носіїв цієї мови: «Словниковий склад національної мови фіксує і передає від покоління до покоління специфіку етносоціокультурних норм, підтримуючи, таким чином, спадкоємність і стійкість етнічного менталітету. Вивчаючи особливості слововживання, можна діагностувати стан духовного здоров'я етносу і в якійсь мірі навіть прогнозувати його еволюцію - за умови адекватної оцінки фактів, послідовної їх реєстрації та встановлення спрямованості динаміки» [4]. Цю думку поділяє і мовознавець Н.Н. Амосова, згадуючи, що «кількісний ріст і якісні зміни словникового складу мови пов'язані, в кінцевому рахунку, з історією народу, творця і носія цієї мови» [1, с. 24]. Отже, ми дійшли висновку, що поряд з когнітивною та номінативною функціями, аббревіації притаманні експресивні можливості. Експресивний ефект виявляє вже сам графічний образ скорочення, будь то скорочення графічного або лексичного типу. Найбільш ефективно застосування дана якість аббревіатури знаходить в комп'ютерному дискурсі. Це пояснюється тим, що користувачі мережі Інтернет воліють обмінюватися короткими повідомленнями, що містять, тим не менш, максимум інформації. Для цієї мети в процесі подібного спілкування поступово були вироблені зручні скорочення, які в даний час вже є загальноприйнятими. Набули поширення такі скорочені одиниці: *WB*<welcome back; *DIAFYO*<Did I Ask For Your Opinion?; *TFTK*<Thanks For The Information; *WYSIWYG*<What You See Is What You Get та інше. Таким чином, з наведених прикладів випливає, що аббревіація виявляє здатність до номінації, компресії і в тій чи іншій мірі до вираження експресивності.

Література

1. Амосова Н. Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка / Н. Н. Амосова. – М. : Из. дит. на иностр. яз., 1956. – 218 с.
2. Арбекова Т. И. Лексикология английского языка / Т. И. Арбекова. – М. : Наука, 2002. – 109 с.
3. Земская Е. А. Словообразование как деятельность / Е. А. Земская. – М. : КомКнига, 2005. – 224 с.
4. Ярмашевич М. Л. Аббревиация как способ функционирования газетной лексики / М. А. Ярмашевич // Язык и общество. – Саратов, 1993. – Вып. 9. – С. 107–122.

*М. Г. Чайкін
м. Маріуполь*

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

Молодіжний сленг – це цікавий мовний феномен, який обмежується не лише віковими, але й соціальними, часовими і просторовими рамками. Сленг живе на граматичному і фонетичному ґрунті мови. В сленгу є ті ж явища, що і в літературній мові: зміна граматичної форми слова, синонімія, запозичення з інших мов і мовних пластів і, навпаки, імпорт в літературну мову. Сленг, як і всі мови світу, не є застиглим, в ньому відбуваються тимчасові зміни. Він використовується сучасною молоддю як засіб самовираження і епатування оточуючих, як засіб кодування власної мови.

Таким чином, молодіжний сленг – це група особливих слів або нових значень вже існуючих слів, що вживається в різних соціальних об'єднаннях.

Пласт сленгової молодіжної лексики великою мірою становлять новоутвори (неологізми), які формуються і змінюються разом зі змінами в суспільстві. За свідченням доктора філологічних наук Лесі Ставицької, «сучасний молодіжний сленг є ніби посередником між інтержаргоном та мовною практикою народу, розмовно-побутовою мовою широких верств населення, яка послугоувалась і завжди послуговуватиметься здатністю української мови до продукування стилістично знижених, іронічних, гротескних лексичних засобів, що в сучасних умовах демократизації стилів спілкування і виявляються адекватними жаргонним і сленговим номінаціям» [2, с. 130].

Лексеми сленгу утворюються під впливом найрізноманітніших факторів, серед яких особливо виділяються: кримінальний жаргон, інтержаргон, власна інтерпретація серед молоді деяких термінів.

Багато лексем молодіжного сленгу семантично дублюють поширені в інтержаргоні одиниці без будь-яких трансформацій: шари, моргала, беньки (очі); лимон (мільйон грошових одиниць); стріляти (просити); поїхати (збожеволіти); бичок, чинарик (недопалок); кабак (ресторан); хахаль (кавалер, наречений); кішка (жінка легкої поведінки); миша (кишеньковий злодій); криса (той, хто краде у своїх); малахольний (ненормальний); чорнило (червоний портвейн); біоміцин (вино «Біле міцне»); шнобель, нюхало (ніс); замокрушити (вбити), зося і дося (відповідні марки вин «Золота осінь» та «Дари осені»).

Жаргонну лексику також можуть представляти слова, позбавлені семантичного ускладнення, вони дуже близькі нейтральним, але все ж маркуються словниками як характерні для неофіційного спілкування. Це, в першу чергу, скорочення різних типів:

grade (gerade) – «прямо», dran (daran)- «про це, до цього», was (etwas) – «що-небудь», wer (irgendwer) – «хто-небудь», Abi (Abitur) – «іспит на атестат зрілості», Abo (Abonnement) – «абонемент», Limo (Limonade) – «лимонад, напій», Mathe (Mathematik) – «математика», Uni (Universität) – «університет» і т.д [3, с. 148].

Говорячи про особливості молодіжного сленгу, потрібно згадати про вплив, який здійснює на сучасну німецьку мову. На молодіжну мову впливає і популяризація англійської мови на музичну культуру (багато німецьких виконавці воліють співати англійською). За такого активного впливу чужомовної культури одним з основних джерел поповнення реєстру розмовної лексики залишаються запозичення. Лідуючі позиції тут займають запозичення з англійської мови: Joint - «сигарета (з марихуаною)», auf Double-Timer - «правильно розподіливши свій час», faxen - «здійснювати безглуздість», Lessness - «мистецтво з малого отримувати багато», Looser - «невдаха», Mega-Deal - «великий бізнес, і одночасно велика, хороша річ», Mc-Job - «непрестижна, низькооплачувана робота», hi-heissen - «зватися (про ім'я, уживаному привітінні)», Hunk - «проблемний суб'єкт», happyenden - «добре закінчувати/ся», reaken - «підняти на гору (жаргон сноу-бордистів)», Handy - «мобільний телефон» і т.д.

Лексеми, що утворились від іноземних слів, є результатом їх невдалої інтерпретації. Наприклад, згадуване гирла (дівчина), що пішло від перекрученого англійського girl (дівчина, дівчинка); у стосунку до слова хаза (у значенні дім, будинок) можна розглянути два варіанти виникнення, а саме: англійське походження – з'явилося на основі англійського house (будинок), де буква [u] випала, а літера [a] утворилась на місці [o] для більшої схожості з українським «хата», інший варіант – український, який полягає у трактуванні походження цього слова у результаті заміни [т] на [з], що надає слову іронічного забарвлення. Слово крейзі (божевільний), яке досить часто трапляється у мовленні сучасної молоді, є прямим запозиченням із англійської слугу зі збереженням значення. Подібно утворились слова: спікати (англ. speak) – говорити, бег (англ. bag) – сумка, паті (party) – вечірка, фазер (father) – батько, мазер (mother) – мати, мані (money) – гроші, піпли (people) – люди, месар (message) – повідомлення та ін. [1, с. 30].

Різноманітність джерел формування молодіжного сленгу пояснюється прагненням молоді відзначитися, за допомогою мовних засобів. У молодіжному середовищі сленг посідає помітне місце як засіб мовного спілкування. Мовні пріоритети кожної соціальної групи втілюються саме в сленгізми.

Можна підсумувати, що сленг є поширеним явищем серед різних молодіжних груп, тому надзвичайно перспективним для вивчення мовної ситуації і динаміки розвитку мови. Базою для таких досліджень є сучасні навчальні заклади, клуби за інтересами тощо.

Література

1. Апресян В.Ю. Вопросы языкознания./ В. Ю. Апресян, Ю. Д Апресян – М., 1993. – № 3.1. С. 27-35.
2. Гриценко Т. Б. Культура мовлення як компонент комунікації студентів // Науковий вісник Національного аграрного університету / НАУ/ Т. Б. Гриценко. – К., 2003. – Вип. 65. – С. 127-134.
3. Розен Е. В. На пороге XXI века: новые слова и словосочетания в немецком языке / Е. В. Розен. – М. : Менеджер, 2000. – 189 с.

В. О. Чулкова
м. Маріуполь

МОВА І КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ

Засоби мовленнєвого представлення знань про оточуючу людину дійсність останнім часом представляють предмет особливого інтересу лінгвістів. Лінгвокраїнознавство, когнітивні дослідження, вивчення мовної картини світу і її культурного компонента, проблеми формування мовної особистості, виникнення і розвиток культурних концептів як ментальних утворень – це далеко не повний перелік джерел, живлячих сьогоденну лінгвокультурологію і лінгводидактику [3, с. 73].

Сама концептуалізація поняття тісно пов'язана з лінгвокультурологією, проблемами відносин мови та культури. Мова у всі часи залишалась найбільш яскравою ідентифікуючою характеристикою етносу. Одним з перших, хто займався осмисленням фундаментальної ролі мови в процесі формування етнічного досвіду, був філософ і лінгвіст Вільгельм фон Гумбольдт, в концепції якого признається причинний зв'язок між мовою та культурою, при цьому головна роль надається мові [4, с. 246].

На сьогоднішній день лінгвокультурологія є наймолодшим розділом етнолінгвістики. В її задачі входить вивчення і описання взаємовідносин мови і культури, мови та етносу, мови і народного менталітету. Вона створена «на основі тріади – мова, культура, людська особистість» і представляє лінгвокультуру як лінзу, через яку дослідник може побачити матеріальну і духовну самотність етносу [5, с. 203].

Лінгвокультурологія розробляє декілька напрямлень. Її мета – вивчення способів, якими мова втілює, зберігає і транслює культуру. Ця мета конкретизується В. А. Масловою [4, с. 238] у таких завданнях:

- 1) як культура приймає участь у створенні мовленнєвих концептів;
- 2) до якої частини значення мовленнєвого знаку приєднується «культурний зміст»;
- 3) чи осмислюється цей зміст тим хто говорить і тим хто слухає та як вони впливають на мовленнєві стратегії;
- 4) чи існує культурно-мовна компетенція носія мови, тобто природне володіння ним не лише процесами «народження мови» і мовленнєвого сприйняття, а й володінням установками культури [4, с. 57].

Об'єктом лінгвокультурології виступає дослідження взаємозв'язку і взаємодії культури і мови в процесі їх функціонування. Предметом являється матеріальна і духовна культура в її існуванні та функціонуванні, створена людиною, тобто все те, що складає мовленнєву картину світу [3, с. 56].

Мовленнєва картина світу – це продукт пізнання, результат взаємозв'язку мислення, дійсності та мови як засобу вираження думок про світ. Під цим слід розуміти виражену за допомогою мовленнєвих засобів системно-упорядковану інформацію про оточуючий простір [1, с. 97].

Лінгвокультурологія як самостійний розділ лінгвістики розглядає мову як феномен культури і виразника національної ментальності. Предмет і метод лінгвокультурології знаходяться в стадії формування, проте дана дисципліна розробила свою інтенціональність на основі цілого ряду інших лінгвістичних дисциплін, які також мають відношення до проблематики взаємовідносин мови і культури. Культура і мова виводяться на однаковий рівень, і розгляд їх в взаємозв'язку стає центральною задачею даної дисципліни. Основою для цього є онтологічна цілісність мови та культури [4, с. 56].

Якщо в мовній одиниці є культурна інформація, то повинна бути і категорія, яка співвідносить дві різні семіотичні системи (мову та культуру) та дозволяє описати їх взаємодію. Так, В. О. Маслової услід за В. М. Телією, кваліфікує таке явище як культурну конотацію. Тепер вже встановлено, що культурна інформація може бути

представлена в номінативних одиницях мови чотирма способами: через культурні семи, культурний фон, культурні концепти та культурні конотації. Зв'язок мови з національною культурою реалізується через культурну конотацію [4, с. 55].

Конотація – емоційне, оцінювальне або стилістичне забарвлення мовної одиниці закріпленої в системі мови. В широкому значенні це будь-який компонент, який доповнює предметно-понятійний, а також граматичний зміст мовної одиниці і надає їй експресивну функцію на основі відомостей, співвідносних з емпіричним, культурно-історичним, світоглядним знанням осіб, що розмовляють на даній мові, з емоційним або цінним відношенням мовця до означуваного або зі стилістичними регістрами, які характеризують умови мовлення, сферу мовної діяльності, соціальні відношення учасників мови, її форму [2, с. 47]. В узькому значенні це компонент значення, змісту мовної одиниці, виступаючої у вторинній для неї функції найменування, який доповнює при використанні в мові її об'єктивне значення асоціативно-образним уявленням про зазначену реалію на основі пізнання внутрішньої форми найменування, тобто ознак, співвідносних з буквальним змістом тропи або фігури мови, мотивувавши переосмислення даного вираження [2, с. 50].

Закріплення асоціативних прикмет в значенні слова, тобто виникнення конотацій – процес культурно-національний, він не підкорюється логіці розумного змісту. Як правило, конотації ґрунтуються на асоціаціях слова. В конотації реалізуються потенціальні ресурси номінативної системи мови, так як конотативне слово володіє здатністю не лише створювати, а й утримувати глибокий смисл, котрий знаходиться в складних відносинах з семантикою слова, закріплювати його в мові, створюючи тим самим культурно-національну мовну конотацію.

Література

1. Бартошевич Л. Отражение концептуализации языковой картины мира как лингводидактический принцип / Л. Бартошевич // Филологические исследования : сб. науч. тр. – Донецк : Юго-Восток, 2004. – Вып. 6. – С. 175–183.
2. Демьянков В. З. Лингвopsихология. Понятие концепт в художественной литературе и научном языке / В. З. Демьянков // Вопр. филологии : науч. сб. – М., 1999. – С. 45–51.
3. Лингвокультурный концепт как единица исследования / В. И. Карасик, Г. Г. Слышкин ; под ред. И. А. Стернина // Методологические проблемы когнитивной лингвистики : сб. науч. тр. – Воронеж. – С. 75–80.
4. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика : учеб. пособие / В. А. Маслова. – М. : Тетра Системс, 2004. – 356 с.
5. Маслова В. А. Лингвокультурология : учеб. пособие / В. А. Маслова. – М. : Академия, 2001. – 208 с.

*К.О. Шурянська
м.Маріуполь*

ОСОБЛИВОСТІ ГРИ СЛІВ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У широкому комплексі виражально-зображальних засобів мови помітне місце посідає явище гри слів, що полягає у "спеціальному використанні звукової, лексичної або граматичної форми слів, а також частин слів, фразеологізмів, синтаксичних конструкцій для створення певних фонетико- та семантико-стилістичних явищ, що

ґрунтується на зіставленні й переосмисленні, обігранні близькозвучних або однозвучних мовних одиниць з різними значеннями" [2, 37].

Як зазначає О. О. Тараненко, явище гри слів найповніше досліджене на фонетичному (різноманітні звукові повтори) та лексичному (обіграння значень полісемічного слова, омонімів та паронімів) рівнях. Значно менше це явище вивчене у словотворенні й особливо в граматиці (в морфеміці, морфології, синтаксисі) [5, 38].

За словами відомого лінгвіста С. А. Колесниченко, каламбур є одним з різновидів цього явища, який полягає у використанні зовнішньої подібності або тотожності мовних одиниць з метою досягнення гумористичного (жартівливого, іронічного, сатиричного) ефекту [1, 19].

Терміном "каламбур" ми зобов'язані вестфальському баронові Каленбергу, що прославився при дворі Людовика XV постійними двозначними, мимовільними гостротами: не володіючи у достатній мірі французькою мовою, він безбожно перекручував її. Французи жорстоко помстилися баронові, зіпсувавши його прізвище, яке у такому вигляді й увійшло в історію. З часом зі значення слова "каламбур" зник елемент випадковості, і тепер це стилістичний зворот мови або мініатюра автора, побудовані на комічному використанні однакового звучання слів, що мають різне значення, або подібно звучних слів, або різних значень того самого слова і словосполучення.

Елементом, що забезпечує каламбуру успіх, є "ефект несподіванки": одночасно або послідовно мовець сприймає два значення, одне з яких є несподіваним. Досить часто використовують мовну гру на основі фразеологізмів, тобто такі сполучення слів, що не конструюються у мовленні, а відтворюються у готовому вигляді: мовець знає точно, який компонент буде наступним, а це робить особливо гострим ефект обману його очікувань. Каламбур, як і будь-який стилістичний прийом, є носієм певної інформації. Його інформативна структура є складним утворенням. До складу каламбуру входять, принаймні, дві мовні одиниці, що мають у свою чергу складну семантичну структуру, елементи якої деякою мірою впливають на формування змісту мовної гри [4, 95].

Таким чином, на відміну від перекладу звичайного тексту, під час якого зміст (у тому числі образи, конотації, фон, авторський стиль) необхідно передати новою мовною формою, при перекладі каламбуру трансформації підлягає і сама форма-оригінал – фонетична і графічна. Нерідко потрібно навіть змінювати зміст на новий, якщо неможливо зберегти оригінал, оскільки план вираження може виявився важливішим за план змісту. Тому домогтися при цьому правильного перекладу, не змінюючи при цьому форму, вдається досить рідко, тому що слова мови оригіналу та мови перекладу, що беруть участь у мовній грі, повинні характеризуватися повною еквівалентністю з охопленням двох (або більше) значень.

Отже, для того, щоб була виконана головна функція каламбуру – залучити читача до описуваних подій і змусити його не тільки посміятися над ними, але й змінити їх хід, необхідно передавати зміст, навіть якщо при цьому потрібно змінити форму. Каламбур також виконує не лише розважальну та самостверджувальну функції, звичайні для більшості ігор, але й маскує зміст висловлювання.

Література

1. Колесниченко С. А. Условия реализации стилистического приема "игры слов" в английском языке: Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – Л., 1979. – 190 с.
2. Микоян А. С. Проблемы перевода текстов СМИ / А. С. Микоян. – Режим доступа: <http://evartist.narod.ru/text12/12.html>

3. Овсянников В. В. Языковые средства выражения комического в англоязычной прозе. Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – Л., 1981. – 161 с.
4. Сниховская И. Э. Средства и приемы языковой игры в современном английском языке: Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – Житомир: ЖДУ, 2005. – 170 с.
5. Тараненко О. О. Гра слів / О. О. Тараненко. К., – 1997. – Вип. 50. – С. 37-41.
6. Шмелев Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики / Д. Н. Шмелев. – М.: Наука, 1973. – 280 с.